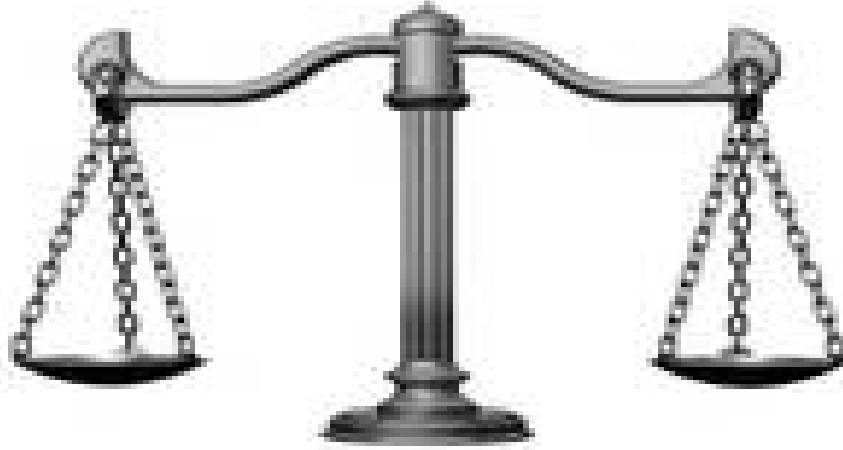

नेपाल कानून पत्रिका

अतिरिक्त

२०७०

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२५०७४२, ४२६२३९७, ४२६२३९८, ४२६२८०९, ४२५८९२२ Ext.२५९२ (सम्पादन), २५९९ (छापाखाना), २९३९ (बिक्री)

फ्याक्स: ४२६२८७८, पो.ब.नं. २०४३८

Email: info@supremecourt.gov.np, Web: www.supremecourt.gov.np

ने
का
प

२
०
७
०

अ
ति
रि
क्त

वैशाख					
क्र. सं.	नि.नं./इजलास विवरण	नेकाप पृष्ठ	पक्ष / विपक्ष	विषयको सार	निर्णयाधार विस्तारमा
१.	८९३८ विशेष उत्प्रेषण	१	हरिराम लवजूसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> स्थापित परिवारमा जन्मेको व्यक्तिले अंश पाउने नैसर्गिक अधिकारलाई अंशबण्डाको १९ नं. को देहाय १ ले समाप्त नगर्ने स्थितिमा नेपालको कानून प्रणालीले लामो समयदेखि स्वीकारी अभ्यास गरी आएको कानूनी व्यवस्थालाई बदर घोषित गर्न नपर्ने । 	८४
२.	८९३९ विशेष उत्प्रेषण परमादेश	७	राष्ट्रिय बहिरा महासंघ नेपालसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> श्रवणशक्ति कुनै निर्णयले प्रभावित भएको वर्गलाई त्यत्तिकै निर्णयले मात्र समाजमा उपलब्ध स्रोतसाधनको पहुँच बाहिर राख्ने पर्दछ भन्ने होइन । बरू कसरी उसमा पनि सवारी चालकको हैसियतमा काम गर्नसक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ र कसरी निजलाई सवारी चालकको अनुमतिपत्र दिँदा सामान्यरूपमा अरू श्रवणशक्ति प्रभावित नभएका व्यक्तिसरह सुरक्षित र होशियारीपूर्वक सवारी चलाउने कुरा सुनिश्चित गर्न सकिन्छ भन्ने विषय ज्यादै महत्त्वपूर्ण देखिन आउँदा राज्यले उपलब्ध गराएको सडक र यातायात सबैको लागि हुने हुनाले त्यसको पूर्ण सदुपयोग गर्ने अधिकारबाट बहिरोपनबाट प्रभावित वर्ग वा यस्तै अन्य वर्गलाईसमेत वञ्चित गर्न नमिल्ने । 	७८

३.	८९४० विशेष उत्प्रेषण परमादेश समेत	२१	मिलनटोल सुधार समिति विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सर्वसाधारण जनताको सामान्य चासो मात्र भएका वा सम्बन्धित वर्ग वा समूहका व्यक्ति वा व्यक्तिहरूले त्यस विषयमा कुनै चासो नलिएका वा सर्वसाधारणको सामान्य चासो रहेपनि त्यसउपर त्यस्तो समूह वा व्यक्तिहरू स्वयं आफैँ कानूनी उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्न सक्षम भएकोमा निजहरूले त्यसरी उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्न वास्ता नगरेका सबै विषयहरूलाई सार्वजनिक हक वा सरोकारनिहीत रहेका विषय भनी अर्को कुनै व्यक्तिले अदालतमा ल्याउँदा त्यस्ता सबै विवादहरूलाई सार्वजनिक हक वा सरोकारनिहीत रहेको विवाद मान्न नसकिने । 	६६
४.	८९४१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४२	पशुपति ढुवानी सेवा विरुद्ध भन्सार विभागसमेत	<ul style="list-style-type: none"> भन्सार एजेन्टसम्बन्धी इजाजतपत्र निश्चित व्यक्तिगत योग्यता र क्षमताको आधारमा प्राकृतिक व्यक्तिले मात्र प्राप्त गर्न सक्ने इजाजतपत्र हो भन्ने देखिएकाले भन्सार ऐन र भन्सार नियमावली, २०६४ बमोजिम भन्सार एजेन्ट इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्तिको मृत्युपश्चात् त्यस्तो इजाजतपत्र मृतक व्यक्तिको हकवालाको नाममा नामसारी हुन नसक्ने । 	१३८
५.	८९४२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४७	वातावरणीय विकास तथा संरक्षण कानूनी मन्त्र विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन कानूनद्वारा निर्धारित प्रक्रियाबाट सम्पन्न हुनुपर्दछ । कानूनद्वारा व्यवस्थित कुरा मनोगत हुन सक्दैन । विविध विकल्पमध्ये छनौट गरिएको विकल्प, वातावरण संरक्षणका दृष्टिकोणबाट अति उपयुक्त छ भन्ने कुराका वस्तुगत आधार प्रतिवेदनमा हुनुपर्दछ । ती 	६७

				वस्तुगत आधार कानूनसम्मत छन् वा छैनन् अदालतका परीक्षणका विषय हुन्छन् । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) का अन्तर्वस्तुभिन्न अदालतले प्रवेश गर्नु हुँदैन भन्न नमिल्ने ।	
६.	८९४३ संयुक्त परमादेश समेत	६९	तुलसी सिंखडासमेत विरुद्ध संविधान सभा (व्यवस्थापिका संसद) सचिवालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> लोककल्याणकारी राज्यले आम नागरिकलाई शान्ति सुरक्षाको स्थितिबाट आश्वस्त पार्नुपर्ने हुँदा हातहतियारको सम्बन्धमा कानूनको पालना हुन नसकेको क्षेत्रमा पालना गर्नेतर्फ उचित व्यवस्थापन गर्नमा देखिएका कमी कमजोरीहरूको निराकरण गर्नेतर्फ आवश्यक कार्य गर्नका साथै सोको लागि चाहिने थप स्रोत साधन सम्बन्धित कानून कार्यान्वयन निकायहरूलाई उपलब्ध गराई परिणाममुखी हुने गरी सशक्त परिचालनसमेत गर्दै जानु भनी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेतका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । 	६९
७.	८९४४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	७५	नेपाल सरकार विरुद्ध मिधनबहादुर रास्के मगरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> लखेट्दै जाँदा खोलामा खसी पानीमा डुबेर मृत्यु होला भनी नसोचेको अवस्थामा भवितव्य पर्न गई मृतकको मृत्यु हुन पुगेको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको ६ नं. बमोजिम सजाय हुने । 	९८
८.	८९४५ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८३	रजनी शाहीको हकमा प्रेमकुमारी नेपाली विरुद्ध राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत	<ul style="list-style-type: none"> “बन्दी” शब्दले कुनै पनि व्यक्तिलाई प्रचलित संविधान तथा कानूनले उपलब्ध गराएको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको हक उपभोग गर्न नदिई निजलाई नियन्त्रणमा राख्नु भन्ने जनाउँछ । चाहे त्यस्तो नियन्त्रण सुरक्षा निकायको, कुनै संघ संस्थाको वा व्यक्तिविशेषको नै किन नहोस् । 	७९

				<p>यस परिप्रेक्ष्यमा “बन्दी” शब्दको विस्तार प्रहरी हिरासत वा कारागारमा थुनेर राख्नुसम्म मात्र नभई सो शब्दले जुनसुकै प्रकारको कानूनविपरीतको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको नियन्त्रण र संकुचन गरी बन्दीसरहको अवस्थामा पुऱ्याएको स्थितिसमेत जनाउने हुन्छ । प्रहरी कार्यालय, सरकारी पदाधिकारी, व्यक्ति, कुनै सरकारी वा गैरसरकारी संस्था वा सँगठन नै किन नहोस्, कसैलाई कानूनविपरीत नियन्त्रणमा राख्ने अधिकार नहुने ।</p>	
९.	<p>८९४६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश</p>	९६	<p>सुदर्शन थपलिया विरुद्ध काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL) समेत</p>	<p>■ उपभोक्ताहरूलाई नियमितरूपमा शुद्ध र तोकिएको मापदण्डअनुरूपको खाने पानी आपूर्ति गर्ने दायित्व भएको हुनाले तत्सम्बन्धमा प्राप्त शिकायत वा उजूरीहरू, सार्वजनिक सञ्चार माध्यमहरूमा आएका सूचनाहरूसमेतको सम्बोधन गर्ने उजूरी सुनुवाइ संयन्त्र (Complain Hearing Mechanism) खडा गरी त्यसमा सम्बन्धित विशेषज्ञको अतिरिक्त उपभोक्तावर्गको प्रतिनिधित्व हुने प्रावधानसमेत मिलाई क्रियाशील गराउने र त्यसबाट भए गरेको कानूनी कारवाही जनसाधारणको सूचनाको लागि नियमितरूपमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउन जो जे गर्नुपर्छ गरी उपभोक्ताहरूलाई नियमितरूपमा गुणस्तरयुक्त पानी आपूर्ति गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाममा निर्देशात्मक आदेश जारी हुने ।</p>	६८

१०.	८९४७ संयुक्त जीउ मास्ने बेच्ने	१०१	नेपाल सरकार विरुद्ध शान्ति बली सार्कीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सजायको प्रयोजन सम्बन्धित व्यक्तिलाई अपराध बोध गराउनु हो, बदला लिनु होइन । सजायको प्रयोजन सम्बन्धित व्यक्तिलाई भविष्यमा आफूलाई सुधारने अवसर दिनु हो, निजलाई समाप्त नै गरिदिने होइन । कसूरको प्रकृति र अपराध गर्नेको प्रवृत्ति तथा अवस्थाका आधारमा सजायको हद तोकिने हो । न्यायकर्ताले सजायको तल्लो हद तोक्दैमा कानूनको उल्लङ्घन नै भएको मान्न नमिल्ने । 	९९
११.	८९४८ संयुक्त वैक ठगी	१०९	नेपाल सरकार विरुद्ध मधुसुदन पुरीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ठगी गरिएकै रकमबाट आर्जित भनी अभियोग लागेपछि ठगी गरिएको रकम बाहेक अन्य रकमबाट सम्पत्ति आर्जन भएको देखाउने प्रमाणको भार जिकीर लिने मै रहने । दसी प्रमाण अमूर्त भईकन पनि धेरै कुरा बोलिरहेका हुन्छन् । दसी सामानले अपराधलाई पुष्टि गर्ने मात्र नभई अपराधीहरूको परिचय पनि खुलाउने । 	९९
१२.	८९४९ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	१२७	नारायणसिंह राजपुतसमेत विरुद्ध महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> महान्यायाधिवक्तामा नेपाल सरकारको तर्फबाट मुद्दा चलाउने वा नचलाउने बारेमा निर्णय गर्ने अन्तिम अधिकार रहेको भए पनि सो अधिकारको प्रयोग त्यस्तो अधिकार प्रयोगकर्ताको स्वेच्छा (Pleasure) मा निर्भर नभई निष्पक्ष अनुसन्धानबाट देखिएको निष्कर्षमा आधारित हुनुपर्दछ । यही अनुसन्धानबाट कुनै व्यक्ति निर्दोष देखिएको अवस्थामा महान्यायाधिवक्ताको ईच्छामा निजको विरुद्धमा मुद्दा चल्ने र त्यस्तो अनुसन्धानबाट शंकित व्यक्ति दोषी देखिएको अवस्थामा केवल महान्यायाधिवक्ताको चाहनाको 	१२९

				निर्णयले मात्र मुद्दा नचल्ने भनी निर्णय हुन सक्छ भनी संवैधानिक व्यवस्थाको अर्थ गर्नु मनासिब नहुने ।	
१३.	८९५० संयुक्त चेक अनादर	१३७	महेश्वरलाल श्रेष्ठ विरुद्ध डि.एम. ब्रीक एण्ड टायल फ्याक्ट्री प्रा.लि.समेत	<ul style="list-style-type: none"> चेक खिच्ने (ड्रअर) सँग सम्पर्क राख्नु (Refer to drawer) भन्नुको अर्थ खातामा पर्याप्त रकम नभएकोले बैंकले चेक फिर्ता गरेको रहेछ भन्ने कुराको न्यायिक अनुमान गर्नुपर्ने । 	११६
१४.	८९५१ संयुक्त बहुविवाह	१४६	रामजीप्रसाद उपाध्याय विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> आफूले जेठी श्रीमतीलाई पनि अंशसमेत दिई मिलापत्र गरिराखेको छु, सल्लाहले नै विवाह गरेको भने पनि दोस्रो विवाह गर्न पाउने अवस्थाभन्दा बाहिर गएर कसूर गरिसकेपछि त्यसलाई उन्मुक्ति दिन कानूनले नमिल्ने भएकोले निजले गरेको कसूरजन्य अपराधबाट सफाई पाउने आधार अंश मुद्दाको मिलापत्र हुन नसक्ने । 	१३०
जेठ					
१५.	८९५२ पूर्ण लेनदेन जालसाज	१५३	मु.स. गर्ने दुर्गावती अग्रवाल खेरिया विरुद्ध गिरीराज कार्कीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पछि भएका लिखतहरूमा अधिल्लो लिखतको व्यवहारलाईसमेत खुलाई सम्पूर्ण हिसाब किताब मिलान गरिएको भन्ने व्यहोरा पारी कागज भएपछि अधिल्लो लिखतको अस्तित्व कायमै रहिरहेको मात्र उचित र कानूनसङ्गत हुन नसक्ने । 	११७
१६.	८९५३ पूर्ण उत्प्रेषणसमेत	१५८	कृष्णमान वासुकला विरुद्ध रामकुमार वनमाला	<ul style="list-style-type: none"> गुठी कार्यालयलाई गुठी जग्गाको प्रशासन र व्यवस्थापन गर्ने अधिकार गुठी संस्थान ऐन, २०३३ ले प्रदान गरेको भएपनि मोहीको हक समाप्त हुने गरी मोही लगत कट्टा गर्ने अधिकार प्रदान नगरेकाले मोही लगत कट्टा गर्ने गरी गुठी 	८५

				संस्थानबाट र सोबमोजिम सेस्ता पूर्जा बनाउन लेखी पठाउने गरी गुठी संस्थान शाखा कार्यालयबाट गरिएका निर्णय गैरकानूनी हुने ।	
१७.	८९५४ विशेष उत्प्रेषणसमेत	१६७	हुकुमसिंह थापा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा ५ ले कुनै प्रकारको विदेशी मुद्रालाई नेपालभित्र ल्याउन, बाहिर लैजान वा बैकिङ कारोबारसमेत गर्न नपाउने गरी निषेध गर्ने गरी सूचना प्रकाशित गर्नसक्ने अधिकार नेपाल सरकारलाई दिएको अधिकार प्रयोग गरी अर्थ मन्त्रालयले सूचना प्रकाशित गरी भा.रु.५००। दरका नोटको कारोबारमा लगाएको प्रतिबन्धलाई कानूनविपरीत भन्न नमिल्ने । 	१३०
१८.	८९५५ पूर्ण कर्तव्य ज्यान	१७२	उपेन्द्र शाक्य विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कुरूपतालाई ठीक पार्ने उद्देश्यले गरे गराएको अपरेशनको क्रममा भएको मृत्युको सम्बन्ध मृत्यु हुनुभन्दा एक महिनाअगावै एसीड फालिएको घटनासँग जोडेर दोषी र मृत्युको कारक बनाउनु औचित्यपूर्ण, तर्कसङ्गत, कानूनसम्मत र न्यायपूर्ण नहुने । एसीडको प्रभाव वा निर्णयबाट मृत्यु भएको नभई अपरेशनको क्रममा प्रयोग भएको “विभिन्न औषधिको Side Effect वा Toxic Effect तथा भेन्टिलेटरले श्वास नलीमा सुजन भएको निर्णयसमेतबाट मृत्यु भएको” भन्ने विशेषज्ञ चिकित्सकहरूको प्रतिवेदन र अदालतमा भएको बकपत्रसमेतबाट देखिएको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. अनुसार सजाय गर्न नमिल्ने । 	१००

<p>१९.</p>	<p>८९५६ विशेष उत्प्रेषण, परमादेश समेत</p>	<p>१८१</p>	<p>महिला, कानून तथा विकास मञ्चसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> बिनाआधार वा कारण हचुवाको भरमा अरूलाई अनावश्यक दुःख वा हैरानी दिने वा बहुवाको प्रक्रियालाई अनावश्यक उजूरी दिई लम्ब्याई राख्ने प्रयोजनले मात्र उजूरी नपरोस् भन्ने उद्देश्यले मात्र झूठा उजूरी दिएको ठहरिएमा अङ्क काटिनेछ भनी गरिएको कानूनी प्रावधानहरूलाई संविधानद्वारा प्रदत्त पेशा वा रोजगारीको स्वतन्त्रता वा समानताको हक वा सामाजिक सुरक्षाको हकविपरीत सम्झन नमिल्ने । 	<p>१४१</p>
<p>२०.</p>	<p>८९५७ विशेष उत्प्रेषण परमादेश</p>	<p>१८८</p>	<p>तुयु डंगोल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २६घ१ र २६घ३ संशोधन गर्ने गरी जारी भएको भूमिसम्बन्धी छैठौँ संशोधन अध्यादेश, २०६२ ले ऐनको रूप ग्रहण गर्न नसकी अध्यादेश निष्क्रिय हुँदा मोही लागेको जग्गा मोही र जग्गाधनीको बीचमा बाँडफाँडका लागि निवेदन दिने र जग्गा बाँडफाँड गरिदिनेबारेको संक्षिप्त हदम्यादको समाप्ति भइसकेको, त्यसले मोही लागेको जग्गामा रहेको द्वैध स्वामित्व अन्त्य गरी मोही लगत कट्टा गर्ने र भूमिको उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि गर्ने ऐनको पुनित उद्देश्य हासिल हुनमा आएको अवरोधका साथै जग्गावाला र मोहीले आ-आफना हकको जग्गा बाँडफाँड गरी लिनदिनको लागि निवेदन दिने र कारवाही गर्ने कार्यमा अवरोध आउँदा जग्गाधनी र मोहीबीचको समस्या यथावत् रहिरहने देखिएकाले मोही लागेको जग्गा मोही र जग्गाधनीको बीचमा बाँडफाँड गर्ने सम्बन्धमा नीतिगत निर्णय लिई 	<p>८५</p>

				उपयुक्त र व्यवहारिक व्यवस्था गर्नु भनी नेपाल सरकारका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने ।	
२१.	८९५८ पूर्ण उत्प्रेषण परमादेश	१९७	चतुर्भुज भट्टसमेत विरुद्ध कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सामान्यत आय गरिन्छ भने त्यसमा कानूनबमोजिम कर लाग्दछ भन्ने कुराको अनुमान गरिनुपर्दछ । त्यसमा पनि कर लाग्ने र नलाग्ने भन्ने कुरामा कानूनमा भएका दुई व्यवस्थाबीच असामञ्जस्यता देखिन्छ, भने अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म कर लाग्दछ भन्ने व्यवस्थाको पक्षमा अनुमान गर्नुपर्ने । 	१३८
२२.	८९५९ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	२०८	सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि. विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> साधिकार निकायबाट अनुमती प्राप्त गरी व्यवसाय सञ्चालन गरी तोकिएको समयमा नवीकरणसमेत गरिएको अवस्थामा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्तिको अधिकार स्वतः सिर्जना हुन जाने र त्यस्तोमा व्यवसाय सञ्चालनका वैध अपेक्षाहरू जागृत हुनुलाई अस्वाभाविक भन्न नमिल्ने । 	१३९
२३.	८९६० संयुक्त उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२१७	गोले मगरसमेत विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	<ul style="list-style-type: none"> प्रचलित कानूनले जिल्ला वन कार्यालयको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने विषयमा हस्तक्षेप गर्ने गरी सुनुवाइको मौकासमेत नदिई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट भएको निर्णय एवं पत्रले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने । 	१०१
२४.	८९६१ संयुक्त लिखित बेइज्जती	२२७	खड्गबहादुर खत्री विरुद्ध पूर्णासिंह थापा मगर	<ul style="list-style-type: none"> गाली बेइज्जतीसम्बन्धी मुद्दामा पीडित पक्षको इज्जत प्रतिष्ठामा पुग्न गएको क्षति वा हानि नोक्सानीबापत पीडित पक्षलाई प्राप्त हुने उपचार मनोवैज्ञानिक प्रकृतिको हुन्छ । यस क्रममा प्रतिवादी पक्षलाई साङ्केतिक प्रकृतिको सजाय गरी पीडित पक्षको इज्जत र प्रतिष्ठामा पुगेको क्षतिलाई अदालतले पुनःस्थापित गरिदिनु नै 	११७

				पीडित पक्षका लागि न्याय र प्रतिवादी पक्षका लागि दण्ड - दुबै प्रयोजनका लागि पर्याप्त हुन्छ । प्रतिवादीलाई हुने सजायको मात्रा यस सन्दर्भमा विचारणीय नै हुँदैन भन्ने होइन तर सजायको मात्रात्मक बढोत्तरीमा नै पीडित पक्षले पाउने उपचार खम्बीर हुन्छ भन्ने निरपेक्ष धारणा राख्नु उपयुक्त नहुने ।	
२५.	८९६२ संयुक्त रैकर लगत कक्षा	२३०	काजिमानन्द बज्राचार्यसमेत विरुद्ध कृष्णबहादुर महर्जन	<ul style="list-style-type: none"> विवादित जग्गामा स्वामित्वको दावी गर्नेले हालै प्राप्त गरेको जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा पेश गर्नुमात्र पर्याप्त हुँदैन । सो प्रमाणपूर्जा वैधानिकरूपमा प्राप्त गरेको हो भन्नलाई सोको हकको स्रोतहरूबाट विवादित जग्गामाथिको स्वामित्वको अधिकार स्थापित भएको हुनुपर्ने । 	८६
२६.	८९६३ संयुक्त निर्णय बदर	१३८	बुधलाल यादव विरुद्ध मु.स. गर्ने सोभादेवी यादव	<ul style="list-style-type: none"> छुट्टिभिन्न भई बसेको दाजु र भाइ कुनै जग्गाको जग्गाधनी र मोही हुन नसक्ने भन्ने नदेखिएको अवस्थामा घरको दाजुले केवल पछिबाट खरीद गरी लिएकै आधारमा साविकदेखि मोही कायम रहेका व्यक्तिको मोही हक समाप्त हुन्छ भन्नु विवेकसम्मत र न्यायसम्मत नहुने । 	८६
२७.	८९६४ संयुक्त अंश दर्ता	२४२	राजेश्वर महतो विरुद्ध कलियादेवी थरूनी	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दाका पक्षहरूको बीच समयसमयमा भएका विभिन्न घटनाक्रमबाट नै अलगअलग व्यवहार भएको तथ्य स्थापित हुने हुँदा त्यसरी अलगअलग व्यवहार तथा कारोबार भएको देखिनु नै अंशबण्डा भएको कुरामा अदालत विश्वस्त हुने आधार हुने । 	८७
२८.	८९६५ संयुक्त उत्प्रेषण	२५६	श्यामप्रसाद मैनाली विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निजामती सेवामा लामो समयसम्म काम गरी सेवाबाट बाहिरिँदा आफ्नो अनुभव र कार्यशैलीका बारेमा गरिएको टिप्पणीले कानूनको उल्लङ्घन भएको अवस्थामा बाहेक आफैमा आपत्तिजनक पनि हुँदैन । 	१४२

				सरकार समग्र राज्यको अभिभावक पनि भएकोले आफ्नाबारेमा गरिएको टिप्पणी अप्रीय भए पनि सुन्न सक्नुपर्ने हुन्छ । त्यस्तोमा सरकार बदलामुखी हुन वा हस्तक्षेपकारी हुन नमिल्ने ।	
२९.	८९६६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	२६३	गोकुलमान तण्डुकारसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐनका प्रावधानलाई कुनै पत्र वा परिपत्र वा निर्णयले परिवर्तन गर्न सक्दैन र यसो गरिएको रहेछ भने पनि त्यसलाई कानूनी मान्यता दिन मिल्दैन । ऐनअन्तर्गत निकालिएको सूचनाद्वारा निर्धारित १०/१० मीटरको प्रावधानलाई केवल सोही कानूनी स्रोतका आधारमा प्रकाशित सूचनाले मात्र परिवर्तन गर्न सक्दछ । कुनै पत्र वा निर्णयले कानूनसम्मत सूचनाको प्रावधानमा गर्ने परिवर्तनलाई कानूनीरूपमा मान्यता प्राप्त हुन नसक्ने । 	६९
३०.	८९६७ संयुक्त प्रतिषेध, उत्प्रेषण परमादेश समेत	२७३	निशा पुरीको संरक्षक भै आफ्नो हकमासमेत मनिष पुरीसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटन ललितपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ दसीकोरूपमा अदालतमा पेश भएको र दसी ठहरी अन्तिम भएर बसेको भई अदालतका तह-तहका फैसलाबाट जफत हुने ठहर्‍याएको सम्पत्तिबाट अंशहक छुट्ट्याई पाऊँ भन्ने मागदावी स्वाभाविक र कानूनसम्मत नदेखिने । 	८७
३१.	८९६८ संयुक्त उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२८१	श्रीकृष्ण आयल रिफाइनरी एण्ड भेजिटेवल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. विरुद्ध एकद्वार समिति उद्योग विभागसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ उद्योगको वार्षिक उत्पादन क्षमतावृद्धि गर्न सकिने सुविधाको कुराले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लिखित वार्षिक क्षमताभन्दा बढी उत्पादित सामान निकासी गर्दा सो सामानमा प्रयोग भएको सामानमा लागेको भन्सार रकम फिर्ता माग गर्ने हक हुन नसक्ने । 	१३९

३२.	८९६९ संयुक्त करारको यथावत परिपालना	२८८	समिट होटल प्रा.लि. विरुद्ध शारदा प्रसाईसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सम्झौतामा उल्लिखित घर जग्गाको मूल्य बुझी लिएको तर घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारीत गरी नदिएकोले घर जग्गाको रजिष्ट्रेशन पारीत गराई करारीय दायित्व पूरा गराई पाउँ भन्ने पक्षले सम्झौतामा उल्लिखित सम्पूर्ण मूल्य चुक्ता गरेको र प्रतिवादीले उक्त मूल्य बुझी लिएको भरपाई वा रसिद जम्मा गर्नु पर्याप्त हुन्छ । तर घर जग्गाको बिक्री मूल्यमा विवाद भएको अवस्थामा यस्तो रसिद मात्र करारीय दायित्व पालना गरेको छ भन्ने कुराको अकाट्य प्रमाण हुन सक्ने । 	८८
असार					
३३.	८९७० विशेष उत्प्रेषणसमेत	३०३	अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कतिपय अवस्थामा शव परीक्षण गराउने विषय धार्मिक, सामाजिक दृष्टिकोणबाटसमेत अनुपयुक्त र अव्यावहारिक बन्न पुग्दछ । त्यसैले कर्तव्यबाट मृत्यु भएको भन्ने आशंका नभएको तथा सडे गलेको अवस्थामा रहेको लाससमेत परीक्षण नै गराउनुपर्दछ, अनुसन्धानकर्ता प्रहरीलाई यस्तो अवस्थामा पनि तजविजी अधिकार दिन हुँदैन भन्ने कुरा विवेक र तर्कमा आधारित नदेखिने 	१३०
३४.	८९७१ पूर्ण लिखत दर्ता बदर	३०९	गणेशप्रसाद दाहाल विरुद्ध परशुराम दाहाल	<ul style="list-style-type: none"> हालैदेखिको बकसपत्र लिखत पारीत भएकै मितिदेखि दिनेको हक समाप्त भई लिनेको हक सिर्जना हुने भएकाले सोही मितिदेखि पाउनेले सो सम्पत्ति आफूखुश गर्न कुनै कानूनले निषेध नगरेको अवस्थामा उक्त सम्पत्ति आफ्नो श्रीमतीलाई हालैको बकसपत्र पारीत गरेको क्रियालाई कानूनविपरीतको कार्य भन्न नमिल्ने । 	८८

३५.	८९७२ पूर्ण अंश	३१८	निर्मला रोका विरुद्ध बालकृष्ण रोका	<ul style="list-style-type: none"> ▪ फिराद परिसकेपछि फैसला नहुँदै मुलुकी ऐनमा गरिएको संशोधनले छोरीलाई अंशियार कायम गरेको स्थितिलाई मुद्दा पर्दापर्दैको अवस्थामा एक अंशियारको जन्म भएसरह मान्नुपर्ने । ▪ दावी नै नगरिएको विषयवस्तुमा निर्णय गर्न वा माग गरेको भन्दा बढी विषयमा अदालतले फैसला गर्न मिल्दैन भन्ने फैसलाको सामान्य नियम हो । तर, अंश जस्तो नैसर्गिक अधिकारको विषयमा वादीले दावी गरेको अवस्थामा कायम रहेको अंशियारको संख्या पछि फैसला हुँदाको अवस्थामा घटी वा बढी हुन गएमा प्रमाणको आधारमा अंशियारहरूको वास्तविक संख्याबमोजिम निर्णय दिनुपर्ने विशेष अवस्था हुन जाने । 	८९
३६.	८९७३ विशेष उत्प्रेषण समेत	३२६	महिला कानून र विकास मञ्चसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ जस्तोसुकै वैध निर्णय परी वा काबूबाहिरको परिस्थिति परी बयान फेरेको वा अदालतले बोलाएको समयमा उपस्थित हुन नसकेको अवस्थामा पनि पीडित वा जाहेरवालालाई अनिवार्यरूपमा कैद सजाय गर्नेपर्ने व्यवस्थाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार जस्तो गम्भीर प्रकृतिको अपराधबाट पीडित व्यक्तिलाई अझ बढी पीडित बनाई थप हिंसाको शिकार बन्नुपर्ने र न्यायबाट वञ्चित हुने अवस्था आउँछ । फलस्वरूप आफैँविरुद्ध भएको गम्भीर अपराधको बारेमा पीडितले सूचना नै नगर्ने वा गर्न नसक्ने परिस्थिति सिर्जना हुने । 	१३१

३७.	८९७४ पूर्ण उत्प्रेषणसमेत	३३९	टोपबहादुर भूषाल विरुद्ध शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता पूरा गरी लिइएका तालिमबापतको अङ्क दिइनेछ भन्ने नै उक्त नियमावलीको व्यवस्थाबाट स्पष्ट अर्थबोध भैरहेको पाइन्छ । न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता पूरा गरी भन्ने नियमको पहिलो वाक्यांशमा उल्लेख भएको पदावलीबाटै सो कुरा थप प्रष्ट हुने हुँदा यसमा द्विविधा हुनुपर्ने वा व्याख्याको कुनै गुञ्जायश छैन । जहाँ कानूनी व्यवस्था अस्पष्ट वा द्विविधापूर्ण हुन्छ त्यस्तो अवस्थामा मात्र व्याख्याको औचित्य रहन्छ । तर, कानून स्वयम्मा स्पष्ट र बोधगम्य छ भने बलपूर्वक व्याख्या गर्नु कानून व्याख्याको नियमअनुरूप हुन नसक्ने । 	१४२
३८.	८९७५ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	३४६	लेखराज भट्टसमेत विरुद्ध मालपोत कार्यालय कैलालीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विधिको शासनमा राज्यका निकायहरूले आफूलाई सुम्पिएको जनताको काम समयमै हुने नहुने के हो निकास दिनुपर्ने हुन्छ । कानूनले तोकेको समयावधिभित्र मागको सम्बोधन पनि नगर्ने र त्यसको जवाफ पनि नदिई त्यत्तिकै धिड्न्याई गरी राखी राख्न नहुने । 	९०
३९.	८९७६ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	३६०	सेवाराम विरुद्ध पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतले मुद्दाको कारवाही गर्दा सधैं र सबै अवस्थामा लिखतमा पुन्याउनुपर्ने रीत बेरीत जस्ता कार्यविधिगत प्रक्रियामा मात्र सीमित रहिरहन सक्दैन । व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा गम्भीर आघात हुने गरी गैरकानूनी एवं अमानवीयरूपमा बन्दी बनाइएको भन्ने लिखित सूचना प्राप्त भएको अवस्थामा अदालतले न्यायिक सक्रियता अपनाई मुद्दाको कारवाही अगाडि बढाउन सक्षम हुने । 	७९

४०.	८९७७ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	३७५	अमर नेपालीको हकमा पुनम नेपाली विरुद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, केन्द्रीय अनुसन्धान व्यूरोसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतको फैसलाबाट कसूर कायम भई सजाय तोकिएका कसूरदारलाई फैसला बमोजिमको सजाय असूल गर्नु अदालतको कानूनी दायित्व हो । कसूर ठहर भएका कसूरदारको सजाय कार्यान्वयन नहुने हो भने दण्डहीनता (Impunity) ले प्रश्रय पाउने मात्र होइन अदालतको फैसला निष्प्रभावी भई विधिको शासन नै कायम नहुने । 	१३२
४१.	८९७८ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	३८१	कृष्ण बराल विरुद्ध काठमाडौं विश्वविद्यालय धुलिखेलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालय वा यसको सम्बन्धनप्राप्त मेडिकल कलेजले निवेदकलाई एम. बी. बी. एस. कार्यक्रममा भर्नाका लागि योग्यता परीक्षण गर्न सञ्चालित प्रवेश परीक्षामा उत्तीर्ण गराई भर्ना लिई आफ्नो आचरण र व्यवहारबाट निवेदकलाई योग्य ठहर्‍याई केही सत्र अध्ययनसमेत गरी सकेपछि निजको भर्नासम्बन्धी योग्यतामा प्रश्न उठाई रजिष्ट्रेशन गर्न इन्कार गरेको कार्यलाई औचित्यपूर्ण एवं मनासीब भन्न नसकिने । 	८०
४२.	८९७९ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	३९३	सिद्धिका के.सी. को हकमा सुनीता बिष्ट विरुद्ध समीर के.सी.समेत	<ul style="list-style-type: none"> पति-पत्नीका बीचको सम्बन्धमा देखिएको समस्याको प्रभाव नाबालिग छोराछोरीमासमेत पर्ने अवस्था देखिएकोमा त्यसको क्षति कसरी नियन्त्रण गरी न्यून गर्न सकिन्छ भन्ने कुराको खोजी नै बाल न्यायप्रणालीको मर्म हो । बाबु आमाका बीचको सम्बन्धबाट उत्पन्न हुने समस्याको दुष्प्रभाव नाबालिग छोराछोरीमा पर्न दिन नहुने । कसैको व्यक्तिगत स्वार्थ, अहम् र आत्मसन्तुष्टिका लागि अबोध बालबालिकालाई प्रताडीत 	९३

				गरिनुहुँदैन । बालबालिकाको भविष्यसँग राष्ट्रको भविष्य गाँसिएको हुँदा त्यस्तो संवेदनशील विषयलाई हल्का ढङ्गले ग्रहण गरी उनीहरूको हितको पक्षलाई बेवास्ता गरिँदा त्यसले पार्ने असर अत्यन्त भयावह हुन सक्दछ । त्यसैले यो विषयलाई एउटा व्यक्ति र एउटा परिवारभित्रको समस्यामात्र मानेर पछिनु न्यायोचित नहुने ।	
४३.	८९८० संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	४०२	गोपालकुमार अधिकारी विरुद्ध निजामती किताबखाना ललितपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ निर्णय कार्यान्वयन भएमा मात्र त्यसले सार्थकता पाउँछ । नत्र त्यसको अर्थ हुँदैन । एकैसाथ बढुवा गरी राजीनामासमेत स्वीकृत गरेको अवस्थामा बढुवा गर्न उमेर नपुगेका कारण बढुवा कार्यान्वयन हुन नसकेको बढुवालाई छाडी राजीनामामात्र कार्यान्वयन गर्नु भन्नु कानूनतः मिल्दैन । बढुवा कायम नहुने तर राजीनामा भने स्वीकृत हुने भनी आंशिक निर्णय कायम राख्न उचित र विवेकसम्मतसमेत नदेखिने । ▪ एउटै राजीनामा पत्रमा उल्लिखित आफू प्रतिकूलका कुरा लागू नगर्ने तर आफू अनुकूलका कुरा मात्र पालन गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने गरी राजीनामा बदर गर्न नमिल्ने भनी निर्णय गरेकाले निवेदकलाई सेवामा निरन्तरता दिन नमिल्ने गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नदेखिने । 	१४३
४४.	८९८१ संयुक्त परमादेश उत्प्रेषण	४०८	छठु राय यादव विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ व्यक्ति, व्यक्तिबीचको जग्गा तथा सोको दाखेल खारेज नामसारीका सम्बन्धमा कसैको उजुरी लिन तथा उजुरी दिएको भए पनि अदालतबाट भएको निर्णयलाई निष्प्रभावी तुल्याउने गरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान 	९०

				<p>आयोगले निर्णय गर्नु कानूनअनुकूल मात्र मिल्दैन र यस्तो निर्णयलाई आफ्नो अधिकारक्षेत्रको अतिक्रमण गरी निर्णय गरेको भन्नुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> प्रचलित कानूनले व्यवस्था गरेको उपाय अवलम्बन नगरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजूरी दिएको र सो आयोगले पनि आफूसँग पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार भएजस्तो गरी उजूरी स्वीकार गरी जिल्ला अदालतको फैसलाप्रतिकूल र सो फैसला निष्प्रभावी हुने गरी निर्णय गरेको अवस्थामा उक्त निर्णय आफ्नो अधिकारक्षेत्र नाघी भएको मान्नुपर्ने । 	
४५.	८९८२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४९६	गोरखबहादुर वि.सी. विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ठूला प्रकृतिका आयोजनाले त्यस क्षेत्रका जनताको जनजीवनमा पार्न सक्ने असर तथा प्रभावको विषयलाई लिएर जुनसुकै नागरिकले जनसाधारणको सदस्यको नाताले जनसाधारणमा पर्न सक्ने असरको खोजी गर्न अदालतमा प्रवेश गर्नु स्वाभाविक मान्नुपर्ने । व्यवस्थापिका संसदअन्तर्गतको प्रक्रिया अपनाउनुपर्ने वा अनुशरण गर्नुपर्ने कुरामा सम्बन्धित निकायलाई परिचालन गर्न न्यूनतम पनि प्रयास नगर्ने तर सोही विषयमा सार्वजनिक सरोकारको नाममा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६ को पूर्वावस्थाहरू विहीन भएको थाहा पाउँदापाउँदै सो धाराको प्रयोग गरी आयोजनाको सञ्चालन अवरोध गर्ने दृष्टिकोण लिनुलाई मात्रै पनि स्वीकार्य मान्न नमिल्ने । 	६९

४६.	८९८३ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	४४१	अमरनाथ गुप्ता विरुद्ध सीताकुमारी देवी शाहसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलापश्चात् स्वयं अग्रसर भै बिगो बुझाउनुपर्नेमा वादीले प्रतिवादीको नाउँमा जायजेथा खोजी दरखास्त हाल्नुपर्ने र जायजेथा फेला नपारेको अवस्थामा सिधाखर्च दाखिल गरी थुनामा राख्न पाउने कानूनी व्यवस्थामा वादीको दरखास्त दायर भएपछि प्रतिवादीले सम्भव भए नगदै बुझाउनुपर्दछ, सम्भव छैन भने आफ्नो नाउँको जायजेथा देखाउनुपर्दछ । यी दुई अवस्था देखाउन नसकेको अवस्थामा थुनामा राख्न पाउने । 	१२०
४७.	८९८४ संयुक्त जालसाज	४४७	रत्ना स्नेही (सुनार) विरुद्ध अम्मरलाल सुनारसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दा सकार परिवारको अगुवा भई व्यवहार गर्ने व्यक्तिले गर्ने हो । मुद्दा सकार गर्दा अन्य परिवार सदस्यको पनि मञ्जुरी चाहिन्छ भन्नु प्रचलित कानून र व्यवहारप्रतिकूल हुन्छ । कसैले मुद्दा सकार गरेकोमा आपत्ति भए वा आफू पनि सरिक हुनपर्ने ईच्छा भए मुद्दा सकारसमेतका माध्यमले मुद्दामा संलग्न हुन सकिन्छ । मुद्दा सकार गर्नेको हैसियत पक्षसरह हुने हुँदा निजले मुद्दा फिर्ता लिन सक्ने । ■ मुद्दामा पक्ष कायम भएको मुद्दामा मिलापत्र गर्ने वा मुद्दा नै फिर्ता लिने जस्ता अधिकारको प्रयोग गर्न कुनै कानूनले रोक नलगाएकोले मुद्दामा पक्ष कायम भएको व्यक्तिले अदालतमा मुद्दा फिर्ताको लागि निवेदन दिई मुद्दा फिर्ता भएको कार्य आफैमा जालसाजी हुन नसक्ने । 	११७

४८.	८९८५ संयुक्त जालसाजी	४५४	शारदा घिमिरे विरुद्ध भगवती फुयाँलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> दावीकर्तालाई प्रत्यक्ष हानि नोक्सानी पुगेको छैन, लिखत गरी लिने वा दिने दुवै वा एक पक्षको गैरकानूनी मनसायको अभाव छ र त्यस्ता लिखत पारीत गर्ने क्रममा तेस्रो पक्षलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याउने कपटपूर्ण नियत राखी कार्य भएको प्रमाण छैन भने त्यस्तो कार्य जालसाजीको कार्य हुन नसक्ने । म्यादभित्रै उपयुक्त उपचारको मार्ग नअपनाई लिखत बदरमा दावी गर्ने हदम्याद व्यतीत गरी अर्को बाटो जालसाजको माध्यमबाट जालसाजीका तत्त्वहरू प्रकटरूपमा नदेखाई लिखत बदर हुनपर्ने देवानी तत्त्वका आधारमा आउन कानूनतः नमिल्ने । 	११८
४९.	८९८६ संयुक्त दर्ता नामसारी समेत	४६४	मु.स.गर्ने तेजलक्ष्मी सिनारी श्रेष्ठ विरुद्ध ज्ञानलाल सिनारी श्रेष्ठसमेत	<ul style="list-style-type: none"> तल्लो निकायबाट सबूद प्रमाण नै नबुझी इन्साफ हुन गएमा पुनः निर्णयार्थ जिल्ला अदालत पठाउँदा अनाहक मुद्दामा ढिलाई भई पक्ष विपक्षलाई अनावश्यक हैरानी नहोस् भन्ने हेतुले पुनरावेदन अदालतबाट सबूद प्रमाण बुझी इन्साफ हुन सक्ने । तर जिल्ला अदालतबाट इन्साफ नदिई खारेजी फैसला भएकोमा पुनरावेदन अदालतबाट ठहर इन्साफ फैसला हुँदा पुनरावेदन वा पुनरावेदकको न्याय प्राप्तिको प्रयासको एक तह हरण हुन जाने । 	१२०
साउन					
५०.	८९८७ विशेष उत्प्रेषणसमेत	४६९	अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> फौजदारी कानून उल्लङ्घनको मात्रा र परिमाणअनुसार दण्ड सजाय निर्धारणमा भिन्नता रहने कुरा अस्वाभाविक हुँदैन । दण्ड नीति कसूरको मात्रानुसार सजायमा भिन्नता हुने सिद्धान्तकै जगमा खडा भएको 	६१

				हुन्छ । कसूरमा रहेको संलग्नता वा भूमिका विचार नगरी आरोप लगाएकै भरमा सबैलाई समान प्रकृतिको सजाय गर्नुपर्दछ भन्ने मान्यता न्यायिक विवेकमा आधारित नभई यान्त्रिक हुन जाने ।	
५१.	८९८८ पूर्ण कर्तव्य ज्यान	४७४	अम्बरबहादुर पुन मगर विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कुनै अमुक घटना वा व्यवहार कुनै व्यक्तिका लागि तत्कालै गम्भीर प्रकृतिको रिस उठ्ने विषय बन्न सक्दछ भने कसैका लागि सामान्य वा कसैकसैलाई रिसै नउठ्ने पनि हुन सक्दछ । त्यसैले के कस्तो आचरण वा व्यवहारबाट के कस्तो प्रकृतिको के कति मात्रामा रिस उठ्छ वा उठ्दैन भन्ने कुराको स्वीकार्य मापदण्ड बनाउन सजिलो हुँदैन । तर तत्काल उठेको रिसबाट आवेशमा आई गरिने आचरण, व्यवहार वा क्रियाकलापको न्यूनतम स्वीकार्य मापदण्ड भने हुनसक्ने । 	१०१
५२.	८९८९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४८३	रामप्रवेश साहसमेत विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पक्राउ परेको व्यक्तिलाई प्रहरी हिरासतमा नराख्दा अनुसन्धान तहकीकात नै अवरूद्ध हुन जाने वा अनुसन्धान तहकीकातमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने, पक्राउ परेको व्यक्तिले आफूविरूद्ध लाग्ने सबूद प्रमाणमा हस्तक्षेप गरी नष्ट गर्न सक्ने र निजले समाजमा पुनः अपराध गर्नसक्ने अवस्था देखिएमा थुनामै राखेर तहकीकात गर्नुपर्ने । प्रहरी हिरासतमा नराखी अनुसन्धान हुन सक्ने अवस्थामा प्रहरी हिरासतमा राख्नु औचित्यपूर्ण नदेखिने । 	१३३

५३.	८९९० संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४९९	नेपाली आदिवासीहरूका मानव अधिकारसम्बन्धी वकील समूह (लाहुरिप) समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सन्धिको पक्ष भई सहमति जनाएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताबाट सिर्जित दायित्व सभ्य मुलुकहरूले पालना र कार्यान्वयन गर्दछन् भन्ने अपेक्षा हुनु स्वाभाविक छ । आफूलेसमेत सहमति जनाएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतालाई मुलुकको आवश्यकता, उपलब्ध स्रोत, साधन र क्षमताअनुसार क्रमशः कार्यान्वयन हुनुपर्छ भन्ने कुरामा विवाद हुन नसक्ने । 	६२
५४.	८९९१ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	५०४	विष्णुबहादुर कार्की विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतमा कारवाहीयुक्त अवस्थामा रहेको मुद्दामा मुद्दाको पुर्पक्षको सिलसिलामा थुनाबाट छुटेको समयमा घटित फरकफरक वारदात र फरक-फरक मितिमा भएका फैसलाअनुसारको कैद म्याद ठेक्का पटकपटकको कैद खापी ठेकिएको कैद म्यादलाई दण्ड सजायको ४९ नं. को प्रतिकूल भन्न नमिल्ने । 	१३३
५५.	८९९२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	५११	ईन्दिरा ढकाल गौतमसमेत विरुद्ध लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> लोकसेवा आयोगको भूमिका मूलतः निष्पक्षरूपमा योग्य र दक्ष कर्मचारीको छनौट गरी नियुक्तिको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्नु हो । सो भूमिका निर्वाह गर्ने क्रममा आयोगबाट सञ्चालन गरिने परीक्षालाई व्यवस्थित, मर्यादित बनाउनको लागि विशेष मापदण्डको निर्धारण र निर्देशिकाको निर्माण गरी लागू भएको अवस्थामा सो निर्देशिकाको विपरीत हुने गरी प्रतिस्पर्धी रहेको परीक्षाको प्रश्नको निर्माण तथा परिमार्जन र लिखित परीक्षाको उत्तरपुस्तिका परीक्षणमा निवेदिकाहरूका पति र पिता संलग्न 	७१

				<p>रहेको देखिएपछि सो परीक्षाको नतिजा यथावत् राख्दा आयोगको निष्पक्षता र विश्वसनीयतामा आँच आउने भएकाले लोकसेवा आयोगबाट सञ्चालन हुने परीक्षालाई पारदर्शी र मर्यादित बनाई आयोगप्रतिको स्वच्छता, निष्पक्षता र विश्वसनीयता कायम राख्न परीक्षा रद्द गर्ने गरी भएको लोकसेवा आयोगको निर्णयलाई अन्यथा भन्न नसकिने ।</p>	
५६.	<p>८९९३ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण</p>	५२०	<p>राजाराम खत्री विरुद्ध कारागार कार्यालय चौतारासमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> कुनै एउटा अमुक अभियोग लगाई दायर भएको मुद्दामा दावी कायम हुन नसक्ने भएपछि कुनै स्पष्ट आधार र कारण बिना उक्त मुद्दालाई अनुसूचीअन्तर्गत पर्ने अर्को अमुक मुद्दामा परिणत गरी स्वतन्त्ररूपमा त्यससम्बन्धी कसूर तथा अभियोग नै कायम नगरी सोको स्वतन्त्र प्रमाणको मूल्याङ्कनसमेत नगरी अर्को प्रकृतिको कसूर कायम गरी सजाय गर्दै जाने हो भने फरकफरक अभियोग र कसूरमा सजाय गर्न पृथकपृथक कानूनी व्यवस्था गर्नुको कुनै औचित्य र सार्थकता नरहने । 	७१
५७.	<p>८९९४ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश</p>	५२८	<p>रामलखन महतो कोइरी विरुद्ध रामभजन राय यादवसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> बिगोको कारवाही सम्पन्न हुन बाँकी नै रहेको अवस्थामा तत्कालीन असहज परिस्थितिको कारण देखाई पक्षले मुलतवी राखिपाऊँ भनी निवेदन दिएको अवस्थामा तहसीलदारबाट तामेली आदेश भएकै आधारमा मात्र उक्त तामेली शब्दको प्रयोग भएको एकमात्र कारणले बिगोको कारवाही सम्पन्न भएको भन्ने अर्थ गरी तामेली जगाउन नमिल्ने भन्ने अवस्था नदेखिने । 	१२१

५८.	८९९५ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	५३५	कपिलचन्द्र पोखरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> राज्यले कसैलाई प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग गर्ने अनुमति सार्वजनिक हितको निमित्त मात्र दिन सक्छ । निजी हितको निमित्त सार्वजनिक स्रोतको दोहन हुनबाट रोक्नु राज्यको दायित्व हो । पृथ्वी राजमार्गको दायौँबायौँ सञ्चालित बालुवा उद्योगहरू निजी व्यक्तिद्वारा सञ्चालनमा रहेको देखिएको अवस्थामा त्यस्ता उद्योगलाई सार्वजनिक पर्ति जग्गाबाट बालुवा उत्खनन् गर्न रोक्नु सरकारको संवैधानिक र कानूनी दायित्वभित्र पर्ने । 	७२
५९.	८९९६ संयुक्त प्रतिषेधसमेत	५५२	बलराम यादव विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५१ मा मन्त्रिपरिषद्को सिफारिशमा राष्ट्रपतिले जुनसुकै अदालत, विशेष अदालत, सैनिक अदालत वा अन्य कुनै न्यायिक, अर्धन्यायिक वा प्रशासकीय पदाधिकारी वा निकायले गरेको सजाय लाई माफी, मुलतवी, परिवर्तन वा कम गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था भएकाले यो व्यवस्थालाई आत्मसात् गरी मन्त्रिपरिषद्को सिफारिशमा राष्ट्रपतिद्वारा प्रयोग हुने गरी संविधानमा समावेश गरेको अवस्थामा अदालतबाट सो अधिकारमा बिनाआधार हस्तक्षेप गरी तोकिएको सजाय माफी मिन्हा दिन नसक्ने भन्न नमिल्ने । 	६२
६०.	८९९७ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश समेत	५५८	कमला अमात्य विरुद्ध हिमालयन बैंक लिमिटेड प्र.का.समेत	<ul style="list-style-type: none"> सगोलमा रहँदा घरको मूल कारणीले लिएको ऋण तथा कबूल गरेको दायित्व निवेदकले व्यहोर्न नपर्ने गरी कानूनले उन्मुक्ति दिएकोसमेत देखिँदैन । थप व्यक्तिगत जमानी दिइसकेपछि २०५९ सालमा अंश 	१४०

				छोडपत्र गरी विवादको जग्गा दिएको देखिएको हुँदा कारोबार हुँदाको जमानीबापतको लिखतमा पक्राउ गर्न सकिने सम्पत्ति भनी रोक्का राखेकोलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने ।	
६१.	८९९८ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	५६३	हेमराज जैसी विरुद्ध मध्य पश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय सुर्खेतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अनुशासन, मर्यादापालना एवं कर्तव्यनिष्ठताले अति नै महत्त्व राखे प्रहरी संगठनमा ऐन, कानून, तथा अनुशासनको तेजोवध गरी आफू कार्यरत निकायका आफूभन्दा वरिष्ठ कार्यालय प्रमुख तथा अन्य प्रहरी अधिकृतहरूलाई बन्धक बनाउने तथा सशस्त्र विद्रोह कार्यमा संलग्न रहेको देखिन्छ । राष्ट्र र राष्ट्रवासीको सुरक्षार्थ अहोरात्र खटिनुपर्ने प्रहरी कर्मचारीबाट भएका यस प्रकृतिको कार्य अनुशासनहीन, गैरजिम्मेवारपूर्णमात्र नभै ऐन नियमविपरीत भै कारवाहीयोग्य नै देखिन्छ । यस प्रकृतिका कार्यलाई नरम दृष्टिकोणले हेर्ने मिल्दैन र हेर्न नसकिने । 	१४४
६२.	८९९९ संयुक्त ठगी	५७०	अजीतराज ढुंगेल विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ठगीको कसूर भयो कि भएन भन्नको लागि तत्काल घटित कार्यलाई नै हेरिने हो । पुनरावेदक प्रतिवादीले अर्को संस्थाको नाउँमा कर्जास्वरूप रकम दिई आफ्नो पदीय दायित्व निर्वाह गरेको भनी जिकीर लिए पनि उक्त रकम आफ्नै संस्थाको उपाध्यक्षको नाउँमा चेक काटी सो रकम सम्बन्धित संस्थालाई धोका दिई गफलतमा पारी दुरूपयोग गरी संस्थालाई हानि नोक्सानी र सम्बन्धित व्यक्तिलाई लाभ पुऱ्याउने उद्देश्यले दिइएको कार्यबाट ठगी गर्ने मनसाय स्पष्ट हुने । 	१०२

६३.	१००० संयुक्त परमादेश उत्प्रेषण	५८०	रामबहादुर सिंह विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ कानूनकै व्याख्याका क्रममा विधिकर्ताको मनसायप्रतिकूल नहुने गरी नजीर बन्ने हुन् । कानूनले प्रष्ट तथा द्विविधारहित प्रबन्ध गरेको ठाउँमा व्याख्याको गुञ्जाइस रहँदैन । बृहत् न्यायको प्रयोजनका लागि कानूनसँग नबाझिने गरी तथा थप प्रष्टताका लागि गरिने व्याख्या नै न्यायाधीश निर्मित कानून अर्थात् नजीर हुने । ▪ बढुवा कानूनतः अवकाश पाउने मितिपश्चात् भएकोमा त्यस्तो बढुवालाई मान्यता दिई सोही पदको हिसाबले अवकाशपश्चात् पाउने निवृत्तिभरणको सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्छ भन्ने कुरालाई कानून र न्यायको रोहमा उचित भन्न नमिल्ने । 	१४४
६४.	१००१ संयुक्त लेनदेन	५९१	विष्णु भट्टराई विरूद्ध राजकुमारी बस्नेतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ लिफामा पछिबाट व्यहोरा थप गरी कपाली तमसुकको कागज खडा गरिएको हो होइन भन्ने सम्बन्धमा यकीन गर्न विशेषज्ञ बोर्डबाट परीक्षण भै प्राप्त भएको रायले प्रतिवादीले व्यक्त गरेको लिखतप्रतिको आशङ्का पुष्टि भएको अवस्थालाई वादीले अन्यथा भन्न नसकेको र अन्य प्रमाणबाट खण्डन गर्नसमेत नसकेको अवस्था हुँदा विवादित लिखत लिफामा पछिबाट प्रिन्ट गरिएको भन्ने विशेषज्ञको रायलाई अन्यथा मान्न नमिल्ने । 	१२१
६५.	१००२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	६०२	गोविन्द भन्ने गजेन्द्रकुमार चन्द विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ▪ कुनै पनि हत्या औचित्यपूर्ण प्रतिरक्षाको सिद्धान्तअन्तर्गत परी प्रतिवादीले सजायबाट छुट पाउन सो हत्यामा बल अन्तिम विकल्प (Last resort) को रूपमा प्रयोग भएको हुनुपर्दछ । कुनै व्यक्तिले ज्यान 	१०२

				<p>लिने मनसायले कुनै पनि माध्यमबाट जोरजुलूम गरेको कारण निजको नियन्त्रण वा पञ्जाबाट उम्कन नसक्ने अवस्था सिर्जना भएको वा निजको नियन्त्रणबाट भाग्ने, उम्कने, गुहार मागी सहयोग प्राप्त गर्नसक्ने वा प्रहरीलाई खबर गर्न सक्ने अवस्था नभएबाट त्यस्तो जुल्मीका विरुद्ध केही गर्दा निजको मृत्यु भएको प्रमाणबाट देखिनु औचित्यपूर्ण प्रतिरक्षाको पहिलो आवश्यकता हो । यस्तो कार्य तत्काल नै हुनुपर्दछ । धेरै समयपछि आफूलाई मृतकबाट ज्यानको खतरा थियो भन्ने प्रतिरक्षाको आधार बन्न नसक्ने ।</p>	
६६.	१००३ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	६११	ध्रुवबहादुर के.सी. विरुद्ध राकेशकुमार गुप्तासमेत	<ul style="list-style-type: none"> सूचना दिँदा कुनै प्रतिनिधि उपस्थित भएन भने पनि लिलाम कार्य नरोकिने कानूनी व्यवस्था भइरहेको अवस्थामा सूचना कानूनबमोजिम प्रभावित भएको र प्रतिनिधि उपस्थित नभएको कारणबाट मात्र लिलामी प्रक्रियालाई त्रुटिपूर्ण भन्न नमिल्ने । 	१२३
६७.	१००४ संयुक्त खिचोला	६१९	विष्णुमाया महर्जनसमेत विरुद्ध बसुनारायण महर्जन	<ul style="list-style-type: none"> सगोल परिवारबीचको कुनै सम्पत्ति वण्डा लाग्ने हो होइन भनी अंश मुद्दा परेका बखत निर्णय हुने विषयवस्तु भएको र सगोल परिवारबीच अंशको मुद्दा नै नपरेको अवस्थामा उनाउ बेसरोकारवाला व्यक्तिहरूबीचको जग्गा खिचोलाको झगडा वा व्यवहार जस्तो गरी सगोलका अंशियारबीचको जग्गा खिचोलाको वारदात वा तथ्य सिर्जित नहुने हुनाले त्यसमा बनेको घर भत्काई पाउँ भन्ने सगोल अंशियारको वादी दावी अंशियारबीचकै प्रतिवादी विरुद्ध लाग्न नसक्ने । 	९४

६८.	१००५ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	६२४	ईश्वर लिम्बू विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> मुलकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको ५ नं. अनुसार घटनामा फौजदारी अपराध हुने आपराधिक तत्वमध्येको महत्त्वपूर्ण तत्व मनसायको अभाव रहने हुन्छ । आफूले गरेको कामबाट मानिस मर्न सक्छ भन्ने परिणामको ज्ञान यसमा हुँदैन । कुनै एउटा कामको निमित्त सावधानीसँग सतर्कतापूर्वक गरिरहेको अवस्थामा अचानक केही व्यहोराले अरूलाई लाग्न गएकोमा भवितव्य हुन्छ । भवितव्यबाट सो घटना घट्न गएको हो भन्ने पक्षले सो कार्य दुर्घटना थियो, आपराधिक मनसाय र ज्ञानले गरिएको थिएन । उचित सतर्कता र सावधानी राखिएको थियो भन्ने कुराको प्रमाणित गर्नुपर्दछ । सो घटनामा मानिस छ भन्ने कसूरदारलाई थाहासम्म पनि भएको हुनु हुँदैन । अरू नै कुनै केही चीज वस्तुउपर प्रहार गर्दा अचानक मानिसउपर पर्न गै मानिसको मृत्यु भएको हुनुपर्ने । 	१०३
भदौ					
६९.	१००६ विशेष उत्प्रेषणसमेत	६३१	अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निर्दोषिताको अनुमान पाउने फौजदारी न्यायको मान्य सिद्धान्तमा आधारित प्रावधानलाई संविधानले मौलिक हकको रूपमा राखेको हुँदा नागरिक अधिकारको पक्षमा भएको देखाउँदै सार्वजनिक सरोकारको विषय उठाउने निवेदकहरूले त्यसतर्फ ध्यान पुऱ्याउन वाञ्छनीय हुने । 	७३

७०.	१००७ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	६३८	राधादेवी अधिकारी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतमा दायर भई नातातर्फ विवाद उठेको मुद्दामा वादी प्रतिवादीको नाताको यकीन गर्ने अधिकारक्षेत्र कानूनले सम्बन्धित जिल्ला अदालतलाई नै प्रदान गरेको पाइने । 	११९
७१.	१००८ संयुक्त बकसपत्र दर्ता बदर	६४५	विजयबहादुर शाहीसमेत विरुद्ध प्रत्यर्थी हरिप्रसाद पौडेल	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दामा हदम्यादको विषय विवादसँग सम्बन्धित कुनै पक्षले आफ्नो ईच्छाअनुकूल संकुचित वा विस्तार गर्ने विषय नभई यो विशुद्ध विधायिकी कानूनद्वारा निर्दिष्ट भई प्राप्त हुने कानूनी हक हो । यस्तो हकलाई कुनै पक्षको अनुकूल वा प्रतिकूल हुने गरी व्याख्या गर्न नमिल्ने । 	१२४
७२.	१००९ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	६५४	मिलन लामा विरुद्ध जिल्ला कारागार कार्यालय, रामेछापसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कर्तव्य ज्यान मुद्दामा बयान गर्दा एउटा नाम उल्लेख गरेको र पछि नागरिकता प्रमाणपत्र लिँदा अर्को नाम राखी आफ्नो नाम फरक राखेको मात्र कारणले उसले आफ्नो फौजदारी कसूरको दायित्वबाट उम्कन नसक्ने । 	१३३
७३.	१०१० संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	६६१	रामजी थापा विरुद्ध नेपाली जङ्गी अड्डासमेत	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित गणको गणपतिका हैसियतमा सेनाको पदमा कार्यरत् अधिकृतबाट रक्तचन्दन जस्तो जैविक विविधताको वस्तु संरक्षण गर्नुको सट्टा त्यस्ता वस्तु ओसारपसारको कार्यमा संलग्न कसूरदारलाई उन्मुक्ति दिने हिसाबले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र प्रवेश गरेका सवारी साधनलाई राम्रोसँग जाँच गर्न मातहतका राष्ट्रसेवकलाई निर्देशन दिनुको सट्टा सहजै पार गर्न दिनु भनी निर्देशन दिनु सुव्यवस्था तथा सैनिक अनुशासन कायम राखेको र ओहदाअनुसारको आचरण गरेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । 	१४५

७४.	९०११ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	६७५	योगेश भन्ने यज्ञमणि न्यौपाने विरूद्ध राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिताले सुरक्षालाई हरहालतमा अन्यथा असर पार्छ भन्ने कुरा गलत हो । सुरक्षा संवेदनशीलताको कुरा र सुरक्षा निकायको निमित्त प्रशासनिक कुराबीचको अन्तरलाई हेरी राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको कामकारवाहीको गोपनीयता भङ्ग गर्ने गरी सो विषयहरूको सूचना माग गर्न आएको अवस्था नदेखिएको अवस्थामा सुरक्षा संवेदनशीलतालाई असर नपर्ने नियुक्तिका सेवा, शर्त र पदपूर्ति गर्ने तरिका जस्ता सर्वसाधारणको सामान्य जानकारीमा रहन सक्ने कुराहरू जति सूचना पहुँचभित्र नपार्ने मिल्ने नदेखिएकोले त्यसको वर्गीकरण गरी सेवा गठनसम्बन्धी कानूनको सान्दर्भिक अंशमा सम्बन्धित इच्छुक वर्गलाई पहुँच दिनु वाञ्छनीय हुन आउने । 	१४६
७५.	९०१२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	६८१	रञ्जित राईसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> घटनामा उपस्थित थिएनौं अन्यत्र रहेका थियौं भनी जिकीर लिएतापनि अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान व्यहोरालाई अदालतमा बयान गर्दा उल्लेख गरी बयान गरेबाट अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान अन्य सम्बद्ध प्रमाणहरूबाट पुष्टि गरिरहेकोमा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान व्यहोरा अन्यथा प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिएको अवस्थामा व्यहोरा पूर्णरूपमा झूठा हो भन्ने कुरा विश्वसनीय नदेखिने । ठोस आधार प्रमाणको अभावमा अदालतमा इन्कारी बयान गरेकै आधारमा वारदात घटाएको बेलामा घटनास्थलमा मौजूद नरही अन्यत्र 	१०४

				थिएँ भनी लिएको जिकीर प्रमाणद्वारा पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयानलाई स्वेच्छाले गरेको बयान होइन रहेछ भन्नु तर्कसङ्गत नहुने ।	
७६.	१०१३ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश समेत	७०५	केशव स्थापित विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ छानबीन समितिले निवेदकलाई पदबाट हटाउन सिफारिश गरेको कुरा निर्विवाद छ । छानबीन समिति कानूनद्वारा सिर्जित निकाय हो । सिफारिश गर्नुपर्ने आफ्नो दायित्व पूरा गरेपछि यो समिति स्वतः विघटन हुन्छ । तर, यसको दायित्व यसलाई गठन गर्ने निकायमा सर्दछ । यस्ता कानूनअन्तर्गतका अस्थायी प्रकृतिका समितिको दायित्व वा जवाफदेहिता गठन गर्ने निकायले बहन गर्नुपर्ने । ▪ प्रतिवादको मौका दिईंदा स्पष्टीकरण वा जवाफ वा प्रतिवेदन वा भनाई राख्न वा स्पष्ट गर्नलगायतका जुनकुनै पनि शब्द प्रयोग हुन सक्तछन् । स्पष्टीकरण शब्द प्रयोग नगरिनु नै प्रतिवादको मौका नदिएको ठहर्ने अवस्था नहुने । 	१४६
७७.	१०१४ संयुक्त माना चामल	७२०	डा.राजाराम कार्की विरुद्ध उषा कार्की	<ul style="list-style-type: none"> ▪ पत्नीलाई आफ्नो इज्जतआमदअनुसार खान लाउन दिनुपर्ने कानूनी दायित्व लोग्नेमानिसको हुँदा त्यस्तो दायित्व बहन नगरेमा त्यस्ता लोग्नेमानिसको आर्थिक हैसियतका आधारमा त्यस्ता पीडित महिलाले खान लाउनका लागि मानाचामल माग गर्न सक्दछन् । मानाचामल माग गर्नेले बढी रकमको दावी गर्ने र मानाचामल भराई दिनुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले आफ्नो हैसियतभन्दा कम रकमका विषयमा प्रतिवाद गर्ने 	९५

				परिपाटी रहिआएको परिप्रेक्ष्यमा अदालतले त्यस्ता दावी र प्रतिवादको अन्तर्विरोधको चिरफार गरी एउटा केन्द्रविन्दुलाई आधार लिई भरी पाउने रकमको सीमा निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले न्यायिक सन्तुलन कायम गर्न सकोस् । यसको सन्तुलन कायम गर्ने माध्यम आर्थिक हैसियत भएकाले यही आर्थिक हैसियतले उचित दायित्वको सीमा निर्धारण गर्ने ।	
७८.	९०१५ संयुक्त कर्तव्य ज्यान उत्प्रेषण	७२६	नेपाल सरकार विरुद्ध मानबहादुर महत	<ul style="list-style-type: none"> वारदात हुनुभन्दा पहिलेको अवस्था वा घटनापछिका अवस्था नभई वारदात हुँदाको अवस्था दण्ड सजायको १ नं. प्रयोग हुने वा नहुने भन्ने कुराको निर्धारक हुन्छ । वारदातको अवस्थामा मानसिक सन्तुलन गुमेको थियो थिएन भन्ने मूल कुरा भएकाले यस किसिमका सजायमा छूटको दावी भएका मुद्दामा हेरिनुपर्ने घटना नै नबुझ्ने अवस्थामा मानसिक स्थिति रहेको भन्ने चित्रित हुन सकेको अवस्था छैन । सजायबाट उन्मुक्ति पाउने उद्देश्यले जिकीर लिएको हो वा वास्तविकरूपमा नै मानसिक रोगी हो भन्ने तथ्यको उजागर घटनाक्रममा प्रतिवादीले खेलेको कार्यको भूमिकामा निर्भर हुने । 	१०५
७९.	९०१६ संयुक्त निर्णय बदर	७३३	नेपाल साहित्य प्रकाशन केन्द्रसमेत विरुद्ध अखितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	<ul style="list-style-type: none"> फैसला वा निर्णयमा उल्लिखित जे जति विषय आफ्नो प्रतिकूल रहेको भनी बदर गरी माग्नुपर्ने हो ती सबै कुरा एकै पटक माग दावी लिई आउनुपर्ने हुन्छ । पहिलो अपीलमा एउटा कुरामा मात्र बदरको माग गर्ने पछि पहिलो अपीलमै बदरको माग गर्न सकिनेमा सो निर्णय बदरको 	१२४

				माग नगरी दोस्रो अपीलमा थप माग गरी आएको अवस्थामा नेपाल सरकारले २ वर्षसम्मको लागि नेपाल सरकार वा सार्वजनिक संस्थाको छपाई कार्यमा पुनरावेदकलाई रोक लगाएकोलाई अन्यथा गर्न सकिने अवस्था नरहने ।	
असोज					
८०.	१०१७ विशेष उत्प्रेषण परमादेश समेत	७४३	कञ्चनकृष्ण न्यौपानेसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कार्य सम्पन्न हुनुअघि दायर मुद्दा र कार्य सम्पन्न भएपछिका मुद्दामध्ये अधिल्ला मुद्दाहरू पछिल्ला मुद्दाका सन्दर्भमा अवलोकनीय अवश्य हुन्छन् तर निर्णायक हुँदैनन् । कतिपय चुनौती दिइएका विषयमा पनि पछिल्ला मुद्दाबाट न्यायिक परीक्षण हुन अधिल्ला मुद्दाहरूको खरेजीले कुनै पनि किसिमको प्रतिकूलता सिर्जना नगर्ने । 	१२५
८१.	१०१८ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	७४९	माधवेशकुमार पाठक विरुद्ध लोकसेवा आयोग, के.का.समेत	<ul style="list-style-type: none"> लोकसेवा आयोगले गरेको नयाँ निर्णयलाई यो वा त्यो आधारमा निर्णयको आधिकारिकता र औचित्यमा प्रश्न उठाई पुरानो निर्णय वा नीतिगत निर्णयलाई नै स्थान दिनुपर्छ भन्न नमिल्ने । 	१४८
८२.	१०१९ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	७५८	रोलास थापा विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> डाँका मुद्दाको अभियोगपत्र दायर गर्दा चोरीको २७ नं. को दावी भएको नभै चोरीको १४(४) नं. बमोजिमको दावी भै ऐ.को १०(३) नं. समेतको दावी भएको साथै फैसलामासमेत १४(४) नं. बमोजिम नै सजाय भएको देखिन्छ । अभियोग दावीमा नै चोरीको १४(४) नं. बमोजिमको अभियोग रहेको र फैसलामासमेत १४(४) नं. बमोजिम सजाय भएको अवस्थामा दावी नै नभएको मुलुकी ऐन, चोरीको २७ नं. लाई आधार लिन नमिल्ने । 	१३४

८३.	१०२० संयुक्त नागरिकता बदर	७६५	गृह मन्त्रालय विरुद्ध जमुना राउत कुर्मी	<ul style="list-style-type: none"> अधिकार प्रत्यायोजन गरिएकोमा बाहेक कुनै एकजना मन्त्रीको निर्णयलाई नेपाल सरकारको निर्णय मान्न नसकिने । 	१०५
८४.	१०२१ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	७७०	रुकमिणी राना विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, दिपायलसमेत	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो बाबुले पत्नी भनी स्वीकार गरिसकेको कुरामा छोरीले होइन भनी इन्कार गर्दैमा हुन सक्ने पनि होइन र त्यस्तो इन्कारी स्वीकार्य हुन सक्ने कारणसहितको कानून स्पष्ट देखाउन वा खुलाउन सक्नुपर्ने । 	९५
८५.	१०२२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	७७७	बमबहादुर बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> जीवनप्रति जीजिविषा राख्ने युवतीले सहजै आत्महत्या गर्ने निर्णय लिन कुनै अपरिहार्य कारण हुनैपर्छ । आत्महत्या गर्न मानिसले तत्काल पनि निर्णय लिन सक्दछ । आत्महत्या गर्न एक्कासी मन परिवर्तन भई अठोट गरिन पनि सक्दछ । तर यसका पछाडि भरपर्दो कारण भन्ने हुनैपर्ने । घरपरिवारसमेतका सबैजना मिली जेठानीलाई दिएको यातना एवं कुटपीटसमेतको कर्तुत आफ्नै आँखाले देखे भोगेकी बुहारीले घरपरिवारको डर, सामाजिक परिवेश र पतिको आदेशसमेतका कारणले कुनै प्रतिक्रिया नजनाउनुलाई मतसल्लाहमा पसेको भनी प्रतिवादीलाई दोषी ठहर गर्न नमिल्ने । 	१०६

८६.	१०२३ संयुक्त मोही नामसारी	८०१	योजितराज प्रधान नेपाली विरुद्ध कात्तिकलाल चौधरी	<ul style="list-style-type: none"> ▪ जग्गाको लगत विवरण भरी बुझाउँदा जग्गा रहेको वडाभन्दा फरक वडामा बुझाएकै मात्र कारणले वर्षौंदेखि जोती कमाई आएको जग्गाबाट मोही हक स्वतः मेटिने भन्न न्यायका दृष्टिले नमिल्ने । ▪ १ नं. लगत भरी फरक वडामा बुझाउँदा र २ नं. अनुसूचीसमेत फरक वडाबाट प्रकाशित भएको भन्ने प्राविधिक त्रुटिजन्य कारणलाई मात्र आधार बनाई वादी दावीको जग्गाको मोही होइनन् भन्न न्यायको दृष्टिबाट नमिल्ने । 	९१
८७.	१०२४ संयुक्त मोही नामसारी	८०६	सोनमादेवी तेलिन विरुद्ध मकवुलरजा मंसुरी	<ul style="list-style-type: none"> ▪ एउटै कित्ता नम्बरका जग्गाको एकासगोलकी पत्नी जग्गाधनी र निजका पति मोही हुन सक्ने अवस्था नदेखिँदा एकासगोलका पतिका नामको मोही नामसारी गरिपाउँ भन्ने जिकीर कानूनसङ्गत नदेखिने । 	९१
८८.	१०२५ संयुक्त अंश चलन	८०८	जयन्त खड्कासमेत विरुद्ध मु.स. गर्ने पुष्पा खड्कासमेत	<ul style="list-style-type: none"> ▪ सगोलका अंशियारमध्ये जसको नाममा सम्पत्ति भए पनि त्यो उसैको एकलौटी हुँदैन । कुन सम्पत्ति बण्डा लाग्ने र कुन नलाग्ने भन्ने कुराको मापदण्ड अंशबण्डाको १८ नं. हो । ▪ एकाघरसँगका अंशियारमध्ये जोसुकैको नाममा रहेको सम्पत्ति सगोलको मानिने कुरा अनुमान हो र यो अनुमान पनि अन्यथा प्रमाणित भएमा कायम रहँदैन । तसर्थ, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६(क) का आधारमा दावी स्थापित हुने नभई विचाराधीन मुद्दामा प्रमाणका कडीमा यो अनुमान गरिने विषय मात्र हो । यस दफालाई अंशबण्डाको १८ नं. ले परिसीमित गर्ने । 	९६

८९.	९०२६ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	८१४	कमल कामी विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> पहिला सामान्य विवाद भए पनि सोही विवादलाई जरिया बनाई समयको अन्तरालपछि योजनाका साथ बाटोमा लुकी छिपी बसी आक्रमण गरिएको छ । विवाद भएको ठाउँबाट आफ्नो घर गई रिसइवी साधने मनस्थितिका साथ आई घटना घटाएको स्थिति हुँदा तत्कालको आवेगमा घटना हुन पुगेको भन्ने देखिँदैन । विवाद भएको तात्कालिक समयमा घटना भएको छैन । विवाद सिर्जना भएको समय र वारदातको समयको अन्तराल लामो भएको अवस्थामा क्षणिक क्षति हुने वा आत्मनियन्त्रण गुम्न जाने स्थिति हुँदैन । आत्मनियन्त्रण गुमेको समयमा नै घटनाले पूर्णता पाइसकेको अवस्थामा केही विचार नै गर्न पाएको नहुने । 	१०७
९०.	९०२७ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	८२७	नेपाल सरकार विरुद्ध नेत्रबहादुर मगरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मृत्युको कारणमा त्यही वारदातमा कलेजोसम्म काटिएकोसमेतबाट रगतमा संक्रमण भएको तथ्य लास जाँच परीक्षण प्रतिवेदनबाट देखिँदा वारदात मितिबाट २१ दिनभित्र घाइते परलोक नभएकोले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको ९ नं. बाट ज्यान मुद्दा चलन सक्दैन भन्ने प्रतिवादीको भनाई रहेको देखिन्छ । उक्त ऐनको ९ नं. आकृष्ट हुन ज्यान मार्नलाई अङ्ग भाँच्ने छिन्नेबाहेकको अवस्था हुनुपर्ने हुन्छ । वारदातमा धारिलो हतियारले कलेजोसम्म काटिने गरी प्रहार भएको देखिँदा ज्यान मार्नलाई अङ्ग भाँच्ने छिन्ने अवस्था भएन भन्न मिलेन । तसर्थ मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको ९ नं. बमोजिम २१ दिनभित्र वा बाहिर घाइते परलोक भएको भनी हेर्नुपर्ने स्थिति नरहने । 	१०८

९१.	९०२८ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश समेत	८३८	श्यामसुन्दर अग्रवाल विरुद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरणसमेत	<ul style="list-style-type: none"> खरीद गरी लिएको खाली जग्गामा घर टहरा निर्माण गरी उद्योग सञ्चालनका लागि आवश्यक मेशिन औजारहरूसमेत जडान गरिसकेको अवस्था भएकाले देश विकासको लागि औद्योगिक क्षेत्रको विकास पर्याप्त मात्रामा गरी आर्थिक उन्नतिको गतिलाई बढी गतिशील बनाउनुपर्नाको साथसाथै रोजगारमूलक उद्योग व्यवसायलाई सेवा सुविधा दिने राज्यको नीति रहेको अवस्थामा उद्योगलाई कानूनको दायरामा रही सहयोग पुग्ने किसिमले विद्युत प्राधिकरणले आफ्नोतर्फबाट औद्योगिक विकासको लागि सहयोग पुऱ्याउनुपर्ने दायित्वलाई कानूनबमोजिम निर्वाह गर्नुपर्दछ । नागरिक वा उद्योगले कसरी बिजुली सुविधा पाउन सक्छ भनी सोच्नु पर्नेमा कसरी रोक्न सकिन्छ भनी परास्त गर्ने नीति लिन नहुने । 	१४०
कार्तिक					
९२.	९०२९ विशेष उत्प्रेषणसमेत	८४३	ओमप्रकाश अर्यालसमेत विरुद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> प्रधानमन्त्रीले महान्यायाधिवक्ताको काम कारवाही वा निर्णयबाट असजिलो महसूस गरेमा निजलाई जुनसुकै बखत पनि पदमुक्त गर्न सक्ने भएकोले आफ्नो पदलाई खतरामा राखी महान्यायाधिवक्ताले मानव अधिकार आयोगको सिफारिशलाई स्वतः कार्यान्वयन गर्न सक्तछन् भनी अनुमान गर्न पनि नमिल्ने । 	८१

९३.	९०३० संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	८६८	शिवप्रसाद पौडेलसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> जैविक सम्पदाको उपयोग र उपभोग गर्दा उक्त सम्पदाको हास नहुने गरी निरन्तर उपभोग गर्न पाउने गरी जैविक वंशानुक्रित उपयोगबाट प्राप्त हुने फाइदा समानुपातिक तरीकाले वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने, विकास निर्माणको काम गर्दा वातावरणीय क्षति कम हुने गरी सञ्चालन गर्ने दायित्वहरूबाट नेपाल उम्कन नमिल्ने । 	७४
९४.	९०३१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	८८४	लिली थापासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल सरकारद्वारा आर्थिक वर्ष २०६६।०६७ को बजेट कार्यक्रममार्फत् ल्याइएको एकल महिलालाई विवाह गर्ने जोडीलाई प्रदान गरिने भनिएको रकम दिने नीतिले महिलालाई पूर्ण आत्मनिर्भर बनाउन सक्ने अवस्था रहन्न । त्यस्ता एकल महिलाहरूलाई शिक्षा, रोजगारी र अन्य अवसरहरूमा पहुँच वृद्धि गर्ने वस्तुनिष्ठ आधार र कार्यक्रमहरू ल्याउनका साथसाथै यस्ता प्रोत्साहन दिन सक्नेतर्फ सरकारको सोच रहेको भन्ने भए पनि त्यसको प्रतिबद्धतासमेतको स्पष्ट आभाषको महसूस हुने अवस्था नदेखिने । 	७४
९५.	९०३२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	८९३	रविप्रताप राणासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> शैक्षिक योग्यता र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनसम्बन्धी अङ्क दिने यान्त्रिक आधार र बहुवा समितिले तजविजीरूपमा अङ्क दिनसक्ने आधारमा उस्तै देखिन आए पनि यान्त्रिक आधारको घेरा सीमित र सङ्कुचित हुन्छ । परन्तु, तजविजी मूल्याङ्कनको आधारलाई सीमित 	१४९

				<p>घेरामा सङ्गुचन गर्न नसकिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> बढुवा समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारअन्तर्गत कसरी स्वच्छ एवं जिम्मेवार ढङ्गले मूल्याङ्कन गरी अङ्क प्रदान गर्ने भन्ने कुरा उसैको जिम्मेवारीको विषय भएकोले अमुक व्यक्ति वा अङ्कको हकमा हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । 	
९६.	१०३३ संयुक्त मोही लगत कट्टा	९१२	लक्ष्मण श्रेष्ठ विरुद्ध माइली बलामी	<ul style="list-style-type: none"> एकै परिवारमा रहेकै व्यक्तिसमेत अंश लिई वा अंश छोडपत्र गरी वा सम्बन्ध विच्छेद गरी अलग भएपछि निजको एकासगोल भन्ने हैसियत टुट्छ । आमाको हेरचाह मैले नै गर्दथेँ । विवाह घर छोडेर माइतीमै आएर बसेकी थिएँ, मृत आमाको हक खाने मबाहेक कोही छैन भन्ने जिकीरले कसैलाई एकासगोलको मान्न मिल्दैन । एउटै घरमा बस्नु नै एकासगोलमा रहनु होइन । 	९६
९७.	१०३४ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	९२१	सुधीरप्रसाद सिँह विरुद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> योग्यता प्रणालीले सबैलाई समानरूपमा हेर्दछ । कसैलाई भेदभाव गर्दैन । योग्यता प्रणालीले सबै योग्यताको कदर गर्दै उत्कृष्टलाई छनौट गर्दछ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०६२ समेत योग्यताका आधारमा पदस्थापना र बढुवा गर्न बनाइएको कानूनी दस्तावेज रहेकोले सोही विनियमावलीअनुसार बढी अङ्क ल्याउनेको बढुवा भएको कुरालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । 	१५०

९८.	९०३५ संयुक्त मोही नामसारी	९२८	गजेन्द्रप्रसाद यादव विरुद्ध तेतरी कनुईन	<ul style="list-style-type: none"> कुनै पनि व्यक्तिका नाममा कायम भएको मोहीको हक समाप्त हुनका लागि भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ र भूमिसम्बन्धी नियमहरू, २०२१ ले निर्धारित गरेको कानूनी प्रक्रियाहरू पूरा गरेकै हुनुपर्छ । जग्गाधनी प्रमाणपूर्जामा मोही उल्लेख भएको छैन वा मोहीले बाली बुझाएको प्रमाण पेश गरेको छैन वा जग्गा जोतेको छैन भन्ने जस्ता तर्कको आधारले मोही नामसारी मुद्दामा कुनै महत्त्व नराखे । 	९२
९९.	९०३६ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	९३३	पुष्पबहादुर कार्की विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> संयोगवश उत्तेजनामा आई चोटमाथि चोट छाडिएको प्रमाणबाट पुष्टि भएको वारदातलाई ज्यानसम्बन्धी महलको ५ नं. मा वर्णित अन्तर्वस्तुको अभावमा भवितव्यको वारदात भन्न नमिल्ने । एक पक्षले अर्को पक्षको कुनै खास व्यक्तिलाई मार्ने गरी पूर्व रिसइबीका साथ योजना नबनाएको वारदातलाई ज्यानसम्बन्धीको १३ नं. द्वारा परिभाषित गरिएको नियतवश वा मनसायपूर्वक गरिएको हत्याको संज्ञा दिन मिल्ने नभई ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. अन्तर्गतको वारदात स्पष्ट हुने । 	१०९
१००.	९०३७ संयुक्त उत्प्रेषण	९४४	मुकेश बस्नेत विरुद्ध सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निवेदकलाई म्याद दिनुको अर्थ निजलाई भएको आदेशको जानकारी पाए वा पाएनन् सम्मको सरोकार हुन्छ । निजले कसै गरी पनि म्याद पाए भने पाउनु नै पर्याप्त हुन्छ र जुन प्रयोजनको लागि म्याद जारी भएको हो त्यो सम्पन्न भएको 	१५०

				<p>मान्युपर्ने हुन्छ । एउटा सरकारी निकायको पत्र कानूनसम्मत रूपमा अर्को कार्यालयबाट तामेल हुन्छ भने सो तामेलीलाई कानूनविपरीतको भन्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> गैरहाजीर रहेको निवेदकलाई बुझ्न खोज्दा पनि अटेर गरी बुझिने कार्यलाई परास्त गर्ने तवरबाट हिडेकालाई सफाइको मौका दिन सकिने अवस्था नै सिर्जित हुन नदिएको अवस्थामा सफाइको मौका नदिई निर्णय खोली पर्चा खडा गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नै रहेको मान्युपर्ने । 	
१०१.	९०३८ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	९५१	लिलाबहादुर गुरुङ्ग विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> दुराग्रह पूर्वाग्रह देखिएको अवस्थामा अदालतले व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण नहोस् भन्नको खातिर पनि अनुसन्धानको निमित्त थुनामा राख्ने अनुमति नदिन पनि सक्छ । त्यसरी थुनामा नराख्ने हो भने थुनामा राख्नु अनुमति नदिनुको निर्णय के हो सो पनि आदेशमा उल्लेख हुनुपर्ने । 	१३४
मङ्सिर					
१०२.	९०३९ पूर्ण उत्प्रेषण परमादेश समेत	९६३	निर्धन उत्थान बैंक लि.केन्द्रीय कार्यालयसमेत विरुद्ध श्रम अदालत, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको हकमा नियमनकारी निकायका रूपमा नेपाल राष्ट्र बैंक रहने, त्यस्ता संस्थाले बनाएको विनियमसमेत नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेसमेतको व्यवस्था गरिएको हुँदा त्यस्ता संस्थाको हकमा श्रम ऐनअनुसार श्रम कार्यालयहरूले नियमन गर्न मिल्ने अवस्था देखिन नआउने । 	१५१

१०३.	१०४० संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१७७	संजयकुमार साह विरुद्ध सभामुख सुवासचन्द्र नेम्वाडसमेत	<ul style="list-style-type: none"> विधिको शासन (Rule of Law) मा कुनै पनि कार्य कानूनले निर्देशन गरेअनुरूप वा कानूनबमोजिम मात्र हुन्छ । त्यसमा पनि कसैलाई कुनै कार्य गरेबापत आर्थिक दण्ड वा आर्थिक दायित्व बहन गराउने निर्णय गरिन्छ भने त्यस्तो निर्णय कानूनले व्यवस्था गरेको भन्दा बाहिर गई हुन सक्दैन । कानूनी व्यवस्थाभन्दा बाहिर गई कसैलाई आर्थिक दण्ड दिने कार्यलाई विशेषाधिकार भित्र पर्छ भन्न नमिल्ने । 	६३
१०४.	१०४१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१८८	जीतेन्द्र यादव विरुद्ध लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> न्यूनतम शैक्षिक योग्यताको लहरमा लेखिँदैमा सबै शैक्षिक उपाधिको स्तर र मान्यता समान हुने अर्थ गर्न नमिल्ने । 	१५२
१०५.	१०४२ संयुक्त हातहतियार खरखजाना	१००२	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रविण मिश्र	<ul style="list-style-type: none"> गाडीमा सवार भइरहेको अवस्थामा अभियोगपत्रमा उल्लिखित अवैध हातहतियारहरू बरामद भएको तथ्यलाई स्वीकार गरेको भए पनि अदालतमा बयान गर्दा सो गाडीमा आफूलाई अवैध हातहतियार रहेको भन्ने थाहा नभएको भनी उल्लेख गरेको देखिएको र निजलाई सो गाडीमा अवैध हातहतियार रहेको भन्ने कुराको जानकारी थियो भनी अन्य प्रतिवादीहरूले समेत भन्न नसकेको स्थितिमा अवैध हातहतियार राखेको गाडीमा चढेको कारणले मात्र निजले आरोपित कसूर गरेको भन्न नमिल्ने । 	१०९

१०६.	१०४३ संयुक्त अपहेलनामा सजाय गरी पाउँ	१०१२	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> आफूहरूले गरेको सरूवा निर्णयलाई चुनौती दिई परेको रिट निवेदनमा हुने प्रारम्भिक सुनुवाइसमेतको प्रतीक्षा नगरी रिट परेको भोलिपल्टै निवेदिकाको स्थानमा सरूवा भई आउने सचिवलाई पद बहाली गराउनु र सिंचाई मन्त्रीबाट शीघ्रातिशीघ्ररूपमा निजलाई कामकाज गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गरिनुले विपक्षीहरू अदालतबाट हुने आदेशको सम्बन्धमा पहिलादेखि नै सतर्क र संवेदनशील बन्न सकेको नदेखिने । 	१५३
१०७.	१०४४ संयुक्त उत्प्रेषण	१०२७	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानून र विवेकसम्मत कुरालाई अनावश्यकरूपमा इन्कार गर्ने र कानूनप्रतिकूलको कुरालाई पनि इन्कार गर्न नसक्ने दुबै प्रवृत्ति सुशासन र कानूनी शासनको लागि आपत्तिजनक कुराहरू हुन् । सेवा शर्तसम्बन्धी कानून र खास गरी सरूवा र विभागीय कारवाही जस्तो कुरामा निश्चित मापदण्ड र प्रक्रिया निर्धारण गरिनुपर्ने । 	१५३
१०८.	१०४५ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१०३५	नेपाल सरकार विरुद्ध सुकराम श्रेष्ठसमेत	<ul style="list-style-type: none"> उसै मौकामा उठेको रिस थाम्न नसक्ने अवस्थाको समय क्षणिक हुँदा लामो समयसम्म रहँदैन । रिस उठ्ने घटना वारदात भएपछि लामो अन्तरालपछि भएको अवस्थालाई यसले समेट्दैन । एकै क्षणमा एक वा बढी मानिसलाई आवेश वा थाम्न नसक्ने रिस उठ्न सक्छ वा सक्दैन भन्ने कुरा आवेश उत्पन्न गर्ने कारणमा निर्भर गर्ने गर्दछ । कुनै 	११०

				व्यक्ति विशेषलाई उसको आत्मसम्मानमा चोट पुग्ने वा गम्भीर सम्बेदनशील विषय लिई बेइज्जत गर्ने कार्य गरेमा त्यही व्यक्ति विशेषलाई क्षणिक आवेश वा तत्काल थाम्न नसक्ने रिस उठन सक्छ र अरू छेउछाउमा रहने सुन्नेलाई रिस उठे पनि थाम्न नसक्ने रिस भने उठेको नै हुन्छ भन्न नसकिने ।	
१०९.	९०४६ संयुक्त वैदेशिक रोजगार	१०४३	सतीस साह विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ठगी गर्ने मनसाय पनि नभएको, ठगी गर्ने भनिएका मुख्य व्यक्तिसँग ठगी गर्ने कार्यमा मिलेको नदेखिएको र ठगी गर्दछ भन्ने थाहा जानकारी पनि नभएको अवस्थामा अर्को व्यक्तिलाई आफूसँग कुनै काम गर्न सल्लाहमात्र दिएको आधारमा ठगी गरेको हो भन्न नमिल्ने । 	११०
११०.	९०४७ संयुक्त सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	१०५०	मनिष श्रेष्ठ विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> राहदानीको भित्री पाना कागजको फोटोकपीसरहको कागज बनाएको कार्यलाई अभियोग दावीबमोजिम कीर्ते कागजको १, ९ र १२ नं. अनुसार सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते भन्न सक्ने अवस्था नहुँदा प्रतिवादीले राहदानीको भित्री पानालाई स्क्यान गरी सो कागजातहरू अप्रयुक्त अवस्थामा बरामद भएको घटनालाई सरकारी सक्कल कागज कीर्ते गरेको हो भन्न सकिने अवस्था नरहने । 	११०

१११.	१०४८ संयुक्त परमादेश	१०५६	डिलु बुदुजा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मेसिन रिडेवल राहदानी (MRP) कुनै एउटा देशसँग मात्र सरोकार रहने प्रकृतिको लिखत नभै अन्तर्राष्ट्रियस्तरको लिखत हो । यस्तो प्रकृतिको लिखतमा परिवर्तन गर्दा सो सम्बन्धमा अन्य स्थानमा पर्ने असरसमेतलाई दृष्टिगत गरी परिवर्तन गर्नुपर्ने । 	६२
११२.	१०४९ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०६३	गुमानसिंह कार्की विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> दुई वा बढी अदालतमा परेका मुद्दाहरूमा कुन मुद्दाको कारवाही तथा निर्णय पहिले हुनुपर्ने हो र सो मुद्दाको निर्णय नहुँदासम्म कुन मुद्दाको कारवाही तत्कालका लागि यथास्थितिमा राखिनु पर्ने हो भन्ने कुराको निक्क्यौल अ.बं. १२ नं. को परिप्रेक्ष्यमा हुनुपर्ने हुन्छ । यस कानूनको अध्ययन गर्दा दुई वा बढी मुद्दाहरूका विषयले एकअर्कालाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने अवस्थामा मात्र मुलतवीको प्रक्रिया आरम्भ हुन्छ । ती मुद्दामा अन्तर्निहित विषयवस्तुले नै कुन मुद्दाको निर्णय पहिले हुनुपर्ने हो भन्ने कुराको निर्धारण गर्ने । 	१२५
पुस					
११३.	१०५० विशेष उत्प्रेषण परमादेश	१०७१	राममाया लामिछानेसमेत विरुद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवन समेत	<ul style="list-style-type: none"> कुन सेवामा कस्तो प्रकृतिको योग्यता आवश्यक पर्ने हो र त्यसको सीमाको निर्धारण कसरी गर्ने भन्ने कुरा त्यो सेवाको विशिष्टीकृत अन्तर्निहित चरित्र र कामको प्रकृतिको आधारमा तय हुने । सेवाको प्रकृति सबै समान हुँदैनन्, सेवाको प्रकृतिअनुरूप कुन सेवाका लागि के कस्ता शर्तहरू तोक्ने भन्ने कुरा पनि सम्बन्धित निकायले 	१५४

				निश्चित गर्ने विषय हो । सबै प्रकृतिका सेवामा समान खालका शर्तहरू लागू हुनुपर्छ भन्ने मान्यता राख्ने हो भने सेवाको मौलिकता र त्यसको विशिष्टता जोगिन नसक्ने ।	
११४.	९०५१ विशेष परमादेशसमेत	११०१	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन र मानवताविरुद्धका अपराधहरू गम्भीर अपराध हुने हुँदा त्यस्ता अपराधमा संलग्न व्यक्तिलाई कानूनको दायराभित्र ल्याउन विद्यमान प्रचलित कानून अपर्याप्त भएको अवस्थामा नयाँ कानूनसमेत निर्माण गरी दण्डहीनताको अन्त्य गर्नुपर्ने । क्षमादानमा नपरेकालाई कारवाहीको लागि पनि अनिवार्य नगराई सिफारिश गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्थाले क्षमादान दिने कार्यलाई मूल कार्य मानी क्षमादानमा नपरेका पीडकलाई कारवाही गर्ने कार्यलाई आयोगको स्वेच्छामा छाड्ने हो भने कसूरदारले दण्ड नपाई दण्डहीनता हुने । 	७५
११५.	९०५२ विशेष उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	११५५	सन्तोष यादवसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> निवेदकले चुनौती गरेको मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भई जारी भएको निजामती कर्मचारीका सन्ततिलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०६७ संविधान वा ऐन वा नियमावलीको अख्तियारीअन्तर्गत बनेको नदेखिनुका साथै नेपाल कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २ (ड) को नेपाल कानूनको परिभाषाअनुसार कानून भन्न सकिने अवस्था नदेखिने । 	१५४

११६.	१०५३ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	११६१	प्रेमकाजी शाक्य विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अ.बं. १७ नं. को व्यवस्था कार्यविधिसम्बन्धी विषय हो । कार्यविधि कानूनअन्तर्गतको कानूनी व्यवस्थाबाट कसैको हक अधिकारमा असर पर्ने गरी मूलभूत विषयमा कुनै आदेश गर्न नमिल्ने । मानो छुट्टिएको मिति अंश मुद्दामा सारवान् विषय भई अंशियारहरूको लागि निर्णायक विषयवस्तु हो । सो मितिलाई परिवर्तन गर्दा अंश सम्पत्तिको मात्रामा मात्र होइन कतिपय सम्पत्तिमा अंश पाउने र कतिपय सम्पत्तिमा अंश नपाउने अवस्थासमेत हुने अवस्था भएकोले मानो छुट्टिएको मिति अंश मुद्दामा सारवान् रूपमा प्रयोग हुने विषय हुने । 	१२६
११७.	१०५४ संयुक्त सम्पत्ति शुद्धीकरण	११६८	सुनील जयसवालसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> प्रतिवादीहरूले नेपाली रूपैयाँ बोकी हिँड्नुमात्र आफैँमा कसूरजन्य कार्य हुन सक्दैन । कसूरजन्य कार्य तबमात्र मात्र सकिन्छ जब त्यस्तो रकम गैरकानूनीरूपमा आर्जन गरेको वा कानूनप्रतिकूलरूपमा लिएको वा धारण गरेको हुन्छ । रूपैयाँ सहटीको प्रयोजनका लागि धारण गरेकोसम्म कार्य सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ४(ड) मा उल्लेख भएअनुसार विदेशी विनिमय नियमित गर्नेसम्बन्धी प्रचलित कानूनको उल्लङ्घन गरेको मात्र नमिल्ने । 	१११
११८.	१०५५ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	११७६	दुर्गाप्रसाद कान्दु विरुद्ध सन्तोषकुमार कान्दुसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अंश मुद्दा ठहरेबमोजिम हुने र विवादित अंश मुद्दा मातहत अदालतमा विचाराधीन नै रहेको अवस्थामा माथिल्लो अदालतबाट यसो वा त्यसो गर्नु भन्नु वा यो वा 	१२६

				<p>त्यो प्रमाण बुझ्नु भनी विवादित मुद्दा हेर्न सक्षम रहेको जिल्ला अदालतलाई आफ्नो अन्तिम निर्णय सुनाउनु अघि नै हस्तक्षेप गरेर आदेश गर्दै जाने हो भने सम्बन्धित अदालतलाई कानूनले प्रदान गरेको मुद्दा मामिला हेरी अन्तिम निर्णय गर्ने क्षेत्राधिकारको औचित्यसमेत समाप्त हुने ।</p>	
११९.	<p>९०५६ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश</p>	११८२	<p>शारदा कँडेल विरुद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, काठमाडौंसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ टिम लिडर (अधिकृत छैठौं तह) मा सरूवा गरी न्यूनतम योग्यताका सम्बन्धमा स्वीकार गरिसकेपछि सोबमोजिमको दरबन्दीको पदमा आवश्यक कागजात नै नभएको भनी लिखित प्रतिवाद गर्न नमिल्ने । ▪ दरबन्दी नभएको पदमा नियुक्त भएको भए सरूवालाई स्वीकार गर्न नसक्नु पर्ने र लामो समयसम्म सो पदमा तलब भत्ता सुविधा खुवाउन सक्ने अवस्थासमेत नरहने । 	१५५
१२०.	<p>९०५७ संयुक्त निषेधाज्ञा</p>	११९०	<p>वेचन यादव विरुद्ध चेथरू यादवसमेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ मोहियानी तेरो मेरोको पत्र आएमा सबूद प्रमाण बुझी निर्णय गर्ने अधिकारक्षेत्र भूमिसुधार कार्यालयको हुन्छ, निषेधाज्ञाको क्षेत्रबाट पुनरावेदन अदालतले निर्णय गर्न नमिल्ने । ▪ भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ ले नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ बाट प्रत्याभूत अधिकारलाई कहिँ कतै रोकेको देखिँदैन । यसरी नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा १७ अनुरूप तत्कालको उपचार माग्न आउने निवेदकलाई भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ अनुरूप जानसक्ने भनी उसको उपचारको हकलाई अनदेखा गर्न नहुने । 	९२

माघ					
१२१.	१०५८ विशेष उत्प्रेषण परमादेश	११९५	अच्युतराज बुढाथोकीसमेत विरुद्ध पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान नेपालसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अस्पताल प्रतिष्ठानकोरूपमा स्थापित भएपछि अस्पतालमा लामो समय सेवा गरेका कर्मचारीलाई प्रतिष्ठानमा नियुक्तिका लागि परीक्षामा सामेल हुन मौका दिनु स्वयंमा अनुचित वा गैरकानूनी कुरा होइन । यो सामाजिक सुरक्षा र सार्वजनिक हितसम्बन्धी विषय पनि हो । सार्वजनिक हितमा गर्नुपर्ने कतिपय कामहरूलाई सार्वजनिक सरोकारको विवाद भनी चुनौती दिनु र अवरुद्ध पार्नु पनि सार्वजनिक सरोकारकै विरुद्धको कार्य हुने । 	१५५
१२२.	१०५९ विशेष उत्प्रेषण	१२११	उत्तम श्रेष्ठसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल दूरसञ्चार कं.लि. लाई सार्वजनिक निकायका रूपमा परिभाषित गर्दैमा निवेदकको सम्पत्ति आर्जन गर्ने, भोग गर्ने, बेचबिखन गर्ने तथा अन्य कारोबार गर्ने संविधानप्रदत्त सम्पत्तिसम्बन्धी हकमा आघात वा अनुचित बन्देज लगाएको छ भन्ने अर्थ गर्न कानून र न्यायको रोहबाटसमेत मिल्ने नदेखिने । 	६३
१२३.	१०६० संयुक्त परमादेश निषेधाज्ञा	१२१८	जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर विरुद्ध साई भेनियर उद्योग प्रा. लि.	<ul style="list-style-type: none"> वन विकास कोषको लागि भनी थप कर लिन पाउने कानूनी व्यवस्थाको अभाव रहेको र सर्वोच्च अदालतबाट वन विकास कोषबापत कर लिन नपाउने भनी फैसला भइसकेको अवस्थामा विपक्षीहरूले निवेदकबाट कर असूली गरेको कार्य कानूनप्रतिकूल देखिने । 	१४१

१२४.	१०६१ संयुक्त कीर्ते जालसाज	१२२५	धर्मनाथ यादवको मु.स. गर्ने बुधनी देवी यादव विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> भिन्नभिन्न निकायका भिन्नभिन्न विशेषज्ञले एउटै राय प्रस्तुत गरी लिखतको आधिकारिकता र त्यसको वैधानिकताका सम्बन्धमा उल्लेख गरेका तथ्यगत र वैज्ञानिक प्रमाणलाई अन्यथा भन्न मिल्ने कुनै आधार र विवाद देखाउने ठाउँ नहुने । 	१११
१२५.	१०६२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१२३२	नेपाल सरकार विरुद्ध रामबहादुर विश्वकर्मासमेत	<ul style="list-style-type: none"> मृतकसँगको सम्बन्धको कारण मृतकको मृत्यु आफ्नो कर्तव्यबाट भएको कुरालाई स्वीकार गर्दै प्रतिवादीले अनुसन्धानमा आफूले कसूर गरेकोमा साबिती बयान गरी सो वारदातमा अन्य कसैको मद्दत नरहेको र पछि अदालतमासमेत सोही बयानलाई पुष्ट्याइँ गर्ने गरी बयान गरेको देखिएको कुरालाई शव परीक्षण प्रतिवेदनले पुष्ट्याइँ गरेको हुँदा प्रतिवादीको साबिती बयान सर्वोत्कृष्ट प्रमाण भएको र त्यसको मिसिलसंलग्न अन्य वस्तुगत प्रमाणहरूबाट पुष्ट्याइँ भएको देखिएबाट प्रतिवादी कसूरदार हैनन् र निर्दोष नै हुन् भनी भन्न नसकिने । 	१११
१२६.	१०६३ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१२४४	नेपाल सरकार विरुद्ध केदार माझी	<ul style="list-style-type: none"> भवितव्य हो कि भन्नेसम्मको शङ्काको अवस्था विद्यमान भएको मुद्दामा मात्र घटी सजाय गर्नुपर्ने कारणसहितको राय व्यक्त गर्नुपर्ने । 	१११

१२७.	९०६४ संयुक्त मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	१२५१	नेपाल सरकार विरुद्ध दिनेश परियार भन्ने सनमान नेपाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ घटनाबाट पीडित व्यक्तिले घटनाको तत्कालपछि व्यक्त गरेको कुरा अदालतले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१)(ख) बमोजिम प्रत्यक्ष प्रमाणकोरूपमा लिनुपर्ने । ■ आफूलाई बिक्री गरेको ठाउँबाट भागी काठमाण्डौं आई प्रहरीसमक्ष व्यक्त गरेको कुरा अदालतमा सनाखत गरी दिएको र पछि साक्षीसह अदालतमा उपस्थित भई सोहीबमोजिम बकपत्र गरी दिएकोसमेत अवस्थामा निजको सो कथन प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१)(ख) बमोजिम प्रमाणमा ग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो प्रत्यक्ष प्रमाणको विद्यमानतामा प्रतिवादीको इन्कारी बयान मात्रबाट निजको निर्दोषिता प्रमाणित हुन नसक्ने । 	१३५
१२८.	९०६५ संयुक्त जबर्जस्ती करण, ज्यान मार्ने उद्योग	१२५९	नेपाल सरकार विरुद्ध रमेश भन्ने वीरबहादुर सार्की	<ul style="list-style-type: none"> ■ ज्यानसम्बन्धी अपराधहरूमध्ये कर्तव्य ज्यान (Murder) र यसको उद्योग (Attempt to murder) को बीचमा अपराधका तत्त्वहरूकोरूपमा रहेका आपराधिक कार्य (Actus reus) र आपराधिक मनसाय (Mens reus) को संयोजनात्मक उपस्थितिको दृष्टिबाट भिन्नता रहेको हुँदैन । दुवै प्रकृतिका अपराधमा सो अपराध गर्ने व्यक्तिले पीडितको मृत्युको मनसाय राखेर आफ्नो कार्यबाट आपराधिक कार्य सम्पन्न गरेको हुन्छ । तर ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध कायम हुनको लागि कुनै कारणले कर्ताको अपेक्षाअनुसार पीडितको मृत्यु भएको 	११२

				हुँदैन । ज्यानसम्बन्धी महलको १५ नं. बमोजिम मनसाय तत्त्वको विद्यमानता आवश्यक हुन्छ र यस्तो मनसाय अभियुक्तको क्रियाबाट स्पष्ट हुन्छ । ज्यान मार्ने मनसाय रहेको अवस्थामा ज्यान मार्न नपाएको स्पष्ट कारण र अवस्था देखिनुपर्ने ।	
१२९.	९०६६ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१२६९	ज्ञानबहादुर भट्टराई विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> एउटा अपराध गर्ने उद्देश्यले गरिएको आपराधिक कार्यबाट अर्को आपराधिक कार्य हुन गएमा पछिल्लो आपराधिक कार्य गर्ने मनसाय नभएको भन्ने आधारमा प्रतिवादीले कसूरबाट उन्मुक्ति पाउन सक्दैन, सरेको मनसाय (Transferred malice) को सिद्धान्तअन्तर्गत कसूरदार कायम हुने । 	११२
१३०.	९०६७ संयुक्त अंश चलन	१२७६	लालबहादुर महर्जन विरुद्ध उमेश महर्जन	<ul style="list-style-type: none"> वादी प्रतिवादीहरूका बीचमा अंशबण्डा भई सकेको भन्ने सम्बन्धमा अंशबण्डाको लिखत पनि नभएको र व्यवहार प्रमाणबाट अंशबण्डा भई सकेको भनेर देखिने कुनै कागज प्रमाण पनि दाखिल हुन नसकेको अवस्थामा प्रत्यर्थी वादीले अंश नपाउने भन्न नमिल्ने । 	९८
१३१.	९०६८ संयुक्त राजीनामा लिखत बदर	१२८२	ज्ञानु महर्जनसमेत विरुद्ध उमेश महर्जन	<ul style="list-style-type: none"> वादीसमेतको अंश हक लाग्ने जग्गा निजको मञ्जुरीवेगर हक छाडी गरिदिएको देखिँदा त्यसरी हक छाडी दिँदा खडा भएका लिखतहरूलाई कानूनअनुरूप खडा भएको भनी भन्न नमिल्ने । 	९२
१३२.	९०६९ संयुक्त उत्प्रेषणसमेत	१२८८	विकास लकाई खडकासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> जबसम्म जनताले मतमार्फत आफ्नो ईच्छा व्यक्त गर्न पाउने अवस्था सिर्जना हुँदैन तबसम्म मतदान गर्ने अधिकार जनतामा निहित हुनु वा नहुनुले कुनै तात्त्विक महत्त्व राख्दैन र निर्वाचनको परिणाममा जनताको 	८२

				ईच्छा पूर्ण रूपले प्रतिविम्बित पनि हुँदैन । जनताको मतदान गर्ने अधिकारलाई मूर्त र पूर्ण रूप दिनका लागि उनीहरूलाई आफ्नो ईच्छाअनुसारको मतदान गर्ने अवसर पनि दिनुपर्दछ । यस अर्थमा Right to Vote अन्तर्गत Right to opportunity to Vote पनि अन्तर्निहित रहेको मान्नुपर्ने ।	
१३३.	१०७० संयुक्त बकसपत्र लिखत दर्ता बदर दर्ता	१३०८	नीना मानन्धरको हकमासमेत जुजुभाइ मानन्धर विरुद्ध श्रीमती सविता मानन्धरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> पितृसत्तात्मक सामाजिक मनोविज्ञान यद्यपि विद्यमान रहेको अवस्थामा सगोलको आयले जग्गा खरीद गरी बुहारीको नाममा राखेको होला भनी विश्वास गर्न सकिने अवस्था नरहने । 	१३
१३४.	१०७१ संयुक्त सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	१३१३	नेपाल सरकार विरुद्ध निराजन सापकोटा	<ul style="list-style-type: none"> आंशिक वा पूर्ण जुनसुकै प्रकारको कीर्ते गरेको भए पनि सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते गरेको प्रमाणित भएको अवस्थामा कीर्ते कागजको १२ नं . ले उसै अड्डाको कर्मचारीबाहेक अन्यलाई १ (एक) वर्ष थप कैदको सजाय गर्नुपर्ने । 	११३
फागुन					
१३५.	१०७२ पूर्ण उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१३१९	रामकुमार रणपहेली विरुद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सजाय दिनु भनेको बदला लिनु होइन । त्यसैले सजायको निर्धारणमा न्यायिक मनको प्रयोग हुनैपर्दछ । न्यायिक मनको परिधि कानूनले नै निर्धारित गरिदिएको अवस्थामा सो परिधिबाहिर गरिने निर्णय त्रुटिपूर्ण हुन्छ । बारम्बार वा बराबर वा पटकपटक कसूर गर्दा मात्र हुने सजाय एक भन्दा बढी पटक गरेको स्थापित नभई गर्न नसकिने । 	१५६

१३६.	१०७३ पूर्ण सवारी ज्यान	१३२७	नेपाल सरकार विरुद्ध राजकुमार तामाडसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै खास किसिमको सवारी साधन चलाउन कानूनले अनुमतिपत्र लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ भने त्यसलाई जस्ताको तस्तै मान्नुपर्ने । 	११३
१३७.	१०७४ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१३३९	रामेश्वर चौधरी विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	<ul style="list-style-type: none"> तोकिएको सजायसमेत स्थगन हुने वा भोग्न नपर्ने गरी निर्णयाधिकारीले निर्णय गर्न सक्ने अवस्थामा बालकलाई पूर्वशर्तको रूपमा धरौटी मागी धरौटी दिन नसकेबाट धरौटीको विकल्पको रूपमा थुनालाई लिएको कार्य नेपाल पक्ष भएको बालबालिकासम्बन्धी महासन्धि १९८९ को धारा ३(१) ३७(ख) र ४०(१) र बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११ र ५० समेतविपरीत देखिने । 	१३५
१३८.	१०७५ संयुक्त जबर्जस्ती करणी	१३४५	नेपाल सरकार विरुद्ध विकास भन्ने लोकबहादुर विश्व	<ul style="list-style-type: none"> महिला र पुरुष दुबैको उमेर पुगेको छ र जबर्जस्ती करणीको १ नं. विपरीतको कार्य नगरी दुबैको मञ्जुरीबाट कुनै महिला र पुरुषबीच आपसी सहमतिमा करणी लिनुदिनु गरेको कार्यलाई Unlawful Act मानेको छैन । यसरी कानूनले नै Unlawful Act भनी परिभाषित नगरेको अवस्थामा उमेर पुगेका महिला र पुरुषबीच आपसी सहमतिमा स्थापित गरिएको सम्बन्धलाई कानूनविपरीतको कार्य मानी सजाय गर्न कानूनले नै बन्देज लगाउने । 	११३
१३९.	१०७६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१३५३	श्रृजना लिम्बू विरुद्ध पिताम्बर लिम्बूसमेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनले दिएको पुनरावेदन गर्ने हकलाई कानूनबमोजिम पुनरावेदन गर्नेछु भनी कागज गराउनुपर्नेमा सोविपरीत पुनरावेदन गर्ने छैन भनी अदालतले कागज गराउँदा कुनै पनि व्यक्तिको पुनरावेदन गर्ने हक त्यसरी गराइएको कागजले हनन् गर्न नसक्ने । 	१२७

१४०.	९०७७ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१३५८	सुमन्त कोइराला विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, काठमाडौंसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग जस्तो संवैधानिक अङ्गले कुनै अन्य निकायको कामको निगरानी वा अनुसन्धान गर्दा उक्त निकायले गरेको काममा कुनै खास गैरकानूनी काम गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेको हो वा अनुचित कार्य गरेको हो सो कितान गरी मात्रै अन्य निर्णय वा निर्देशन दिन सक्ने । 	१२७
१४१.	९०७८ संयुक्त परमादेश	१३६६	उमा तामाङसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दा प्रवाहको व्यवस्थापनमा देखिएका समस्याहरूलाई निराकरण गरी मुद्दाका पक्षलाई छिटो छरितो न्याय प्रदान गर्ने उद्देश्यले कानूनमा व्यवस्था गरिएको लगातार कारवाही र सुनुवाइलाई प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक संयन्त्रहरूको निर्माण गर्नसमेत जरूरी हुने । लगातार कारवाही र सुनुवाइको लागि नियमावलीको व्यवस्था स्वतः कार्यान्वयनमा आउन सक्दैन । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सरोकारवाला पक्षका साथै हरेक निकाय एवम् पदाधिकारीहरूको सहयोग र समन्वय निरन्तररूपमा नै भइरहन आवश्यक हुने । 	१३६
१४२.	९०७९ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१३८७	कृष्ण दमाई विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> अबोध नाबालिकामाथि भएको कुकृत्यलाई समाजका अगाडि उदाङ्कित पार्दै मृतकलाई सामाजिकरूपमा बेइज्जत गर्ने उद्देश्य रहेको भए सोही दिन निजलाई खोजी समाजका अधि लगी कारवाही गरिनुपर्दथ्यो । तर कुटपीट गरी रातभर आफ्नो कब्जामा राखेबाट प्रतिवादीहरूको मृतकलाई मार्नेसम्मको योजना वा मनसाय थिएन भन्न मिल्ने अवस्था नरहने । 	११४

१४३.	१०८० संयुक्त अपहेलना	१३९२	सर्वोच्च अदालत प्रशासन शाखासमेत विरुद्ध जनअस्था सासाहिकसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ समाचारबाट न्यायसम्पादनको भूमिकामा रहेको न्यायपालिकाको गरिमामा ठेस पुग्न गएको र यसप्रति रहेको जनआस्थामा आँच पुग्न गएको कुरामा सन्देह नहुनुको साथसाथै लोकतन्त्रमा जनतालाई सुसूचित राख्नुपर्ने भूमिकामा रहेको प्रेस जगतप्रतिसमेत जनतामा भ्रम उत्पन्न भै अविश्वास उत्पन्न गर्ने कार्य भएको कुरा स्पष्ट देखिन आउँछ जसले गर्दा अदालतप्रति तात्कालिकरूपले भ्रमको सिर्जना भएको भए तापनि वस्तुतः प्रेसप्रतिको जनविश्वास नै घटेको देखिने । 	११४
१४४.	१०८१ संयुक्त ज्यानमार्ने उद्योग र चोरी	१४०७	रविन थापासमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ पेस्तोल जस्तो जोखिमी हतियारले पूर्ण मनसायपूर्वक जानीजानी जाहेरवालामाथि पेस्तोल प्रहार गरी घाइते पारी ज्यान मर्नेसम्मको काम गरेको तर कुनै तरहले ज्यान मर्न नपाएको हुँदा यी प्रतिवादीहरूले ज्यान मार्ने उद्योगको कसूर गरेको ठहर्ने । 	११५
१४५.	१०८२ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१४१८	रमेश सिंह ओखेडा विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि कर्मचारीको सरुवा तथा काजका विषयमा न्यायिक हस्तक्षेप गर्ने कुरामा अदालतले अत्यन्त नै न्यायिक संयम अपनाउनु पर्ने । ■ सरुवा गरिएको वा काज खटाइएको निर्णयका विरुद्ध वैकल्पिक उपचार छ र त्यो बाटो सम्बन्धित कर्मचारीले अवलम्बन नगरी सीधै अदालत प्रवेश गरेको छ भने त्यस्ता सरुवा वा काजका विषयमा दिइएको चुनौतीका विषयमा अदालतले विचार गर्नु नसक्ने । 	१५६

१४६.	१०८३ संयुक्त उत्प्रेषण	१४२३	सोनिका घर्ती क्षेत्रीसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरा समेत	<ul style="list-style-type: none"> हकको दावी गर्ने व्यक्तिले सोसँगै जोडिएर आउने दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने स्थिति रहँदैन । केवल फौजदारी कसूरको निर्णयबाट हुने कैद जरीवानाको दायित्व विभाजित हुँदैन, जसलाई सजाय भएको हो उसैले व्यहोर्न पर्दछ । तर, बिगो तिर्नुपर्ने जस्तो देवानी प्रकृतिको दायित्वको भागिदारीबाट सम्पत्तिमा हक दावी गर्ने व्यक्तिहरू निरपेक्ष हुन्छन् भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने । 	१२८
१४७.	१०८४ संयुक्त उत्प्रेषण	१४३१	भरतमणि जङ्गम विरुद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष	<ul style="list-style-type: none"> परम्परा कानूनको स्रोत अवश्य हो । लिखित वा अलिखित परम्परा अनुकरणीय पनि हुन्छन् । तर यसो भन्दैमा परम्परा समयानुकूल हुन नसकेको अवस्थामा पनि ती जारी रहनुपर्दछ भन्न नमिल्ने । 	७६
१४८.	१०८५ संयुक्त डाँका चोरी	१४३६	विनोदबहादुर बलीसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> चार जनाभन्दा बढीको संख्या स्थापित हुन नसकेको स्थितिमा वारदातलाई डाँकाको वारदात हो भनी मान्न सकिने अवस्था रहेन, वारदातमा हातहतियारको प्रयोग भई जबर्जस्ती जाहेरवालासँग रकम लिएको अवस्था स्थापित भएको हुँदा चोरीको महलको ४ नं. बमोजिम जबर्जस्ती चोरी गरेको अवस्था देखिने । 	११५
चैत					
१४९.	१०८६ विशेष उत्प्रेषण	१४४३	राजीव बास्तोला विरुद्ध नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> संविधानले “बन्द, जफत, वा दर्ता खारेज” नगर्ने प्रत्याभूति दिएकोमा ऐनले “इजाजतपत्र रद्द गर्ने” भन्ने व्यवस्था गर्नु र यो प्रावधान कायम रहिरहनु स्पष्टतः संविधानविपरीत हुने । सञ्चार माध्यमलाई बन्द नगर्ने र दर्ता खारेज नगर्ने भन्ने प्रत्याभूति संविधानले दिएकोमा ऐनले प्रसारण संस्थाले प्राप्त गरेको इजाजत रद्द गर्ने भन्ने व्यवस्थामा शाब्दिक प्रयोगमा भिन्नता भए पनि परिणाम एउटै हुने । 	६५

१५०.	१०८७ विशेष उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१४५७	प्रा.डा.कृष्णप्रसाद भट्टराई विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, उपकुलपतिको कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> निजी क्याम्पसका हकमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयका ऐन, नियम, विनियमका सुविधा पाउने स्थिति हुँदैन । ती ऐन नियममा उल्लिखित अवकाश उमेर ६३ हुँदासम्म सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसका शिक्षकको उमेर पनि त्यति नै तोकिनुपर्छ वा अवकाशसम्बन्धी उमेर समान राख्न परमादेश जारी हुनुपर्छ भन्नुको पनि कुनै औचित्य नरहने । 	६४
१५१.	१०८८ विशेष उत्प्रेषणसमेत	१४६४	रज्मदिन मियाँ विरुद्ध नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> देशका विभिन्न भागमा छरिएर रहेका नेपाली मुसलमान समुदायका नागरिकहरूमध्ये नेपालको दक्षिणी समथर भूमि तराई मधेशमा बसोबास गर्ने मुसलमान नागरिकका हकमा मात्र शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ११क(१) खण्ड (ग) को आरक्षण सुविधा प्राप्त हुने र अरू भू-भागमा बसोबास गर्ने मुसलमानका लागि आरक्षणको सुविधा प्राप्त नहुने भनी संकुचित अर्थ गर्ने हो भने अरू क्षेत्रमा बसोबास गरेका अल्पसंख्यक मुसलमानप्रति राज्यद्वारा विभेद गरिएको मानिने । 	७७
१५२.	१०८९ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१४७३	शिवहरि कार्की विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालतमा समर्पण गरी आफू उपर सजाय भएको फैसला उपर कानूनबमोजिम उपचार माग्ने कार्यमा संलग्न रहेको व्यक्तिलाई निवेदनको टुङ्गो नलागी फैसला कार्यान्वयन गरी कैद भुक्तान गराउनु न्यायिक मूल्य मान्यताअनुकूल नदेखिने । 	९८

१५३.	१०९० संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१४७९	दीपकविक्रम मिश्रसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, वातावरणीय एवं पुरातात्विक महत्त्व रहेका वस्तु तथा सम्पदाको उचित हेरविचार र संरक्षण गर्नु सरकारको प्रमुख दायित्वभित्र पर्दछ । यस्ता क्षेत्रमा नोक्सान पुग्ने गरी बीच भागबाट बाटो खोल्ने, जङ्गल तथा पर्यावरण मास्ने वन, जङ्गल, मन्दिर, धारा, पोखरी मास्ने कार्यबाट त्यस क्षेत्रमा अवस्थित प्राचीन मठ, मन्दिर एवं पुरातात्विक चीजवस्तुहरूसमेत नष्ट हुन जाने । 	७७
१५४.	१०९१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१४८४	गोविन्दप्रसाद शर्मा "बन्दी" विरुद्ध महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ द्वन्द्वकालमा भएका हत्या हिंसालगायतका मानव अधिकार उल्लङ्घनका सबै प्रकारका घटनाहरू संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्थापनका माध्यमबाट अन्त्य हुन्छन् भन्ने होइन । द्वन्द्वकालमा भएका गम्भीर प्रकृतिका मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटना र फौजदारी अपराध कसूरहरूको अनुसन्धान र अभियोजन गर्न संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्थाको प्रबन्ध भइनसकेको अवस्थामा नियमित फौजदारी न्यायप्रणाली स्थगन वा निष्क्रिय भएको सम्झन नमिल्ने । 	१३७
१५५.	१०९२ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१५१०	नेपाल सरकार विरुद्ध थोमबहादुर तामाङसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीहरू वारदातका बखत वारदात स्थलमा मौजूद हुनुबाहेक कुटपीट गरी मार्नेसम्मको कार्यमा प्रतिवादीहरूको अन्य कुनै काम, कारवाही भएको भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणको अभावमा प्रतिवादीहरूलाई अभियोग दावीबमोजिमको सजाय निर्धारण गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्त विपरीत हुने । 	११५

१५६.	१०९३ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१५२२	सविता रिजाल विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> एकै परिवारका सदस्यहरूबीच रहेको अवैध सम्बन्धको बारेमा परिवारका अन्य सदस्यका सामु खुलासा हुनु र रातिको समयमा घरबाट बाहिर जाँदासमेत मृतकका श्रीमान् तथा घरपरिवारका अन्य सदस्यहरूबाट खोजतलास नगरिनु तथा प्रहरीमा उजुरीसमेत नगरिएबाट प्रतिवादीहरूको मृतकप्रतिको नकारात्मक मानसिकता प्रष्ट हुने । 	११६
१५७.	१०९४ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१५३१	सुजित नेपाली विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> प्रतिवादीलाई कुटपीट गरिरहेकोमा मृतकलाई सम्झाउँन खोज्दा मृतकले नै प्रतिवादीलाई कुटपीट गरी सिंगल सिंगल खेल्ने हो भनी च्यालेञ्ज गरेको हुँदा रिस थाम्न नसकी सोही वारदातस्थलमै भएको लाठाले हानेको र सोही चोटले मृतकको मृत्यु भएको तथ्य मिसिल प्रमाणबाट पुष्टि भएकोले प्रस्तुत वारदात मनसायप्रेरित नदेखिई आवेशप्रेरित हत्या देखिने । 	११६
१५८.	१०९५ संयुक्त उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१५३८	वेचन राय विरुद्ध शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी भक्तपुरसमेत	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित अधिकारी वा कार्यालयले कुनै सम्भाव्य उम्मेदवारको आवश्यक विवरण नपठाउँदैमा निजलाई बहुवाको हकबाट वञ्चित गर्ने हो भने कर्मचारीको बहुवा कानूनी हकको रूपमा नरही त्यस्तो अधिकारी वा कार्यालयको स्वेच्छामा रहन जाने । 	१५७
१५९.	१०९६ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण समेत	१५४४	शुभराम बस्नेतसमेत विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका समेत	<ul style="list-style-type: none"> अनुमति प्राप्त गर्ने जो कोहीले जुनसुकै समयमा जुनसुकै स्थानमा हातहतियार बोकेर हिड्ने अनुमति दिने हो भने समग्र समाजमा त्रासदीको वातावरण सिर्जना हुन गई नेपालको अन्तरिम संविधानले परिकल्पना गरेको कानूनी राज्यको अवधारणा नै ओझेलमा पर्न गई समाजमा अशान्ति र अव्यवस्था उत्पन्न 	१३७

				<p>नहोला भन्न सकिन्न । संविधानले प्रत्याभूत गरेको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको हक निरपेक्ष हक हैन । सो हकलाई कानूनले यथोचित रोक लगाउन नसक्ने हुँदैन । त्यसैले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को को धारा १२ को उपधारा २ मा कानूनबमोजिम बाहेक कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण हुने छैन भन्ने व्यवस्था गरेको देखिने ।</p>	
१६०.	१०९७ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१५५१	मोहम्मद मजहरूल ईस्लाम विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनले नै कल वाइपासमा कारवाही र सजाय जिल्ला अदालतले गर्ने तथा सेवा प्रदायकलाई भएको हानिवापतको बिगोवापतसमेत कारवाही दूरसञ्चार प्राधिकरणले गर्ने भन्ने कानूनी प्रबन्ध रहेको स्थितिलाई दोहोरो खतराको सिद्धान्तले नसमेट्ने । 	१९
१६१.	१०९८ संयुक्त बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१५६२	मिराज श्रेष्ठ विरुद्ध मनमाया घर्ती क्षेत्रीसमेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ जन्म दिने आमाको संरक्षकत्वमा नै रहेको र त्यहाँ नाबालकको हितको संरक्षण नै हुने अवस्था हुँदा जबर्जस्तीरूपमा गैरकानूनी ढङ्गले बन्दी बनाई राखेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ आमाको संरक्षकत्वमा रहेको नाबालकलाई गैरकानूनी तवरबाट आमाले बन्दी बनाएको भन्न मिल्ने अवस्था नरहने । 	८४

यी सारसङ्क्षेप नेकाप प्रयोगकर्ताका सुविधाका लागि मात्र हुन् उद्धरण गर्नका लागि होइनन् ।

- सम्पादक

१. संवैधानिक कानून

१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानले विधायिकालाई प्रदान गरेको संवैधानिक अख्तियारीभित्र रही विधायिकाले एउटा निश्चित विधायिकी नीति वा सिद्धान्त बनाई त्यसलाई कार्यान्वयन गर्न कानून निर्माण गर्ने कार्य विधायिकाको क्षेत्राधिकारभित्रको विषय हो । कुन उद्देश्य प्राप्तिका लागि के कस्तो कानून बनाउने वा नबनाउने भन्ने विषय विधायिकाको एकलौटी क्षेत्राधिकार (Exclusive Jurisdiction) अन्तर्गत पर्ने कुरा हो । शक्तिपृथकीकरणको सिद्धान्तले विधायिकी दायरा (Legislative Domain) को कानून निर्माणको विषयमा सामान्यतया न्यायपालिकाले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । ■ लोककल्याणकारी राज्यले आमनागरिकलाई शान्ति सुरक्षाको स्थितिबाट आश्रस्त पार्नुपर्ने हुँदा हातहतियारको सम्बन्धमा कानूनको पालना हुन नसकेको क्षेत्रमा पालना गर्ने तर्फ उचित व्यवस्थापन गर्नमा देखिएका कमी कमजोरीहरूको निराकरण गर्नेतर्फ आवश्यक कार्य गर्नका साथै सोको लागि चाहिने थप स्रोत साधन सम्बन्धित कानून कार्यान्वयन निकायहरूलाई उपलब्ध गराई परिणाममुखी हुने गरी सशक्त परिचालनसमेत गर्दै जानु भनी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेतका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । <p style="text-align: center;">तुलसी सिंखडासमेत विरूद्ध संविधान सभा (व्यवस्थापिका संसद) सचिवालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४३, पृष्ठ ६९, संयुक्त इजलास</p>
२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फौजदारी कानून उल्लङ्घनको मात्रा र परिमाणअनुसार दण्ड सजाय निर्धारणमा भिन्नता रहने कुरा अस्वाभाविक हुँदैन । दण्ड नीति कसूरको मात्रानुसार सजायमा भिन्नता हुने सिद्धान्तकै जगमा खडा भएको हुन्छ । कसूरमा रहेको संलग्नता वा भूमिका विचार नगरी आरोप लगाएकै भरमा सबैलाई समान प्रकृतिको सजाय गर्नुपर्दछ भन्ने मान्यता न्यायिक विवेकमा आधारित नभई यान्त्रिक हुन जाने । ■ एकै प्रकृतिको कसूरमा कुनै हैसियतका आधारमा सजायमा विभेद गरिन्छ भने त्यस्तो दण्डनीति विभेदकारी हुने । ■ वर्गीकरण (Classification) गरिएको निर्णयले मात्र कुनै पनि कानून भेदभावयुक्त भन्न मिल्दैन । तर, त्यसरी वर्गीकरण गर्ने आधार र निर्णय वस्तुनिष्ठ, बोधगम्य, तर्कसम्मत र न्यायोचित् भने हुनैपर्दछ । विवादित प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशले बोझबाहक साधनको प्रकृतिको आधारमा जफत गर्ने र नगर्ने सम्बन्धमा केही विभेद खडा गरेको देखिन्छ । तर, सो विभेदमा त्यसरी विभेद गर्नुपर्ने विवेकसम्मत भिन्नता (Intelligible Differential) तर्कसम्मतता (Rationality) र कानूनसम्मत उद्देश्य (Lawful objective) राखेको छ, छैन भन्ने कुरा हेरिनुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ जफत हुने भनी कानूनले परिकल्पना गरेका बोझवाहकको सम्भावित मूल्याङ्कन बराबर नै जफत नहुने साधनका हकमा थप सजाय हुने व्यवस्था भएकै देखिँदा वन ऐन, २०४९ को दफा ६६ समानताको विपरीत तथा संविधानसँग बाझिएको नदेखिने । <p style="text-align: center;">अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९८७, पृष्ठ ४६९, विशेष इजलास</p>
३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानको प्रावधानलाई मूर्त रूप दिनका लागि विधायिकाले ऐन कानूनका व्यवस्थाहरू बनाएको हुन्छ । संविधानको अक्षर र भावनाको विपरीत हुने गरी वा संविधानको परिधिबाहिर गएर कुनै ऐन कानूनहरू बन्न नसक्ने । ■ सन्धिको पक्ष भई सहमति जनाएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताबाट सिर्जित दायित्व सभ्य मुलुकहरूले पालना र कार्यान्वयन गर्दछन् भन्ने अपेक्षा हुनु स्वाभाविक छ । आफूलेसमेत सहमति जनाएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतालाई मुलुकको आवश्यकता, उपलब्ध स्रोत, साधन र क्षमताअनुसार क्रमशः कार्यान्वयन हुनुपर्छ भन्ने कुरामा विवाद हुन नसक्ने । ■ कानून बनाउने विषय विधायिकाको एकलौटी क्षेत्राधिकार (Exclusive Jurisdiction) भित्रको विषय हो । अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्दा मुलुकको संवैधानिक व्यवस्था, सम्बन्धित कानूनका व्यवस्थाहरू तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका व्यवस्थाहरू र त्यसबाट पर्ने असरहरूलाई अध्ययन नगरी एकाङ्गीरूपमा कार्यान्वयन हुन गएमा त्यस्तो कार्यान्वयन पूर्ण नहुने सम्भावनासमेत रहनसक्ने । ■ अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको प्रावधानलगायतका विषयलाई कार्यान्वयन गर्दा मुलुकको संवैधानिक व्यवस्था तथा सम्बन्धित कानूनका व्यवस्थाहरूमा पर्ने असरसमेतको व्यापक अध्ययन हुनका साथै यससँग सम्बन्धित विभिन्न पक्षहरूसँग छलफल तथा विचार विमर्श गरी यस्तो अध्ययन, छलफल एवं विचार विमर्शबाट आवश्यक र उपयुक्त कानून बनाउने जिम्मेवारी विधायिकाको भएकोले विधायिकी बुद्धि र क्षमता (Legislative Wisdom and Competency) मा अदालतले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">नेपाली आदिवासीहरूका मानव अधिकारसम्बन्धी वकील समूह (लाहुर्निप) समेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९०, पृष्ठ ४९१, संयुक्त इजलास</p>
४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कतिपय अपराधीले कारागारमा रहँदा आफ्नो चरित्रमा सुधार गरेको र समाजमा पुनःस्थापना गर्दा भावी दिनमा कुनै पनि आपराधिक कार्य हुँदैन भन्ने विश्वास गरी त्यस्ता कैदीहरूको भुक्तान गर्न बाँकी रहेको कैद मिन्हा हुन सक्ने । ■ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५१ मा मन्त्रिपरिषद्को सिफारिशमा राष्ट्रपतिले जुनसुकै अदालत, विशेष अदालत, सैनिक अदालत वा अन्य कुनै न्यायिक, अर्धन्यायिक वा प्रशासकीय पदाधिकारी वा निकायले गरेको सजायलाई माफी, मुलतवी, परिवर्तन वा कम गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था भएकाले यो व्यवस्थालाई आत्मसात् गरी

	<p>मन्त्रपरिषद्को सिफारिशमा राष्ट्रपतिद्वारा प्रयोग हुने गरी संविधानमा समावेश गरेको यस्तो अवस्थामा अदालतबाट सो अधिकारमा बिनाआधार हस्तक्षेप गरी तोकिएको सजाय माफी मिन्हा दिन नसक्ने भन्न मिल्ने स्थिति नदेखिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ मन्त्रपरिषद्ले कुनै व्यक्तिलाई लागेको कैद माफी मिन्हा दिन सिफारिश गर्न सक्ने संविधान एवं कानूनबमोजिम प्राप्त अधिकारलाई मुनासिब माफिकको निर्णयबिना अदालतबाट बन्देज लगाउन नमिल्ने । <p style="text-align: center;">बलराम यादव विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९६, पृष्ठ ५५२, संयुक्त इजलास</p>
<p>५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ विधिको शासन (Rule of law) मा कुनै पनि कार्य कानूनले निर्देशन गरेअनुरूप वा कानूनबमोजिम मात्र हुन्छ । त्यसमा पनि कसैलाई कुनै कार्य गरेबापत आर्थिक दण्ड वा आर्थिक दायित्व बहन गराउने निर्णय गरिन्छ भने त्यस्तो निर्णय कानूनले व्यवस्था गरेको भन्दा बाहिर गई हुन सक्दैन । कानूनी व्यवस्थाभन्दा बाहिर गई कसैलाई आर्थिक दण्ड दिने कार्यलाई विशेषाधिकारभित्र पर्छ भन्न नमिल्ने । ■ कुनै पनि सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति वा निकायले संविधान वा सोबमोजिम बनेका कानूनबाट विशेषाधिकार प्राप्त गर्दछ । संविधान वा अन्य प्रचलित कानूनले प्रदान गरेको विशेषाधिकार विधिसम्मत् भई सोबमोजिम भए गरेका कार्यले मात्र वैधानिकता प्राप्त गर्दछ । विशेषाधिकारको नाममा कानूनले अधिकार नै नदिएको निर्णय वा आदेश हुन गएमा त्यस्तो आदेश कानूनप्रतिकूल भई त्यसले वैधानिक मान्यता पाउन नसक्ने । <p style="text-align: center;">संजयकुमार शाह विरूद्ध सभामुख सुवासचन्द्र नेम्वाङसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ९०४०, पृष्ठ ९७७, संयुक्त इजलास</p>
<p>६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ विधायिकी कानून जस्तोसुकै बन्न सक्ने वा यस अदालतद्वारा विधायिकी कानूनको न्यायिक पुनरालोकन नै हुन सक्तैन भन्ने पनि होइन । हाम्रो संविधान र कानूनी प्रणालीले संविधानवाद, कानूनको शासनको अवधारणालाई आत्मसात् गरेकाले सरकारका काम कारवाहीका अलावा विधायिकी कानूनको न्यायिक पुनरालोकन गर्ने । ■ पूर्ण न्याय गरी जुनसुकै प्रकारको उपचार प्रदान गर्न यस अदालतलाई संविधानले असाधारण अधिकार प्रदान गरेको हो । त्यसैले विधायिकाले कानूनको निर्माण गर्दा स्वच्छ (Fair), न्यायपूर्ण (Just) र विवेकसम्मत् (Reasonable) निर्माण गर्नुपर्दछ । तदनुसारको कानून निर्माण नभएको भन्ने विवाद अदालतसमक्ष आएमा त्यसको वैधताको परीक्षण गरी कानून अनुचित देखिएमा त्यस्तो कानूनलाई असंवैधानिक ठहर गर्दै अमान्य वा बदर घोषित गर्न सकिने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल दूरसञ्चार कं.लि.लाई सार्वजनिक निकायकारूपमा परिभाषित गर्दैमा निवेदकको सम्पत्ति आर्जन गर्ने, भोग गर्ने, बेचबिखन गर्ने तथा अन्य कारोबार गर्ने संविधानप्रदत्त सम्पत्तिसम्बन्धी हकमा आघात वा अनुचित बन्देज लगाएको छ भन्ने अर्थ गर्न कानून र न्यायको रोहबाटसमेत मिल्ने नदेखिने । <p style="text-align: right;">उत्तम श्रेष्ठसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ९०५९, पृष्ठ १२११, विशेष इजलास</p>
७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निः सन्देह मूल कानूनकारूपमा मर्यादित र स्थापित संविधानसँग बाझिने गरी निर्मित कुनै कानून त्यो संविधानद्वारा प्रशासित मुलुकमा अस्तित्वमा रहन नसक्ने । ■ संविधानवादको आधारभूत सिद्धान्तलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १ (१) ले अङ्गीकार गरेको छ । संविधान र कानून बाझिएको हुन् वा होइनन् त्यसको परीक्षण गर्ने जिम्मेवारी धारा १०७ (१) ले सर्वोच्च अदालतलाई सुम्पेको छ । धारा १०७ (१) अनुसार कुनै पनि कानूनको संवैधानिकताको परीक्षण गर्ने सिद्धान्तको सीमा भन्दाबाहिर यो अदालत जान सक्दैन । संविधानअनुकूल वा प्रतिकूल जाँचिने विषयवस्तु कुनै कानून नै हुनुपर्ने । ■ कानून भन्नाले कुन कुरालाई जनाउँछ भन्ने निर्धारण गर्न नेपाल कानून व्यवस्थासम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २ (ड) हेर्नुपर्ने हुन्छ, जसमा लेखिएको छ “यो शब्दले नेपाल ऐन वा नेपालको कुनै भागमा कानूनसरह लागू हुने ऐन, सवाल, नियम, आदेश वा उपनियम सम्झनुपर्छ।” यसै गरी यसै ऐनको दफा २ (ड) ले ऐन र दफा २ (प) मा नियम भन्नाले “यो शब्दले कुनै ऐनले दिएको अख्तियारीको प्रयोग गरी बनाएको नियम सम्झनुपर्छ तथा कुनै ऐनअन्तर्गत नियमसरह बनाएको विनियमसमेतलाई जनाउँछ” भनिएको छ । ■ यस अदालतले परीक्षण गर्ने शासकीय सत्ताको प्रयोग गरी संसद वा सम्बद्ध निकायबाट निर्मित भई जारी ऐन वा सो ऐनले दिएको अख्तियारी प्रयोग गरी तोकिएको निकायद्वारा कुनै निकायको स्वीकृति लिनुपर्ने भए सोसमेत लिई जारी नियम विनियममात्र हुन् । विधायन तथा प्रत्यायोजित विधायन बाहेकका अन्य प्रबन्ध वा व्यवस्थागत लिखतको नाम नियम वा विनियम वा निर्देशिका वा आचार संहिता वा आदेशसमेत जे सुकै दिइएको भए पनि ती नेपाल कानूनको परिधिभित्र नपर्ने हुँदा संविधानको धारा १०७ (१) को अधिकार क्षेत्रको विषय बन्न नसक्ने । ■ निजी क्याम्पसका हकमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयका ऐन, नियम, विनियमका सुविधा पाउने स्थिति हुँदैन । ती ऐन नियममा उल्लिखित अवकाश उमेर ६३ हुँदा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसका शिक्षकको उमेर पनि त्यत्तिनै तोकिएको वा अवकाशसम्बन्धी उमेर समान राख्न परमादेश जारी हुनुपर्छ भन्नुको पनि कुनै औचित्य छैन । सम्बन्धित निकायले आफ्नो जनशक्ति व्यवस्थापन आवश्यकता, क्षमता र कार्य प्रकृतिका आधारमा निर्धारण गरेको

	<p>कर्मचारीको अवकाश उमेर संविधानप्रतिकूल भन्न मिल्दैन । स्वायत्तताको सिद्धान्तअनुसार सञ्चालन हुने निकायले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही आफ्नो उद्देश्यअनुसार व्यवस्था गरेका प्रावधानहरू यस अदालतको परीक्षाको विषय बन्न नसक्ने ।</p> <p>डा. कृष्णप्रसाद भट्टराई विरूद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, उपकुलपतिको कार्यालय नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०८७, पृष्ठ १४५७, विशेष इजलास</p>
<p>८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुशासनहीन प्रवन्ध र आत्मसंयमहीन आचरणले अन्ततोगत्त्वा मौलिक हकको मात्र नभई संविधान कै मूल्य र मान्यतामा प्रहार गर्न पुग्दछ । ऐन र यसअन्तर्गत बनेको वा बन्ने नियमका व्यवस्थालाई उल्लङ्घन गर्ने प्रसारक संस्था, प्रसारक तथा अन्य व्यक्तिलाई सजाय नहुने हो भने दण्डहीनताले प्रश्रय पाउने मात्र होइन विधिको शासनमा नै खलल् पुग्ने देखिन्छ । ■ राष्ट्रिय प्रसारण ऐन, २०४९ को दफा ११ र १७ (२) को कानूनी व्यवस्थालाई अध्ययन गर्दा यस आदेशमा माथि विवेचित आधार र कारणबाट निवेदकले चुनौती दिए जस्तो संविधानद्वारा प्रदत्त मौलिक हकअन्तर्गतको विचार र अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता, पेशा, रोजगार, उद्योग र व्यापार गर्ने स्वतन्त्रता, प्रकाशन, प्रसारण तथा छापाखानासम्बन्धी हक तथा सूचनाको हकमा अनुचित बन्देज लगाएको वा सो अधिकारलाई संकुचन वा कुण्ठित गरेको अवस्था देखिन आएन । तसर्थ सो हदसम्म निवेदकको मागबमोजिम राष्ट्रिय प्रसारण ऐन, २०४९ को दफा ११ र १७ (२) का दफाहरूलाई अमान्य र बदर घोषित गरिरहनु परेन । ■ संविधानले “बन्द, जफत, वा दर्ता खारेज” नगर्ने प्रत्याभूति दिएकोमा ऐनले “इजाजतपत्र रद्द गर्ने” भन्ने व्यवस्था गर्नु र यो प्रावधान कायम रहिरहनु स्पष्टतः संविधानविपरीत हो । सञ्चार माध्यमलाई बन्द नगर्ने र दर्ता खारेज नगर्ने भन्ने प्रत्याभूति संविधानले दिएकोमा ऐनले प्रसारण संस्थाले प्राप्त गरेको इजाजत रद्द गर्ने भन्ने व्यवस्थामा शाब्दिक प्रयोगमा भिन्नता भए पनि परिणाम एउटै हो । कुनै कुरालाई अभिव्यक्त गर्ने शब्दहरू अलगअलग हुन सक्दछन् । अभिव्यक्तिको शैली र माध्यम पृथकपृथक हुन सक्दछन् । ■ शब्दहरूको संयोजनले दिने परिणाम वा निकालने निष्कर्ष नै कुनै पनि कुराको निर्धारक तत्त्व हो । कुनै प्रकाशन वा प्रसारण संस्थाको इजाजतपत्र रद्द गर्ने भन्नु र सो संस्थालाई बन्द गर्ने वा राष्ट्रिय प्रसारण ऐन, २०४९ को दफा ८ मा प्रयुक्त “इजाजतपत्र रद्द गर्नेछ” भन्ने कानूनी व्यवस्था नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५ (२) सँग स्पष्टतः बाझिएको पाइयो । <p>राजीव बास्तोला विरूद्ध नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत</p> <p>नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०८६, पृष्ठ १४४३, संयुक्त इजलास</p>

२. सार्वजनिक सरोकार

- ९.
- खानेपानी प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले लागू भएका दुबै ऐनहरूअन्तर्गत नेपाल सरकारले काठमाडौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड गठन गर्न र सोअन्तर्गत उपत्यकाको खानेपानी प्रणालीलाई हस्तान्तरण गर्नसक्ने ।
  - खानेपानीको सेवालालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन त्यसको सञ्चालन प्रक्रियामा सरकारी निकायका साथसाथै स्थानीय उपभोक्ता, स्थानीय निकाय र उद्योग वाणिज्य संघ जस्ता सरोकारवालाहरूलाईसमेत सहभागी बनाई सञ्चालन गर्दा थप प्रभावकारी भई खानेपानीको व्यवस्थापनमा ती सबै निकायको स्वामित्व स्थापित हुने देखिन्छ । त्यसैले खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड गठन गरी खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने गरी भएका कामकारवाहीबाट खानेपानीको स्रोतमाथि नै निजीकरण भएको भनी मात्र र अर्थ गर्न नमिल्ने ।
  - सर्वसाधारण जनताको सामान्य चासो मात्र भएका वा सम्बन्धित वर्ग वा समूहका व्यक्ति वा व्यक्तिहरूले त्यस विषयमा कुनै चासो नलिएका वा सर्वसाधारणको सामान्य चासो रहेपनि त्यसउपर त्यस्तो समूह वा व्यक्तिहरू स्वयं आफैं कानूनी उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्न सक्षम भएकोमा निजहरूले त्यसरी उपचारको मार्ग अवलम्बन गर्न वास्ता नगरेका सबै विषयहरूलाई सार्वजनिक हक वा सरोकारनिहीत रहेका विषय भनी अर्को कुनै व्यक्तिले अदालतमा ल्याउँदा त्यस्ता सबै विवादहरूलाई सार्वजनिक हक वा सरोकारनिहीत रहेको विवाद मात्र नसकिने ।
  - सार्वजनिक हक वा सरोकारको विवाद दर्ता गरेपछि त्यसको निरूपण भै नसकुञ्जेलसम्म सो विवादमा सन्निहित प्रश्नको कानून र न्यायसम्मत समाधान गर्ने प्रक्रियामा अदालतलाई निरन्तररूपमा पृष्ठपोषण गरी सघाउ पुऱ्याउनुपर्ने ।
  - हचुवाको आधारमा यस अदालतमा रिट दर्ता गराएको निर्णयबाट सो विषयको कार्यान्वयनसमेतमा लामो समयसम्म अवरोध सिर्जना भै त्यसबाट वास्तविक सरोकारवालालाई नै प्रतिकूल असर पर्ने तथा साधनस्रोतसमेत विनानिर्णय अपव्यय हुने स्थितिसमेत खडा हुने ।
  - जुन कार्यबाट असर पर्ने सरोकारवाला भनी इङ्गीत गर्न खोजेको हो, सो सरोकारवाला वर्ग वा समूह स्वयम् नै न्यायिक उपचारको लागि अदालतसमक्ष आउन सक्ने अवस्था छँदाछँदै त्यस्तो सक्षम वर्ग वा समूहको तर्फबाट अर्को कुनै व्यक्तिले सार्वजनिक सरोकारको विवाद भनी निवेदन दिँदा सो विषय सार्वजनिक सरोकारको विषय हुन वा त्यस्तो विषयमा सार्थक सम्बन्ध र तात्विक सरोकार स्थापित रहेको मात्र नसकिने ।

मिलनटोल सुधार समिति विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालयसमेत
नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४०, पृष्ठ २१, विशेष इजलास

<p>१०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वातावरण संरक्षण गरिनु र हुनु आज समस्त विश्वकै साझा सरोकारको विषय भएकाले वातावरण संरक्षणका लागि अदालतको अभिभावकीय भूमिका हुन्छ भने यसको संरक्षणका लागि जुटेका संघ संस्था तथा व्यक्तिहरूको पनि यत्तिकै सक्रिय भूमिका अपेक्षित हुने । ■ वातावरण संरक्षणको प्रश्न कुनै राष्ट्रको सीमा र राष्ट्रियताको परिधि भन्दा पनि परका आवश्यकतासँग सम्बन्धित छ । यस्तो बहुआयामिक समस्त विश्वकै साझा सरोकारको विषय भएको हुँदा हकदैया र सरोकारको सीमामा संकुचित गर्नु न्यायसङ्गत नहुने । ■ आजका पुस्ताको आवश्यकता पूर्ति गर्दा भावी पुस्ताको आवश्यकता पूरा गर्ने प्रकृतिको क्षमतामा कुनै किसिमले पनि हास आउनु हुँदैन र आजका पुस्ताले भोलिका पुस्ताको स्वच्छ वातावरणमा बाँचन पाउने अधिकारमा अतिक्रमण गर्न नपाउने । ■ विकास निर्माणका कार्यले वातावरणमा कुनै नकारात्मक असर पन्याउँदैन भनी पुष्टि गर्ने दायित्व प्रस्तावकमा रहने । वातावरणमा क्षति भैसकेपछि नियन्त्रण गर्नुभन्दा क्षति हुनुपूर्व नै नियन्त्रणको लागि पूर्व सावधानी अपनाउने दृष्टिकोणलाई अवलम्बन गर्नुपर्ने । ■ वातावरण संरक्षण विकासको बाधक अवधारणा होइन । तर विकास र वातावरण विनास दुवैमा सन्तुलन कायम हुन नसक्दाको अकल्पनीय क्षतिबाट समस्त जगतलाई जोगाउन नै कानूनहरूको तर्जुमा हुने । ■ प्रस्तावित आयोजनाको सट्टा अन्य कुनै विकल्प छ र यस विकल्पको अनुशरण गर्दा वातावरणीय नोक्सानीलाई बचाउन सकिने स्थिति छ भने विकल्पले नै सार्वधिक प्राथमिकता पाउनु पर्ने । ■ वातावरण संरक्षण भन्दैमा कुनै पनि रूख काट्नै नहुने, पहाड खनेर बाटो बनाउनै नहुने, नदीमा बाँध बाँध्नै नहुने, पुल पुलेसा बनाउनै नहुने र ढुङ्गा बालुवा झिक्नै नहुनेरूपमा बुझ्न भने हुँदैन । प्राकृतिक स्रोत र साधन मानव हितकै लागि हुन् । तर, के कुरा निश्चित हो भने प्राकृतिक स्रोत र साधनको दोहन व्यवस्थित र सन्तुलित भने हुनैपर्ने । ■ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा हरसम्भव विकल्पको अध्ययन गरिने प्रावधान रहेकाले विकल्पको छनौट गर्दा वातावरण संरक्षणलाई मूल उद्देश्य मानिनुपर्दछ र यसका लागि आर्थिक व्ययभारको प्रश्नले महत्त्व पाउनु हुँदैन । नेपाल कानून वातावरण संरक्षणका पक्षमा उभिएका तथा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी सन्धि र महासन्धिको नेपाल हस्ताक्षरकर्तासमेत रहेबाट विकासको नाममा कुनै पनिरूपमा वातावरण संरक्षणको प्रश्नलाई गौण मात्र नसकिने । ■ विकासका योजना बनाउँदा वातावरणलाई सम्भव भएसम्म प्रतिकूल असर नपन्याउनु, यो सम्भवै नभए वातावरणलाई कम भन्दा कम असर पन्याउनु र वन जङ्गलसमेतका प्राकृतिक सम्पदालाई छुनैपर्ने बाहेक अन्य कुनै विकल्प नै नभए यसको प्रभाव अति कम समय मात्र रही पुनः पूर्वावस्थामा ल्याउने उपायहरू इमानदारीपूर्वक अवलम्बन गर्नु नै विकास र वातावरण संरक्षणका बीच सन्तुलन हुनुपर्ने ।
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ■ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन कानूनद्वारा निर्धारित प्रक्रियाबाट सम्पन्न हुनुपर्दछ । कानूनद्वारा व्यवस्थित कुरा मनोगत हुन सक्दैन । विविध विकल्पमध्ये छनौट गरिएको विकल्प, वातावरण संरक्षणका दृष्टिकोणबाट अति उपयुक्त छ भन्ने कुराका वस्तुगत आधार प्रतिवेदनमा हुनुपर्दछ । ती वस्तुगत आधार कानूनसम्मत छन् वा छैनन् अदालतका परीक्षणका विषय हुन्छन् । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) का अन्तरवस्तुभिन्न अदालतले प्रवेश गर्नु हुँदैन भन्न नमिल्ने । ■ कानूनको परिपालन गर्ने गराउने र कानूनको समुचित प्रयोग भएको छ, छैन हेर्ने यस अदालतको कर्तव्य नै हो । सडकको आवश्यकता छ, छैन यसको निक्क्यौल अदालतले गर्दैन । तर, वातावरण संरक्षणका दृष्टिकोणबाट सडक निर्माणका विविध विकल्पमा कानूनबमोजिम समुचित ध्यान दिइएको छ, छैन अदालतले प्रवेश गर्नेपर्ने । <p style="text-align: center;">वातावरणीय विकास तथा संरक्षण कानूनी मञ्च विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत</p> <p style="text-align: center;">नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४२, पृष्ठ ४७, संयुक्त इजलास</p>
<p>११.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ समाचारपत्रहरूमा प्रकाशित समाचार युक्तियुक्त र सत्यतथ्यमा आधारित हुनु अनिवार्य हुन्छ । अनुमान, अड्कल र आधारहीन समाचार प्रकाशित गर्नुले आमनागरिकहरूप्रति गलत सूचना प्रवाह हुन गई सुसूचित हुने हकमाथि नै अतिक्रमण हुने अवस्था आउन सक्ने हुँदा समाचार सम्प्रेषणमा संलग्न निकाय, व्यक्ति तथा पदाधिकारीहरू यसतर्फ गम्भीर हुनुपर्ने । ■ भौगोलिक बनावटसमेत समरूप नभै अग्लो र होचो भएको निर्णय सबै ठाउँमा उपलब्ध पानीको वितरण पनि समान र सहज नहुन सक्तछ । तर, जनतासमक्ष खानेपानी पुऱ्याउने अहम् दायित्व र जिम्मेवारी बोकेको उपत्यका खानेपानी लिमिटेडले विभिन्न निर्णय र बहानामा त्यो दायित्वबाट पन्छिन नहुने । ■ आफूले वितरण गर्ने पानी उपभोक्ताहरू समक्ष के कुन हिसाबले पुगेको छ वा पुगेको छैन, उपभोक्ताहरूको धारामा वितरीत पानी स्वास्थ्य वा प्रदूषित कुनरूपमा पुगेको छ, पानी वितरण गर्ने खानेपानीको पाइपको अवस्था जीर्ण भै फेर्नुपर्ने अवस्था भएको छ वा छैन, खानेपानीको वितरण गरेको पाइप काटेर अनियमित तरिकाले कसैले पानी चुहावट गरेको छ, छैन भन्ने जस्ता कुराहरूको नियमितरूपमा अनुगमन तथा जाँच गर्नुपर्ने । ■ उपभोक्ताहरूलाई नियमितरूपमा शुद्ध र तोक्रिएको मापदण्डअनुरूपको खानेपानी आपूर्ति गर्ने दायित्व भएको हुनाले तत्सम्बन्धमा प्राप्त सिकायत वा उजुरीहरू, सार्वजनिक सञ्चार माध्यमहरूमा आएका सूचनाहरूसमेतको सम्बोधन गर्ने उजुरी सुनुवाइ संयन्त्र (Complain Hearing Mechanism) खडा गरी त्यसमा सम्बन्धित विशेषज्ञको अतिरिक्त उपभोक्तावर्गको प्रतिनिधित्व हुने प्रावधानसमेत मिलाई क्रियाशील गराउने र त्यसबाट भए गरेको कानूनी

	<p>कारवाही जनसाधारणको सूचनाको लागि नियमितरूपमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउन जो जे गर्नुपर्छ गरी उपभोक्ताहरूलाई नियमितरूपमा गुणस्तरयुक्त पानी आपूर्ति गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाममा निर्देशात्मक आदेश जारी हुने ।</p> <p>सुदर्शन थपलिया विरूद्ध काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL) समेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४६, पृष्ठ ९६, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ २०३१ सालदेखि कार्यान्वित सार्वजनिक सडक ऐनद्वारा प्राप्त हक सुविधालाई २०४५ सालमा जारी पछिल्लो कानूनले जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४समेतका प्रावधानको प्रतिकूल नियन्त्रित गर्न नसक्ने । ■ कुनै पनि ऐनले स्पष्ट शब्दमा अतीतप्रभावी प्रावधान राखेकोमा बाहेक त्यो स्वतः पश्चातप्रभावी हुन्छ भन्ने कानूनी सिद्धान्तमा कुनै द्विविधा छैन । यसका अलावा ऐनद्वारा गरिएको कानूनी प्रबन्धलाई परिवर्तन गर्नुपर्दा सो ऐनको खारेजी वा नयाँ ऐनको निर्माण वा कायमी प्रावधानको संशोधनकै माध्यमलाई कानूनसम्मत् मान्नुपर्ने । ■ ऐनका प्रावधानलाई कुनै पत्र वा परिपत्र वा निर्णयले परिवर्तन गर्न सक्दैन र यसो गरिएको रहेछ भने पनि त्यसलाई कानूनी मान्यता दिन मिल्दैन । ऐनअन्तर्गत निकालिएको सूचनाद्वारा निर्धारित १०/१० मीटरको प्रावधानलाई केवल सोही कानूनी स्रोतका आधारमा प्रकाशित सूचनाले मात्र परिवर्तन गर्न सक्दछ । कुनै पत्र वा निर्णयले कानूनसम्मत् सूचनाको प्रावधानमा गर्ने परिवर्तनलाई कानूनीरूपमा मान्यता प्राप्त हुन नसक्ने । ■ सार्वजनिक सडक क्षेत्रमा कुनै पनि किसिमका भौतिक संरचनाको निर्माण गर्न नहुने र पहिले तोकिएको भन्दा बढी सडकक्षेत्रको मापदण्ड विस्तार गर्नुपर्ने भएमा प्रचलित कानूनबमोजिम जग्गा अधिग्रहण गरी जग्गाधनीलाई मुआब्जा दिई मात्र सडक विस्तार गर्नुपर्ने । <p>गोकुलमान तण्डुकारसमेत विरूद्धप्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६६, पृष्ठ २६३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ पानीसँग सम्बन्धित विषयलाई लिएर माथिल्लो कर्णाली आयोजना सञ्चालन हुने स्थानीय स्तरकै व्यक्तिहरूले सार्वजनिक सरोकारको विषय ठानी अदालतसमक्ष उपस्थित हुनुलाई अन्यथा भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ ठूला प्रकृतिका आयोजनाले त्यस क्षेत्रका जनताको जनजीवनमा पार्न सक्ने असर तथा प्रभावको विषयलाई लिएर जुनसुकै नागरिकले जनसाधारणको सदस्यको नाताले जनसाधारणमा पर्न सक्ने असरको खोजी गर्न अदालतमा प्रवेश गर्नु स्वाभाविक मान्नु पर्ने । ■ जलविद्युतको क्षेत्रमा विकास गर्ने आयोजना स्वभावैले ठूला आयोजना भई पूँजी र विशेषज्ञताको आवश्यकताका आधारमा विदेशी पूँजी आकर्षित गर्न खोजिएको हुँदा नेपालको प्रचलित कानून र नीतिअन्तर्गत गरिएको सहमतिलाई प्रारम्भमै गैरकानूनी सम्झन नमिल्ने । ■ जलविद्युत विकासको सम्बन्धमा नेपालमा जलविद्युतको विकासका लागि आवश्यक आयोजनाहरूको आवश्यकता, ती आयोजनाबाट प्राप्त हुने लाभहरू अधिकतम बनाउने, नेपाली

जनतालाई विद्युत आपूर्ति गराउन स्थानीयरूपमा नै आयोजना सञ्चालन हुनुपर्ने कुराहरू आयोजना छनौट गर्ने हिसावले महत्त्वपूर्ण र लाभदायक हुन सक्छ । कुन आयोजना कसरी सञ्चालन गर्ने र त्यसबाट प्राप्त हुने लाभ र लागतको कुराको औचित्य के हुने हो भन्ने कुरा राज्यको र खासगरी राज्यको अङ्गकोरूपमा रहेको कार्यपालिकाको उत्तरदायित्वको विषयभित्र पर्ने ।

- विद्युत आयोजनाहरूको वर्गीकरण, छनौट वा कार्यान्वयनसम्बन्धी नीतिगत प्रश्नहरूमा अदालतको खास संलग्नता रहने अवस्था रहदैन । के कस्ता आयोजनाहरू राष्ट्रका लागि आवश्यक हुने, ती आयोजनाहरू निर्माण गर्दाको अवस्थामा प्रचलित कानूनमा के कस्ता व्यवस्थाहरू कायम छन् र ती कानूनी व्यवस्थाको प्रतिकूल नहुने गरी राष्ट्र तथा जनताको हितका लागि कार्यपालिकीय निकायले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही राष्ट्रका लागि आवश्यक त्यस्ता आयोजनाहरूको वर्गीकरण, छनौट, सञ्चालन, रेखदेख तथा नियमन गर्ने जस्ता नियमित कार्यपालिकीय कार्यमा सामान्य अवस्थामा अदालतले हस्तक्षेप गरी त्यस्ता आयोजनाहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा अन्य नियमित प्रक्रियामा अवरुद्ध पार्न नमिल्ने ।
- संविधान, ऐन, कानूनप्रतिकूल कुनै काम गरी जनताको मौलिक एवं कानूनी हक वा सार्वजनिक हक हितमा प्रतिकूल असर पार्ने काम भएको अवस्थामा मात्रै अदालतले संविधानद्वारा प्रदत्त अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी निर्णय गर्ने गर्दछ । सरकारले गरेको नितान्त प्रशासनिक वा नीतिगत निर्णयहरूको लागि सरकार नै जनताप्रति जिम्मेवार रहने हुनाले त्यस सम्बन्धमा अदालतले विचार गर्नुपर्ने अवस्था नरहने ।
- कुनै पनि उत्पादित चीज, वस्तु वा सेवा जस्तै विद्युतको व्यापार हुन सक्छ र सो निर्यात पनि गर्न सकिन्छ । कानूनले यस्तो कार्य गर्न निषेध गरेकोमा बाहेक सो गर्न नपाउने भन्न मिल्दैन । विद्युत स्वयंलाई प्राकृतिक स्रोत मान्ने हो भने भूमिबाट उत्पादित अन्न पनि प्राकृतिक स्रोत मान्नुपर्ने र त्यसको निकासी पनि रोक्नुपर्ने अवस्था आउँछ । व्यापारिक नीतिको हकमा राज्यद्वारा आवश्यकताअनुसार निर्यातमा नियन्त्रण गर्न नसकिने होइन तर, त्यो भिन्न विषय भएकाले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६(२) ले व्यवस्था गरेको संवैधानिक प्रावधानका आधारमा संसदीय अनुमोदन चाहिने विषय त्यसमा लागू नहुने ।
- व्यवस्थापिका संसदअन्तर्गतको प्रक्रिया अपनाउनुपर्ने वा अनुशरण गर्नुपर्ने कुरामा सम्बन्धित निकायलाई परिचालन गर्न न्यूनतम पनि प्रयास नगर्ने तर सोही विषयमा सार्वजनिक सरोकारको नाममा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १५६ को पूर्वावस्थाहरू

	<p>विहीन भएको थाहा पाउँदापाउँदै सो धाराको प्रयोग गरी आयोगको सञ्चालन अवरोध गर्ने दृष्टिकोण लिनुलाई मात्रै पनि स्वीकार्य मान्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल सरकारलाई कुनै पक्षसँग जलविद्युत आयोजनाको सञ्चालन सम्बन्धमा प्रचलित विद्युतसम्बन्धी ऐन, नियम र नीतिअन्तर्गत निर्णय गरी कुनै आयोजना सञ्चालन गर्न सम्झौता गर्ने अधिकार भएकै देखिएको र त्यस्तो विषयमा सामान्य कानून एवं करारकोसमेत विषय देखिन आएकोले यस्तो प्रचलित कानून तथा कानूनबमोजिम कायम रहेको करारको विषयवस्तुमा यस अदालतले असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी हस्तक्षेप गर्नु उपयुक्त नहुने । <p style="text-align: center;">गोरखबहादुर वि.सी. विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८२, पृष्ठ ४१६, संयुक्त इजलास</p>
<p>१४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ लोकसेवा आयोगको भूमिका मूलतः निष्पक्षरूपमा योग्य र दक्ष कर्मचारीको छनौट गरी नियुक्तिको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्नु हो । सो भूमिका निर्वाह गर्ने क्रममा आयोगबाट सञ्चालन गरिने परीक्षालाई व्यवस्थित, मर्यादित बनाउनको लागि विशेष मापदण्डको निर्धारण र निर्देशिकाको निर्माण गरी लागू भएको अवस्थामा सो निर्देशिकाको विपरीत हुने गरी प्रतिस्पर्धी रहेको परीक्षाको प्रश्नको निर्माण तथा परिमार्जन र लिखित परीक्षाको उत्तरपुस्तिका परीक्षणमा निवेदिकाहरूका पति र पिता संलग्न रहेको देखिएपछि सो परीक्षाको नतिजा यथावत् राख्दा आयोगको निष्पक्षता र विश्वसनीयतामा आँच आउने भएकाले लोकसेवा आयोगबाट सञ्चालन हुने परीक्षालाई पारदर्शी र मर्यादित बनाई आयोगप्रतिको स्वच्छता, निष्पक्षता र विश्वसनीयता कायम राख्न परीक्षा रद्द गर्ने गरी भएको लोकसेवा आयोगको निर्णयलाई अन्यथा भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">ईन्दिरा ढकाल गौतमसमेत विरूद्ध लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९२, पृष्ठ ५११, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै एउटा कानूनी व्यवस्थाअन्तर्गत दायर भएको एक प्रकृतिको मुद्दामा अर्को प्रकृतिको कसूर नै कायम नगरी केवल अनुसूचीभित्र परेको आधारमा मात्र अर्को प्रकृतिको कानूनी व्यवस्था लागू गर्न नमिल्ने । ■ कुनै एउटा अमुक अभियोग लगाई दायर भएको मुद्दामा दावी कायम हुन नसक्ने भएपछि बिना कुनै स्पष्ट आधार र कारण बिना उक्त मुद्दालाई अनुसूचीअन्तर्गत पर्ने अर्को अमुक मुद्दामा परिणत गरी स्वतन्त्ररूपमा त्यससम्बन्धी कसूर तथा अभियोग नै कायम नगरी सोको स्वतन्त्र प्रमाणको मूल्याङ्कनसमेत नगरी अर्को प्रकृतिको कसूर कायम गरी सजाय गर्दै जाने हो भने फरकफरक अभियोग र कसूरमा सजाय गर्न पृथकपृथक कानूनी व्यवस्था गर्नुको कुनै औचित्य र सार्थकता नरहने । ■ ज्यान मार्ने उद्योग र कुटपीट अङ्गभङ्गका वारदात अपराधहरू नितान्त फरकफरक प्रकृतिका हुन् । यस्तो अवस्थामा उल्लिखित दुवै मुद्दाहरू एउटै अनुसूचीभित्र परेको भएता पनि ती

	<p>दुबै स्वतन्त्ररूपमा अलगअलग अपराध भएकोले ती अपराधहरूमा कसूर वा सजाय गर्नुपर्दा अलगअलग र स्वतन्त्ररूपमा नै कसूर वारदात कायम गरी सजाय गर्नुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ फरकफरक अपराध हुने अवस्थामा अभियोग लगाउनु पर्दा वा एउटा अभियोगबाट अर्को अभियोग कायम गर्नुपर्दा कानूनी व्यवस्थाअनुसार त्यस्तो अपराधको स्वतन्त्ररूपमा प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी अलग कसूर कायम गरी मुद्दाको निष्कर्षमा पुगी न्याय निरूपण गर्नुपर्ने । ■ सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा २७ को गलत व्याख्या र अर्थ गरी ज्यानसम्बन्धी महलको एउटा कानूनी व्यवस्थाअन्तर्गत दायर भएको ज्यान मार्ने उद्योगको मुद्दालाई कुटपीट अङ्गभङ्गमा परिणत गरी कुटपीटको महलको अर्को कानूनी व्यवस्थाअन्तर्गत कसूर नै स्थापित नगरी सजाय गर्ने गरेको फैसलालाई कानून र न्यायसम्मत मात्र नमिल्ने । <p style="text-align: center;">राजाराम खत्री विरूद्ध नेपाल सरकार, कारागार कार्यालय चौतारासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९३, पृष्ठ ५२०, संयुक्त इजलास</p>
<p>१६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मानव जीवनको प्रमुख आधारको रूपमा रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूमाथि सर्वसाधारण सबैको पहुँच एवं अधिकार सुनिश्चित गरिनुपर्दछ । कुनै एक वर्ग, क्षेत्र र समुदाय एवं पुस्ताका मानिसहरूको मात्र यस्ता स्रोतमाथि पहुँच हुने नभई पुस्तौँपुस्तासम्म सार्वजनिक प्रयोजनको लागि सबैको समान पहुँच र उपभोगको प्रत्याभूति गर्न यसको संरक्षणको जिम्मेवारी Trustee को रूपमा राज्य वा सरकारले लिनुपर्ने । ■ राज्यले कसैलाई प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग गर्ने अनुमति सार्वजनिक हितको निम्ति मात्र दिन सक्छ । निजी हितको निम्ति सार्वजनिक स्रोतको दोहन हुनबाट रोक्नु राज्यको दायित्व हो । पृथ्वी राजमार्गको दायौँबाथौँ सञ्चालित बालुवा उद्योगहरू निजी व्यक्तिद्वारा सञ्चालनमा रहेको देखिएको अवस्थामा त्यस्ता उद्योगलाई सार्वजनिक पर्ति जग्गाबाट बालुवा उत्खनन् गर्न रोक्नु सरकारको संवैधानिक र कानूनी दायित्वभित्र पर्ने । ■ सामान ढुवानी गर्ने ट्रिपरहरूलाई सुरक्षा कवच प्रयोग गर्न लगाई व्यक्तिको मौलिक हकको संरक्षण गर्नु राज्यका निकायको प्राथमिक कर्तव्य हो । राज्यका अङ्गहरूको अनुगमन र नियन्त्रणको अभावमा पृथ्वी राजमार्गमा हुन गएको वायु प्रदूषणको निर्णय संविधानप्रदत्त स्वच्छ वातावरणमा बाँच्न पाउने हरेक व्यक्तिको मौलिक हक कुण्ठित हुनु निश्चय पनि शोभनीय नहुने । ■ जनताहरूले तिरेको कर तथा विदेशी दातृ राष्ट्रले सम्पूर्ण नेपाली जनतालाई प्रदान गरेको सहयोगबाट निर्मित राजमार्गलाई कुनै पनि व्यक्ति विशेषले निजी फाइदाको लागि यसलाई

	<p>भत्काउने वा नोक्सानी हुने गरी अधिक उपयोग गर्न पाईदैन । व्यक्ति विशेषले आफ्नो फाइदाको लागि अत्याधिक भार बोकाई सामान ओसारपसार गरेको निर्णय भत्किन गएको सडकको मर्मत अन्य सामान्य जनताले तिरेको करबाट गर्नु कुनै पनि हालतमा न्यायसङ्गत हुन नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ सडकको भारबहन क्षमता के कति रहेको हो सो भन्दा बढी भार लिई यस्ता ट्रिपरहरूलगायतका सवारी साधनहरू सडकमा गुडिरहेका छन्, छैनन् सोको कडाईका साथ अनुगमन र नियन्त्रण विपक्षी राज्यका निकायहरूबाट हुनैपर्दछ । यस सम्बन्धमा सडकको भारबहन क्षमताभन्दा बढी वजन लिई गुड्ने सवारी साधनलाई Polluters Pay को सिद्धान्तअनुरूप हदैसम्मको जरीवाना हुने मापदण्ड निर्धारण गरी त्यसलाई कडाईका साथ लागू गरिनु वाञ्छनीय हुने । <p style="text-align: center;">कपिलचन्द्र पोखरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९५, पृष्ठ ५३५, संयुक्त इजलास</p>
<p>१७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ निर्दोषिताको अनुमान पाउने फौजदारी न्यायको मान्य सिद्धान्तमा आधारित प्रावधानलाई संविधानले मौलिक हककोरूपमा राखेको हुँदा नागरिक अधिकारको पक्षमा भएको देखाउँदै सार्वजनिक सरोकारको विषय उठाउने निवेदकहरूले त्यसतर्फ ध्यान पन्याउन वाञ्छनीय हुने । ■ नेपालको फौजदारी न्याय प्रशासनसँग सम्बन्धित अधिकांश कानूनहरू परम्परागत मान्यतामा आधारित देखिन्छन् । सामाजिक चेतनाको स्तर अभियुक्तलाई थुनामै राख्नुपर्छ भन्ने रहेको छ भन्ने कुरा आफूलाई नागरिकको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको पक्षमा उभ्याउनुपर्ने कानून व्यवसायी जस्तो व्यक्ति निवेदकले उठाएको निवेदनको विषयवस्तुबाटसमेत छर्लङ्ग हुन्छ । निवेदकको चिन्ता उल्टो र मनोगत देखिएकोले त्यस्तो विषयमा थप व्याख्या विश्लेषण गरिरहन आवश्यक नहुने । ■ गैरहिरासतीय विकल्पकोरूपमा सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ र सरकारी मुद्दासम्बन्धी नियमावली, २०५५ मा रहेका हाजीर जमानीमा छाड्न सक्ने व्यवस्था संविधान, फौजदारी न्यायको मान्य सिद्धान्त र अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड तथा व्यवहारसमेतको अनकूल रहेको देखिने । <p style="text-align: center;">अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ९००६, पृष्ठ ६३९, विशेष इजलास</p>

<p>१८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ जैविक सम्पदाको उपयोग र उपभोग गर्दा उक्त सम्पदाको हास नहुने गरी निरन्तर उपभोग गर्न पाउने गरी जैविक वंशानुक्रित उपयोगबाट प्राप्त हुने फाइदा समानुपातिक तरिकाले वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने, विकास निर्माणको काम गर्दा वातावरणीय क्षति कम हुने गरी सञ्चालन गर्ने दायित्वहरूबाट नेपाल उम्कन नमिल्ने । ■ प्राकृतिक स्रोत साधनको क्षमताभन्दा बढी उत्खनन् एवम् प्रयोग, औद्योगिकीकरण, अव्यवस्थित शहरीकरण, वनविनाश, वातावरणसँग तादात्म्यता नराखी गरिने विकास निर्माण आदि नै वातावरण प्रदूषण गर्ने, वातावरणीय हास ल्याउने र वातावरणमा असन्तुलन ल्याउने मुख्य कारक तत्त्व भएकोले प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रयोग गर्दा र आर्थिक विकास आदि गर्दा वातावरण विनाश नहुने गरी विकास निर्माण र वातावरण संरक्षणबीच सन्तुलन कायम हुने गरी गरिनपर्ने । ■ संविधान र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, जैविक विविधताको संरक्षण, प्राकृतिक सम्पदाको दिगो उपयोग र प्राप्त लाभको समन्यायिक बाँडफाँड, धार्मिक एवं पर्यटकीय महत्त्वका स्थलहरूको संरक्षण, विश्व सम्पदा सूची र सिमसार क्षेत्रको संरक्षणसमेतमा जोड दिई वातावरणीय हास हुन नदिन र वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्न राज्यलगायत सम्बद्ध सबै निकायको आ-आफ्नो दायित्व हुने । ■ प्राकृतिक स्रोत साधन जस्तो ढुङ्गा, गिटी, बालुवा आदि उत्खनन्, दोहन, सङ्कलन र निकासी गर्ने क्रमसँगै उद्योगहरूको स्थापना र सञ्चालन प्रचलित कानूनको सीमाभित्र गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">शिवप्रसाद पौडेलसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३०, पृष्ठ ८६८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल सरकारद्वारा आर्थिक वर्ष २०६६।०६७ को बजेट कार्यक्रममार्फत् ल्याइएको एकल महिलालाई विवाह गर्ने जोडीलाई प्रदान गरिने भनिएको रकम दिने नीतिले महिलालाई पूर्ण आत्मनिर्भर बनाउन सक्ने अवस्था रहन्न । त्यस्ता एकल महिलाहरूलाई शिक्षा, रोजगारी र अन्य अवसरहरूमा पहुँच वृद्धि गर्ने वस्तुनिष्ठ आधार र कार्यक्रमहरू ल्याउनका साथसाथै यस्ता प्रोत्साहन दिन सक्नेतर्फ सरकारको सोच रहेको भन्ने भएपनि त्यसको प्रतिबद्धतासमेतको स्पष्ट आभाषको महशुस हुने अवस्था नदेखिने । ■ प्रोत्साहित रकम एकल महिलालाई विवाह गर्न बाध्य पारी दिइने रकम नभएको विवाह गर्न इच्छुक एकल महिलाले विवाह गरेको अवस्थामा मात्र पाउने भनी भएकोले सम्मानपूर्वक बाँचन पाउने अधिकारमा प्रत्यक्ष अतिक्रमण भएको नदेखिएपनि त्यस्ता एकल महिलाको सशक्तिकरण गर्ने दीर्घकालीन कार्यक्रम नल्याई एकल महिला विवाह गर्ने जोडीलाई प्रदान गर्ने भनिएको रकम वितरण गर्ने भनिएको कार्यक्रम कार्यान्वयनमा नै नआई आर्थिक वर्ष व्यतीत भइसकेको र त्यसपछिका आर्थिक वर्षहरूमा यस्तो कार्यक्रमलाई निरन्तरतासमेत प्रदान नगरिएको हुँदा सरकारको निर्णय कार्यान्वयनमा नै नआई अस्तित्व नै समाप्त भएको अवस्थामा रिट जारी गर्नुको कुनै अर्थ नरहने । <p style="text-align: center;">लिली थापासमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३१, पृष्ठ ८८४, संयुक्त इजलास</p>

<p>२०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन र मानवताविरुद्धका अपराधहरू गम्भीर अपराध हुने हुँदा त्यस्ता अपराधमा संलग्न व्यक्तिलाई कानूनको दायराभित्र ल्याउन विद्यमान प्रचलित कानून अपर्याप्त भएको अवस्थामा नयाँ कानूनसमेत निर्माण गरी दण्डहीनताको अन्त्य गर्नुपर्ने । ■ क्षमादानमा नपरेकालाई कारवाहीको लागि पनि अनिवार्य नगराई सिफारिश गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्थाले क्षमादान दिने कार्यलाई मूल कार्य मानी क्षमादानमा नपरेका पीडकलाई कारवाही गर्ने कार्यलाई आयोगको स्वेच्छामा छाड्ने हो भने कसूरदारले दण्ड नपाई दण्डहीनता हुने । ■ फौजदारी कसूरको अनुसन्धान वा अभियोजन राज्यको स्वविवेकीय विशेषाधिकार हुने सतैन । हरेक कसूरको अनुसन्धान गरी कानूनबमोजिम न्याय दिने दिलाउने राज्यको आधारभूत कानूनी दायित्वसमेत हो । कसूरको कार्य हुने तर अनुसन्धान नै नगर्ने वा गरेपनि असफल अनुसन्धान गर्ने वा नतिजामा पन्याउन नसक्ने भनेको कानूनी राज्यका असफलताका घोटक उदाहरणहरू हुन् । सफल अनुसन्धान गरी स्वच्छ र वैध अभियोजन गर्नु र न्यायको अन्तिम बिन्दुमा पुन्याउनु, कानून कार्यान्वयन निकायका आधारभूत उत्तरदायित्वका कुराहरू हुने । ■ अनुसन्धान वा अभियोजन नगरेको वा प्रत्यक्ष वा परोक्षदङ्गले अनुसन्धान वा अभियोजन गर्न इन्कार गरी दण्डहीनतालाई प्रश्रय दिएको पाइन्छ भने त्यस्तो हरेक घटनाको सार्वजनिक कानूनमा परिणामहरू हुन्छन् र अदालतले पनि संविधान र न्यायका मान्य सिद्धान्तहरूको आधारमा अनुसन्धान वा अभियोजन क्रियाशील गर्न गराउन बाध्य गर्ने जो चाहिने आवश्यक अधिकार राखेको हुन्छ, त्यसो गर्नु उसको कर्तव्य पनि हुने । ■ तोकिएको अनुसन्धान अधिकारी वा अभियोजनकर्ताले आफ्नो कर्तव्य पूरा नगरी न्याय पराजित हुन्छ वा पीडितले उपचार नपाएको अनुभूति गरेको हुन्छ भने त्यसमा पीडितकै उत्तरदायित्वमा निजी अनुसन्धान वा अभियोजनको वैकल्पिक मार्गसमेत प्रशस्त गर्नुपर्ने अवस्था आउँछ । न्यायको मार्ग एकाध कुनै अधिकारी वा संस्थाको असफलताको कारणबाट अवरुद्ध हुन र उपायविहीन अवस्थामा छोड्न नसकिने । ■ गम्भीर अपराधमा सीमित हदम्याद तोकिएको हुन्छ भने त्यो कसूरदारको पक्षमा गरिएको षडयन्त्रको रूपमा लिइन्छ । न्यायको मार्गप्रशस्त गर्न र राज्यले सक्षमतापूर्वक अभियोजन लगाउन सक्ने गर्नको लागि खुकुलो हदम्याद अपेक्षित मानिन्छ । मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घनको आरोपमा दोषी देखिएको व्यक्तिउपर सामान्य फौजदारी कानूनमा किटान गरेजस्तो सीमितरूपमा तोकिएको हदम्यादको व्यवस्थाले मानव अधिकारको उल्लङ्घनबाट पीडित व्यक्तिको न्याय प्राप्त गर्न पाउने आधारभूत हकलाई निस्तेज तुल्याई मानव अधिकारको अवधारणा, मूल्य तथा मान्यतालाई नजरअन्दाज गर्न नमिल्ने ।
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ■ द्वन्द्वकालमा भएको घटना परिघटनाको अभिलेखन, सत्य अन्वेषण र सत्यको साक्षात्कार (Truth seeking and truth telling), परिपूरण, न्याय निरोपण, उद्धार र पुनःस्थापनालागायतका विभिन्न न्यायको व्यवस्थापनका तत्त्वहरू सम्मिलित कार्ययोजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन नीति र क्षमतासहित कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा बेपत्ताको खोजी कार्य तथा सत्यनिरूपण तथा मेलमिलापको प्रक्रियालाई हेर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">माधवकुमार बस्नेतसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर १०५१, पृष्ठ ११०१, संयुक्त इजलास</p>
२१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रत्येक काम कुरालाई नकारात्मकढङ्गले हेर्न हुँदैन । कुनै सुव्यवस्थाको लागि कानूनले दिएको अख्तियारी प्रयोग गरी सार्वजनिक निकायले कुनै निर्णय गर्दछ भने परम्पराको नाममा सोको विरोध गर्न मिल्दैन । परम्पराले बदलिँदो सामाजिक आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न नसक्ने र परम्परा समयको अन्तरालले प्रत्युत्पादक हुने स्थितिलाई महशुस गरेर नै राज्यकले कानूनद्वारा सुशासन र सुव्यवस्थाको प्रत्याभूति गर्ने । ■ विकासको बाटोमा परम्परा बाधक बन्दछ र यसलाई राज्यले महशुस गर्दछ भने कानूनका माध्यमले त्यो परिवर्तन हुन सक्दछ । सुव्यवस्था, सुशासन र सुप्रबन्ध गर्न कानूनले दिएको अख्तियारी प्रयोग गरी कुनै नयाँ कुराको थालनी नगर्ने हो भने विकास अवरूद्ध हुन पुग्दछ । कानून र न्याय विकासका सारथि हुन्, यी विनासका बाहक बन्न सक्दैनन् । कानून र न्याय सामाजिक आवश्यकताका परिपूरक हुन्, यी जडताका सूत्रधार हुन नसक्ने । ■ परम्परा कानूनको स्रोत अवश्य हो । लिखित वा अलिखित परम्परा अनुकरणीय पनि हुन्छन् । तर, यसो भन्दैमा परम्परा समयानुकूल हुन नसकेको अवस्थामा पनि ती जारी रहनुपर्दछ भन्न नमिल्ने । ■ सरकारले परम्परामा समसामयिक र समयानुकूल परिवर्तन गर्न कानून बनाउन सक्दछ । विधिवत् बनेको कानूनले चलिआएको परम्परा वा रीतिस्थितिमा परिवर्तन गर्न सक्दछ । परम्परा मात्र नभई सनद, सवाल, इस्तिहार, लालमोहर, दुई छापे, एक छापे आदि कानूनी महत्त्व बोक्ने लिखतसमेतले गरेको व्यवस्था अकाट्य र अपरिवर्तनशील हुँदैनन् । यही सन्दर्भमा सरकारले महशुस गरी विधिवत् पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४ जारी गरेको हो । यस ऐनको दफा १८.३.४ को प्रावधान क्रियाशील रहन कुनै परम्परा बाधक हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">भरतमणि जङ्गम विरूद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, काठमाडौं नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८४, पृष्ठ १४३१, संयुक्त इजलास</p>

<p>२२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ देशमा विद्यमान समस्याहरूको समाधानका लागि राज्यको अग्रगामी पुनर्संरचनाभित्र राज्य संयन्त्रमा समावेशीरूपले सबै लिङ्ग, जातजाति, भाषाभाषी, धार्मिक, साँस्कृतिक पहिचान बोकेका नागरिकहरूका साथै क्षेत्रीयरूपमा पछाडि परेका नागरिकहरूलाईसमेत सहभागी हुने अवसरको सुनिश्चितता गर्नु अपरिहार्य हुने । ■ देशका विभिन्न भागमा छरिएर रहेका नेपाली मुसलमान समुदायका नागरिकहरूमध्ये नेपालको दक्षिणी समथर भूमि तराई मधेशमा बसोबास गर्ने मुसलमान नागरिकका हकमा मात्र शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ११क(१) खण्ड (ग) को आरक्षण सुविधा प्राप्त हुने र अरू भू-भागमा बसोबास गर्ने मुसलमानका लागि आरक्षणको सुविधा प्राप्त नहुने भनी संकुचित अर्थ गर्ने हो भने अरू क्षेत्रमा बसोबास गरेका अल्पसंख्यक मुसलमानप्रति राज्यद्वारा विभेद गरिएको मानिने । ■ नियम ११क(१) खण्ड (ग) को व्यवस्थाभित्र मधेशीलगायतका विभिन्न वर्गहरूकोसमेत हितको सम्बोधन गर्ने हुनाले र सो वर्गहरूको प्रतिनिधित्व प्रस्तुत मुद्दामा नभएको अवस्थामा समग्र नियम ११क(१) खण्ड (ग) बदर गर्न नमिल्ने । ■ कुनै प्रावधानको कुनै शब्द समूहमात्रै झिकदा वा बदर गर्दा अन्य प्रश्न वा पक्षमा पर्न सक्ने असरको व्यवस्थापनको समस्या हुने हुनाले नीतिगत एवं विधायन प्रक्रियाबाट व्यवस्थापन गरी तत् समस्याको सम्बोधन हुनुपर्ने । <p style="text-align: center;">रज्मदिन मियाँ विरूद्ध नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०८८, पृष्ठ १४६४, विशेष इजलास</p>
<p>२३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक एवं पर्यावरणीय स्थलमा सडक विस्तार एवं भौतिक संरचना निर्माण गर्नुपर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ बमोजिम वातावरण परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (Environment Impact Assessment) सम्बन्धी प्रस्ताव पेश गरी सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत गरेरमात्र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । ■ ऐतिहासिक, धार्मिक साँस्कृतिक, वातावरणीय एवं पुरातात्विक महत्त्व रहेका वस्तु तथा सम्पदाको उचित हेरविचार र संरक्षण गर्नु सरकारको प्रमुख दायित्वभित्र पर्दछ । यस्ता क्षेत्रमा नोक्सान पुग्ने गरी बीच भागबाट बाटो खोल्ने, जङ्गल तथा पर्यावरण मास्ने वन, जङ्गल, मन्दिर, धारा, पोखरी मास्ने कार्यबाट त्यस क्षेत्रमा अवस्थित प्राचीन मठ, मन्दिर एवं पुरातात्विक चीजवस्तुहरूसमेत नष्ट हुन जाने । <p style="text-align: center;">दीपकविक्रम मिश्रसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९०, पृष्ठ १४७९, संयुक्त इजलास</p>

३. मानव अधिकार तथा लैङ्गिक न्याय

- २४.
- सडकको भौतिक पूर्वाधार, सवारी साधनको मापदण्ड, सवारीसम्बन्धी नियमहरूको व्यवस्थालगायतका भौतिक एवं कानूनी पूर्वाधारहरूको विकास भएका समाजमा बहिरोपनबाट प्रभावित व्यक्तिलाई पनि सवारी चलाउन योग्य मानिएको देखिएबाट बहिरोपन सवारी चलाउनको लागि अयोग्य हुने कुनै वैज्ञानिक आधार रहेभएको मान्न नमिल्ने ।
  - सडक सुरक्षाको बहानामा अपाङ्ग वर्गलाई सवारी चलाउन सधैंको लागि अयोग्य मान्नु पर्ने तर्कसङ्गत निर्णय नहुने ।
  - कानूनमा नै अयोग्यता तोकिएपछि त्यसको पुष्टिको के आवश्यकता रह्यो भन्ने एउटा कुरा हो, तर स्वयं कानून पनि विज्ञान, विवेक, औचित्य र व्यवहारसम्मत हुनु नपर्ने होइन । कानूनद्वारा नै कुनै वर्गलाई राज्यको कुनै सुविधाको लाभ पाउन अयोग्य घोषित गर्नुपूर्व त्यस्तो अयोग्यताको औचित्य र आवश्यकताको बारेमा विवेकसम्मत र वैज्ञानिक अनुसन्धानबाट पुष्ट्याई गर्नु जरूरी हुने ।
  - श्रवणशक्ति कुनै निर्णयले प्रभावित भएको वर्गलाई त्यत्तिकै निर्णयले मात्र समाजमा उपलब्ध स्रोतसाधनको पहुँचबाहिर राख्नै पर्दछ भन्ने होइन । बरू कसरी उसमा पनि सवारी चालकको हैसियतमा काम गर्नसक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ, र कसरी निजलाई सवारी चालकको अनुमतिपत्र दिँदा सामान्यरूपमा अरू श्रवणशक्ति प्रभावित नभएका व्यक्तिसरह सुरक्षित र होशियारीपूर्वक सवारी चलाउने कुरा सुनिश्चित गर्न सकिन्छ भन्ने विषय ज्यादै महत्त्वपूर्ण देखिन आउँदा राज्यले उपलब्ध गराएको सडक र यातायात सबैको लागि हुने हुनाले त्यसको पूर्ण सदुपयोग गर्ने अधिकारबाट बहिरोपनबाट प्रभावित वर्ग वा यस्तै अन्य वर्गलाईसमेत वञ्चित गर्न नमिल्ने ।
  - श्रवणशक्तिमा अवरोध भएको निर्णयले मात्र दृश्यशक्ति र अरू सामान्य सुझबुझ दुरूस्त रहेको अवस्थामा सवारी चालक प्रमाणपत्रको लागि सर्वथा अयोग्य हुन् भनी मान्नुपर्ने वैज्ञानिक आधार नदेखिने ।
  - बहिरोपन प्रभावित व्यक्तिहरूको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखेर आवश्यक पूर्वाधार विकास र सचेतना अभिवृद्धि गरिएको खण्डमा प्राविधिकरूपमा यस वर्गको व्यक्तिले सवारीचालक अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न नसक्ने कुनै प्राकृतिक अयोग्यता देखिँदैन भने तदनुरूपको नीति विश्लेषणसहित कानून पुनरालोकन गरी आवश्यक शर्त र सुविधाहरूको विकासमा राज्यले ध्यान दिनुपर्ने ।

राष्ट्रिय बहिरा महासंघ नेपालसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९३९, पृष्ठ ७, विशेष इजलास

<p>२५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ यौनाङ्गको हिसाबले शारीरिक रूपको पहिचान एउटा भए पनि यौनिक अभिमुखीकरणको हिसाबले शारीरिक पहिचानभन्दा फरक प्रवृत्ति रहेको छ भने त्यस्तो अभिमुखीकरण वा प्रवृत्ति स्वयं निषेध गर्न नमिल्ने । ■ संविधानले उपलब्ध गराएका हकहरू तेस्रो लिङ्गी वा समलिङ्गीको हकमा आकर्षित नहुने संवैधानिक बन्देज रहेको नदेखिँदा संविधानले उपलब्ध गराएका हकहरू महिला, पुरुष, तेस्रो लिङ्गी वा समलिङ्गी जोसुकैले संविधान र प्रचलित कानूनबमोजिम समानरूपमा उपभोग गर्न सक्ने । ■ विवाह गरेको भन्ने आधारमा पत्नीको वैयक्तिक अधिकार र स्वतन्त्रतालाई सीमित गर्ने अधिकार नितान्त पतिमा निहित हुन्छ भनी कानूनतः भन्न नमिल्ने । ■ प्रचलित कानूनले बर्जित नगरेको र संविधानले उपलब्ध गराएको हकसँग सादृश्यता राख्ने अधिकारको उपभोगलाई सामाजिक मान्यताको निर्णयले बञ्चित गर्न नमिल्ने । ■ कुनै महिला वा पुरुषले अर्को समलिङ्गी महिला वा पुरुषसँग बस्न वा जीवन बिताउन चाहन्छ भने अदालतले त्यसमा कानूनतः रोक लगाउन सक्ने अवस्था नहुने । ■ “बन्दी” शब्दले कुनै पनि व्यक्तिलाई प्रचलित संविधान तथा कानूनले उपलब्ध गराएको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको हक उपभोग गर्न नदिई निजलाई नियन्त्रणमा राख्नु भन्ने जनाउँछ । चाहे त्यस्तो नियन्त्रण सुरक्षा निकायको, कुनै संघ संस्थाको वा व्यक्ति विशेषको नै किन नहोस् । यस परिप्रेक्ष्यमा “बन्दी” शब्दको विस्तार प्रहरी हिरासत वा कारागारमा थुनेर राख्नुसम्म मात्र नभई सो शब्दले जुनसुकै प्रकारको कानूनविपरीतको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको नियन्त्रण र संकुचन गरी बन्दीसरहको अवस्थामा पुऱ्याएको स्थितिसमेत जनाउने हुन्छ । प्रहरी कार्यालय, सरकारी पदाधिकारी, व्यक्ति, कुनै सरकारी वा गैरसरकारी संस्था वा सँगठन नै किन नहोस्, कसैलाई कानूनविपरीत नियन्त्रणमा राख्ने अधिकार हुँदैन । यदि राखेको देखिन्छ भने त्यस्तो अवस्थामा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको रिट निवेदन आकर्षित हुने । ■ कसैका वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा नियन्त्रित गर्ने गरी कुनै पनि असल वा खराब नियतले कुनैरूपमा सीमित गर्न नमिल्ने हुनाले त्यस्तो भौतिक नियन्त्रण पनि बन्दीसरहकै स्थितिमा रहन जाने हुनाले कुनै संस्थाले पुनःस्थापकीय संरक्षणमा राखेको कार्यसमेत कानूनसङ्गत भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">रजनी शाहीको हकमा प्रेमकुमारी नेपाली विरूद्ध राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४५, पृष्ठ ८३, संयुक्त इजलास</p>
<p>२६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले मुद्दाको कारवाही गर्दा सधै र सबै अवस्थामा लिखतमा पऱ्याउनुपर्ने रीत बेरीत जस्ता कार्यविधिगत प्रक्रियामा मात्र सीमित रहिरहन सक्दैन । व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा गम्भीर आघात हुने गरी गैरकानूनी एवं अमानवीयरूपमा बन्दी बनाइएको भन्ने लिखित सूचना प्राप्त भएको अवस्थामा अदालतले न्यायिक सक्रियता अपनाई मुद्दाको कारवाही अगाडि बढाउन सक्षम हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ श्रमिकहरूलाई बन्धक बनाई जबर्जस्तीसँग काममा लगाउने जस्ता क्रियाकलापहरू मानव अधिकारको उल्लङ्घन मात्र नभएर नेपाल पक्ष राष्ट्र भएको अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू, नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ एवं प्रचलित श्रमसम्बन्धी कानूनको प्रतिकूल भएको मान्नुपर्ने । ■ कारखाना निरीक्षकको नियुक्ति गरी ईटाभट्टालगायतका कारखानाहरूमा कामदारहरूलाई श्रमसम्बन्धी कानूनबमोजिम काममा लगाइएको छु छैन भन्ने सम्बन्धमा कारखाना निरीक्षकबाट नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गरी कानूनप्रतिकूलको कार्य भएको अवस्थामा तत्काल आवश्यक कारवाही हुन सकेमा ईटा उत्पादन गर्ने ईटाभट्टामा भएजस्ता गैरकानूनी कार्यमा नियन्त्रण हुन सक्ने हुन्छ । जो आवश्यक र राज्यको दायित्वको विषयभित्र पर्ने । ■ श्रम ऐन, २०४८ को दफा ६६ बमोजिम कारखाना निरीक्षकको नियुक्ति हालसम्म भएको छु छैन नियुक्ति नभएको भए यथाशीघ्र नियुक्ति गर्ने र नियुक्ति भइसकेको भए पनि कारखाना निरीक्षकबाट ईटाभट्टालगायतका कारखानाहरूमा श्रम ऐन, २०४८ को दफा ६७ एवं श्रम नियमावली, २०५० को नियम ५४ मा उल्लिखित विषयहरूका अतिरिक्त श्रमसम्बन्धी अन्य प्रचलित कानूनको पालना भए नभए सम्बन्धमा प्रभावकारीरूपमा नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गरी गराई श्रमसम्बन्धी कानूनको उल्लङ्घन भएको पाइएमा आवश्यक कारवाही गर्नु गराउनु भनी नेपाल सरकार श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । <p style="text-align: center;">सेवाराम विरूद्ध पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७६, पृष्ठ ३६०, संयुक्त इजलास</p>
२७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि विश्वविद्यालयद्वारा प्रचलित कानूनको अधीनमा रही निर्धारण गरिएको कुनै विषयको पाठ्यक्रम तथा विद्यार्थी भर्नासम्बन्धी शैक्षिक योग्यताको अन्तर्वस्तुभित्र प्रवेश गरी त्यसको उपयुक्तता वा औचित्यका विषयमा अदालतले पुनरालोकन गर्न नमिल्ने । ■ नीतिगत एवं प्राज्ञिक विषयवस्तुहरू नीतिगत एवं प्राज्ञिक तहबाटै निरोपण हुने वातावरणको सिर्जना भई सम्बन्धित तह वा निकायहरूमा व्यावसायिकताको विकासका लागि मार्गप्रशस्त हुने । ■ विश्वविद्यालयका आन्तरिक निर्णय तथा पत्र परिपत्रहरू सार्वजनिकरूपमा प्रकाशन नगरेसम्म सर्वसाधारणको जानकारीमा आउँदैनन् र विश्वविद्यालयबाट सञ्चार माध्यमहरूमा प्रकाशन हुने सार्वजनिक सूचनाहरूलाई नै आधिकारिक मानी सर्वसाधारण तथा भर्नाका आकाङ्क्षी विद्यार्थीहरूले विश्वविद्यालयसँग व्यवहार गर्नुपर्ने हुन्छ र यस्ता सूचनाहरूलाई नै वैध मानी त्यसैमा भर पर्नु उनीहरूका लागि अस्वाभाविक पनि नहुने । ■ शैक्षिक कार्यक्रमहरूमा विद्यार्थी भर्ना तथा पठनपाठनलगायत सम्बन्धनसँग सम्बन्धित विषयवस्तुमा कलेजहरूलाई विश्वविद्यालयको नीति तथा उद्देश्यअनुरूप कटिबद्ध र दुरुस्त रहन लगाई त्यसको उत्तरदायित्व स्वयं बोध गर्ने कर्तव्यबाट पनि विपक्षी विश्वविद्यालय विमुख हुन नसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ विश्वविद्यालय वा यसको सम्बन्धनप्राप्त मेडिकल कलेजले निवेदकलाई एम. बी. बी. एस. कार्यक्रममा भर्नाका लागि योग्यता परीक्षण गर्न सञ्चालित प्रवेश परीक्षामा उत्तीर्ण गराई भर्ना लिई आफ्नो आचरण र व्यवहारबाट निवेदकलाई योग्य ठहर्‍याई केही सत्र अध्ययनसमेत गरी सकेपछि निजको भर्नासम्बन्धी योग्यतामा प्रश्न उठाई रजिष्ट्रेशन गर्न इन्कार गरेको कार्यलाई औचित्यपूर्ण एवं मनासिब भन्न नसकिने । ■ शैक्षिक योग्यताका सम्बन्धमा विपक्षी विश्वविद्यालयका तर्फबाट प्रवेश परीक्षा तथा भर्नाकै बखत तत्काल निर्णय हुन नसकेको यथार्थ र निवेदकले पनि वैध अपेक्षा (Legitimate Expectation) का साथ विपक्षी कलेजमा भर्ना भई गरेको अध्ययन र मेहनत तथा आर्थिक लगानी एवं व्यतीत भएको समय तत्त्वसमेतलाई विचार गर्दा निवेदकलाई अब आएर अध्ययन गर्नबाट बञ्चित गर्नु न्यायसङ्गत नहुने । <p style="text-align: center;">कृष्ण बराल विरूद्ध काठमाडौं विश्वविद्यालय धुलिखेलसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७८, पृष्ठ ३८१, संयुक्त इजलास</p>
२८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल सरकारको तर्फबाट मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भन्ने विषयमा निणय गर्ने अन्तिम अधिकार महान्यायाधिवक्ताको हुने हो । तर मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा दुरुत्साहन गर्ने व्यक्तिउपर मुद्दा चलाउन आवश्यक भएमा मुद्दा दायर गर्न मानव अधिकार आयोगले सिफारिश गरी पठाएपछि महान्यायाधिवक्ताले सो विषयमा मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भनी निर्णय गर्न पाउने भन्ने होइन । संविधानको धारा १३२ को उपधारा (२) को खण्ड (ग) को मुद्दा दायर गर्न सिफारिश गर्ने आयोगको अधिकारलाई निष्प्रभावी हुने गरी धारा १३५ को उपधारा (२) द्वारा महान्यायाधिवक्तालाई प्राप्त मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भनी निर्णय गर्ने अधिकारको प्रयोग हुन सक्छ भनी व्याख्या गर्ने हो भने धारा १३२ को उपधारा (२) को खण्ड (ग) अन्तर्गत मानव अधिकार आयोगलाई प्राप्त अधिकारको औचित्य नै नरहने । ■ प्रधानमन्त्रीले महान्यायाधिवक्ताको काम कारवाही वा निर्णयबाट असजिलो महशुस गरेमा निजलाई जुनसुकै बखत पनि पदमुक्त गर्न सक्ने भएकोले आफ्नो पदलाई खतरामा राखी महान्यायाधिवक्ताले मानव अधिकार आयोगको सिफारिशलाई स्वतः कार्यान्वयन गर्न सक्तछन् भनी अनुमान गर्न पनि नमिल्ने । ■ मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा दुरुत्साहनको घटनामा दोषी व्यक्तिउपर आयोगले प्रचलित कानूनबमोजिम मुद्दा चलाउन आवश्यक देखी मुद्दा दायर गर्न सिफारिश गरेपछि सो विषयमा महान्यायाधिवक्ता वा निज मातहतको कुनै सरकारी वकील कार्यालयले अन्य अपराधमा जस्तो मुद्दा चलाउन आवश्यक छ, वा छैन भनी आयोगको सिफारिशको औचित्यमाथि अन्यथा प्रश्न गर्न मिल्ने अवस्था संविधानतः नदेखिने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आयोगले बिनाआधार र कारण हचुवाको भरमा कसैका विरुद्ध मुद्दा चलाउन सिफारिश गर्ने पनि होइन । त्यसैले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सिफारिशलाई कार्यान्वयन गर्ने वा नगर्ने भन्ने स्वविवेक त्यस्तो सिफारिश प्राप्त गर्ने निकाय वा पदाधिकारीलाई रहन्छ भनी सम्झन मिल्दैन । त्यस्तो स्वविवेक प्रदान गर्ने खालका कानूनी व्यवस्थाहरू संविधानको प्रावधान र त्यसको मनसायअनुकूल हुन्छन् भनी अर्थ गर्न पनि नमिल्ने । ■ राज्यको प्रतीक चिन्हकोरूपमा रहेको निशाना छापले सार्वभौम राज्यको पहिचान गराउने हुँदा सो निशाना छापलाई कुनै अङ्ग विशेषको वा नेपाल सरकारको मात्र प्रतीक चिन्हकोरूपमा अर्थ गर्न मिल्दैन । राज्यको पहिचानका लागि निर्धारण भएको निशाना छापलाई राज्यका सबै निकाय वा अङ्गले प्रयोग गर्नु पर्ने नै हुन्छ । सो निशाना छाप प्रयोग गरेको कारणले मात्र संविधान र कानूनबमोजिम स्थापित भएका राज्यका अङ्गले आफूलाई प्राप्त काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोगमा प्रतिकूल असर पर्ने पनि होइन । बरु सो निशाना छापबाट सो अङ्ग राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा नेपाल राज्यको अङ्गकोरूपमा परिचित हुन मद्दत पुग्ने । <p style="text-align: center;">ओमप्रकाश अर्यालसमेत विरुद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहर भवनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०२९, पृष्ठ ८४३, विशेष इजलास</p>
२९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ भेदभावरहित प्रयास गर्दै आम नागरिकसह पहिचान दिने प्रयास भएको अवस्थामा निवेदकको मागअनुसार राहदानीमा तेस्रोलिङ्गीको पहिचान दिन नसक्ने भन्ने सवाल नै नउठ्ने । ■ मेसिन रिडेबल राहदानी (MRP) कुनै एउटा देशसँग मात्र सरोकार रहने प्रकृतिको लिखत नभै अन्तर्राष्ट्रियस्तरको लिखत हो । यस्तो प्रकृतिको लिखतमा परिवर्तन गर्दा सो सम्बन्धमा अन्य स्थानमा पर्ने असरसमेतलाई दृष्टिगत गरी परिवर्तन गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">डिलु बुदुजा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४८, पृष्ठ १०५६, संयुक्त इजलास</p>
३०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताअन्तर्गत व्यक्तिले आफूलाई लागेको कुरा व्यक्त गर्न पाउनु पर्दछ र त्यसलाई व्यक्त गर्ने माध्यमहरूको व्यवस्था निर्वाधरूपमा उपलब्ध पनि हुनुपर्दछ । आफूलाई मन लागेको कुरा व्यक्त गर्ने कुराअन्तर्गत व्यक्त गर्न नचाहेका कुरा व्यक्त नगर्ने अधिकार पनि समेटिएको हुन्छ । आफ्नो चयन वा रोजाइ व्यक्त गर्ने कुनै प्रयोजनको लागि कुनै प्रक्रिया गरिन्छ भने सो स्वीकार वा इन्कार गर्ने अधिकार पनि व्यक्तिको हुन्छ । यही विचार अभिव्यक्तिको सार्वभौम मान्यताभिन्न प्रजातन्त्रको पनि गुणस्तर र औचित्य अनुप्राणित भइरहेको हुने । ■ अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताअन्तर्गत जसरी बोल्ने अधिकार (Right to speak) हुन्छ चुप लाग्न पाउने अधिकार (Right to silence) पनि त्यसैमा निहित हुन्छ । ठीक त्यसै प्रकारले मत

	<p>दिन पाउने अधिकार (Right to Vote) अन्तर्गत मत नदिने वा उम्मेद्वारलाई आफ्नो मत दिन्न भन्ने अधिकार (Right not to vote) पनि पर्दैन भन्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ विद्यमान उम्मेद्वारहरू वा विकल्पहरू अग्राह्य भएमा त्यो नहटाइकन स्वीकार गर्न लगाउनुले कमसल विकल्प रोज्न बाध्य गरेको जस्तो हुन्छ । प्रजातन्त्रको आवरणमा 'सबै कमसलमध्ये कम कमसल' रोज्ने प्रणालीको चिरकालसम्म स्थापना गर्न आवश्यक छैन । त्यसैले अनेक व्यावहारिक कठिनाईको अतिरिक्त आफूले हृदयदेखि रोजेको विकल्प खोज्ने र दिइएका विकल्प इन्कार गर्न जनताको अन्तर्निहित अधिकारको सम्मान गर्नका लागि आवश्यक परेको खण्डमा मतदाताले उम्मेद्वारहरूमध्ये कसैलाई पनि मत दिन्न भनी आफ्नो असहमति प्रकट गर्ने ठाउँ दिनुको औचित्य स्पष्टरूपमा बुझ्न सकिने । ■ जबसम्म जनताले मतमार्फत आफ्नो ईच्छा व्यक्त गर्न पाउने अवस्था सिर्जना हुँदैन तबसम्म मतदान गर्ने अधिकार जनतामा नीहित हुनु वा नहुनुले कुनै तात्त्विक महत्त्व राख्दैन र निर्वाचनको परिणाममा जनताको ईच्छा पूर्णरूपले प्रतिबिम्बित पनि हुँदैन । जनताको मतदान गर्ने अधिकारलाई मूर्त र पूर्ण रूप दिनका लागि उनीहरूलाई आफ्नो ईच्छाअनुसारको मतदान गर्ने अवसर पनि दिनुपर्दछ । यस अर्थमा Right to Vote अन्तर्गत Right to opportunity to Vote पनि अन्तर्निहित रहेको मान्नु पर्ने । ■ प्रजातन्त्रमा कुनै व्यक्तिले कुनै उम्मेद्वारलाई मतदान नगर्नु र कुनै पनि उम्मेद्वार मन नपराएमा मतदान गर्न नै नजानुले ल्याउने निर्वाचनको परिणाममा ठूलो फरक पर्ने हुनाले मतदान गर्दा कायम रहेका उम्मेद्वारहरू कोही पनि स्वीकार्य नदेखिएमा मतदाताले त्यस्तो मत पनि व्यक्त गर्ने ठाउँ दिएर उम्मेद्वारहरूको सर्वोत्तम प्रतिस्पर्धात्मक अवस्था सिर्जना गर्ने र जनताले आत्मनिर्णय गर्ने अधिकारअनुरूप शासनमा सहभागिता जनाउन तथा वाञ्छित नियन्त्रण एवं निर्देशन गर्ने प्रयोजनको लागि विद्यमान उम्मेद्वारहरूलाई समग्रमा इन्कार गर्नुपर्ने देखेमा सो गर्नसक्ने मत अभिव्यक्त गर्ने ठाउँ दिनु पनि लोकतान्त्रिक निर्वाचनको लागि आवश्यक र उचित देखिने । ■ कायम भएका उम्मेद्वारहरूप्रति असन्तुष्टि भएमा तिनलाई अस्वीकार गर्ने अधिकार जबसम्म जनतामा हुँदैन तबसम्म सरकारमा जनताको प्रतिनिधित्व भएको मान्न सकिँदैन र यस्तो सरकार साँचो अर्थमा वैधानिक सरकार (Legitimate Government) कोरूपमा अस्तित्ववान् भएको नमानिने । ■ राजनीतिक दलले उठाएका उम्मेद्वारलाई छनौट गर्न पाउने अधिकार (Right to Select) नागरिकमा हुन्छ भने तिनलाई अस्वीकार गर्न पाउने अधिकार (Right to Reject) पनि त्यसमा निहित हुने ।
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ■ मतदान गर्न नगएको विषयका सम्बन्धमा नागरिकको गोपनीयताको अधिकार (Right to secrecy) को रक्षार्थ उम्मेदवारलाई मन नपराएको कारण मतदान गर्न नजाने अवस्था नै सिर्जना हुन नदिनका लागि पनि मतपत्रमा 'माथिका कुनै पनि उम्मेदवारलाई मत दिन्न' भन्ने व्यवस्था गर्नु आवश्यक हुने । <p style="text-align: center;">विकास लकाई खड्कासमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६९, पृष्ठ १२८८, संयुक्त इजलास</p>
३१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटा बच्चाको लागि आफ्नो जन्मदिने आमाभन्दा नजिकको संरक्षक अरू कोही हुन सक्दैन, त्यसैले प्रथम तथा प्राकृतिक संरक्षक आमा नै हो । जन्मदिने आमाले आफ्नो बच्चाको सन्दर्भमा अहित हुने किसिमको कुनै कार्य गर्छ भनी सहज स्वीकार्न मात्र होईन कल्पनासम्म पनि गर्न नसकिने । ■ जन्म दिने आमाको संरक्षकत्वमा नै रहेको र त्यहाँ नाबालकको हितको संरक्षण नै हुने अवस्था हुँदा जबर्जस्तीरूपमा गैरकानूनीद्वारे बन्दी बनाई राखेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ आमाको संरक्षकत्वमा रहेको नाबालकलाई गैरकानूनी तवरबाट आमाले बन्दी बनाएको भन्न मिल्ने अवस्था नरहने । <p style="text-align: center;">मिराज श्रेष्ठ विरूद्ध मनमाया घर्ती क्षेत्रीसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९८, पृष्ठ १५६२, संयुक्त इजलास</p>
४. देवानी कानून : सम्पत्ति	
३२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ भौतिक वस्तुमाथिको कानूनबमोजिमको कब्जाले स्वामित्वको हक उत्पन्न हुन्छ । सम्पत्तिको प्राप्ति चिरभोग (Prescription) का आधारमा पनि गरिन्छ । कानूनद्वारा निर्दिष्ट सम्झौता वा करारको माध्यमबाट पनि सम्पत्ति प्राप्त हुने सिद्धान्तलाई स्वीकार गरिएको छ । सम्पत्तिको प्राप्ति अपुताली वा उत्तराधिकार (Inheritance) का माध्यमबाट पनि हुन्छ । सम्पत्ति प्राप्तिमा यस्ता कानूनी मान्यता र सिद्धान्त रहेकोमा कानूनबमोजिम स्थापित परिवारमा जन्मेको व्यक्तिको सम्पत्ति प्राप्त गर्ने अधिकार सिर्जना हुने । ■ आफ्नो अंश हकको प्रयोग गर्ने अधिकार र जिम्मेवारीलाई निरपेक्षरूपमा नभै व्यवहार चलाउनुपर्ने कर्तव्य पालनासँग सापेक्ष तुल्याइएकाले यसबाट अंशबण्डाको महलअन्तर्गत व्यवहार चलाउने भन्ने विषयलाई जुनसुकै कारोबार (Transaction) कारूपमा भन्दा पनि घर व्यवहार चलाउने अर्थमा लिनुपर्ने । ■ स्थापित परिवारमा जन्मेको व्यक्तिले अंश पाउने नैसर्गिक अधिकारलाई अंशबण्डाको १९ नं. को देहाय १ ले समाप्त नगर्ने स्थितिमा नेपालको कानून प्रणालीले लामो समयदेखि स्वीकारी अभ्यास गरी आएको कानूनी व्यवस्थालाई बदर घोषित गर्न नपर्ने । <p style="text-align: center;">हरिराम लवजूसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९३८, पृष्ठ १, विशेष इजलास</p>

<p>३३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मोही हक कानूनबमोजिममात्र प्राप्त र समाप्त हुने हक हो भन्नेमा विवाद छैन । कुनै पनि व्यक्तिका नाममा कायम भएको मोहीको लगत कट्टा गर्नको लागि भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ र भूमिसम्बन्धी नियमावली, २०२१ मा निर्दिष्ट अवस्था र आधारहरूको विद्यमानता अपरिहार्यता हुने । ■ गुठी कार्यालयलाई गुठी जग्गाको प्रशासन र व्यवस्थापन गर्ने अधिकार गुठी संस्थान ऐन, २०३३ ले प्रदान गरेको भएपनि मोहीको हक समाप्त हुने गरी मोही लगत कट्टा गर्ने अधिकार प्रदान नगरेकाले मोही लगत कट्टा गर्ने गरी गुठी संस्थानबाट र सो बमोजिम स्रेस्ता पूर्जा बनाउन लेखी पठाउने गरी गुठी संस्थान शाखा कार्यालयबाट गरिएका निर्णय गैरकानूनी हुने । ■ मोहीको हक प्राप्ति र समाप्तिसँग जोडिएका उपरोक्त प्रमाणहरूको विश्लेषण गरी मोहीको विवादमा निर्णय गर्ने अधिकार गुठी संस्थानलाई नभएकोले सम्बन्धित भूमिसुधार कार्यालयबाटै निर्णय निरूपण हुनुपर्ने । <p style="text-align: right;">कृष्णमाल बासुकला विरूद्ध रामकुमार वनमाला नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५३, पृष्ठ १५८, पूर्ण इजलास</p>
<p>३४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सूचनाको अवधिभित्र जग्गा बाँडफाँड गरी पाउन निवेदन नदिई करिब चार वर्षपछि तोकिएको अवधि व्यतीत गरी दिइएको निवेदन दरपीठ गर्ने गरी भएको निर्णयलाई कानूनविपरीतको भन्न नसकिने । ■ भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २६घ१ र २६घ३ संशोधन गर्ने गरी जारी भएको भूमिसम्बन्धी छैठौँ संशोधन अध्यादेश, २०६२ ले ऐनको रूप ग्रहण गर्न नसकी अध्यादेश निष्क्रिय हुँदा मोही लागेको जग्गा मोही र जग्गाधनीको बीचमा बाँडफाँडका लागि निवेदन दिने र जग्गा बाँडफाँड गरिदिने बारेको संक्षिप्त हदम्यादको समाप्ति भइसकेको, त्यसले मोही लागेको जग्गामा रहेको द्वैध स्वामित्व अन्त्य गरी मोही लगत कट्टा गर्ने र भूमिको उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि गर्ने ऐनको पुनित उद्देश्य हासिल हुनमा आएको अवरोधका साथै जग्गावाला र मोहीले आ-आफ्ना हकको जग्गा बाँडफाँड गरी लिनदिनको लागि निवेदन दिने र कारवाही गर्ने कार्यमा अवरोध आउँदा जग्गाधनी र मोहीबीचको समस्या यथावत् रहिरहने देखिएकाले मोही लागेको जग्गा मोही र जग्गाधनीको बीचमा बाँडफाँड गर्ने सम्बन्धमा नीतिगत निर्णय लिई उपयुक्त र व्यवहारिक व्यवस्था गर्नु भनी नेपाल सरकारका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । <p style="text-align: right;">तुयु डंगोल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५७, पृष्ठ १८८, विशेष इजलास</p>

<p>३५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ विवादित जग्गामा स्वामित्वको दावी गर्नेले हालै प्राप्त गरेको जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा पेश गर्नु मात्र पर्याप्त हुँदैन । सो प्रमाणपूर्जा वैधानिकरूपमा प्राप्त गरेको हो भन्नालाई सोको हकको स्रोतहरूबाट विवादित जग्गामाथिको स्वामित्वको अधिकार स्थापित भएको हुनुपर्ने । ■ जग्गाको स्वामित्वको प्रमाणस्वरूप जग्गाको लगत, भोग र तिरोसमेतका प्रमाणहरूको अभावमा फिल्डबुकमा किसानले लेखाएको व्यहोराले मात्र जग्गाको स्वामित्वको सिर्जना हुन नसक्ने । ■ गुठीको जग्गा निर्णयवस हैसियत परिवर्तन भई रैकरमा दर्ता भएको रहेछ भने गुठी संस्थानको प्रशासकले जग्गाको हैसियत परिवर्तन भई दर्ता हुन गएको प्रमाणित हुन आएमा साविकअनुसार नै जग्गा दर्ता गर्न सक्ने र गलतरूपमा दर्ता भएको लगत कट्टा गर्ने अधिकार प्रदान गरेकोले यस्तो महत्त्वपूर्ण अधिकार गुठीको प्रशासन, संरक्षण र नियमन गर्ने गुठी संस्थानलाई ऐनद्वारा प्रदत्त हुने । ■ कुनै ऐन संविधानसँग बाझिएको ठहर भई बदर भएको वा कानूनका मान्य सिद्धान्तविपरीत भई लागू गर्न नसकिने भएको अवस्थामा बाहेक विधायिकाले बनाएको कानूनलाई अदालतले कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । ■ गुठी संस्थानको प्रशासकलाई प्रदान भएको न्यायिक अधिकार आत्मगतरूपमा र स्वेच्छाचारीरूपमा प्रयोग हुन सक्दैन । यो अधिकारको प्रयोग गर्दा सदैव प्रचलित कानून तथा वस्तुगत प्रमाणहरूको निष्पक्ष मूल्याङ्कन गरी न्यायिक मनको प्रयोग गरी निर्णय गर्नुपर्ने । गुठी संस्थानले गरेको निर्णयमा कानून तथा प्रमाणहरूको मूल्याङ्कन गरी न्यायिक मन लगाई निर्णय भएको देखिएमा यस अदालतबाट गुठी संस्थानका प्रशासकले निर्णय गरेको आधारले मात्र स्वेच्छाचारी भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">काजिमानन्द बज्राचार्यसमेत विरूद्ध कृष्णबहादुर महर्जन नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६२, पृष्ठ २३०, संयुक्त इजलास</p>
<p>३६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सगोलका एकै घर परिवारको नाममा रहेको जग्गामा सगोलकै अर्को कुनै एक सदस्य मोहीको हैसियतमा रहन नसक्ने भन्ने ऐनको मनसाय रहेको देखिन्छ । तर घर परिवारबाहिरको अन्य कुनै जग्गाधनीको नाममा रहेको जग्गामा एकै घर परिवारको कुनै एक सदस्य साविकदेखि मोही कायम रही आएकोमा पछिबाट सो जग्गा मोहीको घर परिवारको अर्को कुनै सदस्यले खरीद गरी लिई जग्गाधनी बन्न गएको अवस्थामा मोहीसँग हालवाला जग्गाधनीको नाता परेको निर्णय देखाई साविकदेखिको मोहीलाई आघात पर्ने गरी मोही निष्काशनको दावी लिन नपाउने । ■ छुट्टिभिन्न भई बसेको दाजु र भाइ कुनै जग्गाको जग्गाधनी र मोही हुन नसक्ने भन्ने नदेखिएको अवस्थामा घरको दाजुले केवल पछिबाट खरीद गरी लिएकै आधारमा साविकदेखि मोही कायम रहेका व्यक्तिको मोही हक समाप्त हुन्छ भन्नु विवेकसम्मत र न्यायसम्मत नहुने । <p style="text-align: right;">बुधलाल यादव विरूद्ध मु.स. गर्ने सोभादेवी यादव नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६३, पृष्ठ २३८, संयुक्त इजलास</p>

<p>३७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ समान अंशियारबीच कुनै एउटै मापदण्डको आधारमा बराबर अंशबण्डा गर्नुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था नभई एकापसमा नरमगरम मिलाई असल कमसल घटबढी गरी व्यावहारिकरूपमा मिलाई अंशबण्डा गर्न सक्ने नै देखिँदा दोस्रो पुस्ताका अंशियारहरूबीच जग्गा घटीबढी भएको भन्ने निर्णयले मात्र रीतपूर्वकको अंशबण्डा भएको छैन भन्न मिल्ने अवस्थाको विद्यमानता नदेखिने । ■ मुद्दाका पक्षहरूको बीच समय-समयमा भएका विभिन्न घटनाक्रमबाट नै अलगअलग व्यवहार भएको तथ्य स्थापित हुने हुँदा त्यसरी अलगअलग व्यवहार तथा कारोबार भएको देखिनु नै अंशबण्डा भएको कुरामा अदालत विश्वस्त हुने आधार हुने । ■ आफ्ना हाँगाका अन्य दाजुभाइहरूबाट अंश पाउनुपर्ने भए त्यस्तो दावी लिई सबूद प्रमाणसहित अंशमा दावी लिन सक्ने र अंश नपाएको भए आ-आफ्नो हाँगा र पुस्ताका अंशियाराहरूबाट कानूनबमोजिम अंशबण्डा गरी पाउने । ■ दोस्रो पुस्ताहरूबीच नै अंशबण्डा नभएकोले सो पुस्ता तथा निजहरूको हाँगाका अंशियाराहरूसमेतबाट अंश पाउँ भनी लिएको अंशतर्फको वादी दावी पुग्न नसक्ने । <p style="text-align: right;">राजेश्वर महतो विरूद्ध कलियादेवी थरूनी नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६४, पृष्ठ २४२, संयुक्त इजलास</p>
<p>३८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सक्षम निकायबाट अन्तिम भएको फैसलालाई विधिवत् चुनौती नदिएको अवस्थामा सो फैसला अन्तिम रहेसम्म सोमा उल्लिखित ठहरलाई अन्यथा गर्न नसकिने । ■ विभिन्न बैंकमा रहेको नगद विभिन्न व्यक्तिहरूको चेकको हस्ताक्षर कीर्ते गरी निकाली ठगी गरेको समेत ठहरेको अवस्थामा त्यस्तो सम्पत्तिमा अंश हक छु भनी अदालतले निर्णय गर्न नमिल्ने । ■ दसीको रूपमा अदालतमा पेश भएको र दसी ठहरी अन्तिम भएर बसेको भई अदालतका तह-तहका फैसलाबाट जफत हुने ठहन्याएको सम्पत्तिबाट अंशहक छुट्याई पाउँ भन्ने मागदावी स्वाभाविक र कानूनसम्मत नदेखिने । ■ अंशहक पैतृक सम्पत्तिमा मात्र अन्तरभूत रहने कुरा हो । अपराधको प्रतिफलस्वरूप प्राप्त भएको सम्पत्तिमा मूल अंशियारकै हक नहुने अवस्थामा निजका अंशियारको हक हुन्छ भनी मात्र नसकिने । ■ ठगी गरेको रकमबाट खरीद गरेको घर जग्गामा अंशहक माग गर्नु स्वयम्मा नै अवैधानिक हुन्छ । अवैध कुराबाट वैध हक सिर्जना हुन नसक्ने । <p style="text-align: right;">निशा पुरीको संरक्षक मनिष पुरीसमेत विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६७, पृष्ठ २७३, संयुक्त इजलास</p>

<p>३९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ पुरानो ऐनअनुसार सिर्जना भएको र नयाँ कानूनले प्रतिबन्ध नलगाएको कुनै विषयवस्तु भएको करारको परिपालना सम्बन्धमा नयाँ कानून लागू भएपछि उत्पन्न विवादको निरूपणको प्रक्रिया, उपलब्ध उपचार तथा हदम्यादका सम्बन्धमा नयाँ ऐनको व्यवस्था लागू हुने हुँदा यस्तो विवादमा पुरानो कानून लागू हुने अवस्था नहुने । ■ करारको वैधताको प्रश्नलाई पुरानो कानूनको आधारमा परीक्षण गर्नुपर्दछ र नयाँ कानून विभेदकारी नभएको अवस्थामा करार अक्षुण्णता वा उक्त करार उल्लङ्घन हुँदा कस्तो उपचार प्राप्त गर्ने भन्ने प्रश्नलाई नयाँ कानूनको आधारमा निरूपण गर्नुपर्ने हुँदा करारको परिपालना, दायित्वबाट उन्मुक्ति, हदम्याद तथा पक्षहरूलाई प्राप्त हुने उपचार सम्बन्धमा पनि नयाँ कानून नै लागू हुने । ■ सम्झौतामा उल्लिखित घर जग्गाको मूल्य बुझी लिएको तर घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारीत गरी नदिएकोले घर जग्गाको रजिष्ट्रेशन पारीत गराई करारीय दायित्व पूरा गराई पाउँ भन्ने पक्षले सम्झौतामा उल्लिखित सम्पूर्ण मूल्य चुक्ता गरेको र प्रतिवादीले उक्त मूल्य बुझी लिएको भरपाई वा रसिद जम्मा गर्नु पर्याप्त हुन्छ । तर घर जग्गाको बिक्री मूल्यमा विवाद भएको अवस्थामा यस्तो रसिदमात्र करारीय दायित्व पालना गरेको छ भन्ने कुराको अकाट्य प्रमाण हुन सक्ने । ■ करारमा नै निविर्वादरूपमा स्पष्टसँग यकीन भएको मूल्य बुझिलिन इन्कार गरी घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारीत गराई दिनुपर्ने दायित्व पूरा नगरेको अवस्थामा करारीय दायित्व पूरा गराई पाउँ भनी दावी लिनेले करारमा नै यकीन भएको घर जग्गाको मूल्य फिराद साथ अदालतमा धरौट राख्नुबाहेक दायित्व पूरा गरेको विषयको अर्को प्रमाण हुन सक्तैन । घर जग्गाको मूल्य भुक्तानी गर्ने वादीको आर्थिक क्षमता भएको वा मूल्य भुक्तानी गर्न आवश्यक पर्ने रकम बैंक खातामा मौज्जात छ भन्ने कुराले मात्र दायित्व परिपालनाको प्रमाण हुन नसक्ने । <p style="text-align: right;">समिट होटल प्रा.लि. विरूद्ध शारदा प्रसाईसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६९, पृष्ठ २८८, संयुक्त इजलास</p>
<p>४०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसैले अरूकोसमेत हक लाग्ने आफूले दिन नहुने सम्पत्ति बकस गरिदिएकोमा हक पुग्नेले उक्त लिखत बदर गरिपाउँ भनी दावी लिई जान सकिनेमा लिखत गरी दिने पक्षले नै आफूले गरिदिएको लिखत बदर गरिपाउँ भनी दावी गर्न नमिल्ने । ■ हालैदेखिको बकसपत्र लिखत पारीत भएकै मितिदेखि दिनेको हक समाप्त भई लिनेको हक सिर्जना हुने भएकोले सोही मितिदेखि पाउनेले सो सम्पत्ति आफूखुश गर्न कुनै कानूनले निषेध नगरेको अवस्थामा उक्त सम्पत्ति आफ्नो श्रीमतीलाई हालैको बकसपत्र पारीत गरेको क्रियालाफ कानूनविपरीतको कार्य भन्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कारणीहरूबीच मौकामा जे व्यवहार गरिएको हो र लिखतमा जे व्यहोरा लेखिएको हो, सो लिखतबाट जे व्यहोरा देखिन्छ वा जस्तो व्यवहार भएको देखिन्छ अदालतबाट सो लिखतबाट देखिएको व्यहोरा वा भएको व्यवहारको घोषणासम्म गरिदिने हो घरसारको कागजमा उल्लेख गरेको शर्त पारीत बकसपत्रको लिखतमा उल्लेख भएको नदेखिएको अवस्थामा अहिले आएर अदालतले बिनाआधार र निर्णय सो शर्त पालना नगरेको भनी बोल्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">गणेशप्रसाद दाहाल विरूद्ध गजेन्द्रकुमार भन्ने परशुराम दाहाल नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७१, पृष्ठ ३०९, पूर्ण इजलास</p>
<p>४९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ फिराद परिसकेपछि फैसला नहुँदै मुलुकी ऐनमा गरिएको संशोधनले छोरीलाई अंशियार कायम गरेको स्थितिलाई मुद्दा पर्दापर्दैको अवस्थामा एक अंशियारको जन्म भएसरह मान्नुपर्ने । ■ दावी नै नगरिएको विषयवस्तुमा निर्णय गर्न वा माग गरेको भन्दा बढी विषयमा अदालतले फैसला गर्न मिल्दैन भन्ने फैसलाको सामान्य नियम हो । तर, अंश जस्तो नैसर्गिक अधिकारको विषयमा वादीले दावी गरेको अवस्थामा कायम रहेको अंशियारको संख्या पछि फैसला हुँदाको अवस्थामा घटी वा बढी हुन गएमा प्रमाणको आधारमा अंशियारहरूको वास्तविक संख्याबमोजिम निर्णय दिनुपर्ने विशेष अवस्था हुन जाने । ■ एउटा बाबुबाट जन्मेको सन्तानले वा कुनै अंशियारले तत्काल कायम रहेको अंशियारको संख्याको आधारमा अंश मुद्दा दिए पनि मुद्दा चल्दाचल्दै अर्को सन्तानको जायजन्म भई अंशियारको संख्या बढ्न गयो वा कुनै अंशियारको मृत्यु भई कुल अंशियारको संख्या घट्न गएको अवस्था देखियो भने फैसला हुँदाको अवस्थामा कायम रहेको कुल अंशियारको संख्या यकीन गरी सो कायम रहेको अंशियारबीच बण्डा गर्ने गरी फैसला गर्नुपर्ने । ■ कानूनले कुनै व्यक्तिलाई पैतृक सम्पत्तिमा अन्य अंशियारसरह अधिकार प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने भन्ने जुन दिनबाट कानूनले त्यस्तो व्यवस्था गर्दछ सोही दिनबाट नयाँ अंशियारको जन्म भएसरह मान्नुपर्ने । ■ अंशहक जस्तो नैसर्गिक हकका सम्बन्धमा प्रचलित कानूनको संकुचित व्याख्या गरी मुद्दा चल्दाचल्दैको अवस्थामा थपिएका अंशियारले अंश नपाउने व्याख्या गर्ने हो भने छोरीले अंश पाउनुपर्ने भन्ने संशोधित कानूनको विपरीत हुन गई पक्षले न्याय पाउन सक्ने अवस्था नरहने । ■ अंश मुद्दा चल्दाचल्दैको अवस्थामा मुलुकी ऐनमा एघारौँ संशोधन भई छोरासरह छोरी पनि अंशियार भएको देखिएकोले वादीकी छोरीको प्राकृतिक जन्म पहिले नै भएको भएपनि कानूनबमोजिम अंशियारकोरूपमा सोही संशोधित मितिमा जन्म भएको मान्नुपर्ने । ■ प्रचलित कानूनले प्रष्टरूपमा उल्लेख गरेको विषयमा त्यसको अन्यथा अर्थ लाग्ने गरी व्याख्या गर्नु न्यायिक मान्यताविपरीत हुन जाने । <p style="text-align: center;">निर्मला रोका विरूद्ध बालकृष्ण रोका नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७२, पृष्ठ ३१८, पूर्ण इजलास</p>

<p>४२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ छूट जग्गा दर्ता सम्बन्धमा व्यक्ति विशेषको जग्गा कुनै निर्णयले सभै नाप जाँच हुँदा त्यस्तो व्यक्तिले आफ्नो नाउँमा दर्ता गराउन सकेको रहेनछ तर कानूनबमोजिम छूट जग्गा दर्ता गरिपाउन निवेदन दिएको रहेछ भने त्यस्तो जग्गा सम्बन्धमा सोको सबूद प्रमाण बुझी निजको हक भोगको देखिन आए दर्ता गरिदिनुपर्ने दायित्व सम्बन्धित मालपोत कार्यालयको हो । कुनै जग्गा नेपाल सरकारको नाउँमा दर्ता भइसकेको निर्णयबाट व्यक्ति विशेषको नाउँमा दर्ता सच्याउने नीति नभएको भनी कानूनबमोजिम गर्नुपर्ने दायित्व पन्छाउन नमिल्ने । ■ विधिको शासनमा राज्यका निकायहरूले आफूलाई सुम्पिएको जनताको काम समयमै हुने नहुने के हो निकास दिनुपर्ने हुन्छ । कानूनले तोकेको समयावधिभित्र मागको सम्बोधन पनि नगर्ने र त्यसको जवाफ पनि नदिई त्यत्तिकै घिड्नुलाई गरी राखी राख्न नहुने । ■ जग्गा दर्ता सम्बन्धमा पेश गरेको साविक प्रमाणसमेत हेरी निर्णय गर्नुपर्नेमा सो बमोजिम निर्णय नगरी सरकारको नाममा दर्ता भएकै निर्णय कारवाहीबाट सो सम्बन्धमा कुनै निर्णय नगरी त्यसै पन्छिन नमिल्ने ■ अदालतलगायतबाट पटकपटक एकै विषयमा मुद्दा परी फैसला भइसकेको अवस्थामा सो फैसलाउपर कुनै चुनौतीसमेत नदिएको अवस्थामा सो फैसलालाई अनदेखा गरी निर्णय नगरी आलटाल गरी बस्न नमिल्ने । ■ अस्तित्वमा नै नरहेको सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोगले व्यक्तिको सम्पत्तिसम्बन्धी हकमा आघात पर्ने गरी अनिश्चित समयसम्म बिनाआधार र निर्णय जग्गा दर्तासम्बन्धी कार्य स्थगित गर्नु भनी लेखेको पत्रलाई न्यायको रोहमा उचित मात्र नसकिने । <p style="text-align: center;">लेखराज भट्ट विरूद्ध मालपोत कार्यालय कैलालीसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७५, पृष्ठ ३४६, संयुक्त इजलास</p>
<p>४३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा ३, दफा १२क र दफा १२ख परस्परमा स्वतन्त्र कानूनी व्यवस्था नभई एकआपसमा अन्तर्सम्बन्धित र अन्तर्निर्भर कानूनी व्यवस्था रहेको र यी कानूनी व्यवस्थाहरूको प्रयोग सामूहिकरूपमा गर्नुपर्ने । ■ सार्वजनिक पद धारण गर्ने व्यक्तिको अनुचित कार्यबाट सर्वप्रथम नेपाल सरकार वा सार्वजनिक संस्थालाई हानि, नोक्सानी पुगेको अवस्थाको विद्यमानता हुनुपर्दछ । नेपाल सरकार वा अन्य सार्वजनिक संस्थालाई उसको हक हित वा स्वार्थमा कुनै हानि नोक्सानी भएको नदेखिएको अवस्थामा सार्वजनिक पद धारण गर्ने व्यक्तिले गरेको कार्यका सम्बन्धमा अनुचित कार्य गरेको भनी सोलाई सच्याउने, बदर गर्नेलगायतका अधिकार आयोगलाई भएको सम्झन नमिल्ने । ■ कुनै व्यक्तिको जग्गा दर्ता, दाखेल खारेज, रजिष्ट्रेशन इत्यादि गर्दा अन्य व्यक्तिको हक स्वामित्वमा असर परेकोमा वा कुनै कार्यविधिगत त्रुटि भएमा असर पर्ने व्यक्तिले सोही ऐनमा लेखिएको प्रक्रियाबमोजिमको उपचार खोज्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यक्ति व्यक्तिबीचको जग्गा तथा सोको दाखेल खारेज नामसारीका सम्बन्धमा कसैको उजूरी लिन तथा उजूरी दिएको भए पनि अदालतबाट भएको निर्णयलाई निष्प्रभावी तुल्याउने गरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले निर्णय गर्नु कानूनअनुकूल मात्र मिल्दैन र यस्तो निर्णयलाई आफ्नो अधिकारक्षेत्रको अतिक्रमण गरी निर्णय गरेको भन्नुपर्ने । ■ प्रचलित कानूनले व्यवस्था गरेको उपाय अवलम्बन नगरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजूरी दिएको र सो आयोगले पनि आफूसँग पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार भएजस्तो गरी उजूरी स्वीकार गरी जिल्ला अदालतको फैसलाप्रतिकूल र सो फैसला निष्प्रभावी हुने गरी निर्णय गरेको अवस्थामा उक्त निर्णय आफ्नो अधिकारक्षेत्र नाघी भएको मान्नुपर्ने । ■ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सरकारी वा सार्वजनिक संस्थानलाई हानि पत्याउने गरी सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले अनुचित कार्य गरेको अवस्थामा मात्र अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी कार्य गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">छट्टू राय यादव विरूद्ध अख्तियार दुरुपयोग आयोगसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८१, पृष्ठ ४०८, संयुक्त इजलास</p>
४४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जग्गाको लगत विवरण भरी बुझाउँदा जग्गा रहेको वडाभन्दा फरक वडामा बुझाएकै मात्र कारणले वर्षौंदेखि जोती कमाई आएको जग्गाबाट मोही हक स्वतः मेटिने भन्न न्यायका दृष्टिले नमिल्ने । ■ नेपाली समाज अझै पनि अर्धशिक्षित अवस्थामा रहेको पाइनुले आफ्नो हकप्रति सजग रहनुपर्ने सचेतनाको स्तरमा रहेको कमी कमजोरीलाई गरीब तथा निराक्षर जनताको हकमा भएको प्राविधिक त्रुटिलाई मात्र निर्णयमा निर्णयाधार बनाउन समन्यायको दृष्टिबाटसमेत उचित नमानिने । ■ १ नं. लगत भरी फरक वडामा बुझाउँदैमा र २ नं. अनुसूचीसमेत फरक वडाबाट प्रकाशित भएको भन्ने प्राविधिक त्रुटिजन्य कारणलाई मात्र आधार बनाई वादी दावीको जग्गाको मोही होइनन् भन्न न्यायको दृष्टिबाट नमिल्ने । <p style="text-align: center;">योजितराज प्रधान नेपाली विरूद्ध कात्तिकलाल चौधरी नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२३, पृष्ठ ८०१, संयुक्त इजलास</p>
४५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एकाघरका पतिपत्नी एउटै जग्गाको जग्गाधनी र मोही हुन सक्ने नसक्ने सम्बन्धमा भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २(ख) “मोही “ भन्नाले अरू जग्गावालाको जग्गा कुनै शर्तमा कमाउन पाई सो जग्गामा आफ्नो वा आफ्नो परिवारको श्रमले खेती गर्ने किसान सम्झनुपर्छ” भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ । यहाँ प्रयुक्त “अरू जग्गावालाको जग्गा कुनै शर्तमा कमाउन पाई” भन्ने शब्द प्रयोग भएबाट एकासगोलका व्यक्तिहरू एउटै जग्गाको धनी र मोही हुन नसक्ने । ■ एउटै कित्ता नम्बरका जग्गाको एकासगोलका पत्नी जग्गाधनी र निजका पति मोही हुन सक्ने अवस्था नदेखिँदा एकासगोलका पतिका नामको मोही नामसारी गरिपाउँ भन्ने जिकीर कानूनसङ्गत नदेखिने । <p style="text-align: center;">सोनमादेवी तेलिन विरूद्ध मकबुलरजा मंसुरी नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२४, पृष्ठ ८०६, संयुक्त इजलास</p>

<p>४६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि व्यक्तिका नाममा कायम भएको मोहीको हक समाप्त हुनका लागि भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ र भूमिसम्बन्धी नियमहरू, २०२१ ले निर्धारित गरेको कानूनी प्रक्रियाहरू पूरा गरेकै हुनुपर्छ । जग्गाधनी प्रमाणपूर्जामा मोही उल्लेख भएको छैन वा मोहीले बाली बुझाएको प्रमाण पेश गरेको छैन वा जग्गा जोतेको छैन भन्ने जस्ता तर्कको आधारले मोही नामसारी मुद्दामा कुनै महत्व नराखे । ■ मोहीले जग्गा सालसालै नकमाएको वा जग्गाको उब्जनी घट्ने गरी जग्गा बिगारेको वा कुत नबुझाई मोहीको हैसियतले पालना गर्नुपर्ने कुनैपनि दायित्व मोहीले पूरा नगरेको भन्ने जस्ता जिकीर जग्गाधनीले लिई कानूनबमोजिमको साधिकार निकायबाट मोहीको लगत कट्टा नगराएसम्म मोहीको हकमा कुनै असर पर्ने । ■ कानूनबमोजिम मोहीको लगत कट्टा भएको प्रमाण पेश नगरी केवल मोहीले जग्गा नजोतेको वा बाली बुझाएको प्रमाण पेश नगरेको भन्ने जस्ता तर्कका आधारमा मोहियानी हकबाट निष्काशन हुन नसक्ने । <p style="text-align: right;">गजेन्द्रप्रसाद यादव विरूद्ध तेतरी कनुईन नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३५, पृष्ठ १२८, संयुक्त इजलास</p>
<p>४७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मोहियानी तेरो मेरोको प्रश्न आएमा सबूद प्रमाण बुझी निर्णय गर्ने अधिकारक्षेत्र भूमिसुधार कार्यालयको हुन्छ, निषेधाज्ञाको क्षेत्रबाट पुनरावेदन अदालतले निर्णय गर्न नमिल्ने । ■ फगत मोही छैन भनेकै आधारमा निवेदकको प्रमाणलाई अन्यथा हो भनी सोचन पनि हुँदैन । मोहीको प्रमाण रहे भएको अवस्थामा मोही हैन छैन भन्न पनि उचित प्रमाणको आधार लिनुपर्ने । ■ भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ ले नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ बाट प्रत्याभूत अधिकारलाई कहिँ कतै रोकेको देखिँदैन । यसरी नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा १७ अनुरूप तत्कालको उपचार माग्न आउने निवेदकलाई भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ अनुरूप जानसक्ने भनी उसको उपचारको हकलाई अनदेखा गर्न नहुने । <p style="text-align: right;">वेचन यादव विरूद्ध चेथरू यादवसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर १०५७, पृष्ठ ११९०, संयुक्त इजलास</p>
<p>४८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वादीसमेतको अंश हक लाग्ने जग्गा निजको मञ्जुरीबेगर हक छाडी गरीदिएको देखिँदा त्यसरी हक छाडी दिँदा खडा भएका लिखतहरूलाई कानूनअनुरूप खडा भएको भनी भन्न नमिल्ने । ■ अंश मुद्दा चल्दाचल्दै उक्त मुद्दामा रोक्का रहेको जग्गालाई कानूनबमोजिम फुकुवा नहुँदै प्रतिवादीले अन्य पुनरावेदक प्रतिवादीहरूलाई र.नं.१२६६, १२६७ र १२६८ को

	<p>लिखतबाट बिक्री गरी हकहस्तान्तरण गरेको अवस्था देखिन्छ । मुलुकी ऐन, जग्गा मिच्नेको ९ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्थाले "कानूनबमोजिम रोक्का भएको जग्गा फुकुवा नभई आफ्नो हक पुग्ने भएपनि अर्कालाई केही व्यहोराले दिने र लिनेले पनि जानी जानी लिन हुँदैन दिए लिएको भए बदर हुन्छ" भनी गरेको कानूनी व्यवस्थाविपरीत पुनरावेदकहरूले रोक्का रहेको जग्गालाई लिखत गरी पारीत गरे गराएको अवस्थामेत देखिँदा उक्त विवादित र.नं का लिखितहरूले कानूनी मान्यता पाउने भन्न नमिल्ने ।</p> <p style="text-align: right;">ज्ञानु महर्जनसमेत विरूद्ध उमेश महर्जन नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६८, पृष्ठ १२८२, संयुक्त इजलास</p>
<p>४९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ पितृसत्तात्मक सामाजिक मनोविज्ञान अद्यापि विद्यमान रहेको अवस्थामा सगोलको आयले जग्गा खरीद गरी बुहारीको नाममा राखेको होला भनी विश्वास गर्न सकिने अवस्था नरहने । ■ कामकाजी आय आर्जन गर्ने महिलाकोरूपमा प्रतिवादीले शिक्षण पेशामा संलग्न रहेको र सो कुरालाई वादीहरूले अन्यथा भन्न सकेको देखिँदैन । आफ्नो निजी आर्जन र सीपबाट आर्जित सम्पत्ति नभएको भए वादीहरूले तत्कालीन अवस्थामा प्रतिवादीका नाममा नै उक्त जग्गा राजीनामा गरी कायम राखी राख्न पर्ने अवस्था नदेखिँने । ■ अंश मुद्दाको प्रतिउत्तर व्यहोरामा प्रतिवादी हामीभन्दा स्रोतदार र आम्दानीवाला हुन् भनी स्वीकार गरी निजको आर्जन र सीपलाई अन्यथा भन्न सकेको देखिँदैन । यस्तो अवस्थामा निजको निजी आर्जन र सीपबाट आर्जित सम्पत्तिमा निजले आफूखुश गर्न सक्ने व्यवस्था मुलुकी ऐन, अंशबण्डाको १८ नं. ले गरेको कानूनको सारभूत पक्षलाई अन्यथा भन्न सक्ने नदेखिने । <p style="text-align: right;">नीना मानन्धरको हकमासमेत जुजुभाइ मानन्धर विरूद्ध श्रीमती सविता मानन्धरसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०७०, पृष्ठ १३०८, संयुक्त इजलास</p>
<p>५. देवानी कानून : पारिवारिक</p>	
<p>५०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ बालबालिकासँग सम्बन्धित बन्दीप्रत्यक्षीकरणका मुद्दामा अदालत विशेषरूपमा संवेदनशील हुनुपर्दछ र अदालत बाबु वा आमा वा अरू कसैको अहम्को पृष्ठपोषक बन्न नसक्ने । ■ बालबालिकाहरूको अभिभावकबीचको विवादमा अदालतले बालमनोविज्ञानको कसीमा सम्बन्धित बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई नै न्यायको आधार बनाउनुपर्ने । ■ बालबालिकाको हितसँग सम्बन्धित मुद्दाका हकमा बालन्यायप्रणालीका आधारभूत मान्यतालाई अवलम्बन गर्नुपर्ने । ■ पति-पत्नीका बीचको सम्बन्धमा देखिएको समस्याको प्रभाव नाबालिग छोराछोरीमासमेत पर्ने अवस्था देखिएकोमा त्यसको क्षति कसरी नियन्त्रण गरी न्यून गर्न सकिन्छ भन्ने कुराको खोजी नै बाल न्याय प्रणालीको मर्म हो । बाबु आमाका बीचको सम्बन्धबाट उत्पन्न हुने समस्याको दुष्प्रभाव नाबालिग छोराछोरीमा पर्न दिन नहुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ बालबालिकाहरू आफ्नो परिवारका सदस्यहरूमध्ये कोसँग रमाउँछन्, कोसँग खुशी हुन्छन्, कोसँग बस्दा उनीहरूलाई सुविधा हुन्छ, उनीहरूको भविष्य कसरी उज्ज्वल हुन्छ, उनीहरूको पालनपोषण, शिक्षा, स्वास्थ्योपचार र मनोरञ्जनको पक्ष कसबाट प्रभावकारी बन्दछ भन्ने जस्ता विषयको मूल्याङ्कन नगरी एकाङ्कीढङ्गले निर्णयमा पुग्दा बालबालिकाको भविष्यका सम्बन्धमा त्यो झनै प्रत्युत्पादक पनि हुन सक्दछ । त्यसैले यस्ता विषयमा सम्बन्धित बालबालिकाको सर्वोत्तम हितको पक्षलाई साङ्गोपाङ्गरूपमा हेरी समन्यायिक दृष्टिकोणबाट निष्कर्षमा पुग्नु अपरिहार्य हुने । ■ कसैको व्यक्तिगत स्वार्थ, अहम् र आत्मसन्तुष्टिका लागि अबोध बालबालिकालाई प्रताडीत गरिनु हुँदैन । बालबालिकाको भविष्यसँग राष्ट्रको भविष्य गाँसिएको हुँदा त्यस्तो संवेदनशील विषयलाई हल्काढङ्गले ग्रहण गरी उनीहरूको हितको पक्षलाई बेवास्ता गरिँदा त्यसले पार्ने असर अत्यन्त भयावह हुन सक्दछ । त्यसैले यो विषयलाई एउटा व्यक्ति र एउटा परिवारभित्रको समस्या मात्र मानेर पछिनु न्यायोचित नहुने । ■ नाबालिकालाई आफ्नी आमाबाट पूर्णतः अलग राखिँदा निजको कलिलो मष्तिष्कमा पर्नसक्ने नकारात्मक प्रभावका प्रति अदालत निस्पृह बस्न नमिल्ने । ■ बालिका बाबुकी आमा अर्थात् हजुरआमाको साथमा खुशीसाथ रहेको देखिएपनि निजमा आफूलाई जन्मदिने आमासँगको सामीप्यता र वात्सल्यताबाट बञ्चित हुनुपरेको पीडाबोध थिएन भनी स्वतः अनुमान गरिनु बालमनोविज्ञानका दृष्टिले न्यायोचित नहुने । <p style="text-align: center;">सिद्धिका के.सी. को हकमा सुनीता बिष्ट विरूद्ध समीर के.सी.समेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७९, पृष्ठ ३९३, संयुक्त इजलास</p>
५९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अंश मुद्दा नै नपरेको अवस्थामा को, के, कति अंशियार हुने र कुनै सम्पत्ति पैतृक हो वा सगोलको हो वा बण्डा लाग्ने वा नलाग्ने सम्पत्ति हो भनी अंशसम्बन्धी विषयमा घर भत्काई खिचोला मुद्दाबाट निरोपण हुन नसक्ने । ■ जुन घर भत्काई पाउँ भनी दावी लिएको हो सो घर जग्गा बकसपत्रबाट पाएको देखिए पनि सगोलको हो भनी विवाद उठी अंशबण्डा भइसकेको नभई सगोलमा बसी अंशियारा रहेको तथ्यमा दुबैको मुख मिलेको अवस्थामा स्वआर्जन वा अंश लाग्ने सम्पत्ति हो होइन भनी घर भत्काई खिचोला मुद्दाबाट निर्णय गर्न सकिने अवस्था नरहेको र सगोलका अंशियारबीच जग्गा खिचोलाको स्थिति नआउने र त्यस्तो जग्गामा बनेको घरमा पनि दुई छुट्टाछुट्टै बेसरोकारका व्यक्तिबीचको विवाद भएको जस्तो गरी भत्काउने अवस्था हुन नसक्ने । ■ सगोल परिवारबीचको कुनै सम्पत्ति बण्डा लाग्ने हो होइन भनी अंश मुद्दा परेका बखत निर्णय हुने विषयवस्तु भएको र सगोल परिवारबीच अंशको मुद्दा नै नपरेको अवस्थामा उनाउ बेसरोकारवाला व्यक्तिहरूबीचको जग्गा खिचोलाको झगडा वा व्यवहार जस्तो गरी

	<p>सगोलका अंशियारबीचको जग्गा खिचोलाको वारदात वा तथ्य सिर्जित नहुने हुनाले त्यसमा बनेको घर भत्काई पाऊँ भन्ने सगोल अंशियारको वादी दावी अंशियारबीचकै प्रतिवादी विरुद्ध लाग्न नसक्ने ।</p> <p style="text-align: center;">विष्णुमाया महर्जनसमेत विरुद्ध बसुनारायण महर्जन नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ९००४, पृष्ठ ६१९, संयुक्त इजलास</p>
<p>५२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ पत्नीलाई आफ्नो इज्जतआमदअनुसार खान लाउन दिनुपर्ने कानूनी दायित्व लोग्नेमानिसको हुँदा त्यस्तो दायित्व बहन नगरेमा त्यस्ता लोग्नेमानिसको आर्थिक हैसियतका आधारमा त्यस्ता पीडित महिलाले खान लाउनका लागि मानाचामल माग गर्न सक्दछन् । मानाचामल माग गर्नेले बढी रकमको दावी गर्ने र मानाचामल भराई दिनुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले आफ्नो हैसियतभन्दा कम रकमका विषयमा प्रतिवाद गर्ने परिपाटी रहिआएको परिप्रेक्ष्यमा अदालतले त्यस्ता दावी र प्रतिवादको अन्तर्विरोधको चिरफार गरी एउटा केन्द्रविन्दुलाई आधार लिई भरी पाउने रकमको सीमा निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले न्यायिक सन्तुलन कायम गर्न सकोस् । यसको सन्तुलन कायम गर्ने माध्यम आर्थिक हैसियत भएकाले यही आर्थिक हैसियतले उचित दायित्वको सीमा निर्धारण गर्ने । ■ जिल्ला अदालतसमक्ष गरेको कागजमा आफ्नो दैनिक आम्दानी यति हो भनी स्वीकार गरिसकेको अवस्थामा प्रत्येक पुनरावेदनको रोहमा सोही प्रक्रियाद्वारा आम्दानी निर्धारण गर्नुपर्ने भन्ने जिकीर औचित्यहीन हुने । ■ मानाचामलको रकम के कति निर्धारण गर्ने भन्ने कुराको कुनै गणितीय मापदण्ड हुन सक्दैन । अवस्था र हैसियत विचार गरी प्रमाणहरूका आधारमा अदालतले न्यायिक मन प्रयोग गरी सो निर्धारण गरिने हो । एउटा सक्षम अदालतले निर्धारण गरेको मानाचामलको निर्धारित रकम घटाउन वा बढाउन सम्बन्धित पक्षले समुचित आधार र प्रमाण देखाउनुपर्ने हुन्छ । प्रतिवाद गर्दा वा बयान गर्दा नदेखाइएका आधार र प्रमाण पछि ग्राह्य हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">डा.राजाराम कार्की विरुद्ध उषा कार्की नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ९०१४, पृष्ठ ७२०, संयुक्त इजलास</p>
<p>५३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो बाबुले पत्नी भनी स्वीकार गरिसकेको कुरामा छोरीले होइन भनी इन्कार गर्दैमा हुन सक्ने होइन र त्यस्तो इन्कारी स्वीकार्य हुन सक्ने कारणसहितको कानून स्पष्ट देखाउन वा खुलाउन सक्नुपर्ने । ■ पति पत्नीको जीवनकालमा नै मुद्दा परी मिलापत्र भई अंश पाउने भएको अवस्थामा सो मिलापत्रलाई अर्को तेस्रो व्यक्तिले बदर गराउन सक्ने देखिन्न । सो मिलापत्रबाट हक गुमेको अवस्था पनि नभएको रिट निवेदक छोरी भए पनि अंशियारा छोरी नभई विवाह गरी

	<p>अन्यत्र गैसकेको स्थितिमा कानूनबमोजिम साधिकार निकाय अदालतबाट भएको मिलापत्र बदर गरिपाउने माग गर्न नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> विवाह गरी पतिको घर गइसकेको विवाहिता छोरी बाबु र आमाले विधिवतरूपमा स्वीकार गरिसकेको नाताको मिलापत्र बदर गरिपाउने माग कानूनसङ्गत र युक्तिसङ्गत नदेखिने । <p style="text-align: center;">रुकमिणी राना विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, दिपायलसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२१, पृष्ठ ७७०, संयुक्त इजलास</p>
<p>५४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> सगोलका अंशियारमध्ये जसको नाममा सम्पत्ति भएपनि त्यो उसैको एकलौटी हुँदैन । कुन सम्पत्ति बण्डा लाग्ने र कुन नलाग्ने भन्ने कुराको मापदण्ड अंशबण्डाको १८ नं. हो । एकाघरसँगका अंशियारमध्ये जोसुकैको नाममा रहेको सम्पत्ति सगोलको मानिने कुरा अनुमान हो र यो अनुमान पनि अन्यथा प्रमाणित भएमा कायम रहँदैन । तसर्थ, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६(क) का आधारमा दावी स्थापित हुने नभई विचाराधीन मुद्दामा प्रमाणका कडीमा यो अनुमान गरिने विषय मात्र हो । यस दफालाई अंशबण्डाको १८ नं. ले परिसीमित गर्ने । पैतृक सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्ति नभएको कुरामा वादीको सहमति नै छ । केवल त्यो सम्पत्ति आर्जन गर्न आफ्नो पक्षको पनि योगदान छ भन्ने वादीको कथन रहेको छ । तर, प्रतिवादीको नोकरी, आधिकारिक मध्यमबाट भारतबाट रकम नेपाल पठाएको मिति र जग्गा किनिएको मितिसमेतले वादीको जिकीरलाई पुष्टि गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">जयन्त खड्कासमेत विरूद्ध मु.स. गर्ने पुष्पा खड्कासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२५, पृष्ठ ८०८, संयुक्त इजलास</p>
<p>५५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> भूमिसम्बन्धी ऐन कानूनअन्तर्गतको अनुसूची, नापी, फिल्डबुक र राजीनामासमेतमा मोहीकारूपमा अङ्कित व्यक्तिका नाममा सामान्य फरक पर्दैमा मोही होइनन् भन्न नमिल्ने । राजीनामासमेतका लिखतमा मोही जनिएपछि मोही रहेको स्वीकार गरियो भन्न मिल्दैन । हक भन्ने कुरा कानूनअनुसार मात्र प्राप्त हुन्छ र हकको विस्थापन पनि कानूनबाट मात्र हुने । छोरीका हकमा एकासगोलमा रहनु भनेकै अविवाहित रहनु हो । विवाहपछि छोरीको बाबुआमासँगको एकासगोलको भन्ने हैसियत टुट्दछ । एउटै घरमा रहनु नै एकासगोल हुनु होइन । नाता सम्बन्ध पर्ने प्रत्येक व्यक्ति एकासगोलमा रहेको हुन सक्दैन । एकासगोल एउटा कानूनी हैसियत हो । परिवारका प्रत्येक व्यक्ति एकासगोलमा नरहन सक्दछन् । एकासगोल साम्पत्तिक हक र दायित्वसँग सम्बन्धित रहने अवस्था हो ।

- एकै परिवारमा रहेकै व्यक्तिसमेत अंश लिई वा अंश छोडपत्र गरी वा सम्बन्ध विच्छेद गरी अलग भएपछि निजको एकासगोल भन्ने हैसियत टुट्छ । आमाको हेरचाह मैले नै गर्दथेँ । विवाह घर छोडेर माइतीमै आएर बसेकी थिएँ, मृत आमाको हक खाने मबाहेक कोही छैन भन्ने जिकीरले कसैलाई एकासगोलको मान्न मिल्दैन । एउटै घरमा बस्नु नै एकासगोलमा रहनु होइन ।
- ऐनको परिभाषा खण्डले कसैलाई अधिकार दिँदैन । ऐनमा दिइने परिभाषा खण्ड सो ऐनका दफाहरूलाई व्याख्या गर्नका लागि सहायकसम्म हुन्छन् । मृत मोहीकी एक मात्र हकदार भएको नाताले निजको हक आफूमा सर्नुपर्ने सारवान् दावी गर्न यो परिभाषाको व्यवस्था कसैको पनि हकाधिकारको स्रोत बन्न नसक्ने ।
- कानून जुन मितिबाट लागू हुन्छ भनी ऐनमा उल्लेख भएको हुन्छ, सोही मितिबाट त्यो ऐनमा भएका प्रावधानहरू लागू भएको मान्नुपर्ने ।
- कानूनी हकको जन्म निवेदन वा फिराद वा दर्खास्त वा दावी गरेको मितिमा बहाल कानूनका आधारमा हुने होइन । हक भनेको सारवान् कुरा हो । कारण परेको वा घटना घटेको वा कुनै काम भएको दिनमा बहाल कानूनकै आधारमा हकको स्थापना वा विस्थापना हुन्छ । त्यसैको आधारमा अपराध हुने वा नहुने तथा हक प्राप्त हुने वा नहुने यकीन हुने ।
- जुनबेला कारण परेको हुन्छ त्यसैबेला प्रचलनमा रहेको कानूनले त्यसलाई सम्बोधन गर्ने हो । २०४५ सालमा आमाको देहान्त भएको कारणबाट निजको नामको मोहियानी आफूमा सर्नुपर्ने दावीका हकमा २०४५ सालमै बहाल रहेको कानूनकै सीमामा रहनुपर्ने ।
- कसैको मृत्यु भएपछि निजको स्वामित्व तथा भोगाधिकारसम्बन्धी साम्पत्तिक हकको पनि निजसँगै मृत्यु हुन्छ । सम्पत्ति कहिल्यै पनि स्वामित्वविहीन रहँदैन । साम्पत्तिक हक कानूनबमोजिमको हकदारमा स्वामित्ववालाको मृत्यु सँगसँगै सर्दछ । सम्पत्तिमा हक रहेको व्यक्तिको मृत्यु भएको क्षणमा बहाल रहेको कानूनअनुसार हक सर्ने वा नसर्ने वा कसमा सर्ने भन्ने कुरा निरोपित हुन्छ । २०५३ सालमा भएको संशोधनले सिर्जना गरेको हक २०४५ सालमै प्राप्त हुन नसक्ने ।
- मोहीको मृत्युपश्चात्मात्र एकासगोलका छोरीमा पनि मृत मोहीको मोहियानी हक सर्नसक्ने कानूनी व्यवस्था भएको देखिएको अवस्थामा उक्त कानून संशोधनपूर्व नै मृत्यु भैसकेका मोहीको मोहियानी हक नामसारी हुने ठहर हुन नसक्ने ।

लक्ष्मण श्रेष्ठ विरूद्ध माइली बलामी

नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३३, पृष्ठ ११२, संयुक्त इजलास

<p>५६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वादी पक्षको नाममा कुनै सम्पत्ति दर्ता रहेको छ भन्ने मात्रै आधारले अंशबण्डाको ३० नं. आकर्षित हुने र वादीले अंश नपाउने भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ वादी प्रतिवादीहरूका बीचमा अंशबण्डा भई सकेको भन्ने सम्बन्धमा अंशबण्डाको लिखत पनि नभएको र व्यवहार प्रमाणबाट अंशबण्डा भई सकेको भनेर देखिने कुनै कागज प्रमाण पनि दाखिल हुन नसकेको अवस्थामा प्रत्यर्थी वादीले अंश नपाउने भन्न नमिल्ने । ■ प्रतिवादीले मोहीयानीमा प्राप्त गरेको भनेको जग्गा निजले निजीरूपमा प्राप्त गरेको भन्ने नदेखिई बाबुको नाममा रहेको मोहीयानीको जग्गा मोही नामसारी गराई प्राप्त गरेको अवस्था देखिँदा बाजेको मोहीयानी जग्गाबाट सगोलको अंशियार वादीले पनि अंश नपाउने भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">लालबहादुर महर्जन विरूद्ध उमेश महर्जन नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६७, पृष्ठ १२७६, संयुक्त इजलास</p>
<p>५७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतबाट सजाय पाएको कसूरदारको सजाय कार्यान्वयन नहुने हो भने दण्डहीनता (Impunity) ले प्रश्रय पाउने मात्र होइन अदालतको फैसला निष्प्रभावी भई विधिको शासन नै कायम नहुने । ■ अदालतमा समर्पण गरी आफूउपर सजाय भएको फैसलाउपर कानूनबमोजिम उपचार माग्ने कार्यमा संलग्न रहेको व्यक्तिलाई सो निवेदनको टुङ्गो नलागी फैसला कार्यान्वयन गरी कैद भुक्तान गराउनु न्यायिक मूल्य मान्यताअनुकूल नदेखिँने । <p style="text-align: right;">शिवहरि कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०८९, पृष्ठ १४७३, संयुक्त इजलास</p>
<p>६. फौजदारी कानून : सरकारवादी</p>	
<p>५८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ साबिती बयान अन्य स्वतन्त्र प्रमाणहरूबाट पुष्टि र समर्थित नभएसम्म प्रहरीमा भएको साबिती बयानलाई मात्र प्रमाणमा लिई कसूरदार ठहर्‍याउनु न्यायोचित् नहुने । ■ ज्यान लिने मनसायले कुटपीट गरी मारेका हुन् भनी तथ्यपूर्ण एवं शंकारहित प्रमाणबाट पुष्टि गर्न सकेको नदेखिएबाट प्रहरीमा साबित भएको एकमात्र निर्णयबाट प्रतिवादीहरूलाई ज्यानसम्बन्धीको १३(३) नं. बमोजिम कसूरदार ठहर्‍याई सजाय गर्न नमिल्ने ■ लखेट्दै जाँदा खोलामा खसी पानीमा डुबेर मृत्यु होला भनी नसोचेको अवस्थामा भवितव्य पर्न गई मृतकको मृत्यु हुन पुगेको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको ६ नं. बमोजिम सजाय हुने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध मिधनबहादुर रास्के मगरसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४४, पृष्ठ ७५, संयुक्त इजलास</p>

<p>५९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मिसिल संलग्न प्रमाणबाट कुनै पनि अपराधमा प्रतिवादीले सो अपराध गर्नमा निर्वाह गरेको भूमिका र निजको संलग्नतासमेतलाई विचार गरी अदालतले कानूनले दिएको तजविजी अधिकारको प्रयोग गरी कसूर कायम गर्ने र सजाय निर्धारण हुने । ■ सजायको प्रयोजन सम्बन्धित व्यक्तिलाई अपराध बोध गराउनु हो, बदला लिनु होइन । सजायको प्रयोजन सम्बन्धित व्यक्तिलाई भविष्यमा आफूलाई सुधार्ने अवसर दिनु हो, निजलाई समाप्त नै गरिदिने होइन । कसूरको प्रकृति र अपराध गर्नेको प्रवृत्ति तथा अवस्थाका आधारमा सजायको हद तोकिने हो । न्यायकर्ताले सजायको तल्लो हद तोक्दाँमा कानूनको उल्लङ्घन नै भएको मात्र नमिल्ने । ■ फौजदारी मुद्दामा दण्ड निर्धारण गर्दा विधायिकी कानूनले तोकिएको सीमाभित्र रही कसूरको प्रकृति र अपराधमा रहेको दोषको मात्रानुसार सजाय निर्धारण गरिन्छ । यो विशुद्ध न्यायिक स्वविवेकको विषय पनि हुने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध शान्ति वली सार्कीसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४७, पृष्ठ १०१, संयुक्त इजलास</p>
<p>६०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनमा निषेध गरेको कार्य आपराधिक कार्य हो । त्यस कार्यबाट परिणाम निस्कनेको हुनुपर्दछ र त्यसबाट निस्कने परिणाम कानूनले निषेध गरेको हुनुपर्दछ । आपराधिक मनसाय भन्नाले कुनै पनि आपराधिक कार्य गर्दा वा सो कार्य गर्ने सम्बन्धमा कर्ताले राखेको सोच अथवा विशेष मस्तिष्कीय अवस्थालाई बुझाउने । ■ यो अपराधकर्ताको दोषपूर्ण मानसिक अवस्था (Guilty state of mind) हो । ठगी जस्तो फौजदारी कसूरमा मनसाय तत्त्वको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । कर्ताले आफूले गर्न लागेको कार्यको परिणाम के हुन्छ भन्ने कुरा पहिले नै देखेको सोचेको वा पूर्वजानकारी राख्नुपर्ने । ■ ठगी गरिएकै रकमबाट आर्जित भनी अभियोग लागेपछि ठगी गरिएको रकमबाहेक अन्य रकमबाट ती सम्पत्ति आर्जन भएको देखाउने प्रमाण भार यस्तो जिकीर लिने प्रतिवादीमै रहने । ■ दसी प्रमाण अमूर्त भईकन पनि धेरै कुरा बोलिरहेका हुन्छन् । दसी सामानले अपराधलाई पुष्टि गर्ने मात्र नभई अपराधीहरूको परिचय पनि खुलाउने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध मधुसुदन पुरीसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४८, पृष्ठ १०९, संयुक्त इजलास</p>
<p>६१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै दफाअन्तर्गत राखिँदाँमा ती कार्यहरू समान हुन र एउटा उपदफा अनुसार कारवाही टङ्गिएपछि अर्को उपदफाअन्तर्गत कारवाही चल्नै सक्दैन भन्न मिल्दैन । नेपाल दुरसञ्चार ऐन, २०६३ को दफा ४७(५) मा बिगो शब्द भए पनि यो जरीवाना गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र हो र यो बिगो दुरसञ्चार प्रणाली वा सोसँग सम्बन्धित संरचना वा उपकरण बिगारेमा वा हानि नोक्सानी पुऱ्याएमा सोको मात्रा हेरी निर्धारण गरिने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि व्यक्तिलाई एउटै अपराधमा दुईपटक खतरामा राखिने छैन भन्ने सिद्धान्तले कसैलाई पनि समान कार्यवापत दुईपटक कारवाही र सजाय गर्न हुँदैन भन्ने प्रत्याभूति हो । सोही व्यक्तिलाई एउटै विषयमा बारबार मुद्दा चलाउनु उसको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको प्रतिकूल हो भन्ने मान्यता दोहोरो खतराको सिद्धान्तले राखेको हो । एकै कसूरमा पटकपटक कारवाही र सजाय हुने व्यवस्थाको अन्त्य गरी निश्चिन्त भएर व्यक्तिको बाँचन पाउने हक प्रत्याभूति गर्नु यस सिद्धान्तको मूल आशय हो । कुनै अपराधमा सजाय गर्न पाउने अधिकारीले कसूर स्थापित गरी सजाय गरी सकेको वा सफाई दिइसकेको अवस्थामा पुनः सोही कारणमा पुनः सजाय गर्न नहुने । ■ कानूनले नै कल वाइपासमा कारवाही र सजाय जिल्ला अदालतले गर्ने तथा सेवा प्रदायकलाई भएको हानिवापतको बिगोवापतसमेत कारवाही दूरसञ्चार प्राधिकरणले गर्ने भन्ने कानूनी प्रबन्ध रहेको स्थितिलाई दोहोरो खतराको सिद्धान्तले नसमेट्ने । ■ एउटै दफाभित्र दुई वा सो भन्दा बढी कसूर र तिनमा कारवाही गर्ने अलगअलग निकायको व्यवस्था गर्न विधिकर्तालाई बन्देज छैन । विधिकर्ताको बुद्धिमत्तामा कहिल्यै प्रश्न उठाउन नमिल्ने । ■ एउटा ऐनमा विभिन्न भाग वा परिच्छेद वा दफा उपदफा वा खण्डमा उल्लेख भएको प्रबन्धको अर्थ अलगअलग हुनसक्ने हुँदा एउटै दफाले व्यवस्था गर्दा ती सबै एउटै कसूर हुन भनी अर्थ गर्न मिल्ने नहुने । ■ सेवा प्रदायकलाई भएको हानि निर्धारण गर्न प्राविधिकरूपमा यकीन गर्नुपर्ने भएवाट त्यो बिगो निर्धारण गर्ने दायित्व कानूनले नै दूरसञ्चार प्राधिकरणलाई र कल वाइपास हो होइन र हो भने कसले गरेको हो प्रमाणको मूल्याङ्कनद्वारा ठहर गरी कैदसमेत गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला अदालतलाई कानूनले नै स्पष्ट शब्दमा दिइरहेको छ । यस्तो अवस्थामा एउटै कसूरमा दुईपटक कारवाही र सजाय भएको प्रश्न उठ्न नसक्ने । ■ विदेशी विनिमयसम्बन्धी कारणबाट निवेदक थुनामा परेको नभई दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४७ को उपदफाको कसूरमा प्रतिवादीलाई तोकिएको धरौट नं. (३) र (२) रकम दाखेल गर्न नसकी थुनामा रहेको पाइन्छ । मुद्दाको कारवाहीको सिलसिलामा निवेदक थुनामा रहेको अवस्था देखिँदा कारवाहीमा रहेको उक्त मुद्दामा माग भएको धरौटी दिन नसकी कानूनबमोजिम पुर्पक्षको लागि थुनामा रहेकोलाई गैरकानूनी थुनामा रहेको भन्न मिल्ने स्थिति नहुने । <p style="text-align: center;">मोहम्मद मजहरुल ईस्लाम विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ९०९७, पृष्ठ १५५१, संयुक्त इजलास</p>
६२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुरूप अनुहारको छाला मिलाउनका लागि गरिएको अपरेसनसित सम्बन्धित एनेस्थेसियासमेतको औषधिहरूका कारण मृत्यु भएको अवस्थामा त्यसलाई एक महिनाअगाडि एसीड फालेको वारदातसँग जोडी सोही जरियाबाट मृत्यु भएको भन्ने निष्कर्षमा पुग्न नसकिने । ■ कुरूपतालाई ठीक पार्ने उद्देश्यले गरे गराएको अपरेसनको क्रममा भएको मृत्युको सम्बन्ध मृत्यु हुनुभन्दा एक महिनाअगावै एसीड फालिएको घटनासँग जोडेर दोषी र मृत्युको कारक बनाउनु औचित्यपूर्ण, तर्कसङ्गत, कानूनसम्मत र न्यायपूर्ण नहुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ एसीडको प्रभाव वा कारणबाट मृत्यु भएको नभई अपरेशनको क्रममा प्रयोग भएको “विभिन्न औषधिको Side Effect वा Toxic Effect तथा भेन्टिलेटरले श्वास नलीमा सुजन भएको कारणसमेतबाट मृत्यु भएको” भन्ने विशेषज्ञ चिकित्सकहरूको प्रतिवेदन र अदालतमा भएको बकपत्रसमेतबाट देखिएको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. अनुसार सजाय गर्न नमिल्ने । ■ साधारण लाठी, ढुङ्गा, लात मुक्काको प्रहार नगरी एसीड अनुहारमा फालेको र निज उपचार गरी निको भई डिस्चार्ज भैसकेपछि अनुहारको जलेको भाग पूर्वरूपमा ल्याउने प्रयासस्वरूप अपरेशन गर्दा ऐनले तोकेको समयावधि २१ दिनपछि मृत्यु भएकाले ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. अनुसार कुटपीटको घटनाबाट थला परेको नभएमा वा ऐनले तोकेको २१ दिनपछि मरेको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धी महलअन्तर्गत ज्यान मारेको भनी सजाय गर्न कानूनअनुकूल नहुने। <p style="text-align: right;">उपेन्द्र शाक्य विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५५, पृष्ठ १७२, पूर्ण इजलास</p>
६३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ राज्यका हरेक अङ्ग तथा पदाधिकारीहरूका कामकारवाही र क्रियाकलाप कानूनसम्मत हुनुपर्दछ । कोही पनि कानूनभन्दा बाहिर जान सक्दैन । कुनै पनि निकायले जतिसुकै राम्रो परिणाम आउने काम गरे पनि यदि त्यो काम गर्ने अधिकार त्यो निकायलाई छैन अर्थात् नभएको अधिकार प्रयोग गरी निर्णय भएको छ भने त्यस्तो निर्णयले वैधता प्राप्त गर्न सक्दैन । किनकि कानूनी शासनमा कानूनबमोजिम भए गरेको कामले मात्र मान्यता पाउने । ■ प्रचलित कानूनले जिल्ला वन कार्यालयको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने विषयमा हस्तक्षेप गर्ने गरी सुनवाइको मौकासमेत नदिई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट भएको निर्णय एवं पत्रले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने । <p style="text-align: right;">गोले मगरसमेत विरूद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६०, पृष्ठ २१७, संयुक्त इजलास</p>
६४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै अमुक घटना वा व्यवहार कुनै व्यक्तिका लागि तत्कालै गम्भीर प्रकृतिको रिस उठ्ने विषय बन्न सक्दछ भने कसैका लागि सामान्य वा कसैकसैलाई रिसै नउठ्ने पनि हुन सक्दछ । त्यसैले के कस्तो आचरण वा व्यवहारबाट के कस्तो प्रकृतिको के कति मात्रामा रिस उठ्छ वा उठ्दैन भन्ने कुराको स्वीकार्य मापदण्ड बनाउन सजिलो हुँदैन । तर तत्काल उठेको रिसबाट आवेशमा आई गरिने आचरण, व्यवहार वा क्रियाकलापको न्यूनतम स्वीकार्य मापदण्ड भने हुन सक्ने । ■ घाँटी न्याकी पटकपटक टेबुलमा टाउको ठोक्काइएको कारणबाट बेहोस भई भूईँमा लडेकी महिलालाई निजकै (चुन्नी) सलले घाँटी कसेर मारिएको क्रिया मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. ले परिकल्पना गरेको तत्काल उठेको रिस थाम्न नसकी गरेको कार्य

	<p>तथा सामान्य लाठा, ढुङ्गा वा लात मुक्काले हानेको अवस्था नभै घाँटीमा सलले कसी मारेको क्रियालाई यसअन्तर्गत समावेश गर्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ पटकपटक टाउको ठोक्काई पहिले नै बेहोस भई लडेको व्यक्तिको पुनः घाँटी कसी मार्नेसम्मको कार्य गरिन्छ भने त्यस्तोमा मानिस मार्ने मनसाय थियो थिएन भनी खोजी गरिरहनु पर्दैन । सो कार्य स्वयं नै मनसाय पुष्टि हुने पर्याप्त र वस्तुनिष्ठ आधार हो । यस्ता कतिपय क्रूर र अमानवीय हत्याका वारदातमा आपराधिक कार्यबाट नै मनसाय निःसृत हुने हुँदा मनसाय तत्त्वको निरपेक्ष खोजी गर्न आवश्यक नहुने । <p style="text-align: right;">अम्बरबहादुर पुन मगर विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९८८ पृष्ठ ४७४, संयुक्त इजलास</p>
<p>६५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अ.बं. २०५ ले पुनरावेदन नगर्ने पक्षलाई पनि उन्मुक्ति दिन सकिने कानूनी प्रबन्ध अवश्य गरेको छ । तर, यस अदालतमा पुनरावेदन गर्ने कानूनी अधिकार भएका व्यक्तिले पुनरावेदन नगरे पनि अरू पुनरावेदनबाट जाँचिदा पुनरावेदन नगर्ने पक्षका हकमा पनि इन्साफ वा सजाय उल्टिने अवस्था देखिएमा मात्र पुनरावेदन सरह निजका हकमासमेत उल्टाई छिनिदिनु पर्ने भएकाले अ.बं.२०५ नं. मा प्रयुक्त “जाँच्ने इन्साफ वा सजाय” पुनरावेदन अदालतको हो, जिल्ला अदालतलाई नहुने । ■ सहकारीको रकम आफूखुशी नियम विनियम तथा संस्थागत प्रक्रिया बाहेक खर्च गरिन सक्दैन । यस्ता कार्यमा आपराधिक मनसाय थिएन भन्न सकिँदैन । मुद्दा आरम्भ भइसकेपछिका कुनै भनाई वा पत्राचार विवादित कार्य हुँदाका कुनै अभिलेखबाट पुष्टि नभएमा सोलाई प्रमाणकारूपमा ग्रहण गरी कुनै न्यायिक अवधारणा बनाउन नमिल्ने । ■ ऐन विनियमले व्यवस्था नै नगरेको प्रक्रिया अपनाई संस्थाको कुनै कारोबार गरिन्छ भने सो कार्यमा संलग्न व्यक्ति व्यक्तिगतरूपमा जिम्मेवार हुनुपर्ने । ■ ठगीको कसूर भयो कि भएन भन्नको लागि तत्काल घटित कार्यलाई नै हेरिने हो । पुनरावेदक प्रतिवादीले अर्को संस्थाको नाउँमा कर्जास्वरूप रकम दिई आफ्नो पदीय दायित्व निर्वाह गरेको भनी जिकीर लिए पनि उक्त रकम आफ्नै संस्थाको उपाध्यक्षको नाउँमा चेक काटी सो रकम सम्बन्धित संस्थालाई धोका दिई गफलतमा पारी दुरूपयोग गरी संस्थालाई हानि नोक्सानी र सम्बन्धित व्यक्तिलाई लाभ पुऱ्याउने उद्देश्यले दिइएको कार्यबाट ठगी गर्ने मनसाय स्पष्ट हुने । <p style="text-align: right;">अजीतराज ढुंगेल विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९९, पृष्ठ ५७०, संयुक्त इजलास</p>
<p>६६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि हत्या औचित्यपूर्ण प्रतिरक्षाको सिद्धान्तअन्तर्गत परी प्रतिवादीले सजायबाट छुट पाउन सो हत्यामा बल अन्तिम विकल्प (Last resort) कोरूपमा प्रयोग भएको हुनुपर्दछ । कुनै व्यक्तिले ज्यान लिने मनसायले कुनै पनि माध्यमबाट जोरजुलूम गरेको कारण निजको नियन्त्रण वा पञ्जाबाट उम्कन नसक्ने अवस्था सिर्जना भएको वा निजको नियन्त्रणबाट

	<p>भागने, उम्कने, गुहार मागी सहयोग प्राप्त गर्नसक्ने वा प्रहरीलाई खबर गर्न सक्ने अवस्था नभएबाट त्यस्तो जुल्मीका विरूद्ध केही गर्दा निजको मृत्यु भएको प्रमाणबाट देखिनु औचित्यपूर्ण प्रतिरक्षाको पहिलो आवश्यकता हो । यस्तो कार्य तत्काल नै हुनुपर्दछ । धेरै समयपछि आफूलाई मृतकबाट ज्यानको खतरा थियो भन्ने प्रतिरक्षाको आधार बन्न नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ औचित्यपूर्ण प्रतिरक्षा मानी सजायमा छुट दिनका लागि न्यायकर्ताले हेर्नुपर्ने महत्त्वपूर्ण पक्ष वारदातमा न्यूनतम शक्तिको प्रयोग, तत्काल जोखिमको अवस्था परिवर्तित नभएको, आक्रमणकारीले जोखिमी हतियारको प्रयोग गरेको छैन भने प्रतिरक्षाकर्ताले पनि जोखिमी हतियार प्रयोग गरेको हुन नहुने तथा मृतकले जस्तो शक्तिको प्रयोग प्रतिवादीले पनि गरेको हुनुपर्ने । ■ कुनै व्यक्तिले आफूमाथि हातहतियारसहित वा रहित कुनै पनि माध्यमबाट जोरजुलूम गरेको निर्णय निजको नियन्त्रण वा पञ्जाबाट उम्कन नसक्ने, गुहार मद्दत माग्न नसकिने वा मागो पनि बखतमा मद्दत पुग्न नसक्ने वा त्यस्तो पञ्जाबाट भागी उम्की आफ्नो ज्यान बचाउन नसक्ने अन्तिम अवस्था सिर्जना भएबाट त्यस्ता जुल्मीका विरूद्ध मनासिब माफिकको उचित बल प्रयोग गर्न नपाइने होइन । तर, त्यस्तो बल वा शक्ति मनासिब किसिमबाट अर्थात् औचित्य पुष्टि हुने किसिमबाट प्रयोग भएको हुनुपर्ने । ■ घातक हतियार दुबै पक्षसँग नभएता पनि शारीरिक बल मृतकको तुलनामा प्रतिवादीमा ज्यादा रहेको भन्ने तथ्य एकपटक नभई मृतकलाई पटकपटक भूइँमा पछार्नु, मुक्काले हान्नु र नाजुक अवस्था बन्दै गएपछि शरीरमाथि चढी घाँटी थिच्नु, दबाउनु जस्ता कार्यहरू भएको कुरा वारदात आफैँले बोलेका तथ्य हुन् र यी तथ्य प्रतिवादीको प्रतिरक्षाको सारथि बन्न नसक्ने । ■ आफ्नैअगाडि प्रतिवादीले मृतकलाई मारेको भनी मौकामा गरेको कागज तथा अदालतमा गरेको बकपत्रसमेतबाट प्रतिवादीले प्रतिकार नगरेको भए निजको ज्यान जोखिममा थियो भन्ने देखिन आउँदैन । प्रतिवादीको शरीरमा संघर्षका कुनै पनि चिन्ह नहुनु, तर आक्रमणकारी भनिएको व्यक्तिको मृत्यु हुन पुगेबाट बल समानरूपमा प्रयोग भएको थियो भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">गोविन्द भन्ने गजेन्द्रकुमार चन्द विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर १००२, पृष्ठ ६०२, संयुक्त इजलास</p>
६७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको ५ नं. अनुसार घटनामा फौजदारी अपराध हुने आपराधिक तत्त्वमध्येको महत्त्वपूर्ण तत्त्व मनसायको अभाव रहने हुन्छ । आफूले गरेको कामबाट मानिस मर्न सक्छ भन्ने परिणामको ज्ञान यसमा हुँदैन । कुनै एउटा कामको निमित्त सावधानीसँग सतर्कतापूर्वक गरिरहेको अवस्थामा अचानक केही ब्यहोराले अरूलाई लाग्न गएकोमा भवितव्य हुन्छ । भवितव्यबाट सो घटना घट्न गएको हो भन्ने पक्षले सो

	<p>कार्य दुर्घटना थियो, आपराधिक मनसाय र ज्ञानले गरिएको थिएन । उचित सतर्कता र सावधानी राखिएको थियो भन्ने कुराको प्रमाणित गर्नुपर्दछ । सो घटनामा मानिस छ भन्ने कसूरदारलाई थाहासम्म पनि भएको हुनुहुँदैन । अरू नै कुनै केही चीज वस्तुउपर प्रहार गर्दा अचानक मानिसउपर पर्न गै मानिसको मृत्यु भएको हुनुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ मुलकी ऐनको ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. को व्यवस्थामा मान्छेको उपस्थिति पनि भएको, घटना वारदात मान्छे-मान्छेबीच भएको तर उक्त मान्छेले-मान्छेलाई ज्यानमार्नेसम्मको कुनै मनसाय पनि नभएको, ज्यान लिनुपर्नेसम्मको पूर्व रिसइबी पनि नभएको, लुकी चोरीकन पनि नहानेको, उसै मौकामा उठेको कुनै कुरामा रिस थाम्न नसकी साधारण लाठा, दुङ्गा, लातमुक्का इत्यादिले हान्दा सोही चोट पीरले ऐनका म्यादभिन्न ज्यान मरेमा १० वर्ष कैद गर्नुपर्छ भन्ने कानूनी अवस्था भएकाले सोही ऐनबमोजिम मानिस-मानिसबीच वारदात हुन गएको तर उसै मौकामा उठेको रिस थाम्न नसकी लात मुक्काले हानेको अवस्थाबाट मृतकको मृत्यु हुन गएकाले सोही ऐनको १४ नं.आकर्षित हुने । <p style="text-align: right;">ईश्वर लिम्बू विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर १००५, पृष्ठ ६२४, संयुक्त इजलास</p>
<p>६८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ घटनामा उपस्थित थिएनौं अन्यत्र रहेका थियौं भनी जिकीर लिएतापनि अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान व्यहोरालाई अदालतमा बयान गर्दा उल्लेख गरी बयान गरेबाट अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान अन्य सम्बद्ध प्रमाणहरूबाट पुष्टि गरिरहेकोमा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान व्यहोरा अन्यथा प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिएको अवस्थामा व्यहोरा पूर्णरूपमा झूट्टा हो भन्ने कुरा विश्वसनीय नदेखिने । ■ ठोस आधार प्रमाणको अभावमा अदालतमा इन्कारी बयान गरेकै आधारमा वारदात घटाएको वेलामा घटनास्थलमा मौजूद नरही अन्यत्र थिएँ भनी लिएको जिकीर प्रमाणद्वारा पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयानलाई स्वेच्छाले गरेको बयान होइन रहेछ भन्नु तर्कसङ्गत नहुने । ■ वारदात घटाई सकेपछि विवाहमा सामेल हुन गएको देखिएको र विवाह हुने दुलहीले प्रतिवादीहरूलाई देखेको भने पनि प्रतिवादीहरू एकैस्थानमा बसिरहनु पर्ने नभई आफूखुशी विवाहस्थल छोडी हिड्न सक्ने अवस्था भई केही समय कतै गई फर्की आउन सक्ने बाटोको दूरी रहेको देखिँदा विवाहमा पटकपटक देखभेट हुने हुँदा यति नै समयमा उपस्थित भएको भनी समय यकीन गर्न सक्ने स्थिति नहुने । ■ साक्षीले गरेको बकपत्रमा प्रतिवादीसँग भेट भएको छैन भनी लेखाई दिएको अवस्थासमेतका प्रमाणहरूबाट वारदात मिति समयमा प्रतिवादीहरू दुलहीको विवाहमै रहे बसेका रहेछन्, घटनास्थलमा थिएनौं भन्ने जिकीर समर्थन हुन नसक्ने । ■ बयान कागजमुताबिकको ठाउँमा दर्जा पुगेको प्रहरीसमेत भै प्रतिवादीहरूसमेत एवं खानतलासी गर्दा स्थानीय भलाद्मीहरूसमेतको रोहबरमा बरामद भएको खुकुरी अपराधसँग सम्बन्धित देखिएकोले सम्बद्ध प्रमाण ग्राह्य नहुने भन्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दाको अनुसन्धान तहकीकातको अवस्थामा प्रहरीबाट गैरकानूनी बल प्रयोग गरी स्वेच्छाविरुद्धको बयान प्रमाणित हुन आएमा त्यस्तो बयान प्रमाण ग्राह्य हुँदैन तर, त्यस्तो बयान स्वेच्छाविरुद्ध भएको भनी सरकार वादी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा १५(३) को व्यवस्थाबमोजिम अदालतमा निवेदन दिई स्वेच्छाविरुद्धको बयान हो भनी प्रमाणित गराउन नसकेको स्थितिमा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष भएको बयानलाई स्वेच्छाविपरीतको बयान भन्न मिल्दैन । त्यस्तो बयान प्रमाणमा लिन मिल्ने । <p style="text-align: right;">रञ्जित राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १०१२, पृष्ठ ६८१, संयुक्त इजलास</p>
६९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफूले आफ्नै आमामाथि गरेको जघन्य कर्तृतको सविस्तार उल्लेख गरेको हुँदा घटना हुँदाका अवस्था निजको मानसिक अवस्था सामान्य रहेको भनी सहज अनुमान गर्न सकिने । ■ वारदात हुनुभन्दा पहिलेको अवस्था वा घटनापछिका अवस्था नभई वारदात हुँदाको अवस्था दण्ड सजायको १ नं. प्रयोग हुने वा नहुने भन्ने कुराको निर्धारक हुन्छ । वारदातको अवस्थामा मानसिक सन्तुलन गुमेको थियो थिएन भन्ने मूल कुरा भएकाले यस किसिमका सजायमा छूटको दावी भएका मुद्दामा हेरिनुपर्ने घटना नै नबुझ्ने अवस्थामा मानसिक स्थिति रहेको भन्ने चित्रित हुन सकेको अवस्था छैन । सजायबाट उन्मुक्ति पाउने उद्देश्यले जिकीर लिएको हो वा वास्तविकरूपमा नै मानसिक रोगी हो भन्ने तथ्यको उजागर घटनाक्रममा प्रतिवादीले खेलेको कार्यको भूमिकामा निर्भर हुने । ■ अदालतमा आई बकपत्र गर्ने प्रतिवादीकी श्रीमतीलेसमेत घटनाअघि परिवारसँग अन्य कुनै प्रकारको झैझगडा हुँदैनथ्यो, परिवार राम्रोसँग नै बसेका थियौं भनी बकपत्र गरेको अवस्था भएको तथा प्रतिवादीले जाँच गराएको प्रेसक्रिप्सनमा “Mental illness psychosis” को विरामी रहेको भन्ने उल्लेख भएता पनि उक्त जाँच घटना भएको सात महिनापछाडि भएको अवस्था हुँदा घटना भएको अवस्थाको प्रतिवादीको मानसिक अवस्थालाई उक्त परीक्षण प्रतिवेदनले चित्रित गर्न नसक्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरुद्ध मानबहादुर महत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १०१५, पृष्ठ ७२६, संयुक्त इजलास</p>
७०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अधिकार प्रत्यायोजन गरिएकोमा बाहेक कुनै एकजना मन्त्रीको निर्णयलाई नेपाल सरकारको निर्णय मान्न नसकिने । ■ नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३ को दफा २० को उपदफा (१) ले नेपाल सरकारले उक्त ऐनबमोजिम प्राप्त अधिकार नेपाल सरकारको कुनै अधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने भए पनि सोको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशले दफा १४(१) बमोजिम नेपाली नागरिकबाट हटाउने अधिकार प्रत्यायोजन हुन सक्ने देखिँदैन । प्रचलित कानूनले निर्णय गर्ने अधिकार नदिएको विषयमा नभएको अधिकार प्रयोग गरी गरिने कार्यको परिणाम स्वभावतः शून्य हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल सरकारले ग्रहण गर्नुपर्ने अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी नेपाल सरकारका गृहमन्त्रीलाई नागरिकताको प्रमाण पत्र बदर गर्ने अधिकार रहेभएको कानूनतः देखिन नआएको अवस्थामा सो विवादको निरूपणको विषय अधिकारप्राप्त मन्त्रपरिषद्मा पेश नगरी नागरिकताको प्रमाणपत्र बदर गर्ने गरेको निर्णयले वैधानिकता प्राप्त गर्न नसक्ने । ■ नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र राष्ट्रियतासँग जोडिएको विषय हुँदा राष्ट्रियतासम्बन्धी प्रश्न जहिले पनि गम्भीर हुन्छ । त्यसैले नागरिकताको प्रमाण पत्र बदर गर्ने गरेको कार्य बदर गर्ने अधिकार नभएको निर्णयले बदर भए पनि सो विषयमा अधिकारवालाले कानूनबमोजिम छानबीन र निर्णय गर्न नपाउने भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">गृह मन्त्रालय विरूद्ध जमुना राउत कुर्मी नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२०, पृष्ठ ७६५, संयुक्त इजलास</p>
७१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अपराधका सम्बन्धमा खडा भएका मुचुल्काहरूमा प्रामाणिक शक्ति हुन्छ । तिनमा व्यक्त तथ्यले अपराधको वस्तुस्थिति बताउँछन् । व्यक्तिले झूठो बोल्न सक्दछ तर वस्तुस्थितियुक्त तथ्यले कहिल्यै झूठो बोल्दैन । ■ फोटो, भिडियो, अडियो, सीडी आदि डिजिटल सामग्री लिखत हुन् । यिनको प्रामाणिक मूल्यलाई अस्वीकार गर्नु न्यायसङ्गत हुँदैन । तथ्यका प्रत्येक गवाह प्रमाण हुन् । मुद्दाका कुनै पक्षबाट फोटो, भिडियो, अडियो, सीडी आदि डिजिटल प्रति प्रमाणकारूपमा प्रस्तुत हुन्छन् र अर्को पक्षबाट तिनमा इन्कारी जनाइदैन भने लिखित प्रमाणकारूपमा यी ग्राह्य हुन्छन् । यस्ता प्रमाणका विषयमा विवाद उठेमा तिनको सत्यता परीक्षणको विषय बन्दछ । अन्यथा लिखत प्रमाणका आधुनिक स्वरूपलाई सतर्कता साथ ग्रहण गर्दै जानुपर्ने । ■ जीवनप्रति जीजिविषा राख्ने युवतीले सहजै आत्महत्या गर्ने निर्णय लिन कुनै अपरिहार्य कारण हुनैपर्छ । आत्महत्या गर्न मानिसले तत्काल पनि निर्णय लिन सक्दछ । आत्महत्या गर्न एक्कासी मन परिवर्तन भई अठोट गरिन पनि सक्दछ । तर यसका पछाडि भरपर्दो कारण भने हुनै पर्ने । ■ आत्महत्या गर्ने व्यक्तिले आफ्नो निर्णय बिनाव्यवधान कार्यान्वयन होस् र त्यसमा आफूलाई सफलता मिलोस् भन्ने ध्येय राखेको हुन्छ । यस कारण उसले आफ्नो निर्णय कार्यान्वयन गर्न भरपर्दो र सुरक्षित स्थानको चयन गर्ने । ■ दुईविपरीत खालका अभिव्यक्ति मिसिल सामेल रहेकोमा अदालतले स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि हुने कथनलाई प्रमाणमा लिनुपर्ने हुन्छ । अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको सावित्री र अदालतसमक्षको इन्कारीमध्ये कुनलाई प्रमाणमा ग्रहण गर्ने भन्ने सन्दर्भमा कुन कथन अन्य प्रमाणबाट समर्थित हुन्छ भन्ने कुरा नै अदालतले निष्कर्ष निकाल्ने आधार हो । अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष व्यक्त गरेका कुरा प्रमाण शून्य हुने होइनन् । न त प्रतिवादीहरूको अदालतसमक्षको इन्कारी नै अकाट्य प्रमाण मानिने हो । अदालतसमक्ष

	<p>इन्कारी गर्दा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष के कुन निर्णय र कसरी साबित बनाइयो भन्ने कुराका हकमा व्यक्त गरेको कुरामा अदालतले ध्यान दिनुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ९(२) ले व्यवस्था गरेका भय, त्रास, प्रलोभनसमेतका अवस्था देखिएमा अभियुक्तको अदालतबाहेक अन्यत्र व्यक्त गरेको कुरा प्रमाण नलाग्ने हुन्छ । अभियुक्तले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष कुनै कुरा व्यक्त गर्दाको अवस्थाको सचेतता, यातना, धम्की र प्रलोभन दिएको थिएन भन्ने प्रत्याभूति प्रमाणित गर्नुपर्दछ । तर, यी अवस्थाको जिकीर र आधार भने मिसिलबाट देखिनुपर्ने । ■ मुद्दाको एक पक्ष सरकारको प्रतिनिधि अनुसन्धान अधिकारीले आफ्नो विपक्षलाई कब्जामा राखी व्यक्त गराइएका अभिव्यक्तिलाई अदालतले सहजै विश्वास गरी प्रमाणकोरूपमा ग्रहण गर्न नहुने भन्ने नै प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ९(२) को आशय भएकाले उक्त दफाको परिपालनकै सन्दर्भमा म्याद थपका लागि अदालतमा पेश गरिँदा अभियुक्तलाई सशरीर न्यायाधीशसमक्ष उपस्थित गराउनुपर्ने, त्यस बेलासम्म खडा भएका लिखतमा अदालतले छाप लगाई दिने र अभियुक्तसँग सोधपूछ गर्दा आवश्यकता महशुस गरिएमा तत्कालै घाँ जाँच वा स्वास्थ्य परीक्षण गराउन अस्पताल पठाइने कार्यविधि सुनिश्चित छ । अदालतबाहेक अन्यत्र अभियुक्तले व्यक्त गरेका कुरा प्रमाणमा ग्रहण गर्दा सतर्कता अपनाउनुपर्ने । ■ अन्य स्वतन्त्र प्रमाणले पुष्टि गरेको अवस्था र अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको आफ्नो कथन ईच्छाविरुद्धको हो भनी लिएको जिकीरलाई विश्वास गर्न सकिने आधार नदेखाइएको अवस्थामा सो कथन प्रमाणशून्य हुन्छ भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">बमबहादुर बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ९०२२, पृष्ठ ७७७, संयुक्त इजलास</p>
७२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पहिला सामान्य विवाद भए पनि सोही विवादलाई जरिया बनाई समयको अन्तरालपछि योजनाका साथ बाटोमा लुकी छिपी बसी आक्रमण गरिएको छ । विवाद भएको ठाउँबाट आफ्नो घर गई रिसइबी साधने मनस्थितिका साथ आई घटना घटाएको स्थिति हुँदा तत्कालको आवेगमा घटना हुन पुगेको भन्ने देखिँदैन । विवाद भएको तात्कालिक समयमा घटना भएको छैन । विवाद सिर्जना भएको समय र वारदातको समयको अन्तराल लामो भएको अवस्थामा क्षणिक क्षति हुने वा आत्मनियन्त्रण गुम्न जाने स्थिति हुँदैन । आत्मनियन्त्रण गुमेको समयमा नै घटनाले पूर्णता पाइसकेको अवस्थामा केही विचार नै गर्न पाएको नहुने । ■ ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. मा “उसै मौकामा उठेको रिस थाप्न नसकेको” भन्ने शब्दावलीले समयको तत्त्वलाई इङ्गित गर्दछ । बिहान १० बजे उठेको रिसको परिणति अपरान्ह ४ बजे हुने क्रियालाई ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. ले सम्बोधन गरेको मात्र नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ समयको अन्तरालमा रिस शिथिल हुने, अपराध गर्न नहुने कुरामा सचेतता बढ्ने स्थिति हुन्छ । रिस उठेको तत्काल गरिने कार्यमा व्यक्तिले सोचन नभ्याउने, कुनै योजना बनाउन नभ्याउने स्थिति महशुस गरी यस्तो अवस्थामा हुने ज्यानसम्बन्धी अपराधको सजायमा १० वर्ष मात्र कैदको सहूलितपूर्ण व्यवस्था गरेकाले ज्यानसम्बन्धी १४ नं.को प्रयोग गर्नु पर्दा न्यायकर्ताले थाम्न नसकिने प्रकृतिको रिस उठेको समय र कसूर सम्पन्न भएको समयको अन्तरालको पक्षमा विचार गर्नुपर्ने ■ पीडितको निर्णयबाट उत्पन्न हुने आवेशको अवस्था त्यो हदसम्मको हुनुपर्ने मानिन्छ, जुन अवस्थामा सामान्य सुझबुझ भएको मानिस (Reasonable Person) समेत उत्तेजित हुन्छ र आफ्नो उत्तेजित अवस्थालाई नियन्त्रण गर्न सकिरहेको हुँदैन । यस्तो उत्तेजना पीडितको क्रियाकलापबाट अचानक (Sudden) उत्पन्न भई त्यसको आवेशले क्षणिकरूपमा (Temporarily) आत्मनियन्त्रण गुमाएको हुनुपर्ने । ■ आत्मनियन्त्रण गुमाउने अवस्था थियो थिएन भन्ने कुरा गणितीय हिसाबमा आंकलन गर्न नसकिए पनि यो कुनै घटना, परिस्थिति तथा मानवीय संवेदनशीलता जस्ता कुरामा भर पर्ने हुन्छ । यस्तो आवेशको अवस्था हुन आफैले केही कुरा गरी पीडितबाट आफूलाई उत्तेजित पार्ने कार्य (Self-induce Provocation) गरेको भन्न नहुनुका साथै पीडितको क्रियाकलापबाट उत्तेजित भए पनि त्यो उत्तेजना शान्त भएको (Cooling of Blood) अवस्थाले पनि आवेशको स्थितिलाई वर्जित गर्ने । <p style="text-align: right;">कमल कामी विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२६, पृष्ठ ८१४, संयुक्त इजलास</p>
७३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ छुरा जस्तो जोखिम हतियारले कलेजोसम्म काटिने गरी प्रहार भएको वारदातलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको ५ नं.ले भवितव्य ठहरिने प्रकृतिको मात्रै अवस्था नदेखिने । ■ मृत्युको कारणमा त्यही वारदातमा कलेजोसम्म काटिएकोसमेतबाट रगतमा संक्रमण भएको तथ्य लास जाँच परीक्षण प्रतिवेदनबाट देखिँदा वारदात मितिबाट २१ दिनभित्र घाइते परलोक नभएकोले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको ९ नं. बाट ज्यान मुद्दा चलन सक्दैन भन्ने प्रतिवादीको भनाई रहेको देखिन्छ । उक्त ऐनको ९ नं. आकृष्ट हुन ज्यान मार्नलाई अङ्ग भाँच्ने छिन्नेबाहेकको अवस्था हुनुपर्ने हुन्छ । वारदातमा धारिलो हतियारले कलेजोसम्म काटिने गरी प्रहार भएको देखिँदा ज्यान मार्नलाई अङ्ग भाँच्ने छिन्ने अवस्था भएन भन्न मिलेन । तसर्थ मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको ९ नं. बमोजिम २१ दिनभित्र वा बाहिर घाइते परलोक भएको भनी हेर्नुपर्ने स्थिति नरहने । ■ ज्यानसम्बन्धीको महलको ८ नं .ले यति दिनभित्रै परलोक हुनुपर्ने किरान नगरी घाइते थला परी जतिसुकै पछि मरे पनि ज्यानमाराको बात लाग्ने कानूनी व्यवस्था गरेकोमा कलेजो काटिएको निको नभई त्यसैको संक्रमणको निर्णयबाट घाइते परलोक भएको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको महलको ८ नं.को प्रावधानले समेट्दैन भन्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> हुलमुलमा हानाहान हुँदा दुई प्रतिवादीहरूले मृतकलाई कुटपीट गरेको छुरा भाटा इत्यादिले प्रहार गरेको र घाइतेको ज्यान गएको अवस्थामा वारदातको प्रकृतिले ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं.को अवस्था रहेको देखिने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध नेत्रबहादुर मगरसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०२७, पृष्ठ ८२७, संयुक्त इजलास</p>
७४.	<ul style="list-style-type: none"> उत्तेजनामा आई चोटमाथि चोट छाडिएको प्रमाणबाट पुष्टि भएको वारदातलाई ज्यानसम्बन्धी महलको ५ नं. मा वर्णित अन्तर्वस्तुको अभावमा भवितव्यको वारदात भन्न नमिल्ने । घटित वारदातको प्रकृति, “ज्यान मार्नाको मनसाय रहेनछ, ज्यान लिनुपर्नेसम्मको इबि पनि रहेनछ, लुकी चोरीकन हानेको पनि रहेनछ, उसै मौकामा उठेको कुनै कुरामा रिस थाम्न नसकी जोखिमी हतियारले हानेको वा विष खुवाएकोमा बाहेक साधारण लाठा, ढुङ्गा, लात मुक्का इत्यादिले हान्दा सोही चोट पीरले ऐनका म्यादभिन्न ज्यान मरेमा” मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. ले वर्णित गरेको अपराधको प्रकृतिभिन्न पर्न आउने । एक पक्षले अर्को पक्षको कुनै खास व्यक्तिलाई मार्ने गरी पूर्व रिसइबीका साथ योजना बनाएको वारदातलाई ज्यानसम्बन्धीको १३ नं. द्वारा परिभाषित गरिएको नियतवश वा मनसायपूर्वक गरिएको हत्याको संज्ञा दिन मिल्ने नभई ज्यानसम्बन्धीको १४ नं. अन्तर्गतको वारदात स्पष्ट हुने । एक पक्षले अर्को पक्षलाई मार्ने गरी पूर्व रिसइबीका साथ योजना बनाएको र सोहीअनुरूप कार्य नगरेको, मार्नु पर्नेसम्मको मनसायको पूर्णतया अभाव रहेको र पूर्व योजना र तयारीबमोजिम घटना घटेको नभै दुई पक्षबीच तत्काल मृतकको घर जाने विषयमा कुरा नमिलेको कारणबाट उठेको द्विपक्षीय विवादले कुटपीटको घटना भएकाले पूर्वरिसइबीको अभावमा आरोपित ज्यानसम्बन्धीको १३ (३) नं. को कसूरदार मात्र कानून र न्यायसङ्गत हुन नसक्ने । <p style="text-align: right;">पुष्पबहादुर कार्की विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३६, पृष्ठ ९३३, संयुक्त इजलास</p>
७५.	<ul style="list-style-type: none"> गाडीमा सवार भइरहेको अवस्थामा अभियोगपत्रमा उल्लिखित अवैध हातहतियारहरू बरामद भएको तथ्यलाई स्वीकार गरेको भए पनि अदालतमा बयान गर्दा सो गाडीमा आफूलाई अवैध हातहतियार रहेको भन्ने थाहा नभएको भनी उल्लेख गरेको देखिएको र निजलाई सो गाडीमा अवैध हातहतियार रहेको भन्ने कुराको जानकारी थियो भनी अन्य प्रतिवादीहरूलेसमेत भन्न नसकेको स्थितिमा अवैध हातहतियार राखेको गाडीमा चढेको कारणले मात्र निजले आरोपित कसूर गरेको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध प्रविण मिश्र नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४२, पृष्ठ १००२, संयुक्त इजलास</p>

<p>७६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ उसै मौकामा उठेको रिस थाम्न नसक्ने अवस्थाको समय क्षणिक हुँदा लामो समयसम्म रहँदैँन । रिस उठ्ने घटना वारदात भएपछि लामो अन्तरालपछि भएको अवस्थालाई यसले समेट्दैँन । एकै क्षणमा एक वा बढी मानिसलाई आवेश वा थाम्न नसक्ने रिस उठ्न सक्छ वा सक्दैँन भन्ने कुरा आवेश उत्पन्न गर्ने कारणमा निर्भर गर्ने गर्दछ । कुनै व्यक्ति विशेषलाई उसको आत्मसम्मानमा चोट पुग्ने वा गम्भीर सम्वेदनशील विषय लिई बेइज्जत गर्ने कार्य गरेमा त्यही व्यक्ति विशेषलाई क्षणिक आवेश वा तत्काल थाम्न नसक्ने रिस उठ्न सक्छ र अरू छेउछाउमा रहने सुत्रेलाई रिस उठे पनि थाम्न नसक्ने रिस भने उठेको नै हुन्छ भन्न नसकिने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध सुकराम श्रेष्ठसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४५, पृष्ठ १०३५, संयुक्त इजलास</p>
<p>७७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वैदेशिक रोजगार ठगी कसूर हुनको लागि विदेश पठाई रोजगारमा लगाई दिन्छु भनी इजाजत लिएका कम्पनी सञ्चालक हुन वा अन्य जो कोही व्यक्तिले अर्को व्यक्तिलाई झुक्यानमा पारी कुनै सम्पत्ति लिई विदेश नपठाएको र रकम पनि फिर्ता नगरेको अवस्था हुनुपर्ने । ■ ठगी गर्ने मनसाय पनि नभएको, ठगी गर्ने भनिएका मुख्य व्यक्तिसँग ठगी गर्ने कार्यमा मिलेको नदेखिएको र ठगी गर्दछ भन्ने थाहा जानकारी पनि नभएको अवस्थामा अर्को व्यक्तिलाई आफूसँग कुनै काम गर्न सल्लाहमात्र दिएको आधारमा ठगी गरेको हो भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">सतीस साह विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४६, पृष्ठ १०४३, संयुक्त इजलास</p>
<p>७८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकार वादी हुने फौजदारी कसूर प्रमाणित हुनको लागि कुनै फौजदारी कानूनको स्पष्ट उल्लङ्घन भएको हुनु जरूरी छ । फौजदारी कानूनको उल्लङ्घन गरेको भन्ने कुरा दावी लिनै पक्षले सप्रमाण पुष्टि गराउन सक्नुपर्ने । ■ राहदानीको भित्री पाना कागजको फोटोकपीसरहको कागज बनाएको कार्यलाई अभियोग दावीबमोजिम कीर्ते कागजको १, ९ र १२ नं. अनुसार सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते भन्न सक्ने अवस्था नहुँदा प्रतिवादीले राहदानीको भित्री पानालाई स्क्यान गरी सो कागजातहरू अप्रयुक्त अवस्थामा बरामद भएको घटनालाई सरकारी सक्ल कागज कीर्ते गरेको हो भन्न सकिने अवस्था नरहने । <p style="text-align: right;">मनिष श्रेष्ठ विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४७, पृष्ठ १०५०, संयुक्त इजलास</p>

<p>७९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीहरूले नेपाली रूपैयाँ बोकी हिँड्नुमात्र आफैँमा कसूरजन्य कार्य हुन सक्दैन । कसूरजन्य कार्य तबमात्र मान्न सकिन्छ जब त्यस्तो रकम गैरकानूनीरूपमा आर्जन गरेको वा कानूनप्रतिकूलरूपमा लिएको वा धारण गरेको हुन्छ । ■ रूपैयाँ सहटीको प्रयोजनका लागि धारण गरेकोसम्म कार्य सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ४(ड) मा उल्लेख भएअनुसार विदेशी विनिमय नियमित गर्नेसम्बन्धी प्रचलित कानूनको उल्लङ्घन गरेको मान्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">सुनील जयसवालसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ९०५४, पृष्ठ ११६८, संयुक्त इजलास</p>
<p>८०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ भिन्नभिन्न निकायका भिन्नभिन्न विशेषज्ञले एउटै राय प्रस्तुत गरी लिखतको आधिकारिकताका र त्यसको वैधानिकताका सम्बन्धमा उल्लेख गरेका तथ्यगत र वैज्ञानिक प्रमाणलाई अन्यथा भन्न मिल्ने कुनै आधार र विवाद देखाउने ठाउँ नहुने । ■ लिखत कीर्ते भनी विशेषज्ञले दिएको रायलाई प्रतिवादीले आधार र कारणसहित अन्यथा भनी खण्डन गर्न नसकेको अवस्थामा सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञको विज्ञतालाई कानूनीरूपबाट इन्कार गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">धर्मनाथ यादवको मु.स. गर्ने बुधनी देवी यादव विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ९०६१, पृष्ठ १२२५, संयुक्त इजलास</p>
<p>८१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मृतकसँगको सम्बन्धको कारण मृतकको मृत्यु आफ्नो कर्तव्यबाट भएको कुरालाई स्वीकार गर्दै प्रतिवादीले अनुसन्धानमा आफूले कसूर गरेकोमा साबिती बयान गरी सो वारदातमा अन्य कसैको मद्दत नरहेको र पछि अदालतमासमेत सोही बयानलाई पुष्ट्याउँ गर्ने गरी बयान गरेको देखिएको कुरालाई शव परीक्षण प्रतिवेदनले पुष्ट्याउँ गरेको हुँदा प्रतिवादीको साबिती बयान सर्वोत्कृष्ट प्रमाण भएको र त्यसको मिसिलसंलग्न अन्य वस्तुगत प्रमाणहरूबाट पुष्ट्याउँ भएको देखिएबाट प्रतिवादी कसूरदार हैनन् र निर्दोष नै हुन् भनी भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरूद्ध रामबहादुर विश्वकर्मासमेत नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ९०६२, पृष्ठ १२३२, संयुक्त इजलास</p>
<p>८२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अ.बं. १८८ नं. को व्यवस्थाअनुसार सर्वस्वसहित जन्मकैद वा जन्मकैद गर्नुपर्ने भएका मुद्दामा साबित ठहरे पनि भवितव्य हो कि भन्नेसम्मको शंकाको अवस्था विद्यमान हुनुपर्ने र अपराध गरेको अवस्था विचार गर्दा कसूरदारलाई ऐनबमोजिम सजाय दिँदा चर्को पर्ने भई घटी सजाय हुनुपर्ने देखेमा ऐनले गर्नुपर्ने सजाय ठहराई आफ्ना चित्तले देखेको कारणसहितको राय व्यक्त गर्नुपर्ने । ■ भवितव्य हो कि भन्नेसम्मको शंकाको अवस्था विद्यमान भएको मुद्दामा मात्र घटी सजाय गर्नुपर्ने कारणसहितको राय व्यक्त गर्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दाको वारदातमा प्रतिवादीद्वारा मृतकका टाउकामा प्रहार गरी मृतक भूईंमा ढलेपछि पनि पुनः पेटमा प्रहार गरी मृतकको मृत्यु भएको देखिएको र त्यसमा विवाद भएको अवस्था नदेखिएको हुँदा टाउकोमा भएको प्रहारले मृतक भूईंमा ढलेपछि पनि पुनः निज मृतकको पेटमा भएको प्रहारले प्रतिवादीको मृतकलाई मान्नेसम्मको मनसाय नभएको भनी पुष्टी गर्नसक्ने अवस्था नभएकाले त्यसलाई भवितव्य भनी भन्न सकिने अवस्था नदेखिने । ■ अ.बं. १८८ नं. बमोजिम सजाय चर्को पर्ने भई कम सजायको राय व्यक्त गर्दा सो रायको पनि मनासिब आधार हुनुपर्ने भई अभिव्यक्त रायको पुष्ट्याई (Justification) हुनुपर्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध केदार माझी नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६३, पृष्ठ १२४४, संयुक्त इजलास</p>
८३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जबर्जस्ती करणीको कसूर स्थापित हुन पीडितको कन्याजाली च्यालिएको हुनुपर्ने अवस्थालाई पूर्वशर्तकोरूपमा लिन मिल्दैन । Hymen is intact भएको अवस्थामा पनि जबर्जस्ती करणीको कसूर स्थापित हुन सक्ने । ■ घटनाबाट पीडित व्यक्तिले घटनाको सम्बन्धमा अदालतमा व्यक्त गरेको कुरा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१)(क) बमोजिम प्रत्यक्ष प्रमाणकोरूपमा अदालतले ग्रहण गर्नुपर्ने । ■ ज्यानसम्बन्धी अपराधहरूमध्ये कर्तव्य ज्यान (Murder) र यसको उद्योग (Attempt to murder) को बीचमा अपराधका तत्त्वहरूकोरूपमा रहेका आपराधिक कार्य (Actus reus) र आपराधिक मनसाय (Mens reus) को संयोजनात्मक उपस्थितिको दृष्टिबाट भिन्नता रहेको हुँदैन । दुबै प्रकृतिका अपराधमा सो अपराध गर्ने व्यक्तिले पीडितको मृत्युको मनसाय राखेर आफ्नो कार्यबाट आपराधिक कार्य सम्पन्न गरेको हुन्छ । तर ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध कायम हुनको लागि कुनै कारणले कर्ताको अपेक्षाअनुसार पीडितको मृत्यु भएको हुँदैन । ज्यानसम्बन्धी महलको १५ नं. बमोजिम मनसाय तत्त्वको विद्यमानता आवश्यक हुन्छ र यस्तो मनसाय अभियुक्तको क्रियाबाट स्पष्ट हुन्छ । ज्यान मार्ने मनसाय रहेको अवस्थामा ज्यान मार्न नपाएको स्पष्ट कारण र अवस्था देखिनुपर्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध रमेश भन्ने बीरबहादुर साकी नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६५, पृष्ठ १२५९, संयुक्त इजलास</p>
८४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटा अपराध गर्ने उद्देश्यले गरिएको आपराधिक कार्यबाट अर्को आपराधिक कार्य हुन गएमा पछिल्लो आपराधिक कार्य गर्ने मनसाय नभएको भन्ने आधारमा प्रतिवादीले कसूरबाट उन्मुक्ति पाउन सक्दैन, सरेको मनसाय (Transferred malice) को सिद्धान्तअन्तर्गत कसूरदार कायम हुने । <p style="text-align: right;">ज्ञानबहादुर भट्टराई विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६६, पृष्ठ १२६९, संयुक्त इजलास</p>

<p>८५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीले आफ्नो नाममा जारी भएको B वर्गको अनुमतिपत्रलाई सच्याई नियमानुसार लिइने कुनै पनि परीक्षामा संलग्न नभै फारमसमेत नभरी आफूसँग भएको अनुमतिपत्रमा F र G वर्ग थप गरी सरकारी छाप र दस्तखत भएको कागज व्यहोरा सच्याई थप गरी कीर्ते गरी सोको प्रयोगसमेत गरिरहेको तथ्यलाई मिसिल संलग्न प्रमाणबाट पुष्टि भएको देखिने । ■ आंशिक वा पूर्ण जुनसुकै प्रकारको कीर्ते गरेको भए पनि सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते गरेको प्रमाणित भएको अवस्थामा कीर्ते कागजको १२ नं .ले उसै अड्डाको कर्मचारी बाहेक अन्यलाई १ वर्ष थप कैदको सजाय गर्नुपर्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध निराजन सापकोटा नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०७१, पृष्ठ १३१३, संयुक्त इजलास</p>
<p>८६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै खास किसिमको सवारी साधन चलाउन कानूनले अनुमतिपत्र लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ भने त्यसलाई जस्ताको तस्तै मान्नुपर्ने । ■ सवारी साधन चलाउने अनुमतिपत्र लिनुपर्ने व्यवस्था ऐच्छिक नभई ऐनले गरेको अनिवार्य व्यवस्था भएकोले सम्बन्धित सवारी साधन चलाउने अनुमतिपत्र नलिएको व्यक्तिले त्यस्तो सवारी साधन चलाउन हुँदैन भन्ने कुरालाई अन्यथा मान्न नसकिने । ■ सवारी साधन चलाउने अनुमतिपत्र नलिएको वा एउटा वर्गको हलुका सवारी साधन चलाउने अनुमतिपत्र लिई अर्को वर्गको भारी सवारी साधन चलाउने कार्यलाई लापरवाहीयुक्त मान्नुपर्ने । ■ व्यक्तिगत सवारी साधन चलाउने र सार्वजनिक भारी सवारी साधन चलाउनेको सतर्कता भिन्नभिन्न मापदण्डका हुनुपर्ने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध राजकुमार तामाङसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७३, पृष्ठ १३२७, संयुक्त इजलास</p>
<p>८७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ उमेरको सम्बन्धमा सम्बन्धित विशेषज्ञले दिएको प्रतिवेदन र सोही व्यहोरा मिलानको बकपत्रसमेत भएवाट विशेषज्ञको राय प्रमाणमा लिन मिल्ने नै हुँदा र त्यस्तो राय अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म ग्राह्य हुने । ■ महिला र पुरुष दुबैको उमेर पुगेको छ र जबर्जस्ती करणीको १ नं. विपरीतको कार्य नगरी दुबैको मञ्जूरीबाट कुनै महिला र पुरुषबीच आपसी सहमतिमा करणी लिनुदिनु गरेको कार्यलाई Unlawful Act मानेको छैन । यसरी कानूनले नै Unlawful Act भनी परिभाषित नगरेको अवस्थामा उमेर पुगेका महिला र पुरुषबीच आपसी सहमतिमा स्थापित गरिएको सम्बन्धलाई कानूनविपरीतको कार्य मानी सजाय गर्न कानूनले नै बन्देज लगाउने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ उमेर पुगेका दुई महिला र दुई पुरुष एउटै कोठामा रात व्यतीत गर्नु, जबर्जस्ती करणीका विषयमा अर्को पक्षले अनभिज्ञता प्रकट गर्नु र जसलाई पीडित र आरोपित मानिएको छ ती दुबैले आफूले सहमतिमा करणी गरेको तथ्यलाई स्वीकार्नु, प्रमाण तथा तथ्यबाट जबर्जस्ती करणी भएको तथ्य स्थापित हुन नआउने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरूद्ध विकास भन्ने लोकबहादुर विश्वा नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७५, पृष्ठ १३४५, संयुक्त इजलास</p>
<p>८८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अबोध नाबालिकामाथि भएको कुकृत्यलाई समाजका अगाडि उदाङ्कित पाउँदै मृतकलाई सामाजिकरूपमा बेइज्जत गर्ने उद्देश्य रहेको भए सोही दिन निजलाई खोजी समाजका अघि लगी कारवाही गरिनुपर्दथ्यो तर कुटपीट गरी रातभर आफ्नो कब्जामा राखेबाट प्रतिवादीहरूको मृतकलाई मार्नेसम्मको योजना वा मनसाय थिएन भन्न मिल्ने अवस्था नरहने । ■ छोरी चेलीमाथि जबर्जस्ती करणीको प्रयास भएको भए मृतकउपर कानूनी कारवाहीको प्रक्रिया अघि बढाउन सकिने अवस्था विद्यमान रहँदासँदै सचेत गराउने निहुँमा मार्नेसम्मको ईत्री लिई योजना बनाई साङ्घातिकरूपमा मृतकलाई कुटपीट गरी रातभर बन्धक बनाई कर्तव्य गरी मारेको अवस्थामा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. को प्रयोग गरी सजाय घटाउने अवस्था र कारण नरहने । <p style="text-align: center;">कृष्ण दमाई विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७९, पृष्ठ १३८७, संयुक्त इजलास</p>
<p>८९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ लोकतन्त्रमा न्यायपालिकाको भूमिका जनताको अधिकारलाई संरक्षित गर्नुको साथसाथै कानूनी राज्यको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नुसमेत भएकोले र प्रेसको भूमिका जनतालाई सुसूचित गर्नुको साथसाथै जनहित र राष्ट्रहितमा जनता एवं जनताद्वारा निर्वाचित संस्थालगायत अन्य संस्थाहरूसमेतलाई जागरूकता कायम राख्ने भएकोले यी दुबै अर्थात् न्यायपालिका एवं प्रेस जगत लोकतन्त्रका मित्रहरू हुन् र यी संस्थाहरूको स्वतन्त्रता कायम रहनुपर्दछ भन्ने कुरामा विवाद गर्ने ठाउँ नरहने । ■ समाचारबाट न्याय सम्पादनको भूमिकामा रहेको न्यायपालिकाको गरिमामा ठेस पुग्न गएको र यसप्रति रहेको जनआस्थामा आँच पुग्न गएको कुरामा सन्देह नहुनुको साथसाथै लोकतन्त्रमा जनतालाई सुसूचित राख्नु पर्ने भूमिकामा रहेको प्रेस जगतप्रतिसमेत जनतामा भ्रम उत्पन्न भै अविश्वास उत्पन्न गर्ने कार्य भएको कुरा स्पष्ट देखिन आउँछ । जसले गर्दा अदालतप्रति तात्कालिकरूपले भ्रमको सिर्जना भएको भए तापनि वस्तुतः प्रेसप्रतिको जनविश्वास नै घटेको देखिने । <p style="text-align: center;">सर्वोच्च अदालत प्रशासन शाखासमेत विरूद्ध जनआस्था साप्ताहिकसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८०, पृष्ठ १३९२, संयुक्त इजलास</p>

<p>९०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीहरूले जाहेरवालालाई फायर गर्दाका साथसाथै गुहारगुहार भनी जाहेरवाला कराएको कारणले तुरुन्त गाउँलेहरूको उपस्थिति भई एकैछिनमा धेरै जमात अगाडि आई प्रतिवादीहरूलाई लखेट्दै लगेको कारणबाट पनि अन्य फायर हुन नसकेको अवस्था देखिँदा हारगुहार गर्दासाथै गाउँलेहरूको भीड तुरुन्त अगाडि आउनु नै तेस्रोतत्त्वको उपस्थिति भएको देखिने । ■ पेस्तोल जस्तो जोखिमी हतियारले पूर्ण मनसायपूर्वक जानीजानी जाहेरवालामाथि पेस्तोल प्रहार गरी घाइते पारी ज्यान मर्नेसम्मको काम गरेको तर कुनै तरहले ज्यान मर्न नपाएको हुँदा यी प्रतिवादीहरूले ज्यान मार्ने उद्योगको कसूर गरेको ठहर्ने । <p style="text-align: right;">रविन थापासमेत विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८१, पृष्ठ १४०७, संयुक्त इजलास</p>
<p>९१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ हातहतियार प्रयोग भएको तथ्य मौकामा हतियारसहित प्रतिवादी पक्राउ परेको कुराबाट पुष्टि भएकै छ । तापनि प्रतिवादीको वारदातमा संलग्नताको शङ्कारहित पुष्टि हुन नसकेको अवस्था र २ जना भनिएका प्रतिवादीहरू कसूरदार हुन् वा होइनन् भन्ने कुरा निजहरू फरार रहेकोबाट तत्काल यकीन हुन नसक्ने । ■ चारजनाभन्दा बढीको संख्या स्थापित हुन नसकेको स्थितिमा वारदातलाई डाँकाको वारदात हो भनी मान्न सकिने अवस्था रहेन, वारदातमा हातहतियारको प्रयोग भई जबर्जस्ती जाहेरवालसँग रकम लिएको अवस्था स्थापित भएको हुँदा चोरीको महलको ४ नं. बमोजिम जबर्जस्ती चोरी गरेको अवस्था देखिने । <p style="text-align: right;">विनोदबहादुर वलीसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८५, पृष्ठ १४३६, संयुक्त इजलास</p>
<p>९२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अभियोग दावी लगाउनु र अभियोग स्थापित हुनु अलगअलग कुरा हुन् । त्यसमा पनि फौजदारी कसूरअन्तर्गत अभियोग दावी लिँदा सो दावीलाई पुष्टि गर्ने यथेष्ट प्रमाणहरूको विद्यमानता हुनु अनिवार्य हुने । ■ अनुमान तथा अड्कलका भरमा अभियोगलाई स्थापित गर्दै जाने हो फौजदारी न्यायको मूल मर्म नै परास्त हुन गै समग्र न्याय प्रणालीप्रति नै वितृष्णा हुने । ■ प्रतिवादीहरू वारदातका बखत वारदात स्थलमा मौजूद हुनुबाहेक कुटपीट गरी मार्ने सम्मको कार्यमा प्रतिवादीहरूको अन्य कुनै काम, कारवाही भएको भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणको अभावमा प्रतिवादीहरूलाई अभियोग दावीबमोजिमको सजाय निर्धारण गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तविपरीत हुने । <p style="text-align: right;">नेपाल सरकार विरूद्ध थोमबहादुर तामाङसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९२, पृष्ठ १५१०, संयुक्त इजलास</p>

<p>९३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एकै परिवारका सदस्यहरूबीच रहेको अवैध सम्बन्धको बारेमा परिवारका अन्य सदस्यका सामु खुलासा हुनु र रातिको समयमा घरबाट बाहिर जाँदासमेत मृतकका श्रीमान् तथा घरपरिवारका अन्य सदस्यहरूबाट खोजतलास नगरिनु तथा प्रहरीमा उजुरीसमेत नगरिएबाट प्रतिवादीहरूको मृतकप्रतिको नकारात्मक मानसिकता प्रष्ट हुने । ■ पोष्ट मार्टम रिपोर्टबाट मृतकको मृत्यु कुटपीटबाट भएको भन्ने देखिएकोले आत्महत्या भन्न सकिने कुनै तथ्य विद्यमान नदेखिएको र मृतक घरबाट बाहिर गएको भन्ने सम्मको तत्काल अघि अवैध यौन सम्बन्धको विषयलाई लिएर विवाद गरी कर्तव्य गरी मारी फालेको प्रतिवादीहरूले स्वीकार गरेको देखिन्छ । उक्त विवादपछि मृतक घरबाट निस्केको र फिर्ता नआएको र मृतक मृत अवस्थामा फेला परेको भन्ने दर्शाएको पाइन्छ । मृत्युपूर्व घरको विवाद र तत्पश्चात् मृतकको लास फेला पर्नुलाई सो घटना र मृत्युबीचको कार्यकारणको सम्बन्ध नरहेको भन्न मिल्ने अवस्था नरहेन । <p style="text-align: right;">सविता रिजाल विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९३, पृष्ठ १५२२, संयुक्त इजलास</p>
<p>९४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतिवादीलाई कुटपीट गरिरहेकोमा मृतकलाई सम्झाउँन खोज्दा मृतकले नै प्रतिवादीलाई कुटपीट गरी सिंगल सिंगल खेल्ने हो भनी च्यालेन्ज गरेको हुँदा रिस थाम्न नसकी सोही वारदातस्थलमै भएको लाठाले हानेको र सोही चोटले मृतकको मृत्यु भएको तथ्य मिसिल प्रमाणबाट पुष्टि भएकोले प्रस्तुत वारदात मनसायप्रेरित नदेखिई आवेशप्रेरित हत्या देखिने । ■ प्रहरीमा कागज गर्ने ब्यक्तिले मृतकलाई करूवाले हानेको भनी अनुसन्धानमा कागज गर्दा लेखाएकोमा अदालतमा निज अनुपस्थित रही बकपत्र नगरेबाट मौकामा भएको कागजलाई प्रमाणमा ग्रहण गर्न नमिल्ने । ■ मृतकलाई लाठाले हानेको भनी स्वयं प्रतिवादीले अदालतको बयानसमेतमा स्वीकारी रहेको कुरामा ज्यानसम्बन्धी महलको १७ (३) नं. पनि आकर्षित नहुने । <p style="text-align: right;">सुजीत नेपाली विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९४, पृष्ठ १५३१, संयुक्त इजलास</p>
<p>७. फौजदारी कानून : दुनियावादी</p>	
<p>९५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ रीतपूर्वक चेक खिच्ने “ड्रअर” ले आफूले तिर्नु नपर्ने व्यक्तिलाई त्यसरी रकम र मिति सबै उल्लेख गरी आफ्नो सहिच्छापसमेत गरी चेक त्यतिकै दिएको रहेछ भनी मान्न नमिल्ने । ■ चेक खिच्ने (ड्रअर) सँग सम्पर्क राख्नु (Refer to drawer) भन्नुको अर्थ खातामा पर्याप्त रकम नभएकोले बैंकले चेक फिर्ता गरेको रहेछ भन्ने कुराको न्यायिक अनुमान गर्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो खातामा रकम नै मौज्जात नरहेको थाहा जानकारी हुँदाहुँदै चेक काटेर दिएको र चेक साट्न नसकेको कार्यले बैङ्किङ प्रणालीमा अविश्वासनीयता उत्पन्न हुन जाने हुँदा कम्पनी सञ्चालकहरूले गरेको कार्यलाई विद्यमान कानूनअनुरूपको कार्य मान्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">महेश्वरलाल श्रेष्ठ विरूद्ध डि.एम. ब्रीक एण्ड टायल फ्याक्ट्री प्रा.लि.समेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९५०, पृष्ठ १३७, संयुक्त इजलास</p>
९६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पछि भएका लिखतहरूमा अधिल्लो लिखतको व्यवहारलाईसमेत खुलाई सम्पूर्ण हिसाब किताब मिलान गरिएको भन्ने व्यहोरा पारी कागज भएपछि अधिल्लो लिखतको अस्तित्व कायमै रहिरहेको मात्र उचित र कानूनसङ्गत हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">मु.स. गर्ने दुर्गावती अग्रवाल खेरिया विरूद्ध गीरिराज कार्कीसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५२, पृष्ठ १५३, पूर्ण इजलास</p>
९७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ गाली बेइज्जतीसम्बन्धी मुद्दामा पीडित पक्षको इज्जत प्रतिष्ठामा पुग्न गएको क्षति वा हानि नोक्सानीबापत पीडित पक्षलाई प्राप्त हुने उपचार मनोवैज्ञानिक प्रकृतिको हुन्छ । यस क्रममा प्रतिवादी पक्षलाई साङ्केतिक प्रकृतिको सजाय गरी पीडित पक्षको इज्जत र प्रतिष्ठामा पुगेको क्षतिलाई अदालतले पुनःस्थापित गरिदिनु नै पीडित पक्षका लागि न्याय र प्रतिवादी पक्षका लागि दण्ड - दुबै प्रयोजनका लागि पर्याप्त हुन्छ । प्रतिवादीलाई हुने सजायको मात्रा यस सन्दर्भमा विचारणीय नै हुँदैन भन्ने होइन तर सजायको मात्रात्मक बढोत्तरीमा नै पीडित पक्षले पाउने उपचार खम्बीर हुन्छ भन्ने निरपेक्ष धारणा राख्न उपयुक्त नहुने । ■ कुनै खास तथ्य, घटना वा सन्दर्भको उल्लेख गरी प्रयोग गरिएका बेइज्जतीपूर्ण अभिव्यक्तिहरू जो वास्तवमा सत्य पनि हुँदैनन् । तिनीहरूको तुलनामा कुनै खास सन्दर्भको उल्लेख नगरी सामान्यरूपमा अभिव्यक्त गरिएका यस्ता शब्दहरूलाई पीडित पक्षको इज्जतमा पुग्ने क्षतिको दृष्टिबाट कम गम्भीर नै मान्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">खड्कबहादुर खत्री विरूद्ध पूर्णसिंह थापा मगर नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६१, पृष्ठ ८९६१, संयुक्त इजलास</p>
९८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फिराद दावी र प्रतिउत्तर जिकीरबाट मुद्दाको विषयवस्तु बन्ने भई सोही सीमामा रही मुद्दाका निर्णायक प्रश्नहरू निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ । अ.बं.१३३ नं. बमोजिम गराइने कागजबाट थप दावी गरिएको रहेछ भने वा थप प्रतिवाद गरिएको रहेछ भने पनि ती सम्बन्धित फिराद र प्रतिउत्तर भन्दा पृथक रहेछन् भने यस्ता नयाँ तथ्य वा माग वा जिकीरले मुद्दाको निर्णायक प्रश्न निर्धारण गर्नु पर्दा कुनै कानूनी महत्त्व राख्दैन । तसर्थ फिराद तथा त्यसको प्रतिवादस्वरूप प्रस्तुत प्रतिउत्तरमा सीमित भई अदालतले आफ्नो फैसला दिनुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कीर्ते कागजको ३ नं. र १० नं. अँगाली दायर फिरादमा फैसला बदर, दर्ता बदर र दर्ता हक कायम प्रकृतिका देवानी मागसमेत लिइएको फिराद अ.बं. ७२ नं. प्रतिकूल हुन्छ । फिराद देवानी वा फौजदारी कुन प्रकृतिको हो भन्ने निर्धारण गर्नु पर्दा फिरादपत्रले टेकेका कानूनी आधारलाई हेर्नुपर्ने । ■ जालसाजी क्रियाबाट हक स्थापित हुँदैन । जालसाजी ठहर भएको स्रोतले कसैलाई पनि हक प्रदान गर्न सक्दैन । दर्ता बदर, दर्ता र हककायमसमेत एउटै फिरादमा माग गरिएको अवस्थामा देवानी विषयमा प्रवेश नगरी निष्कर्षमा पुग्न नसकिने भएकाले फौजदारी विषयक मुद्दाबाट देवानी उपचार दिन कानूनन् असम्भव भएको अवस्थामा वादी दावी पुग्ने निष्कर्ष निकाल्न न्यायोचित नहुने । ■ मुद्दा सकार परिवारको अगुवा भई व्यवहार गर्ने व्यक्तिले गर्ने हो । मुद्दा सकार गर्दा अन्य परिवार सदस्यको पनि मञ्जुरी चाहिन्छ भन्नु प्रचलित कानून र व्यवहार प्रतिकूल हुन्छ । कसैले मुद्दा सकार गरेकोमा आपत्ति भए वा आफू पनि सरिक हुनपर्ने ईच्छा भए मुद्दा सकारसमेतका माध्यमले मुद्दामा संलग्न हुन सकिन्छ । मुद्दा सकार गर्नेको हैसियत पक्षसरह हुने हुँदा निजले मुद्दा फिर्ता लिन सक्ने । ■ मुद्दामा पक्ष कायम भएको मुद्दामा मिलापत्र गर्ने वा मुद्दा नै फिर्ता लिने जस्ता अधिकारको प्रयोग गर्न कुनै कानूनले रोक नलगाएकोले मुद्दामा पक्ष कायम भएको व्यक्तिले अदालतमा मुद्दा फिर्ताको लागि निवेदन दिई मुद्दा फिर्ता भएको कार्य आफैमा जालसाजी हुन नसक्ने । ■ दावी लिएकै भरमा सकार गर्न सक्ने परिवारका सदस्यले मुद्दा फिर्ता लिँदैमा वा मिलापत्र गर्दैमा वा सो मुद्दामा पक्षको हैसियतले कुनै कार्य गर्दैमा ती कार्य जालसाजी घोषित गर्दै जाने हो भने पारिवारिक संरचना र कानूनी प्रणालीलाई नै पुनर्परिभाषित गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">रत्ना स्नेही (सुनार) विरूद्ध अम्मरलाल सुनारसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८४, पृष्ठ ४४७, संयुक्त इजलास</p>
९९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जालसाजीको कसूर आफ्नो फाइदा र अरूको नोक्सानी पुऱ्याउने नियतले गैरकानूनी कागजको माध्यमबाट व्यक्तिद्वारा व्यक्ति विरूद्ध गरिने फौजदारी प्रकृतिको अपराध भएबाट जालसाजीको अपराध स्थापित हुन आपराधिक कार्य र सो कार्य गर्ने आपराधिक मनसायको पुष्टि हुनैपर्दछ । कुनै पनि कार्य स्वतः जालसाजीपूर्ण हुने होइन । जालसाजी हुन अंश लाग्ने सम्पत्ति बिक्री भई प्राप्त हुने अंश भागमा प्रतिकूल असर पऱ्यो भन्नुमात्र पर्याप्त नहुने । ■ फौजदारी विवाद अपराधसँग जोडिने भएबाट कर्ताको मनसाय तत्त्व मूलरूपमा हेरिनु पर्दछ भने देवानी विवादको जरो साम्पत्तिक र पदीय हकसमेत गाँसिने भएबाट कानूनद्वारा संरक्षित हकमा आघात पुगनु नै पर्याप्त हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो मञ्जूरीबिना घरव्यवहार चलाउन आफूखुशी गर्न पाउने हदभन्दा बढी जग्गा बिक्री भएबाट फौजदारी कार्य अर्थात् जालसाजी भयो भन्ने वादी दावीका सन्दर्भमा कीर्ते कागजको ३ नं. को परिधिभन्दा बाहिर जान नमिल्ने । ■ झूठा कुरालाई सद्दे हो भनी लिखितरूपमै काम सम्पन्न गरी अर्कालाई हानि नोक्सानी पुऱ्याउनु जालसाजीको अपराधिक कार्य हो । घरव्यवहार चलाउन आफूखुशी गर्न पाउने हदभन्दा बढी बिक्री गर्नुसँग झूठा कुरालाई सद्दे भनी लिखत गरिएको भन्न नमिल्ने । ■ दावीकर्तालाई प्रत्यक्ष हानि नोक्सानी पुगेको छैन, लिखत गरी लिने वा दिने दुबै वा एक पक्षको गैरकानूनी मनसायको अभाव छ र त्यस्ता लिखत पारीत गर्ने क्रममा तेस्रो पक्षलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याउने कपटपूर्ण नियत राखी कार्य भएको प्रमाण छैन भने त्यस्तो कार्य जालसाजीको कार्य हुन नसक्ने । ■ विभिन्न वैकल्पिक उपचारका मार्गहरू विद्यमान भएको अवस्थामा पक्षले आफूलाई सहज पर्ने बाटो अवलम्बन गर्न नसक्ने भन्ने होइन, सुनिश्चित उपचार विधि उपभोग गर्ने म्याद व्यतीत गरी अन्य मार्ग अवलम्बन गर्नुहुँदैन । यस्तो गलत मार्ग अनुशरण गर्ने पक्षलाई अदालतले मद्दत गर्न नसक्ने । ■ जुन लिखतका आधारमा जग्गा दर्ता भएको हो सोही मूल दावी दर्ता बदरमा नै दावी नपुग्ने भनी ठहर भएको फैसला अन्तिम भएको स्थितिमा उक्त लिखत जालसाजपूर्वक खडा भएको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ म्यादभित्रै उपयुक्त उपचारको मार्ग नअपनाई लिखत बदरमा दावी गर्ने हदम्याद व्यतीत गरी अर्को बाटो जालसाजको माध्यमबाट जालसाजीका तत्त्वहरू प्रकटरूपमा नदेखाई लिखत बदर हुनपर्ने देवानी तत्त्वका आधारमा आउन कानूनतः नमिल्ने । <p style="text-align: right;">शारदा घिमिरे विरूद्ध भगवती फुँयालसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८५, पृष्ठ ४५४, संयुक्त इजलास</p>
१००.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतमा दायर भई नातातर्फ विवाद उठेको मुद्दामा वादी प्रतिवादीको नाताको यकीन गर्ने अधिकारक्षेत्र कानूनले सम्बन्धित जिल्ला अदालतलाई नै प्रदान गरेको पाइने । ■ जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दायर हुन आएको नागरिकताको विषयमा सत्य तथ्य पत्ता लगाई पाउँ भन्ने निवेदनको आधारमा झूठा विवरण दिई नागरिकता लिएको भन्ने मुद्दा उठान गरी नाता यकीन गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीले डी.एन.ए. परीक्षण गर्ने भनी गरेको आदेशबाट अदालतमा विचाराधीन मुद्दामा नातासम्बन्धी विवाद निरूपण गर्ने अदालतको अधिकारक्षेत्रको अतिक्रमण हुन जाने । <p style="text-align: right;">राधादेवी अधिकारी विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ९००७, पृष्ठ ६३८, संयुक्त इजलास</p>

८. कार्यविधि कानून : देवानी

<p>१०१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ लेनदेन मुद्दाको फैसलाबमोजिमको बिगो प्रतिवादीले बुझाउन नसके वादीले सिधाखर्च दाखिल गरेमा थुनामा राख्नुपर्ने व्यवस्था देखिन्छ । यहाँ प्रतिवादीलाई कानूनले कुनै विकल्प दिएको देखिँदैन । अर्काको ऋण खाएपछि दिनु, तिर्नु ऋण खानेको कर्तव्य नै हो । आफैं ऋण नतिरेपछि अदालतमा मुद्दा परी फैसला भैसकेपछि फैसलाबमोजिमको बिगो बुझाउन प्रतिवादी बाध्य हुन्छ । यो वा त्यो बहानामा उसले उन्मुक्ति प्राप्त गर्न नसक्ने । ■ फैसलापश्चात् स्वयं अग्रसर भै बिगो बुझाउनुपर्नेमा वादीले प्रतिवादीको नाउँमा जायजेथा खोजी दरखास्त हाल्नुपर्ने र जायजेथा फेला नपारेको अवस्थामा सिधाखर्च दाखिल गरी थुनामा राख्न पाउने कानूनी व्यवस्थामा वादीको दरखास्त दायर भएपछि प्रतिवादीले सम्भव भए नगदै बुझाउनुपर्दछ, सम्भव छैन भने आफ्नो नाउँको जायजेथा देखाउनु पर्दछ । यी दुई अवस्था देखाउन नसकेको अवस्थामा थुनामा राख्न पाउने । ■ अरूसँग मुद्दा चलिरहेको छ भनेर लेनदेन व्यवहारको १९ नं र दण्ड सजायको ४२(२) को कानूनी व्यवस्थालाई निष्क्रिय बनाउन मिल्दैन । मुद्दा चलनु एउटा प्रक्रियासम्म हो । मुद्दा चलिरहेको अवस्थामा उसको हक ठहर्न पनि सक्छ र नठहर्न पनि सक्दछ । न्यायिक निकायमा विचाराधीन विषयवस्तुलाई आधार लिई अन्तिम भएर रहेको फैसलाको कार्यान्वयनलाई अवरोध खडा गर्नु न्यायोचित नहुने । <p style="text-align: right;">अमरनाथ गुप्ता विरूद्ध सीताकुमारी देवी शाहसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८३, पृष्ठ ४४१, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ तल्लो निकायबाट सबूद प्रमाण नै नबुझी इन्साफ हुन गएमा पुनः निर्णयार्थ जिल्ला अदालत पठाउँदा अनाहक मुद्दामा ढीलाई भई पक्ष विपक्षलाई अनावश्यक हैरानी नहोस् भन्ने हेतुले पुनरावेदन अदालतबाट सबूद प्रमाण बुझी इन्साफ हुन सक्ने । तर जिल्ला अदालतबाट इन्साफ नदिई खारेजी फैसला भएकोमा पुनरावेदन अदालतबाट ठहर इन्साफ फैसला हुँदा पुनरावेदन वा पुनरावेदकको न्यायप्राप्तिको प्रयासको एक तह हरण हुन जाने । ■ शुरूबाट खारेजी फैसला भएकोमा सबूद प्रमाण बुझी निर्णयार्थ शुरू तहमा पठाउनु न्यायोचित नै हुने । ■ पुनरावेदन सुनी यथोचित निर्णय गर्न पाउने पुनरावेदन अदालतको अधिकारमा कुनै कानूनले कुनै अवस्थामा वा कुनै प्रक्रिया पुन्याउनुपर्नेमा वा सुनुवाइमा रोक नलगाएसम्म पुनरावेदन अदालतबाट पुनरावेदन सुनी सदर बदर वा उल्टी गर्न सक्ने । ■ जिल्ला अदालतबाट सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी रैकर विर्ता छुट्याई निर्णय इन्साफ नभएकाले खारेजी फैसला भएकोमा सबूद प्रमाण बुझी निर्णय गर्न पुनरावेदन अदालतले जिल्ला अदालतमा पठाउन सक्ने । <p style="text-align: right;">मु.स.गर्ने तेजलक्ष्मी सिनारी श्रेष्ठ विरूद्ध ज्ञानलाल सिनारी श्रेष्ठसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८६, पृष्ठ ४६४, संयुक्त इजलास</p>

<p>१०३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दामा भएको फैसलाको कार्यान्वयन उक्त मुद्दाको औचित्यको लागि अनिवार्य र आवश्यक शर्त हो । मुद्दाको कार्यान्वयन गराइपाउने पक्षले नै कार्यान्वयन नगर्ने गरी म्याद नै गुजारी बसेमा वा उदासीनता देखाएमा बाहेक मुद्दा कार्यान्वयनको लागि अदालतमा निवेदन दिइसकेपछि घरसारमा मिलापत्र गरेको वा लेनदेन गरेको कुरासम्मलाई पनि कानूनी व्यवस्थाले स्वीकार नगरी अड्डाबाट नै ऐन फैसलाबमोजिम दिलाई भराई दिनुपर्ने व्यवस्था भएकाले फैसला कार्यान्वयन गराइपाउनु पक्षको निर्विवाद हक हुन जाने । ■ सामान्यतः तामेली भन्नाले कुनै काम सम्पन्न भैसकेको वा मुद्दाको रोहमा अब थप कुनै निर्णय गर्न नपर्ने गरी मुद्दा टुङ्ग्याउने कार्य भन्ने बुझिन्छ । यो कानून व्याख्यासम्बन्धी शाब्दिक (Literal) व्याख्याको नियम हो । शाब्दिक व्याख्या वा शब्दको सोझो अर्थ गर्दा कानूनको उद्देश्य र मनसाय पूरा हुने भएमा शाब्दिक व्याख्या नै गर्नुपर्छ । तर, कतिपय अवस्थामा शाब्दिक व्याख्याले प्रचलित ऐन, कानून र कानूनी लिखतका भावना र उद्देश्य नसमेट्ने अवस्था भएमा व्याख्याको स्वर्णीम नियमलाई अवलम्बन गर्नुपर्ने । ■ न्यायको रोहमा कानूनका भावना र उद्देश्य समेट्ने गरी कानूनको सकारात्मक पक्ष, भावना र मर्मलाई भेटाउन कानून, फैसला वा आदेशलगायत कानूनी लिखतमा प्रयोग भएका शब्दहरूको समग्र पृष्ठभूमि, भावना र मर्मलाईसमेत मनन गरी शाब्दिक व्याख्याभन्दा पर गई स्वर्णीम व्याख्या (Golden rule of Interpretation) पनि गर्नुपर्ने । ■ मुद्दाको अवस्था र परिस्थिति हेरी मुद्दाको अन्तिम टुङ्गो नलागेको अवस्थामा त्यस्तो मुद्दा तामेलीमा राखे पनि आवश्यकता र परिस्थितिअनुसार उक्त तामेली जगाउन सक्ने अभ्यास र प्रचलन रहिआएको अवस्थामा तामेली रहेको विवाद जगाउन नै नसकिने भन्ने देखिएन । अर्थात् मुद्दाको कारवाहीको अवस्था र परिस्थिति हेरी तामेली जगाउन सक्ने । ■ बिगोको कारवाही सम्पन्न हुन बाँकी नै रहेको अवस्थामा तत्कालीन असहज परिस्थितिको कारण देखाई पक्षले मुलतवी राखिपाऊँ भनी निवेदन दिएको अवस्थामा तहसीलदारबाट तामेली आदेश भएकै आधारमा मात्र उक्त तामेली शब्दको प्रयोग भएको एकमात्र कारणले बिगोको कारवाही सम्पन्न भएको भन्ने अर्थ गरी तामेली जगाउन नमिल्ने भन्ने अवस्था नदेखिने । <p style="text-align: right;">रामलखन महतो कोइरी विरूद्ध रामभजन राय यादवसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९४, पृष्ठ ५२८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दाको मुख्य विवाद नै लिफामा लिखत तयार भएको हो होइन भन्ने सम्बन्धमा केन्द्रित भएपछि प्रतिवादीको लिखत जाँचको सम्बन्धमा स्पष्ट कुनै जिकीर नलिएकाले लिखत परीक्षण हुनुपर्ने नै होइन भनी मात्र नमिल्ने ।

- विवादित लिखतको परीक्षण गर्नुपर्ने भएमा न्यायाधीश आफू स्वयम् सो विषयको विशेषज्ञ नहुँदा तद्विषयका ज्ञाता विशेषज्ञको राय लिनुपर्ने नै हुन्छ । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २३ को तर्जुमा यसै प्रयोजनका लागि भएको हो । अ.बं. ७८ ले पनि पक्षले लिखत अस्वीकार गरेको अवस्थामा स्वतन्त्र प्रमाणकारूपमा रहने विशेषज्ञको राय लिन बन्देज लगाएको अवस्था छैन । लिखतका विषयमा मुख नमिली रहेको अवस्थामा अदालती बन्दोवस्तको ७८ नं. को प्रक्रियापछि सोबाट उत्पन्न विवादको निरूपणको लागि विशेषज्ञबाट लिखत परीक्षण गराई लिखतको सम्बन्धमा उब्जिएका शङ्काको निवारण गर्नु अदालतको दायित्व हुन जाने ।
- कतिपय अवस्थामा अदालतले पक्षहरूको लागि मात्र नभई आफ्नो न्यायिक मनको सन्तुष्टिका लागि पनि लिखत परीक्षणलगायतका आवश्यक प्रमाण सङ्कलन गर्न सक्ने ।
- विशेषज्ञहरूको राय अन्तर्विरोधी रहेको अवस्थामा अदालतसँग तीन विकल्प रहन्छन् । पहिलो अन्य प्रमाणबाट कुन रायको पुष्टि हुन्छ त्यसलाई अवलम्बन गर्ने । दोस्रो, विकल्प हो कुन विशेषज्ञले कुन परीक्षण विधिबाट परीक्षण गरी के कस्तो आधारयुक्त राय दिएको छ भन्ने हेरी उपयुक्त लागेको राय आफ्नो विश्लेषणसहित अवलम्बन गर्ने । यी दुई विकल्प उपयुक्त नलागेमा तेस्रो विकल्पकोरूपमा कुनै तेस्रो विशेषज्ञ वा विशेषज्ञहरूको बोर्डबाट परीक्षण गराउन सकिने ।
- लिखत परीक्षण वैज्ञानिक कार्य हो । विज्ञानले विकसित गरेका नयाँ नयाँ प्रविधि र तिनबाट निस्कने निष्कर्षले न्याय सम्पादनलाई सघाउ पुऱ्याइरहेका हुन्छन् । त्यस्ता निष्कर्षलाई अकारण अदालतले इन्कार गर्न नसक्ने ।
- विशेष अध्ययन, तालिम र अनुभवद्वारा लिखत परीक्षणमा दक्षता हासिल गरेका विशेषज्ञ नवादीका साक्षी हुन् न प्रतिवादीका साक्षी हुन् । यी स्वतन्त्र विषय विज्ञहरूको राय न्याय सम्पादनकै सहजताको लागि हो । विशेषज्ञको राय अन्य प्रमाणबाट समर्थित नभएमा वा विशेषज्ञको दक्षतामा प्रश्न उठी सो सत्य भएमा वा विशेषज्ञको निष्पक्षतामा सन्देह उत्पन्न भई सो स्थापित भएमा र तिनलाई विश्वास नगर्ने मनासिब आधार भएमा बाहेक विशेषज्ञको रायलाई सीधै अस्वीकार गर्न नसकिने ।
- अदालतबाट विवादको निरूपण गर्दा मुद्दामा मुख नमिलेको कुरामा प्रमाण बुझ्न सकिन्छ । पक्षहरूले भनेका, देखाएका र उल्लेख गरेका प्रमाण मात्र बुझनुपर्छ भन्ने बाध्यता अदालतलाई नहुने । न्याय निरोपणका लागि मुख नमिलेका कुराका हकमा उचित र आवश्यक सम्झेका प्रमाण बुझ्न, अदालतले लिखत परीक्षण गर्न विशेषज्ञको सहयोग लिन सक्ने भएकाले यसमा पक्षहरूको स्पष्ट अनुरोध वा माग नै चाहिन्छ भन्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ विशेषज्ञको राय अदालतको सन्तुष्टिका लागि हो । मिसिल संलग्न सक्कल लिखत हेर्दा के कस्तो देखिन्छ र त्यसले विशेषज्ञको रायलाई समर्थन गर्छ वा गर्दैन भन्ने कुरा पनि अदालतबाट हेरिनुपर्ने पक्ष हो । सक्कल लिखतलाई सामान्यरूपमा नाङ्गो आँखाले हेर्दा तथा संलग्न फोटोहरू खासगरी वैजनी रङ्गको फोटो हेर्दा उक्त विवादित लिखत स्वाभाविक प्रकृतिको मात्र नसकिने । ■ लिफामा पछिबाट व्यहोरा थप गरी कपाली तमसुकको कागज खडा गरिएको हो होइन भन्ने सम्बन्धमा यकीन गर्न विशेषज्ञ बोर्डबाट परीक्षण भै प्राप्त भएको रायले प्रतिवादीले व्यक्त गरेको लिखतप्रतिको आशङ्का पुष्टि भएको अवस्थालाई वादीले अन्यथा भन्न नसकेको र अन्य प्रमाणबाट खण्डन गर्नसमेत नसकेको अवस्था हुँदा विवादित लिखत लिफामा पछिबाट प्रिन्ट गरिएको भन्ने विशेषज्ञको रायलाई अन्यथा मात्र नमिल्ने । ■ कीर्ते जालसाजीमा छुट्टै नालिस दिनुपर्छ भनी अर्थ गर्न मिल्दैन । कीर्तेमा छुट्टै नालिस नै नलिई लेनदेन मुद्दाबाटै कारवाही किनारा गर्न मिल्ने । ■ लेखक साक्षीसमेतका साक्षीहरू लाभ पाउन सक्ने व्यक्ति नहुँदा निजहरूलाई सजाय गर्न आवश्यक नसम्झी पुनरावेदन अदालतले सजाय नगर्नसमेत सक्ने नै हुँदा यसतर्फसमेत पुनरावेदन अदालतले कार्यविधिगत त्रुटि गरेको मात्र नमिल्ने । <p style="text-align: right;">विष्णु भट्टराई विरूद्ध राजकुमारी बस्नेतसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर १००१, पृष्ठ ५९१, संयुक्त इजलास</p>
१०५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सूचना दिँदा कुनै प्रतिनिधि उपस्थित भएन भने पनि लिलाम कार्य नरोकिने कानूनी व्यवस्था भइरहेको अवस्थामा सूचना कानूनबमोजिम प्रभावित भएको र प्रतिनिधि उपस्थित नभएको कारणबाट मात्र लिलामी प्रक्रियालाई त्रुटिपूर्ण भन्न नमिल्ने । ■ कानूनसम्मत् प्रक्रिया पूरा गरी तहसीलदारले पञ्चकृते मूल्य कायम गर्दा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७५(५) को (क) देखि (झ) सम्मका आवश्यकताअनुसार कुनै वा सबै आधार लिन सक्ने, नियमको देहाय (ङ)समेतलाई आधार मानी निर्णय गरेको पञ्चकृते मूल्याङ्कनलाई अन्यथा भन्नुपर्ने तथा निवेदकको जग्गा कति मोलिनु पर्ने हो सो सम्बन्धमा रिट क्षेत्रबाट निक्यौल गर्न नमिल्ने हुँदा जिल्ला अदालतबाट जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७५(६) को प्रक्रियाबमोजिम नगरपालिका, स्थानीय कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको प्रतिनिधिलाई साक्षी राखी बढाबढ गरी लिलाम गर्नुपर्ने । <p style="text-align: right;">धुवबहादुर के.सी. विरूद्ध राकेशकुमार गुप्तासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर १००३, पृष्ठ ६११, संयुक्त इजलास</p>

<p>१०६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रचलित कानूनमा विवादसँग सम्बद्ध विषयमा नालिस वा उजूर गर्न भनी कुनै निश्चित हदम्यादको व्यवस्था भएकोमा न्यायिक उपचारको माग गरी अदालतसमक्ष प्रवेश गर्ने पक्षले कानूनद्वारा निर्दिष्ट हदम्यादको अनुशरण गरेरमात्रै कानूनी उपचार खोज्नुपर्दछ । अदालतले पनि यस प्रकारको विवादमा न्यायिक निरूपणको क्रममा सर्वप्रथम फिराद कानूनमा उल्लिखित हदम्यादभित्र दायर भए नभएको कुरा यकीन गरी हदम्यादभित्रै दर्ता भएको देखिन आएमा मात्र विवादको तथ्यभित्र प्रवेश गरी सम्बद्ध कानून र प्रमाणका आधारमा विवादको न्याय निरूपण गर्नुपर्ने । ■ मुद्दामा हदम्यादको विषय विवादसँग सम्बन्धित कुनै पक्षले आफ्नो इच्छाअनुकूल संकुचित वा विस्तार गर्ने विषय नभई यो विशुद्ध विधायिकी कानूनद्वारा निर्दिष्ट भई प्राप्त हुने कानूनी हक हो । यस्तो हकलाई कुनै पक्षको अनुकूल वा प्रतिकूल हुने गरी व्याख्या गर्न नमिल्ने । ■ कानूनमा हदम्यादको विषय जे जुनरूपमा र जसरी प्रयुक्त भएको छ, अदालतले पनि सोसम्बन्धी कानूनी प्रावधानको व्याख्या कानूनी शब्दको अर्थ र उद्देश्यअनुरूपमात्रै गर्नुपर्ने । ■ अंश मुद्दाको ठहर खण्डमा केही उल्लेख नगरी फैसलाको तपसील खण्डमा बण्डा हुने सम्पत्तिमा उल्लेख भएको आधारमा मात्र अंश मुद्दाबाट हक कायम भएको मात्र नमिल्ने । <p style="text-align: center;">विजयबहादुर शाहीसमेत विरूद्ध हरिप्रसाद पौडेल नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १००८, पृष्ठ ६४५, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुचित कार्य गरेमा स्वीकार गरी हानि नोक्सानी व्यहोर्न मञ्जूर भएको अवस्थामा सार्वजनिक संस्थाका पदाधिकारी र फर्मका प्रोप्राइटर मिलेर कबुलियत सम्झौताबमोजिमको कार्य गर्दा सार्वजनिक पद धारण गर्नेले र फर्मले अनुचित कार्य गरेको र सार्वजनिक संस्थालाई हानि नोक्सानी भएकोमा सार्वजनिक संस्थालाई भएको हानि नोक्सानी फर्मबाट असूलउपर गर्ने गरी अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १२क. बमोजिमको निर्णय गर्ने अधिकार अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगलाई नभएको भन्न नसकिने । ■ फैसला वा निर्णयमा उल्लिखित जे जति विषय आफ्नो प्रतिकूल रहेको भनी बदर गरी माग्नु पर्ने हो ती सबै कुरा एकै पटक माग दावी लिई आउनुपर्ने हुन्छ । पहिलो अपिलमा एउटा कुरामा मात्र बदरको माग गर्ने पछि पहिलो अपिलमै बदरको माग गर्न सकिनेमा सो निर्णय बदरको माग नगरी दोस्रो अपिलमा थप माग गरी आएको अवस्थामा नेपाल सरकारले २ वर्षसम्मको लागि नेपाल सरकार वा सार्वजनिक संस्थाको छुपाई कार्यमा पुनरावेदकलाई रोक लगाएकोलाई अन्यथा गर्न सकिने अवस्था नरहने । ■ पहिलो पुनरावेदन गर्दा दावी जिकीर नै नलिएको विषय पछि दोस्रो अपिलमा थप दावी लिई आउँदा मन्त्रिस्तरको निर्णय बदर हुने अवस्था नहुने । <p style="text-align: center;">नेपाल साहित्य प्रकाशन केन्द्र विरूद्ध अख्तियार दुरूपयोग आयोग नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १०१६, पृष्ठ ७३३, संयुक्त इजलास</p>

<p>१०८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कार्य सम्पन्न हुनुअघि दायर मुद्दा र कार्य सम्पन्न भएपछिका मुद्दामध्ये अधिल्ला मुद्दाहरू पछिल्ला मुद्दाका सन्दर्भमा अवलोकनीय अवश्य हुन्छन् तर निर्णायक हुँदैनन् । कतिपय चुनौती दिइएका विषयमा पनि पछिल्ला मुद्दाबाट न्यायिक परीक्षण हुन अधिल्ला मुद्दाहरूको खारेजीले कुनै पनि किसिमको प्रतिकूलता सिर्जना नगर्ने । ■ गरिपाउन र रोकिपाउन मागका साथ दायर रिट निवेदनहरूको कार्य नै बाँकी नरही सम्पन्न भइसकेको र तीमध्ये कतिपय सम्पन्न कार्यलाई चुनौती दिई अन्तरिम मन्त्रिपरिषद्का अध्यक्षसमेतलाई विपक्षी बनाई दायर ७ थान रिट निवेदनहरू यस अदालतमा विचाराधीन रहेका छन् । निवेदक एवं विपक्षी दुबैतर्फबाट उपस्थित विद्वान कानून व्यवसायीहरू समेतसँग छलफल गरी विषयवस्तुको गाम्भीर्यता र औचित्यसमेतको आधारमा पूर्ण सुनुवाइ हुने रिट निवेदनहरूबाट १७ थान रिट निवेदनहरू अलग गर्ने गरी यस अदालतको दश सदस्यीय विशेष इजलासबाट २०७०।३।२० मा आदेश भएपश्चात् न्यायका मान्य सिद्धान्तसमेतको आधारमा कायम राखिराखुपर्ने अवस्थामा नरही औचित्यहीन अवस्थामा रहेका रिट निवेदनहरूको लगत कायम राखी राखुपर्ने अवस्था नहुने । <p style="text-align: center;">कञ्चनकृष्ण न्यौपानेसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ९०१७, पृष्ठ ७४३, विशेष इजलास</p>
<p>१०९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ दुई वा बढी अदालतमा परेका मुद्दाहरूमा कुन मुद्दाको कारवाही तथा निर्णय पहिले हुनुपर्ने हो र सो मुद्दाको निर्णय नहुँदासम्म कुन मुद्दाको कारवाही तत्कालका लागि यथास्थितिमा राखिनुपर्ने हो भन्ने कुराको निक्कौँल अ.बं. १२ नं. को परिप्रेक्ष्यमा हुनुपर्ने हुन्छ । यस कानूनको अध्ययन गर्दा दुई वा बढी मुद्दाहरूका विषयले एकअर्कालाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने अवस्थामा मात्र मुलतवीको प्रक्रिया आरम्भ हुन्छ । ती मुद्दामा अन्तर्निहित विषयवस्तुले नै कुन मुद्दाको निर्णय पहिले हुनुपर्ने हो भन्ने कुराको निर्धारण गर्ने । ■ एउटा मुद्दाको निर्णय नभई अर्को मुद्दाको निर्णय हुनै नसक्ने अवस्था भने टड्कारो देखिनुपर्दछ । मुलतवी राखे कुरालाई विधिकर्ताले विशुद्ध न्यायिक तजविजमा छाडेको छैन । पहिले कुन मुद्दाको निर्णय हुन किन आवश्यक छ भन्ने कुरा मुलतवी आदेशमा खुलाइएको हुनुपर्दछ र त्यो कानूनसङ्गत पनि हुनैपर्दछ । यस सन्दर्भमा मातहत अदालतको आदेश माथिल्लो अदालतले अ.बं. १७ नं. समेतका माध्यमले परीक्षण गर्नसक्ने । ■ मुलतवीआदेश गर्नुपूर्व कतै कुनै पक्षको मुद्दा ढीलाई गर्ने अभिप्रायले अर्को मुद्दा दायर गरेको त होइन भन्नेतर्फ पनि अदालतले चनाखो हुनुपर्दछ । अ.बं. १२ नं. मा विधिकर्ताले निर्णय हुन नसक्ने अवस्थामा मात्र मुलतवी राख्न निर्देशन गरेको कारण यही हो । मुद्दामा निर्णयको ढीलाईले कुनै पक्ष लाभान्वित हुने र अर्को पक्ष प्रताडित हुन सक्ने पक्ष पनि त्यत्तिकै विचारणीय छ ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ झूठा विवरण दिई नागरिकताको प्रमाणपत्र लिएको हो होइन भन्ने मूल प्रश्न हो । मूल प्रश्नमा अन्तिम निर्णय भएपछि गौण प्रश्नले आफ्नो बाटो लिन्छ । तसर्थ विवादको मूल प्रश्नसँग सम्बन्धित मुद्दाको कारवाही अगाडि बढाउन गौण प्रश्नसँग सम्बन्धित मुद्दा मुलतवी रहनु अ.बं. १२ नं. को प्रतिकूल नहुने । <p style="text-align: center;">गुमानसिंह कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४९, पृष्ठ १०६३, संयुक्त इजलास</p>
११०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अ.बं. १७ नं. को व्यवस्था कार्यविधिसम्बन्धी विषय हो । कार्यविधि कानूनअन्तर्गतको कानूनी व्यवस्थाबाट कसैको हक अधिकारमा असर पर्ने गरी मूलभूत विषयमा कुनै आदेश गर्न नमिल्ने । ■ मानो छुट्टिएको मिति अंश मुद्दामा सारवान् विषय भई अंशियारहरूको लागि निर्णायक विषयवस्तु हो । सो मितिलाई परिवर्तन गर्दा अंश सम्पत्तिको मात्रामा मात्र होइन कतिपय सम्पत्तिमा अंश पाउने र कतिपय सम्पत्तिमा अंश नपाउने अवस्थासमेत हुने अवस्था भएकोले मानो छुट्टिएको मिति अंश मुद्दामा सारवान् रूपमा प्रयोग हुने विषय हुने । ■ अ.बं. १७ नं. को रोहमा परिवर्तन गर्ने अधिकारक्षेत्र माथिल्लो अदालतले सैद्धान्तिक विचलन वा कानूनको घोर उल्लङ्घन भएको अवस्थामा बाहेक प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुँदैन । मातहत अदालतमा परेका मुद्दाको काम कारवाहीमा म्याद नाघेको वा बेरीत भएको अर्थात कार्यविधि कानूनको प्रयोगमा स्पष्ट त्रुटि भएको अवस्थामा मात्र अ.बं. १७ नं. प्रयोग गरी त्यसमा उपयुक्त आदेश गर्नुपर्दछ । न्यायिक मनको प्रयोग गरी निर्धारण गरिएको सो मितिलाई अ.बं. १७ नं. को रोहमा परिवर्तन गर्न नहुने र परिवर्तन गर्नुअघि फैसला गर्दा पर्ने स्पष्ट प्रभावलाई माथिल्लो अदालतले सदैव ध्यान राख्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">प्रेमकाजी शाक्य विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर १०५३, पृष्ठ ११६१, संयुक्त इजलास</p>
१११.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अंश मुद्दा ठहरेबमोजिम हुने र विवादित अंश मुद्दा मातहत अदालतमा विचाराधीन नै रहेको अवस्थामा माथिल्लो अदालतबाट यसो वा त्यसो गर्नु भन्नु वा यो वा त्यो प्रमाण बुझ्नु भनी विवादित मुद्दा हेर्न सक्षम रहेको जिल्ला अदालतलाई आफ्नो अन्तिम निर्णय सुनाउनुअघि नै हस्तक्षेप गरेर आदेश गर्दै जाने हो भने सम्बन्धित अदालतलाई कानूनले प्रदान गरेको मुद्दा मामिला हेरी अन्तिम निर्णय गर्ने क्षेत्राधिकारको औचित्यसमेत समाप्त हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दाको कारवाही हुँदै जाँदा इन्साफको रोहमा उपयुक्त अवसरमा अधिकारप्राप्त अदालतले आवश्यक कुराको विचार गर्ने कुरा सँधै सुरक्षित हुन्छ । सोबाहेक कार्यविधिगत विषयमा दुई तह अदालतबाटसमेत न्यायिक परीक्षण भइसकेको स्थितिमा पनि सोमा चित्त नबुझ्दाई रिट निवेदकले असाधारण अधिकारक्षेत्रअन्तर्गत रिट निवेदन लिएर आउनुले विचाराधीन मुद्दामा प्रमाण बुझी शीघ्र इन्साफ गर्नलाई नै अनावश्यक विलम्ब गर्नुबाहेक अरु केही नदेखिने । <p style="text-align: center;">दुर्गाप्रसाद कान्दु विरूद्ध सन्तोषकुमार कान्दुसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ९०५५, पृष्ठ ११७६, संयुक्त इजलास</p>
<p>११२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐन, अ.बं. १९३ नं. ले प्रदान गरेको पुनरावेदन गर्न पाउने कानूनी हकलाई अनुचित बन्देज लगाउने गरी साधिकार निकाय अदालतले कागज गराएको त्यस्तो कार्यलाई कानूनबमोजिमको कार्य भन्न मिलेन । ■ फैसला भएको मितिमा कुनै पक्षले फैसला सुनी पाएको कागज गरेको छ भने त्यो मितिबाट पुनरावेदन गर्ने म्याद शुरू हुन्छ । त्यसमा सम्बन्धित पक्षले पुनरावेदन गर्दछ वा गर्दैन भन्ने कुनै कुराले अर्थबोध राख्दैन । तर फैसला सुनिपाएको कागज गर्दा गराउँदा सम्बन्धित अदालतले कानूनको म्यादभित्र पुनरावेदन गर्नेछु भनी कागज गराउनुपर्नेमा सोविपरीत पुनरावेदन गर्ने छैन भनी शर्त उल्लेख गरी कागज गराउनु पुनरावेदन गर्न पाउने हकलाई अनुचित बन्देज लगाउनु हो । ■ कानूनले दिएको पुनरावेदन गर्ने हकलाई कानूनबमोजिम पुनरावेदन गर्नेछु भनी कागज गराउनुपर्नेमा सो विपरीत पुनरावेदन गर्ने छैन भनी अदालतले कागज गराउँदा कुनै पनि व्यक्तिको पुनरावेदन गर्ने हक त्यसरी गराइएको कागजले हनन् गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">श्रृजना लिम्बु विरूद्ध पिताम्बर लिम्बुसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ९०७६, पृष्ठ १३५३, संयुक्त इजलास</p>
<p>११३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एक पटक कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी लिलाम गरिने सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरी सो लिलामसम्बन्धी कारवाही अगाडि बढिरहेको अवस्थामा सो अन्यथा हुने गरी स्पष्ट कानूनको अभावमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्देशनको आधार मानी बैङ्कले लिलाम प्रक्रिया नै बदर गरिएको कार्यलाई कानूनसम्मत मात्र नमिल्ने । ■ कानूनबमोजिमको अख्तियार प्राप्त गरेको निकायले निर्णय गर्दा कुनै कार्य गैरकानूनी वा अनियमित तवरले भएको रहेछ भने त्यस्तो निर्णय गर्दा कानूनसम्मत तवरले कारण र आधार खोली निर्णय गर्नुपर्ने । ■ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग जस्तो संवैधानिक अङ्गले कुनै अन्य निकायको कामको निगरानी वा अनुसन्धान गर्दा उक्त निकायले गरेको काममा कुनै खास गैरकानूनी काम गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेको हो वा अनुचित कार्य गरेको हो सो किटान गरी मात्रै अन्य निर्णय वा निर्देशन दिन सक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ सर्वसामान्यरूपमा जुनसुकै निकायले आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्र गरिरहेको कामको औचित्य वा वैधता जाँच्ने र विवेकको प्रयोगमा हस्तक्षेप गर्ने कुरा वाञ्छनीय र स्वीकार्य हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">सुमन्त कोइराला विरूद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, काठमाडौंसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७७, पृष्ठ १३५८, संयुक्त इजलास</p>
११४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ लाभ र हानि, अधिकार र कर्तव्य तथा उपलब्धि र दायित्व पृथक कुरा होइनन्, यी एकअर्काका पूरक हुन् । परिवारका मूलकर्ताको कुनै बद्नियत रहेको प्रमाणित नभएको अवस्थामा निजको कार्य आफ्नो र आफ्नो परिवारको सुख, शान्ति र समृद्धितर्फ नै लक्षित रहेको मान्नुपर्ने हुन्छ । जरीवाना तथा बिगो जस्तो दायित्व सिर्जना भएपछि परिवार सदस्यले निजको व्यवहार थाहा थिएन, आफ्नो अंश मर्ने भयो भन्न मिल्दैन । लाभ हासिल गर्दा स्वीकार गर्ने र हानि हुँदा इन्कार गर्न नमिल्ने । ■ हकको दावी गर्ने व्यक्तिले सोसँगै जोडिएर आउने दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने स्थिति रहँदैन । केवल फौजदारी कसूरको कारणबाट हुने कैद जरीवानाको दायित्व विभाजित हुँदैन, जसलाई सजाय भएको हो उसैले व्यहोर्नुपर्दछ । तर, बिगो तिर्नुपर्ने जस्तो देवानी प्रकृतिको दायित्वको भागीदारीबाट सम्पत्तिमा हक दावी गर्ने व्यक्तिहरू निरपेक्ष हुन्छन् भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ कानूनी हक कानूनले निर्धारित गरेको सीमाभित्रबाट मात्र प्राप्त हुन्छ । कानूनको अमूर्त उल्लेखन हक प्राप्तिको आधार बन्न नसक्ने । ■ फैसला कार्यान्वयन अदालतको पहिलो प्राथमिकतामा पर्ने कुरा हो । परोक्षरूपमा नभई प्रत्यक्षरूपमा नै कसैको कानूनी हक नै लोप हुने अवस्था देखिएमा, भएको फैसलाकै प्रतिकूल कार्यान्वयन भएकोमा र कानूनद्वारा निर्धारित फैसला कार्यान्वयनको कार्यविधिमा तात्त्विक महत्त्व देखिने त्रुटि गरेको देखिएमा निश्चय नै कानून र कानूनी प्रक्रियाको रक्षक तथा कानूनी राजको संरक्षक यस अदालतले आँखा चिम्लिदैन । तर, यी तीन अवस्था नदेखिएमा फैसला कार्यान्वयनको प्रतिकूल धारणा यस अदालतले बनाउँदैन र सम्पन्न भइसकेको वा हुन लागेको फैसला कार्यान्वयन बदर वा अवरूद्ध गर्दैन । <p style="text-align: center;">सोनिका घर्ती क्षेत्रीसमेत विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८३, पृष्ठ १४२३, संयुक्त इजलास</p>

९. कार्यविधि कानून : फौजदारी

- ११५.
- अपराध अनुसन्धानको कार्यको लागि प्रहरीको व्यवस्था हुन्छ र प्रमाण केलाउने, मुद्दा चलाउने अदालतमा प्रतिरक्षाको लागि सरकारले आफ्नो पक्षबाट वकीलसमेत व्यवस्था गरी दिएको हुन्छ र अन्तिम अवस्थासम्म सरकारबाटै पीडितको तर्फबाट मुद्दामा प्रतिरक्षालगायतको काम गरिन्छ । पीडितको हैसियत गवाहमा सीमित हुन्छ । हाम्रो कानून प्रणालीमा पीडितले आफैले मुद्दा चलाउन सक्तैन । पीडितले राज्यबाट व्यवस्था गरिएको प्रहरी र सरकारी वकीलमा भर पर्नुपर्ने हुन्छ । पीडितले आफू पीडित भएको व्यहोरासहित प्रहरीमा किटानी उजूर गर्दासमेत प्रहरी र सरकारी वकीलले मुद्दा हेर्ने अदालतमा मुद्दा नचलाउँदा त्यो अवस्थामा पीडितले न्याय पाउने मौलिक हकबाट बञ्चित हुन पुग्ने ।
  - अपराधको अनुसन्धानमा सरकारी वकीलको निर्देशन र सोधखोजबाट पनि महत्वपूर्ण प्रमाण पत्ता लाग्न सक्दछ । अपराधको अनुसन्धानमा सरकारी वकीलको भूमिका नै रहँदैन भनी मात्र नमिल्ने ।
  - समाज र अपराध पीडितको प्रतिनिधित्व गर्दै शान्ति र व्यवस्था कायम गर्ने आफ्नो प्राथमिक दायित्व पूरा गर्न राज्यले कानूनबमोजिम स्थापित आफ्ना निकायबाट अनुसन्धान गरी उक्त अनुसन्धानको आधारमा अपराधिक कार्य र त्यस्तो कार्य गर्ने व्यक्तिको पहिचान गरी अदालतमा मुद्दा दायर गर्दछ । यसरी मुद्दा दायर गर्दा राज्य पीडित र अभियोग लगाइएको व्यक्तिप्रति जिम्मेवार हुनुपर्ने ।
  - अनुसन्धान र प्रमाणको आधारमा मात्र राज्यले कुनै शंकित व्यक्तिप्रति अभियोग लगाउन सक्दछ । अनुसन्धान र प्रमाणबाट कुनै व्यक्ति दोषी देखिएमा राज्यले त्यस्तो व्यक्तिउपर प्रचलित सारवान र कार्यविधि फौजदारी कानूनबमोजिम दोषको मात्राबमोजिम कानूनले व्यवस्था गरेको सजायको माग दावी लिई मुद्दा दायर गर्नुपर्ने ।
  - महान्यायाधिवक्तामा नेपाल सरकारको तर्फबाट मुद्दा चलाउने वा नचलाउने बारेमा निर्णय गर्ने अन्तिम अधिकार रहेको भए पनि सो अधिकारको प्रयोग त्यस्तो अधिकार प्रयोगकर्ताको स्वेच्छा (Pleasure) मा निर्भर नभई निष्पक्ष अनुसन्धानबाट देखिएको निष्कर्षमा आधारित हुनुपर्दछ । यही अनुसन्धानबाट कुनै व्यक्ति निर्दोष देखिएको अवस्थामा महान्यायाधिवक्ताको ईच्छामा निजको विरुद्धमा मुद्दा चल्ने र त्यस्तो अनुसन्धानबाट शंकित व्यक्ति दोषी देखिएको अवस्थामा केवल महान्यायाधिवक्ताको चाहनाको कारणले मात्र मुद्दा नचल्ने भनी निर्णय हुन सक्छ भनी संवैधानिक व्यवस्थाको अर्थ गर्नु मनासिब नहुने ।

नारायणसिंह राजपुतसमेत विरुद्ध महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत
नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४९, पृष्ठ १२७, संयुक्त इजलास

<p>११६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफूले जेठी श्रीमतीलाई पनि अंशसमेत दिई मिलापत्र गरिराखेको छु सल्लाहले नै विवाह गरेको भने पनि दोस्रो विवाह गर्न पाउने अवस्थाभन्दा बाहिर गएर कसूर गरिसकेपछि त्यसलाई उन्मुक्ति दिन कानूनले नमिल्ने भएकोले निजले गरेको कसूरजन्य अपराधबाट सफाइ पाउने आधार अंश मुद्दाको मिलापत्र हुन नसक्ने । ■ जिल्ला अदालतबाट फैसला भइसकेपछि पुनरावेदन अदालतमा सो शुरूको फैसला विचाराधीन रहेको अवस्थामा जाहेरीको विपरीत जाहेरवालीबाट परेको निवेदन कुनै पनि मूल्यको प्रमाण होइन । अदालतमा केवल प्रमाणको महत्त्व हुन्छ सिफारिशको होइन । प्रमाण पनि विधिसम्मत प्रक्रियाबाट मिसिलमा प्रवेश गरेको भएमा मात्र अदालतले त्यसमा ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्ने । ■ सरकारवादी मुद्दामा जाहेरवालीको हैसियत सरकारी गवाहको भन्दा बढी केही हुँदैन । यस्तो स्थितिमा पुनरावेदन अदालतमा सरकारी गवाहको प्रतिकूल अभिव्यक्तिले कुनै प्रामाणिक हैसियत राख्न सक्दैन । यस्ता सिफारिशी कथनले न्यायिक प्रयोजनका लागि कुनै पनि महत्त्व र हैसियत राख्न नसक्ने । <p style="text-align: right;">रामजीप्रसाद उपाध्याय विरूद्ध नेपाल सरकार नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९५१, पृष्ठ १४६, संयुक्त इजलास</p>
<p>११७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा ५ ले कुनै प्रकारको विदेशी मुद्रालाई नेपालभित्र ल्याउन, बाहिर लैजान वा बैंकिङ कारोबारसमेत गर्न नपाउने गरी निषेध गर्ने गरी सूचना प्रकाशित गर्नसक्ने अधिकार नेपाल सरकारलाई दिएको अधिकार प्रयोग गरी अर्थ मन्त्रालयले सूचना प्रकाशित गरी भा.रू.५००। दरका नोटको कारोबारमा लगाएको प्रतिबन्धलाई कानूनविपरीत भन्न नमिल्ने । ■ सटही वा कारोबार गर्न वा नेपालमा ल्याउन लैजानसमेत निषेधित नोटहरू साथमा लिई हिड्ने कार्य स्वयंमा कसूरजन्य कार्य भएकाले सो कसूरमा अनुसन्धान र कारवाही गर्न अधिकारप्राप्त निकाय राजश्व अनुसन्धान विभागले प्रचलित कानूनबमोजिम धरौटी मागी मुद्दाको कारवाही गर्ने गरी भएको आदेशलाई कानूनविपरीत भन्न वा मात्र नसकिने । <p style="text-align: right;">हुकुमसिंह थापा विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५४, पृष्ठ १६७, विशेष इजलास</p>
<p>११८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यक्तिको मृत्यु कर्तव्यबाट मात्र हुने नभई दुर्घटना वा दैवी निर्णयबाट पनि हुने गर्दछ । दुर्घटनावश आफन्त गुमाउनु परेको परिवारलाई मृत्युको पीडा त छुँदैछ त्यसमाथि शव परीक्षणको जटिल कानूनी प्रक्रियामा सरीक गराउँदा थप पीडा हुन सक्ने भएकाले आफ्नो कुल परम्पराबमोजिम लासको सद्गत गराउने कार्य महत्त्वपूर्ण हुन जाने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कतिपय अवस्थामा शव परीक्षण गराउने विषय धार्मिक, सामाजिक दृष्टिकोणबाटसमेत अनुपयुक्त र अव्यवहारिक बन्न पुग्दछ । त्यसैले कर्तव्यबाट मृत्यु भएको भन्ने आशंका नभएको तथा सडे गलेको अवस्थामा रहेको लाससमेत परीक्षण नै गराउनुपर्दछ, अनुसन्धानकर्ता प्रहरीलाई यस्तो अवस्थामा पनि तजविजी अधिकार दिन हुँदैन भन्ने कुरा विवेक र तर्कमा आधारित नदेखिने । ■ तजविजी अधिकारको व्यापक दुरुपयोग भएको निर्णयले समाजमा दण्डहीनताको अवस्था आएको भनी आधिकारिक अध्ययन अनुसन्धानसहितको तथ्य तथ्याङ्क वा दृष्टान्तसहित दावी गर्न नसकेको अवस्थामा सचेत नागरिककोरूपमा सार्वजनिक हकहितको प्रतिनिधित्व गरेको ठान्ने जो कोहीले पनि आफूलाई जिम्मेवार ढङ्गबाट प्रस्तुत गर्न सक्नुपर्ने । ■ केवल सस्तो लोकप्रियता, लहड् वा चर्चामा आउने हिसाबले मात्र जस्तोसुकै विषयवस्तुलाई विवादकोरूपमा अदालतसमक्ष लिएर आउने प्रवृत्तिले न्याय प्रणालीलाई नै अप्ठेरोमा धकेल्ने भएकाले यसतर्फ सम्बन्धित सबैको ध्यानाकर्षण हुन आवश्यक हुने । <p style="text-align: center;">अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७०, पृष्ठ ३०३, विशेष इजलास</p>
<p>११९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार जस्तो गम्भीर प्रकृतिको फौजदारी कसूरको बारेमा जाहेरी दिने पीडित वा अन्य व्यक्तिले आफूले एकपटक दिएको बयान फेर्दै हिँड्ने वा अदालतले बोलाएको समयमा उपस्थित नभई अदालतलाई असहयोग गर्ने हो भने एकातिर त्यस्तो अपराधको कसूरदारलाई सजाय गर्ने राज्यको उद्देश्य नै पराजीत हुन जाने र अर्कोतर्फ बिनानिर्णय यस्तो गम्भीर प्रकृतिको कसूर गऱ्यो भनी कसैका विरूद्ध जथाभावी उजूर गर्दै हिँड्ने, तर त्यसको विवेकसम्मत निरूपण गर्ने न्यायिक प्रक्रियाबाट भाग्ने प्रवृत्ति पनि पैदा हुन जाने । ■ जस्तोसुकै वैध कारण परी वा काबूबाहिरको परिस्थिति परी बयान फेरेको वा अदालतले बोलाएको समयमा उपस्थित हुन नसकेको अवस्थामा पनि पीडित वा जाहेरवालालाई अनिवार्यरूपमा कैद सजाय गर्नुपर्ने व्यवस्थाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार जस्तो गम्भीर प्रकृतिको अपराधबाट पीडित व्यक्तिलाई अझ बढी पीडित बनाई थप हिंसाको शिकार बन्नुपर्ने र न्यायबाट बञ्चित हुने अवस्था आउँछ । फलस्वरूप, आफैं विरूद्ध भएको गम्भीर अपराधको बारेमा पीडितले सूचना नै नगर्ने वा गर्न नसक्ने परिस्थिति सिर्जना हुने । ■ मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ दफा १५ को उपदफा (६) को कार्यान्वयनले पीडित व्यक्ति वैध निर्णयले अदालतले तोकेको समयमा उपस्थित हुन नसकेमा वा पहिले दिएको बयान भन्दा प्रतिकूल हुने गरी बाध्यात्मक परिस्थितिवश बकपत्र गरेको अवस्थामासमेत दण्डित भई थप पीडित बन्नुपर्ने परिस्थिति सिर्जना गरिदिएको छ । अदालतले पीडितको प्रतिकूल साक्ष्य (Hostile Witness) वा अनुपस्थितिको विषयमा न्यायिक

	<p>विवेक प्रयोग गर्न सक्ने कुराको अवरोधकोरूपमा रहेको कानूनी प्रावधानलाई विवेकसम्मत र उचित मान्न नसकिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको अपराधबाट पीडित व्यक्तिलाई मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १७ बमोजिम भराई दिने ठहर भएको क्षतिपूर्ति रकम भराउने प्रक्रियामा राज्यको संयन्त्रबाट सहयोग र पहल नहुने हो भने यस्ता अपराधबाट पीडितले न्यायको महशुस गर्न नसक्ने । ■ ऐनको दफा २६ बमोजिम पीडितलाई पर्याप्त सुरक्षा प्रदान गरिनु पनि उत्तिकै आवश्यक छ । यी समग्र व्यवस्थाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट मात्रै मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको अपराधबाट पीडित व्यक्तिले ऐनको दफा १५(६) बमोजिम अदालतले बोलाएको समयमा उपस्थित भई न्यायिक प्रक्रियालाई सहयोग गर्न समर्थ हुने । ■ निवेदकले वैधताको प्रश्न उठाएको दफा १५ को उपदफा (६) को कानूनी व्यवस्थालाई केवल पीडित व्यक्ति वा जाहेरवालाको एकपक्षीय कर्तव्यकोरूपमा थुपारी त्यसको उल्लङ्घनबापत निरपेक्ष कैदको सजाय गर्नुपर्ने गरी बाध्यात्मक व्यवस्था गर्ने प्रावधानलाई उचित र विवेकसम्मत मान्न नसकिने । <p style="text-align: center;">महिला कानून र विकास मञ्चसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७३, पृष्ठ ३२६, विशेष इजलास</p>
१२०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनी व्यवस्थाबमोजिम जरीवाना नबुझाए वा धरौट वा जमानत पनि दिन नसके जरीवानाबापत लाग्ने कैद र फैसलाले भएको कैद असूल गर्न कारागारमा पठाई दिनुपर्ने कानूनी व्यवस्था भएकोमा तत्काल हाजीर नभई ठहर भएको सजाय भुक्तान नगर्ने र पुनरावेदन गर्न अदालती बन्दोबस्तको महलको १९४ नं. को प्रक्रियाबमोजिम निवेदन नगरेका कसूरदारलाई सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयको सहयोगसमेत लिई पक्राउ गरी जुनसुकै समयमा फैसला कार्यान्वयन गर्न सक्ने अधिकार सम्बन्धित अदालतलाई हुने कुरा दण्ड सजायको २३ नं. र अदालती बन्दोबस्तको महलको १९४ नं. को कानूनी व्यवस्थाअनुसार कसूरदारले पुनरावेदन गर्न पाउने म्यादसम्म फैसलाबमोजिम लागेको सजाय असूल गर्न नमिल्ने भन्ने देखिन नआउने । ■ मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको महलको २३ नं. र अदालती बन्दोबस्तको महलको १९४ नं. को कानूनी व्यवस्थाको अनदेखा गरी वैयक्तिक एवं न्यायिक अधिकार कुण्ठित भयो भनी दायर गरेको बन्दीप्रत्यक्षीकरणको रिट निवेदन कानूनसम्मत मान्न नमिल्ने । ■ अदालतको फैसलाबाट कसूर कायम भई सजाय तोकिएका कसूरदारलाई फैसलाबमोजिमको सजाय असूल गर्नु अदालतको कानूनी दायित्व हो । कसूर ठहर भएका कसूरदारको सजाय कार्यान्वयन नहुने हो भने दण्डहीनता (Impunity) ले प्रश्रय पाउने मात्र होइन अदालतको फैसला निष्प्रभावी भई विधिको शासन नै कायम नहुने । <p style="text-align: center;">अमर नेपालीको हकमा पुनम नेपालीको विरूद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, केन्द्रीय अनुसन्धान ब्यूरोसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७७, पृष्ठ ३७५, संयुक्त इजलास</p>

<p>१२१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को अनुसूची १ मा उल्लिखित कुनै अपराधमा अनुसन्धानको लागि पक्राउ परेका व्यक्तिलाई थुनामै राखी तहकीकात गर्नुपर्ने अवस्था स्पष्ट उल्लेख गरेरमात्र प्रहरी कार्यालयले हिरासतमा राख्ने अनुमति माग गर्नुपर्ने र अदालतले पनि अनुमति दिन सक्ने । ■ पक्राउ परेको व्यक्तिलाई प्रहरी हिरासतमा नराख्दा अनुसन्धान तहकीकात नै अवरूद्ध हुन जाने वा अनुसन्धान तहकीकातमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने, पक्राउ परेको व्यक्तिले आफूविरूद्ध लाग्ने सबूद प्रमाणमा हस्तक्षेप गरी नष्ट गर्न सक्ने र निजले समाजमा पुनः अपराध गर्नसक्ने अवस्था देखिएमा थुनामै राखेर तहकीकात गर्नुपर्ने । प्रहरी हिरासतमा नराखी अनुसन्धान हुन सक्ने अवस्थामा प्रहरी हिरासतमा राख्नु औचित्यपूर्ण नदेखिने । <p style="text-align: center;">रामप्रवेश शाहसमेत विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९८९, पृष्ठ ४८३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतमा कारवाहीयुक्त अवस्थामा रहेको मुद्दामा मुद्दाको पुर्पक्षको सिलसिलामा थुनाबाट छुटेको समयमा घटित फरकफरक वारदात र फरकफरक मितिमा भएका फैसलाअनुसारको कैद म्याद ठेक्का पटकपटकको कैद खापी ठेकिएको कैद म्यादलाई दण्ड सजायको ४१ नं. को प्रतिकूल भन्न नमिल्ने । ■ एउटा मुद्दा फैसला भई उक्त फैसलाअनुसार ठहर भएको कैद नबस्दै कारवाही चलिरहेको मुद्दाको रोहमा थुनाबाट छुटेको अवस्थामा अर्को कसूर गरेकोमा दण्ड सजायको ४१ नं. को अन्तिम वाक्यांशअनुसार पटकपटकको कसूरमा सो कसूरबापत कैद खापी कैद म्याद ठेकिएको, विभिन्न मुद्दाहरूमा कैदका अतिरिक्त जरीवाना लागेको र फैसलाअनुसारको जरीवाना नतिरे नबुझाएको स्थितिमा अदालतबाट लागेको जरीवाना नतिर्दै बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">विष्णुबहादुर कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९१, पृष्ठ ५०४, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ राज्यले कानूनबमोजिमबाहेक कसैलाई स्वतन्त्रता उपभोग गर्न नसक्ने गरी थुनामा राख्न हुँदैन । व्यक्तिलाई थुनामा राख्नको लागि कुनै न कुनै फौजदारी कसूर प्रमाणित भई सजाय तोकिएको हुनुपर्दछ वा कानूनले थुनामा राख्न सक्ने भन्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेकै हुनुपर्छ । त्यसैले फौजदारी कसूर ठहर भई त्यसको सजाय स्वरूप थुनामा राखेबाहेकका अवस्थामा व्यक्तिलाई सामान्यतया थुनामा राखिन नहुने । ■ अदालतमा उपस्थित भई कागज गर्दा आफू कर्तव्य ज्यान मुद्दाको अभियुक्त हो पछि अर्कै नामबाट नागरिकता लिएको हो भनी स्वीकार गरी सहिछाप गरेको देखिँदा त्यस्तो कागजलाई अन्यथा भन्न नसकिने । ■ कर्तव्य ज्यान मुद्दामा बयान गर्दा एउटा नाम उल्लेख गरेको र पछि नागरिकता प्रमाणपत्र लिँदा अर्को नाम राखी आफ्नो नाम फरक राखेको मात्र कारणले उसले आफ्नो फौजदारी कसूरको दायित्वबाट उम्कन नसक्ने । <p style="text-align: center;">मिलन लामा विरूद्ध जिल्ला कारागार कार्यालय, रामेछापसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ९००९, पृष्ठ ६५४, संयुक्त इजलास</p>

<p>१२४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ डाँका मुद्दाको अभियोगपत्र दायर गर्दा चोरीको २७ नं. को दावी भएको नभै चोरीको १४(४) नं. बमोजिमको दावी भै ऐ.को १०(३) नं.समेतको दावी भएको साथै फैसलामासमेत १४(४) नं. बमोजिम नै सजाय भएको देखिन्छ । अभियोग दावीमा नै चोरीको १४(४) नं. बमोजिमको अभियोग रहेको र फैसलामासमेत १४(४) नं. बमोजिम सजाय भएको अवस्थामा दावी नै नभएको मुलुकी ऐन, चोरीको २७ नं. लाई आधार लिन नमिल्ने । <p style="text-align: center;">रोलास थापा विरूद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर १०१९, पृष्ठ ७५८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मानव अधिकार मौलिक हकको संरक्षणको मुख्य जिम्मा अदालतलाई सुम्पिएकाले अदालतले अति सावधानीपूर्वक वस्तुस्थिति, परिस्थिति, अपराधको प्रकृति, अभियुक्तको अवस्था सबै सेरोफेरो बुझी अज्ञाम गरी पटकपटक वा एकै पटक २५ दिनसम्म थुनामा राख्न अनुमति दिन सक्ने अख्तियारीको प्रयोग गर्नुपर्ने । ■ अनुसन्धानपूर्व नै अभियोजन कर्ताबाट अनुसन्धान गरी मुद्दाको तयारी नै नभएकोमा पहिलो दिनमै ठगी वा लेनदेन के हो भनी अदालतबाट थुनामा राख्न अनुमति नदिईदा फौजदारी अपराधको तहकीकातमा ठूलो व्यवधान पर्न जान्छ र यसतर्फ कुनै सतर्कता नअपनाई यस्तो आदेश बराबर हुन थाल्यो भने न्यायिक क्षेत्रमा अराजकता उत्पन्न हुने त्रास रहन्छ तथापि यही निर्णय देखाई आफ्नो व्यक्तिगत वा राजनैतिक वा जातीय द्वेषबाट पूर्वाग्रही भई दुराशयपूर्ण तवरबाट राज्यको शक्ति प्रयोग गरी कसैको हक कुण्ठित गर्न भने छुट कसैले नपाउने । ■ कुनै कानूनको व्याख्या गर्दा त्यसको अभिप्राय, प्रयोजन र मर्म सबैको समुचित अवलोकन हुनुपर्ने । ■ मातहतका जिल्ला अदालतबाट भएको कामकारवाही अवलोकन गरी सच्याउन लगाउने कार्य प्रथमतः पुनरावेदन अदालतबाट हुने हो । सच्याइने कार्यको प्रक्रियामा भिन्नता हुन सक्छ तर केवल अदालतमा दर्ता भएका मुद्दामा मात्र बेरित भएकोलाई सच्याउन लगाउन सक्छ, अदालतको अरू न्यायिक कामकारवाहीमा सक्दैन भनी संकुचित अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ कुनै अपराधको अनुसन्धान हुँदा जाहेरवाला र पोलेको प्रतिवादी दुई पक्षबीच विवादको स्थिति रहेकै हुन्छ, अनुसन्धान नै कुनै अपराधको विवादको विषयमा हुने । ■ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा २४(३) मा पक्राउ परेको व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष बाटोको म्यादाबाहेक २४ घण्टाभित्र उपस्थित गराउनुपर्ने संवैधानिक प्रावधान भएको देखिँदा पक्राउ परेको व्यक्तिको पक्राउ पर्नुपूर्व नै मुद्दा अदालतमा दायर भएकै वा हुनैपर्दछ भन्ने नभई विवाद र सोको अनुसन्धान हुँदा तत्काल जुन अपराध प्रथम दृष्टिबाट दृष्टिगत हुन्छ त्यही नै मुद्दा मानिने र त्यही मुद्दा हेर्ने अधिकारीकहाँ उपस्थिति गराउनुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै अपराधको विषयमा अनुसन्धान हुने र कुनै अपराधको विवाद सम्बन्धमा के कस्तो मुद्दा चलाउने भनी निराकरण हुने विषयलाई मुद्दासँग सम्बन्धित विषयवस्तु होइन भन्न नमिल्ने । ■ अनुसन्धान भै नसकेको र प्रतिवादी कायम भै नसकेको अवस्थामा जाहेरीबाट ठगीजन्य कसूरको विषय उठेको विवादलाई विवाद नै होइन र यसको मुद्दा विषयसँग कुनै सरोकार नै हुँदैन भन्न मिल्दैन । तसर्थ, पुनरावेदन अदालतबाट जिल्ला अदालतले थुनामा राखे अनुमति नदिएको आदेशउपर सुनवाइ गरी यथोचित आदेश गर्न सक्ने । ■ पुनरावेदन अदालतको आदेशानुसार थुनामा बस्नुपर्ने प्रायः निश्चित भइसकेपछि आदेश कार्यान्वयन र अनुसन्धानको प्रक्रियालाई समर्पण गरी सफा हात लिई चुनौती दिन अदालतमा प्रवेश गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">लिलाबहादुर गुरूङ्ग विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ९०३८, पृष्ठ ९५१, संयुक्त इजलास</p>
१२६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ घटनाबाट पीडित व्यक्तिले घटनाको तत्कालपछि व्यक्त गरेको कुरा अदालतले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१)(ख) बमोजिम प्रत्यक्ष प्रमाणकोरूपमा लिनुपर्ने । ■ आफूलाई बिक्री गरेको ठाउँबाट भागी काठमाण्डौं आई प्रहरीसमक्ष व्यक्त गरेको कुरा अदालतमा सनाखत गरी दिएको र पछि साक्षी सरह अदालतमा उपस्थित भई सोहीबमोजिम बकपत्र गरी दिएकोसमेत अवस्थामा निजको सो कथन प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १०(१)(ख) बमोजिम प्रमाणमा ग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो प्रत्यक्ष प्रमाणको विद्यमानतामा प्रतिवादीको इन्कारी बयान मात्रबाट निजको निर्दोषिता प्रमाणित हुन नसक्ने । ■ प्रतिवादीले पीडितलाई काठमाण्डौंबाट कलकत्ता लगी सोबापत रकमसमेत प्राप्त गरेको देखिएबाट निजले बिक्री गरेको मान्नुपर्ने र सो कुरा अदालतमा समेत स्वीकार गरेको देखिएको र अदालतमा स्वेच्छापूर्वक व्यक्त गरेको कुरा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ९ बमोजिम अभियुक्तको विरूद्ध प्रमाणमा लिनुपर्ने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरूद्ध दिनेश परियार भन्ने सनमान नेपाली नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ९०६४, पृष्ठ १२५१, संयुक्त इजलास</p>
१२७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ धरौट माग गर्नु र धरौट दिन नसक्दा थुनामा पठाउनु निरोधात्मक दण्डको अवधारणालाई आत्मसात् गर्नु र सुधारात्मक अवधारणालाई इन्कार गर्नु हो । धरौट मागनु पनि मुद्दा सुनुवाइको क्रममा ठहरेबमोजिम हुने आर्थिक दण्डकोरूपमा लिइने पूर्वशर्तको एउटा रूप हो । बालकको हकमा यस्तो शर्तद्वारा बाध्यकारी नियमनभिन्न पारी दण्डद्वारा अभिप्रेरित भई धरौट माग्ने कार्य बालअधिकारसम्बन्धी महासन्धि, १९८९ को धारा ४०(१) समेतको अनुकूल नहुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ बालबालिकाले गर्न पुगेको कुनै पनि कसूरजन्य कार्यमा निजको उमेरले नै दोषी मनोभावनाको कुनै भूमिका नरहने हुँदा त्यस्तो बालविज्याइप्रति तिनीहरूलाई सजायमुखीकरण गर्नुभन्दा सामाजिकीकरणमुखी गर्नु नै राज्यको प्रमुख दायित्व हुने । ■ तोकिएको सजायसमेत स्थगन हुने वा भोगन नपर्ने गरी निर्णयाधिकारीले निर्णय गर्न सक्ने अवस्थामा बालकलाई पूर्वशर्तकोरूपमा धरौटी मागी धरौटी दिन नसकेबाट धरौटीको विकल्पकोरूपमा थुनालाई लिएको कार्य नेपाल पक्ष भएको बालबालिकासम्बन्धी महासन्धि १९८९ को धारा ३(१) ३७(ख) र ४०(१) र बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११ र ५० समेतविपरीत हुने । <p style="text-align: right;">रामेश्वर चौधरी विरूद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७४, पृष्ठ १३३९, संयुक्त इजलास</p>
१२८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अपराधबाट पीडित हुनपुगेका व्यक्ति वा निजका आश्रितलाई भराउने क्षतिपूर्तिलगायतका राहत कार्यक्रमलाई प्रभावकारीरूपमा दिलाउनको लागि कसूरदारलाई छिटो छरितोरूपमा कानूनको कठघरामा उभ्याई उचित दण्ड दिन र पीडितलाई न्यायस्वरूप कानूनबमोजिमको क्षतिपूर्तिलगायतको राहत उचित र मनासिब समयभित्रै उपलब्ध गराउनको लागि हाल प्रचलनमा रहेको परम्परागत फौजदारी न्याय प्रशासनको कार्यशैलीमा परिवर्तन गर्नेपर्ने । ■ यस्तो किसिमको परिवर्तन भनेको फौजदारी मुद्दाहरूको सुनुवाइ प्रक्रिया लगाताररूपमा गरेर शीघ्र न्यायिकविन्दुमा पुग्नु नै हो । यही अहम् सवाललाई सम्बोधन गर्न जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ मा संशोधन गरी कानूनी व्यवस्था गरिएबाट यसको प्रयोग अनिवार्यरूपमा नै गर्नुपर्ने । ■ मुद्दा प्रवाहको व्यवस्थापनमा देखिएका समस्याहरूलाई निराकरण गरी मुद्दाका पक्षलाई छिटो छरितो न्याय प्रदान गर्ने उद्देश्यले कानूनमा व्यवस्था गरिएको लगातार कारवाही र सुनुवाइलाई प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक संयन्त्रहरूको निर्माण गर्नसमेत जरूरी हुने । ■ लगातार कारवाही र सुनुवाइको लागि नियमावलीको व्यवस्था स्वतः कार्यान्वयनमा आउन सक्दैन यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सरोकारवाला पक्षका साथै हरेक निकाय एवम् पदाधिकारीहरूको सहयोग र समन्वय निरन्तररूपमा नै भईरहन आवश्यक हुने । ■ मुद्दाको जटिलता र प्रकृतिका आधारमा मुद्दाहरूलाई वर्गीकरण गरी फरक व्यवस्थापन पद्धति (Differentiated Case Management System) लाई अँगाल्ने भन्ने कुरालाई पनि नीतिगत सुधारकैरूपमा हेर्नुपर्ने । <p style="text-align: right;">उमा तामाङसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७८, पृष्ठ १३६६, संयुक्त इजलास</p>

<p>१२९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ द्वन्द्वकालमा भएका हत्या हिंसा लगायतका मानव अधिकार उल्लङ्घनका सबै प्रकारका घटनाहरू संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्थापनका माध्यमबाट अन्त्य हुन्छन् भन्ने होइन । द्वन्द्वकालमा भएका गम्भीर प्रकृतिका मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटना र फौजदारी अपराध कसूरहरूको अनुसन्धान र अभियोजन गर्न संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्थाको प्रबन्ध भइनसकेको अवस्थामा नियमित फौजदारी न्यायप्रणाली स्थगन वा निष्क्रिय भएको सम्झन नमिल्ने । ■ उच्चस्तरीय सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग गठनसम्बन्धी कानूनको अभावमा उक्त आयोगको कार्यक्षेत्रभित्र के कस्ता प्रकृतिका घटना वारदात पर्ने भन्ने कुराको कितान हुन सकेको छैन । यस्तो अवस्थामा द्वन्द्वकालीन घटना र वारदातको सम्बन्धमा कानूनबमोजिम अनुसन्धान तथा अभियोजन गर्नेलगायतका कार्य सम्पादन गर्न नियमित फौजदारी न्याय प्रणाली निष्क्रिय भई रहन सक्दैन । लोकतान्त्रिक मुलुकमा कानून र न्याय प्रणाली कहिल्यै सुषुप्त हुँदैनन् । कानून कहिल्यै शून्य हुँदैन । फौजदारी अपराधको सूचना प्राप्त गर्ने, कानूनबमोजिम अनुसन्धान र अभियोजन गर्नेलगायतका कार्य सम्पन्न गरी न्यायिक प्रक्रिया अगाडि बढ्दछ । नियमित फौजदारी न्याय प्रणाली स्थगन नभई गतिशील भइरहने । ■ पीडकलाई क्षमादान दिने वा नदिने भन्ने कुरा द्वन्द्वका पीडित पक्षको चाहनामा भर पर्ने विषय हो । आफू विरूद्ध भएको अन्यायको उपचार खोज्न पीडित पक्ष पूर्णरूपमा सार्वभौम र स्वतन्त्र रहन्छन् । नागरिकको त्यस्तो नैसर्गिक अधिकारलाई संक्रमणकालीन न्यायप्रणालीले संकुचन वा नियन्त्रण गर्न सक्दैन । ■ न्यायिक अधिकारको सुनिश्चितताका लागि पनि द्वन्द्वकालमा भएका फौजदारी कसूर अपराध तथा गम्भीर प्रकृतिका मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनाहरूलाई सामान्य फौजदारी न्याय प्रणालीको दायराभित्र ल्याउनुलाई अन्यथा भन्न मिल्दैन । <p style="text-align: center;">गोविन्दप्रसाद शर्मा “बन्दी” विरूद्ध महान्यायधिवक्ताको कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९१, पृष्ठ १४८४, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुमति प्राप्त गर्ने जो कोहीले जुनसुकै समयमा जुनसुकै स्थानमा हातहतियार बोकेर हिड्ने अनुमति दिने हो भने समग्र समाजमा त्रासदीको वातावरण सिर्जना हुन गई नेपालको अन्तरिम संविधानले परिकल्पना गरेको कानूनी राज्यको अवधारणा नै ओझेलमा पर्न गई समाजमा अशान्ति र अव्यस्था उत्पन्न नहोला भन्न सकिन्न । संविधानले प्रत्याभूत गरेको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको हक निरपेक्ष हक हैन । सो हकलाई कानूनले यथोचित रोक लगाउन नसक्ने हुँदैन । त्यसैले पनि नेपालको अन्तरिम संविधान, ०६३ को को धारा १२ को उपधारा २ मा कानूनबमोजिम बाहेक कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण हुने छैन भन्ने व्यवस्था गरेको देखिने ।

	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ बमोजिम अनुसन्धानको लागि हिरासतमा राख्न अनुमति दिएको अवस्था अनुसन्धानको फाइलबाट देखिएको र अनुसन्धानबाट देखिन आउने परिणामका आधारमा मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भन्ने अवस्था बाँकी नै रहेको र नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा १३५ को उपधारा २ अनुसार कुनै अदालत वा न्यायिक अधिकारीसमक्ष नेपाल सरकारको तर्फबाट मुद्दा चलाउने वा नचलाउने भन्ने कुराको अन्तिम निर्णय गर्ने अधिकार महान्यायाधिवक्तालाई हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको अवस्थामा कानूनबमोजिम अनुसन्धानको प्रक्रियामा नै प्रभाव पर्ने गरी मागबमोजिम बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गर्न मिल्ने नदेखिने । <p style="text-align: center;">शुभराम बस्नेतसमेत विरूद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोकासमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९६, पृष्ठ १५४४, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०. उद्योग, वाणिज्य र कर</p>	
<p>१३१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> भन्सार एजेन्टको मृत्युपश्चात् निजको भन्सार एजेन्टसम्बन्धी अधिकार र स्वामित्व पनि स्वतः समाप्त भई हस्तान्तरण हुन नसक्ने । भन्सार एजेन्टसम्बन्धी इजाजत पत्र निश्चित व्यक्तिगत योग्यता र क्षमताको आधारमा प्राकृतिक व्यक्तिले मात्र प्राप्त गर्न सक्ने इजाजत पत्र हो भन्ने देखिएकाले भन्सार ऐन र भन्सार नियमावली, २०६४ बमोजिम भन्सार एजेन्ट इजाजत पत्र प्राप्त व्यक्तिको मृत्युपश्चात् त्यस्तो इजाजत पत्र मृतक व्यक्तिको हकवालाको नाममा नामसारी हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">पशुपति ढुवानी सेवा नामक फर्म विरूद्ध भन्सार विभागसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८९४१, पृष्ठ ४२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> सामान्यतः आय गरिन्छ भने त्यसमा कानूनबमोजिम कर लाग्दछ भन्ने कुराको अनुमान गरिनुपर्दछ । त्यसमा पनि कर लाग्ने र नलाग्ने भन्ने कुरामा कानूनमा भएका दुई व्यवस्थाबीच असमाञ्जस्यता देखिन्छ भने अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म कर लाग्दछ भन्ने व्यवस्थाको पक्षमा अनुमान गर्नुपर्ने । अवकाश भुक्तानीबापत दिइएको अतिरिक्त सहूलियत रकममा पन्ध्र प्रतिशत वा पाँच प्रतिशतमध्ये के कति कर लाग्ने हो भन्ने सम्बन्धमा द्विविधा भएको भए सोही प्रक्रियाबमोजिम स्पष्ट हुन सकिनेमा कर प्रशासन गर्ने कर कार्यालयलाई विपक्षी नै नबनाई सीधै रिट क्षेत्रमा प्रवेश गरेकोसमेत कानूनसम्मत नदेखिने । <p style="text-align: center;">चतुर्भुज भट्टसमेत विरूद्ध कृषि सामग्री कम्पनी लि.समेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५८, पृष्ठ १९७, पूर्ण इजलास</p>

<p>१३३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ साधिकार निकायबाट अनुमति प्राप्त गरी व्यवसाय सञ्चालन गरी तोकिएको समयमा नवीकरणसमेत गरिएको अवस्थामा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्तिको अधिकार स्वतः सिर्जना हुन जाने र त्यस्तोमा व्यवसाय सञ्चालनका वैध अपेक्षाहरू जागृत हुनुलाई अस्वाभाविक भन्न नमिल्ने । ■ कुनै पनि व्यवसाय सञ्चालनका लागि कानूनले गरेको प्रक्रिया र कार्यविधि निश्चित गर्नका लागि कानूनानुरूपको प्रक्रिया र विधिको अवलम्बन अपरिहार्य मानिन्छ । राज्य संयन्त्रभित्रका प्रत्येक अङ्गले आफ्नो कार्यक्षेत्र र कर्तव्य के हो भन्ने नबुझी जथाभावीरूपमा आफूलाई क्रियाशील गराउँदा त्यसले कानूनको शासनको मर्यादा भत्कन जाने । ■ व्यवसाय सञ्चालनका सिलसिलामा कम्पनीबाट तोकिएका शर्तहरूको पालना भयो भएन भन्ने मूल्याङ्कन र अनुगमन गर्ने अधिकार मन्त्रालयलाई रहे भएकै देखिन्छ । तर ती शर्तहरू अनुसार व्यवसाय सञ्चालन भयो भएन भन्नेतर्फ मूल्याङ्कन नै नगरी केवल सार्वजनिक लेखा समितिको निर्देशनलाई आधार बनाइएको अवस्थामा त्यस्तो निर्देशित निर्णयलाई साधिकार निकायले आफ्नो कानूनप्रदत्त अधिकारको प्रयोग गरी भएको निर्णयको संज्ञा दिन नमिल्ने । ■ नियम बनाउने आफ्नो कानूनी कर्तव्य लामो अवधिसम्म पूरा नगरी अकर्मण्य भएर रहने अनि नियम र कार्यविधि निश्चित नभएसम्मका लागि भनी व्यवसाय नै बन्द गर्ने गरी गरिएको निर्णयलाई कानूनानुरूपको निर्णय मान्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि. विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५९, पृष्ठ २०८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वातावरण ऐनअनुसार वातावरण प्रभावको दृष्टिले कुनै उद्योगले उत्पादन क्षमताको स्वीकृति लिनु एक कुरा हो । तर सोही स्वीकृतिको आधारमा उद्योगले निकासी गरेको सामान उत्पादन गर्दा प्रयोग भएको कच्चा पदार्थमा लागेको भन्सार महसूल फिर्ताको दावी गर्नु अर्कै कुरा भएकाले वातावरण ऐनअनुसार वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनको दृष्टिले लिइने स्वीकृति र औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ बमोजिम कर सुविधाको लागि लिइने स्वीकृतिलाई एकै अर्थमा लिन नमिल्ने । ■ उद्योगको वार्षिक उत्पादन क्षमतावृद्धि गर्न सकिने सुविधाको कुराले उद्योग दर्ता प्रमाण पत्रमा उल्लिखित वार्षिक क्षमताभन्दा बढी उत्पादित सामान निकासी गर्दा सो सामानमा प्रयोग भएको सामानमा लागेको भन्सार रकम फिर्ता माग गर्ने हक हुन नसक्ने । ■ कुन उद्योगले कति परिमाणको सामान उत्पादन गर्ने स्वीकृति लिएको छ, उक्त उद्योगले कतिसम्म सामान निर्यात गर्न सक्ने हो र सो सामानको कच्चा पदार्थ आयात गर्दा के कति कर तिरेको छ र के कति रकम फिर्ता दिनुपर्ने हो भन्ने कुरा अमुक उद्योगले लिएको प्रमाण पत्रमा उल्लिखित क्षमताको रेकर्डसमेतको आधारमा उद्योग विभागबाट आधार प्रमाणबाट यकीन गरिने विषय भएकाले सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कनद्वारा मात्र यकीन गर्नुपर्ने अवस्थामा असाधारण अधिकारक्षेत्र आकर्षित हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">श्रीकृष्ण आयल रिफाइनरी एण्ड भेजिटेबल इण्डस्ट्रिज प्रा.लि. विरूद्ध एकद्वार समिति उद्योग विभागसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६८, पृष्ठ २८१, संयुक्त इजलास</p>

<p>१३५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कम्पनीले लिएको ऋणको दायित्व ऋण लिँदा खडा गरिएको लिखतमा उल्लिखित शर्तबमोजिम चुक्ता गर्नुपर्ने हुन्छ । यदि बैंकले ऋण लिँदा कोही कसैबाट थप जमानी लिएको छैन भने उसले कम्पनीको सम्पत्तिभन्दा अन्यत्रबाट असूल गर्न सक्दैन । जुन कुरा कम्पनीको दायित्व कम्पनीको सम्पत्तिमा मात्र सीमित रहन्छ भन्ने कम्पनी कानूनको सीमित दायित्वको सिद्धान्तअन्तर्गतको विषयवस्तुभिन्न पर्ने । ■ कम्पनीले ऋण लिँदा कसैले व्यक्तिगत जमानी दिन्छ र ऋण लिँदा राखिएको धितोबाट असूल हुन नसकेको ऋण रकमबापत जमानी बसेको व्यक्ति वा संस्थाबाट असूल गर्नसक्ने नै हुन्छ । जुन कुरा नितान्त जमानीसम्बन्धी करारको विषयवस्तु हो, त्यसमा सीमित दायित्वको प्रसङ्ग आकर्षित हुन नसक्ने । ■ सगोलमा रहँदा घरको मूल कारणीले लिएको ऋण तथा कवूल गरेको दायित्व निवेदकले व्यहोर्न नपर्ने गरी कानूनले उन्मुक्ति दिएकोसमेत देखिँदैन । थप व्यक्तिगत जमानी दिइसकेपछि २०५९ सालमा अंश छोडपत्र गरी विवादको जग्गा दिएको देखिएको हुँदा कारोबार हुँदाको जमानीबापतको लिखतमा पक्राउ गर्न सकिने सम्पत्ति भनी रोक्का राखेकोलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">कमला अमात्य विरूद्ध हिमालयन बैंक लिमिटेड प्रधान कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९७, पृष्ठ ५५८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ खरीद गरी लिएको खाली जग्गामा घर टहरा निर्माण गरी उद्योग सञ्चालनका लागि आवश्यक मेसीन औजारहरूसमेत जडान गरिसकेको अवस्था भएकाले देश विकासको लागि औद्योगिक क्षेत्रको विकास पर्याप्त मात्रामा गरी आर्थिक उन्नतिको गतिलाई बढी गतिशील बनाउनुपर्नाको साथसाथै रोजगारमूलक उद्योग व्यवसायलाई सेवा सुविधा दिने राज्यको नीति रहेको अवस्थामा उद्योगलाई कानूनको दायरामा रही सहयोग पुग्ने किसिमले विद्युत प्राधिकरणले आफ्नोतर्फबाट औद्योगिक विकासको लागि सहयोग पुऱ्याउनुपर्ने दायित्वलाई कानूनबमोजिम निर्वाह गर्नुपर्दछ । नागरिक वा उद्योगले कसरी बिजुली सुविधा पाउन सक्छ भनी सोचनुपर्नेमा कसरी रोक्न सकिन्छ भनी परास्त गर्ने नीति लिन नहुने । ■ अरूको दायित्व सकार गराउन निवेदकलाई विवश गराउनु सो नगरे विद्युत लाइन नदिनु भनेको निजलाई उद्योग खोली पेशा व्यवसाय गर्न पाउने हकबाट बञ्चित गर्नु हो । विद्युत प्राधिकरणले लेना बक्यौता रकम इण्डष्ट्रिजको नाउँमा रहेको कित्ताबाटै असूल गर्नुपर्ने भनी आफैले मानी सोतर्फ पत्राचार गरी कारवाही चलाइसकेको अवस्थामा त्यही कुरा झिकी छुटै जग्गामा बनाएको उद्योगलाई छुटै कित्तामा अवस्थित इण्डष्ट्रिजले विद्युत महसूल बुझाउनुपर्ने दायित्व निर्वाह नगरेको कसूरमा बेसरोकारका निवेदकलाई सोको भागिदार बनाई उद्योग खोली आफ्नो पेशा व्यवसाय गर्ने कानूनी तथा संवैधानिक हकलाई कुण्ठित हुने गरी विद्युत आपूर्तिबाट बञ्चित गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">श्यामसुन्दर अग्रवाल विरूद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरणसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ९०२८, पृष्ठ ८३८, संयुक्त इजलास</p>

<p>१३७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ वन विकास कोषको लागि भनी थप कर लिन पाउने कानूनी व्यवस्थाको अभाव रहेको र सर्वोच्च अदालतबाट वन विकास कोषबाट थप कर लिन नपाउने भनी फैसला भइसकेको अवस्थामा विपक्षीहरूले निवेदकबाट थप कर असुली गरेको कार्य कानूनप्रतिकूल देखिने । ■ कुनै वस्तुमा थप कर असुल गर्ने भन्ने विषय सार्वजनिक नीतिसम्बन्धी विषय रहने र त्यस्तो विषयमा भएको निर्णय कुनै एक व्यक्ति वा पक्षका हकमा मात्र लागू हुने नभई सबैका हकमा समानरूपमा लागू हुने । ■ अदालतको फैसला र आदेशको पालना गर्नु सबैको समान दायित्व हुन्छ । सरकारी निकायबाटै अदालतको आदेशलाई बङ्ग्याई एकै समान वस्तुमा थप कर रकम नलिनु भनी अदालतबाट भएको आदेश कसैलाई लागू गर्ने र कसैलाई लागू नगर्ने कार्य असमान भई कानूनको शासन (Rule of Law) को प्रतिकूल हुने । <p style="text-align: center;">जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर विरूद्ध साई भेनियर उद्योग प्रा.लि. नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०६०, पृष्ठ १२१८, संयुक्त इजलास</p>
<p>११. राष्ट्रसेवक कर्मचारी</p>	
<p>१३८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ बहुवा समितिको निर्णयउपर चित्त नबुझाउने निजामती सेवा एवं नेपाल टेलिभिजन संस्थानका कर्मचारीले उजुरी गर्ने र सो उजुरी झूठा ठहरिएमा उजुरीकर्ताको अङ्क कट्टा गर्ने सम्बन्धमा सबै प्रकारका वा सबै तहका कर्मचारीलाई समान रूपले लागू हुने गरी व्यवस्था गरिएको कानूनी प्रावधानलाई पेशा रोजगार गर्ने हक वा समानताको हकको विपरीत भन्नु तर्कसम्मत हुन नसक्ने । ■ बहुवामा चित्त नबुझ्ने कर्मचारीले बहुवाको निर्णयमा चित्त नबुझाई उजुरी गरेको मात्र कारणले सो पश्चात्को बहुवा निर्णयमा उसको अङ्क स्वतः काटिने भन्ने पनि देखिँदैन । बहुवाउपर उजुरी दिँदा आधार, कारण र तथ्यमा आधारित भई सो उजुरी विश्वसनीय देखाउनुपर्ने । ■ बिनाआधार वा कारण हचुवाको भरमा अरूलाई अनावश्यक दुःख वा हैरानी दिने वा बहुवाको प्रक्रियालाई अनावश्यक उजुरी दिई लम्ब्याई राख्ने प्रयोजनले मात्र उजुरी नपरोस् भन्ने उद्देश्यले मात्र झूठा उजुरी दिएको ठहरिएमा अङ्क काटिनेछ भनी गरिएको कानूनी प्रावधानहरूलाई संविधानद्वारा प्रदत्त पेशा वा रोजगारीको स्वतन्त्रता वा समानताको हक वा सामाजिक सुरक्षाको हकविपरीत सम्झन नमिल्ने । ■ कुनै कानूनको वैधानिकताको प्रश्न उठाई निवेदन दिनुपूर्व निवेदकहरू जस्ता कानूनलाई पेशाको रूपमा अवलम्बन गरी क्रियाशील रहेका व्यक्तिले आफूले वैधानिकताको प्रश्न उठाएको कुनै प्रचलित कानूनको बारेमा यस अदालतले सोभन्दा अगाडि पनि निरूपण गरे नगरेको के छ भन्नेबारेमा वस्तुनिष्ठरूपमा खोज, अनुसन्धान गरी यकीन गर्नु निजहरूको पहिलो कर्तव्य हुन आउने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै प्रश्नमा यस अदालतलाई बारम्बार अलझाई रहने वा एक पटक निरूपण भएको भन्ने कुरालाई लोप गरी वा अनदेखा गरी पुनः त्यस्तै विषयमा प्रश्न उठाई पटकपटक रिट निवेदन दिंदै जाने हो भने विवादको अन्त्यहीन श्रृङ्खला खडा हुने र न्याय निरूपण भइसकेको प्रश्नमा यस अदालतले बारम्बार बोल्दै जानुपर्ने स्थिति आउँछ । यस्तो अवस्थाको लागि संविधानको धारा १०७ को उपधारा (१) को प्रयोग गरिन नहुने । <p style="text-align: center;">महिला कानून तथा विकास मञ्चसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९५६, पृष्ठ १८१, संयुक्त इजलास</p>
१३९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अवकाश पाइसकेको कर्मचारीका हकमा आचरणसम्बन्धी व्यवस्थाले नियमन र नियन्त्रण गर्न नमिल्ने । ■ असहमतिहरूका बीच सहमति र प्रतिस्पर्धात्मक सोचहरूलाई सहकारितामा परिणत गर्न रचनात्मक सोच र संस्कार विकास गरी सर्वस्वीकार्य वातावरण खडा गर्न हरेकले मद्दत गर्नुपर्ने हुन्छ । निवेदकको असन्तुष्टि उचित वा अनुचित जे लागे पनि कम्तीमा मुख्य रोजगारदाताको हैसियतमा नेपाल सरकारले निवेदकप्रति तीव्र आक्रोश र बदलाको भाव प्रदर्शन गर्न नमिल्ने । ■ निजामती सेवामा लामो समयसम्म काम गरी सेवाबाट बाहिरिँदा आफ्नो अनुभव र कार्यशैलीका बारेमा गरिएको टिप्पणीले कानूनको उल्लङ्घन भएको अवस्थामा बाहेक आफैँमा आपत्तिजनक पनि हुँदैन । सरकार समग्र राज्यको अभिभावक पनि भएकोले आफ्नाबारेमा गरिएको टिप्पणी अप्रिय भए पनि सुन्न सक्नुपर्ने हुन्छ । त्यस्तोमा सरकार बदलामुखी हुन वा हस्तक्षेपकारी हुन नमिल्ने । ■ अभिलेख राख्नुपर्ने वा राख्न सक्ने कानून बहाल नरहेको अवस्थामा निवेदकको नाम अभिलेखमा राख्ने भनी गरिएको निर्णय र तत्सम्बन्धी पत्रसमेत कानूनसङ्गत नदेखिने । ■ भविष्यमा दिन सकिने कुनै जिम्मेवारीलाई प्रभावित गर्ने उद्देश्यले कारवाही वा सजायस्वरूप त्यस्तो अभिलेखबद्ध गर्न खोजेको हो भने त्यो निवेदकको विरूद्धको नकारात्मक कारवाहीको स्थानमा रहन्छ । यस्तो सजाय सरहको परिणाम सिर्जना गर्ने हो भने प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तबमोजिम सफाइको मौकाको आवश्यकता रहने हुनाले त्यस्तो मौकाबेगरको अभिलेखमा जनाउने कार्य वाञ्छनीय र कानूनसङ्गत मात्र नमिल्ने । <p style="text-align: center;">श्यामप्रसाद मैनाली विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८९६५, पृष्ठ २५६, संयुक्त इजलास</p>
१४०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता पूरा गरी लिइएका तालिमबापतको अङ्क दिइनेछ भन्ने नै उक्त नियमावलीको व्यवस्थाबाट स्पष्ट अर्थ बोध भैरहेको पाइन्छ । न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता पूरा गरी भन्ने नियमको पहिलो वाक्यांशमा उल्लेख भएको पदावलीबाटै सो कुरा थप प्रष्ट हुने हुँदा यसमा द्विविधा हुनुपर्ने वा व्याख्याको कुनै गुञ्जायस छैन । जहाँ कानूनी व्यवस्था

	<p>अस्पष्ट वा द्विविधापूर्ण हुन्छ त्यस्तो अवस्थामा मात्र व्याख्याको औचित्य रहन्छ । तर, कानून स्वयम्मा स्पष्ट र बोधगम्य छ भने बलपूर्वक व्याख्या गर्नु कानून व्याख्याको नियमअनुरूप हुन नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ शिक्षक पदमा रही सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य प्रकृतिबाटै सम्बन्धित विषयको न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता आवश्यक पर्ने । ■ शिक्षण पेशाले निश्चित प्रकारको तालिमकोसमेत माग गर्दछ । त्यसैले सेवा प्रवेश गरेको शिक्षकको शिक्षण सिकाइ सीपको विकास गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्नको लागि तालिम पनि उत्तिकै अपरिहार्य हुन जान्छ । यसबाट न्यूनतम् शैक्षिक योग्यता हासिल गरी सेवा प्रवेश गरेको शिक्षकले लिएको तालिमबापतको अङ्क प्रदान गर्नेगरी नियमावलीमा भएको व्यवस्था औचित्यका दृष्टिकोणबाटसमेत अन्यथा नदेखिने । ■ न्यायिक व्याख्याबाट नीति परिमार्जन गर्न नमिल्ने हुँदा त्यस्तो स्थितिको महशुस हुन गएमा सम्बन्धित निकायहरूले आफ्नो नीतिमा परिवर्तन गरी अव्यवहारिक कानूनहरूमा सुधार गर्दै जानु श्रेयस्कर हुने । <p style="text-align: center;">टोपबहादुर भूषाल विरूद्ध शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९७४, पृष्ठ ३३९, पूर्ण इजलास</p>
<p>१४९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ निजामती किताबखानाको अभिलेखसमेतबाट उमेर ५० वर्ष पुगेको नदेखिएकोले निजामती सेवा ऐनमा उल्लिखित शर्त पूरा गरी निवेदन दिएका बखत कानूनबमोजिम हुने नै हुँदा कानूनमा भएको व्यवस्थाविपरीत अवकाश पत्रअनुसार एक श्रेणीमाथिको सुविधा दिनु दिलाउनु भनी अहिले नै आदेश प्रदान गर्न नमिल्ने । ■ निर्णय कार्यान्वयन भएमा मात्र त्यसले सार्थकता पाउँछ । नत्र त्यसको अर्थ हुँदैन । एकैसाथ बढुवा गरी राजीनामासमेत स्वीकृत गरेको अवस्थामा बढुवा गर्न उमेर नपुगेका कारण बढुवा कार्यान्वयन हुन नसकेको बढुवालाई छाडी राजीनामा मात्र कार्यान्वयन गर्नु भन्न कानूनतः मिल्दैन । बढुवा कायम नहुने तर राजीनामा भने स्वीकृत हुने भनी आंशिक निर्णय कायम राख्न उचित र विवेकसम्मतसमेत नदेखिने । ■ आफूले बढुवा पाउँछु भनेर राजीनामा दिएको तर कानूनी व्यवस्थाको कारण अन्ततः बढुवा नहुने भएपछि सेवाको निरन्तरताको लागि गएकोमा राजीनामा मात्र स्वीकार र कार्यान्वयन गर्नु भन्न नमिल्ने । ■ एउटै राजीनामा पत्रमा उल्लिखित आफूप्रतिकूलका कुरा लागू नगर्ने तर आफू अनुकूलका कुरा मात्र पालन गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने गरी राजीनामा बदर गर्न नमिल्ने भनी निर्णय गरेकाले निवेदकलाई सेवामा निरन्तरता दिन नमिल्ने गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नदेखिने । <p style="text-align: center;">गोपालकुमार अधिकारी विरूद्ध निजामती किताबखानासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८९८०, पृष्ठ ४०२, संयुक्त इजलास</p>

<p>१४२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रहरी सेवामात्र होइन जुनसुकै सार्वजनिक सँगठनमा अनुशासनको अति नै महत्त्व रहन्छ । अझ प्रहरी सँगठन त जनताको जीउ धनको रक्षार्थ अहोरात्र खट्नुपर्ने सँगठनमा जुनसुकै बेला पनि कर्तव्यमा तयार रहनुपर्ने र सँगठनको नियम अनुशासनलाई कडाइका साथ पालना गर्नुपर्दछ । यसमा उपल्लो अधिकारीको आज्ञा आदेशको कार्यान्वयनमा आदेश प्राप्त गर्ने निकाय वा पदाधिकारीले आफ्नो विवेकको प्रयोग गरी अन्यथा गर्न नसक्ने । ■ अनुशासन, मर्यादापालना एवं कर्तव्यनिष्ठताले अति नै महत्त्व राख्ने प्रहरी सँगठनमा ऐन, कानून, तथा अनुशासनको तेजोवध गरी आफू कार्यरत् निकायका आफूभन्दा वरिष्ठ कार्यालय प्रमुख तथा अन्य प्रहरी अधिकृतहरूलाई बन्धक बनाउने तथा सशस्त्र विद्रोह कार्यमा संलग्न रहेको देखिन्छ । राष्ट्र र राष्ट्रवासीको सुरक्षार्थ अहोरात्र खटिनुपर्ने प्रहरी कर्मचारीबाट भएका यस प्रकृतिको कार्य अनुशासनहीन, गैरजिम्मेवारपूर्णमात्र नभै ऐन नियमविपरीत भै कारवाहीयोग्य नै देखिन्छ । यस प्रकृतिका कार्यलाई नरम दृष्टिकोणले हेर्ने मिल्दैन र हेर्न नसकिने । ■ अनुशासनहीन, गैरकानूनी र उच्छृङ्खल कार्यलाई बढावा दिदै जाने हो भने अनुशासनहीनता मौलाउन गई कालान्तरमा यस्ता सुरक्षा निकायहरू निकम्मा हुन पुगी अन्त्यमा जनताको जीउ धन नै खतरामा पर्दछन् र दण्डहीनता चरम उत्कर्षमा पुगी समाजमा मत्स्य न्यायको स्थिति सिर्जना हुन पुग्ने । ■ ऐन, नियमको बर्खिलाप कार्य गरी अनुशासन तोडेको आरोपमा भएको कारवाही र सो कारवाही सदर भई गम्भीर त्रुटि रहे भएको नदेखिएको अवस्थामा त्यस्तो कारवाहीसम्बन्धी निर्णयसमेतका कामकारवाही बदर हुनुपर्दछ भन्ने दावीसँग सहमत हुन नसकिने । <p style="text-align: center;">हेमराज जैसी विरूद्ध मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८९९८, पृष्ठ ५६३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१४३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनकै व्याख्याका क्रममा विधिकर्ताको मनसायप्रतिकूल नहुने गरी नजीर बन्ने हुन् । कानूनले प्रष्ट तथा द्विविधारहित प्रबन्ध गरेको ठाउँमा व्याख्याको गुञ्जाइस रहँदैन । वृहत् न्यायको प्रयोजनका लागि कानूनसँग नबाझिने गरी तथा थप प्रष्टताका लागि गरिने व्याख्या नै न्यायाधीश निर्मित कानून अर्थात् नजीर हुने । ■ निजामती किताबखानाले समयमा नै अवकाश हुने मितिबारे सूचना नदिएबाट बढी अवधि सेवामा रहेकै कारणले मात्र अवकाश पाउने मितिको सम्बन्धमा ऐनले गरेको किटानी व्यवस्थालाई अन्यथा हुने गरी अवकाश मिति कायम गर्नु कानूनसम्मत् नदेखिने । ■ अनिवार्य अवकाश पाउने मितिपश्चात् सरकारले कानूनन् सेवाबाट अवकाश पाइसकेको कर्मचारीलाई बढुवा गरे पनि उक्त बढुवा कायम हुन सक्तैन । नोकरीबाट कानूनतः अवकाश नै पाइसकेको व्यक्तिले बढुवा पाउन सक्ने स्थितिलाई वैधता प्रदान गर्ने कार्य कानूनसम्मत् हुन नसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ केवल निजामती किताबखानाले आफ्नो कार्यालयमा भएका प्रमाणहरूको आधारमा उमेरको हिसाब गरी समयमा नै अनिवार्य अवकाशको जानकारी नगराएको कारणबाट मात्र अर्थात् कार्यालयको गल्तीबाट सेवामा बहाल रही कामकाज गर्दागर्दैको अवस्थामा विशेष बढुवा हुन गएको देखिन्छ । अधिकारको सिर्जना कानूनबाट मात्र हुन्छ । कुनै कार्यालय वा पदाधिकारीको भूल, त्रुटि र लापरवाही जस्ता कार्य कसैको कानूनी अधिकार सिर्जनाको कारक बन्न नसक्ने । ■ बढुवा कानूनतः अवकाश पाउने मितिपश्चात् भएकोमा त्यस्तो बढुवालाई मान्यता दिई सोही पदको हिसाबले अवकाशपश्चात् पाउने निवृत्तिभरणको सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्छ भन्ने कुरालाई कानून र न्यायको रोहमा उचित भन्न नमिल्ने । ■ कानूनको अज्ञानता क्षम्य हुँदैनन् । तर, तथ्यहरूबाट उत्पन्न भ्रम क्षम्य हुन्छ । आफूले कुन मितिमा नागरिकता लिएको हो भन्ने तथ्य सम्बन्धित व्यक्तिलाई सदैव जानकारी नहुन सक्दछ । शैक्षिक योग्यतासम्बन्धी कुन प्रमाणपत्रमा कुन मिति लेखिएको छ, त्यो सबै थाहा हुनैपर्दछ भन्न सकिँदैन । तीन अलगअलग मितिसम्बन्धी तथ्य व्यक्तिको सम्झनामा रहिरहन नसक्ने हुनाले यसलाई अस्वाभाविक मान्न नसकिने । ■ निजामती कर्मचारीले काम गरेको अवधिको तोकिएबमोजिमको पारिश्रमिक पाउनु उसको हक नै हो । कुनै छलकपट नगरी स्वाभाविकरूपमा आफ्नो कार्यालयमा कामकाज गरेको अवधिको पारिश्रमिक पाउँदैन भन्नु न्यायोचित नहुनुका साथै श्रमसम्बन्धी विधिशास्त्रीय मान्यतालेसमेत मिल्ने अवस्था देखिँदैन । तसर्थ, यस्तो अवस्थामा निजामती कर्मचारीका अवकाशसमेतका सम्पूर्ण अभिलेख राख्ने निजामती किताबखानाले गरेको गल्तीको सजाय निवेदकले पाउनुपर्छ भन्नु न्यायसङ्गत नहुने । <p style="text-align: center;">रामबहादुर सिंह विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ४, निर्णय नम्बर १०००, पृष्ठ ५८०, संयुक्त इजलास</p>
१४४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सेना जस्तो जिम्मेवार र अनुशासित सँगठनमा नेतृत्व सम्हाल्ने व्यक्तिले अन्य कुनै निकाय वा व्यक्तिको निर्देशनकै भरमा त्यस्तो आदेश दिनु कर्तव्यप्रति सचेत रहेको भनी भन्न सकिने हुँदैन । सेनाको अनुशासन तथा आचरण निकै संवेदनशील विषय हुने र सेनामा संलग्न सैनिक अधिकृतको भूमिका राष्ट्रको सुव्यवस्था कायम राख्नमा अत्यन्त महत्त्वपूर्ण हुने हुन्छ । आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा कुनै पनि प्रकारका अवाञ्छित गतिविधि वा गैरकानूनी क्रियाकलाप हुन लागेमा वा भएमा त्यसलाई मूकदर्शक भै हेर्न वा सुरक्षासँग सम्बन्धित विषयलाई नजरअन्दाज गर्न नमिल्ने । ■ सम्बन्धित गणको गणपतिका हैसियतमा सेनाको पदमा कार्यरत् अधिकृतबाट रक्तचन्दन जस्तो जैविक विविधताको वस्तु संरक्षण गर्नुको सट्टा त्यस्ता वस्तु ओसारपसारको कार्यमा संलग्न कसूरदारलाई उन्मुक्ति दिने हिसाबले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र प्रवेश गरेका सवारी

	<p>साधनलाई राम्रोसँग जाँच गर्न मातहतका राष्ट्रसेवकलाई निर्देशन दिनुको सट्टा सहजै पार गर्न दिनु भनी निर्देशन दिनु सुव्यवस्था तथा सैनिक अनुशासन कायम राखेको र ओहदाअनुसारको आचरण गरेको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ सैनिक ऐन, २०६३ को दफा १४३(२) बमोजिमको अधिकारको सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी सेनासम्बन्धी विषयहरूमा बनाइएका नियम र सो नियमका आधारमा गठित अदालतबाट भएका कामकारवाहीलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । ■ सैनिक ऐन, २०६३ को दफा १४३(ड) ले अदालतको अधिकारक्षेत्रबारे पनि नियमद्वारा व्यवस्थित गर्न बोलेको देखिएको र कार्यविधिमा मात्रै नियम बनाउन पाउने भनी भन्न मिल्ने भएन । नियमावलीले नै २ जना भै इजलास गठन गरेकोमा तथा निवेदकले नियमावलीलाई नै असंवैधानिक भनी चुनौती दिएको नभै नियमावलीबमोजिम गठित इजलासको फैसलालाई मात्र चुनौती दिएको र निजले चुनौती दिएको फैसला कानूनतः त्रुटिपूर्ण नदेखिएको अवस्थामा रिट निवेदकले उक्त अदालतको गठनसम्बन्धी विषयलाई लिएर उठाएको आपत्तिलाई वस्तुनिष्ठ मान्न नसकिने । <p style="text-align: right;">रामजी थापा विरूद्ध नेपाली जङ्गी अड्डासमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १०१०, पृष्ठ ६६१, संयुक्त इजलास</p>
१४५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अति आवश्यक सुरक्षासम्बन्धी विषय गोप्य राख्नुपर्ने एउटा कुरा हुन सक्छ तर पदपूर्तिका सबै शर्त र सिद्धान्तहरू गोपनीय राख्नुपर्ने औचित्य नदेखिने । ■ पारदर्शिताले सुरक्षालाई हरहालतमा अन्यथा असर पार्छ भन्ने कुरा गलत हो । सुरक्षा संवेदनशीलताको कुरा र सुरक्षा निकायको निमित्त प्रशासनिक कुराबीचको अन्तरलाई हेरी राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको कामकारवाहीको गोपनीयता भङ्ग गर्ने गरी सो विषयहरूको सूचना माग गर्न आएको अवस्था नदेखिएको अवस्थामा सुरक्षा संवेदनशीलतालाई असर नपर्ने नियुक्तिका सेवा, शर्त र पदपूर्ति गर्ने तरिका जस्ता सर्वसाधारणको सामान्य जानकारीमा रहन सक्ने कुराहरू जति सूचना पहुँचभित्र नपार्न मिल्ने नदेखिएकोले त्यसको वर्गीकरण गरी सेवा गठनसम्बन्धी कानूनको सान्दर्भिक अंशमा सम्बन्धित इच्छुक वर्गलाई पहुँचभित्र नपार्न मिल्ने नदेखिएकोले त्यसको वर्गीकरण गरी सेवा गठनसम्बन्धी कानूनको सान्दर्भिक अंशमा सम्बन्धित इच्छुक वर्गलाई पहुँच दिनु वाञ्छनीय हुन आउने । <p style="text-align: right;">योगेश भन्ने यज्ञमणि न्यौपाने विरूद्ध राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर १०११, पृष्ठ ६७५, संयुक्त इजलास</p>
१४६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विभिन्न निकायमार्फत् सरकारले आफ्नो जिम्मेवारी तथा उत्तरदायित्व पूरा गर्नु र त्यसका लागि विधायिकाबाट अनुमोदन गराई कानून निर्माण गर्नु कार्यपालिकीय कर्तव्य हो । त्यसैले प्रत्येक निकायका आ-आफ्ना कानूनी स्वरूप हुन्छन् र तिनमा नियुक्ति र अवकाशसमेतका विषयमा आफ्नै खालका विधिविधान हुनुलाई कानूनीरूपमा अन्यथा मात्र नहुने ।

- एउटा निकायका सन्दर्भमा भएको व्यवस्था अर्को निकायका हकमा अप्रासङ्गिक हुन्छ । तसर्थ, सो निकायका सन्दर्भमा उठाइएका प्रश्न सो निकायको मातृकानूनको परिप्रेक्ष्यमा नै परख गरिनुपर्ने ।
- अन्तरिम आदेश जारी गर्ने वा नगर्ने भन्ने सन्दर्भमा भएको आदेश नजीर नहुने भएतापनि पाँच सदस्यीय पूर्ण इजलासले गरेको व्याख्यालाई यस इजलासले अवश्य पनि मनन गर्नुपर्ने ।
- कुनै पनि सार्वजनिक अधिकारीलाई दिइएको नियुक्ति र तोकिएको पदावधि अकण्टक नहुने ।
- कुनै पनि सार्वजनिक पदाधिकारीलाई सेवा गर्न पाउने हकका सन्दर्भमा निश्चित कानूनी सुरक्षण प्रदान गरिएको हुन्छ । त्यसै गरी सेवाको अन्त्यका लागि पनि केही कानूनी प्रबन्ध गरिएकै हुने ।
- अवकाश दिनै सकिन्न भन्ने मान्यता कानूनसम्मत हुन सक्दैन । तर, अवकाशको निर्णय कानूनसम्मत भन्ने हुनैपर्दछ । यसका लागि सो निर्णय अख्तियारीप्राप्त निकाय वा पदाधिकारीबाट हुनु पहिलो आवश्यकता हो भन्ने दोस्रो आवश्यकता कानूनद्वारा निर्धारित अवकाश दिईदा अवलम्बन गर्नुपर्ने कार्यविधिको परिपालन हुनैपर्ने ।
- छानबिन समितिलाई निवेदकले विपक्षी बनाउन सकेको अवस्था छैन । छानबिन समितिले निवेदकलाई पदबाट हटाउन सिफारिश गरेको कुरा निर्विवाद छ । छानबिन समिति कानूनद्वारा सिर्जित निकाय हो । सिफारिश गर्नुपर्ने आफ्नो दायित्व पूरा गरेपछि यो समिति स्वतः विघटन हुन्छ । तर, यसको दायित्व यसलाई गठन गर्ने निकायमा सर्दछ । यस्ता कानूनअन्तर्गतका अस्थायी प्रकृतिका समितिको दायित्व वा जवाफदेहिता गठन गर्ने निकायले बहन गर्नुपर्ने ।
- कानूनको व्याख्या गर्दा सहज र स्वाभाविक अर्थलाई ग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ । आफू अध्यक्ष रहेको समितिले आफ्नै अध्यक्षको कार्यक्षमताको प्रश्न उठाई छानबिन समिति गठन गरिनुपर्ने विधिकर्ताको मनसाय हुन नसक्ने ।
- काठमाडौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०४५ को दफा १३ अन्तर्गतको मूल समितिले निवेदक सञ्चालक समितिको अध्यक्षका विषयमा नियम २४ को प्रयोजनका लागि छानबिन समितिको गठन गरिएको कार्यलाई गैरकानूनी भन्ने अर्थ गर्न नसकिने ।
- कुनै ऐनको दफा वा नियमको उल्लेखन भएमा त्यसमा लेखिएको व्यहोरा स्वतः अन्तर्भूत हुने ।
- प्रतिवादको मौका दिईदा स्पष्टीकरण वा जवाफ वा प्रतिवेदन वा भनाई राख्न वा स्पष्ट गर्नलगायतका जुनकुनै पनि शब्द प्रयोग हुन सक्तछन् । स्पष्टीकरण शब्द प्रयोग नगरिनु नै प्रतिवादको मौका नदिएको ठहर्ने अवस्था नहुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ निवेदकलाई नियम २४(१) को उल्लेखनका साथ प्रतिवेदन पेश गर्न भनिएको छ । नियम २४(१) को प्रयोग “विकास आयुक्तले आफ्नो पदअनुरूप जिम्मेवारी पूरा नगरेमा वा निजमा कार्यक्षमताको अभाव भएमा” मात्र प्रयोग हुन सक्ने हो । यही समितिसमक्ष निवेदकले पेश गर्नु भएको १७ पृष्ठ लामो प्रतिवेदनमा आफूमा कार्यक्षमताको अभाव नभएको र आफूले पदअनुरूपको जिम्मेवारी पूरा गरेको भन्ने कुरामा नै केन्द्रित छ । छानबिन समितिले निजलाई अवकाश दिने सिफारिश गर्नुपूर्व प्रतिवेदन अध्ययन गरेको स्थितिमा निजामती कर्मचारीसरह दुई पटक स्पष्टीकरण सोधिएन भन्ने तर्कको औचित्य नहुने । ■ प्रत्येक कानून आफैमा पूर्ण हुन्छ । के कस्ता प्रावधान उक्त कानूनमा राख्ने भन्ने कुरा विधायनको क्षेत्र हो । विधायनअन्तर्गत विधायिका तथा सो निकायद्वारा प्रत्यायोजित अधिकारअन्तर्गत बनेको कानूनमा उल्लिखित व्यवस्था नै कुनै पनि कार्य विधिसम्मत भयो वा भएन भन्ने हेरिने मापदण्ड हो । <p style="text-align: center;">केशव स्थापित विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ९०१३, पृष्ठ ७०५, संयुक्त इजलास</p>
१४७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ लोकसेवा आयोगले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रको विषयवस्तुअन्तर्गत रहने शैक्षिक योग्यताका सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्न सक्ने नै देखिँदा २०६१ सालको निर्णयलाई अन्यथा हुने गरी आयोगले २०६८ सालमा नयाँ निर्णय गर्न सक्तैन भन्न नमिल्ने । ■ लोकसेवा आयोगले गरेको नयाँ निर्णयलाई यो वा त्यो आधारमा निर्णयको आधिकारिकता र औचित्यमा प्रश्न उठाई पुरानो निर्णय वा नीतिगत निर्णयलाई नै स्थान दिनुपर्छ भन्न नमिल्ने । ■ अमुक सेवा वा समूहका लागि चाहिने विशेष प्रकारको योग्यतालाई आधार मानी कुनै पनि पदको सिर्जना हुन सक्ने हुँदा त्यस्तो वाञ्छनीय योग्यता किटान गरी सिर्जना गरिएका पदको पदपूर्ति पनि सोही योग्यता प्राप्त गरेको जनशक्तिबाट मात्र हुन सक्ने । ■ कुनै विशिष्टीकृत सेवा वा समूहका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक योग्यताको निर्धारण कानूनद्वारा तोकिएबमोजिम हुने तथा सोको निर्धारण गर्न सक्ने स्पष्ट अधिकार पदपूर्तिका लागि परीक्षा सञ्चालन गर्ने निकायकोरूपमा रहेको लोकसेवा आयोगलाई कानूनले नै प्रदान गरेको अवस्थामा लोकसेवा आयोगले न्यूनतम शैक्षिक योग्यताको विषयलाई लिएर निवेदकको दर्खास्त एवं परीक्षासमेत रद्द गर्ने गरी गरेको निर्णयमा कुनै कानूनी त्रुटि नदेखिने । <p style="text-align: center;">माधवेशकुमार पाठक विरूद्ध लोकसेवा आयोग केन्द्रिय कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ९०१८, पृष्ठ ७४९, संयुक्त इजलास</p>

<p>१४८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सबै आधारहरूमा सर्वोत्तम अङ्क प्राप्त गर्नेले मात्र बहुवा पाउने स्थितिमा जेष्ठ कर्मचारीले प्राथमिकता पाउनुपर्ने भन्न कानूनतः नमिल्ने । ■ योग्य देखिएको भन्ने आधारमा बहुवाको लागि सिफारिश गरिएको कानूनले तोकेको निश्चित शर्त उल्लङ्घन गरेको प्रमाणित नभएसम्म तथा मूल्याङ्कन गर्दा कसैका उपर बदनियत चिताएको भन्ने स्पष्ट तथ्ययुक्त प्रमाणबाट स्थापित गरेमा बाहेक अङ्कको आकार सानो वा ठूलो हुँदा बदनियत अनुमान गर्न नमिल्ने । ■ शैक्षिक योग्यता र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनसम्बन्धी अङ्क दिने यान्त्रिक आधार र बहुवा समितिले तजविजीरूपमा अङ्क दिनसक्ने आधारमा उस्तै देखिन आए पनि यान्त्रिक आधारको घेरा सीमित र सङ्कुचित हुन्छ । परन्तु, तजविजी मूल्याङ्कनको आधारलाई सीमित घेरामा सङ्कुचन गर्न नसकिने । ■ तजविजी अधिकारको मूल्याङ्कनमा र यान्त्रिक मूल्याङ्कनबाट दिइने अङ्कमा समानता हुनुपर्छ भन्न मिल्ने हुँदैन । नियन्त्रित अधिकार तजविजी अधिकारको परिभाषामा समायोजन हुन नसक्ने । ■ बहुवा समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारान्तर्गत कसरी स्वच्छ एवं जिम्मेवार ढङ्गले मूल्याङ्कन गरी अङ्क प्रदान गर्ने भन्ने कुरा उसैको जिम्मेवारीको विषय भएकोले अमुक व्यक्ति वा अङ्कको हकमा हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । ■ स्थानीय अधिकारी नतोकिएको र प्राप्त भएका विभिन्न राय र सूचनाको आधारमा विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी अङ्क दिने गरिएको भन्ने अभ्यास यसअघि निवेदकहरू हालको पदमा बहुवा हुँदाको अवस्थामा पनि रहेको भन्ने तथ्य स्पष्ट हुँदा विवादित पदको बहुवाको हकमा मात्र स्थानीय अधिकारी कसलाई मानिएको भन्ने स्पष्ट नभएको र त्यस्तो अधिकारीको प्रतिवेदन नभएकोले बहुवा गैरकानूनी छ भन्ने जिकीरले तात्त्विक महत्त्व नराखे । ■ बहुवाको लागि उम्मेदवार भएको व्यक्तिको हकमा प्रहरी ऐन नियमले निर्धारण गरेको मापदण्ड र कार्यविधिलाई आधार मानी व्यक्तिपिच्छे छुट्टाछुट्टै मूल्याङ्कन गरिने हुँदा एकजनाको मूल्याङ्कन अर्काको भन्दा किन घटी वा बढी भयो भनी तुलना गर्न र त्यसै आधारमा नागरिक हस्तक्षेप गर्न युक्तिसङ्गत र कानूनसङ्गत नहुने । ■ सिफारिशको आधारमा मात्र कुनै निर्णय गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा त्यस्तो सिफारिश गर्ने निकायले सिफारिश नगरेको अवस्थामा स्वतः निर्णयकर्ताले निर्णय गर्नसक्ने अवस्था नहुँदा बहुवाको निर्णयको मात्र दावी गर्दा त्यो अपूरो हुनजाने । ■ बहुवा गर्न गरिएको सिफारिशउपर कुनै दावी नगरी बहुवाको निर्णयउपरमात्रको दावीले तात्त्विक महत्त्व नराखे ।
-------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ■ बहुवा समितिमा संलग्न भएका कारणले मात्रै बहुवा समितिको हकमा कुनै सदस्यले प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने अवस्था रहँदैन । सामूहिकरूपमा गरिएको कार्यलाई पृथक हैसियतमा राखेर हेर्न सकिन्न र पृथकरूपमा गरिएको कार्यले सामूहिक कार्यको बोध पनि हुन नसक्ने । ■ सामूहिकरूपमा गरिएको निर्णयबाट अधिकारमा प्रतिकूल असर परेको भनी दावी गरिन्छ भने त्यस्तो निर्णय गर्ने सामूहिक अस्तित्वको स्वरूपलाई नै विपक्षी बनाउनुपर्ने र त्यस्तो निकायले सुनुवाइको उचित र पर्याप्त अवसर पाएको हुनुपर्ने । ■ निजीरूपमा व्यक्त कुराहरूले सामूहिक अस्तित्वको निकायको हैसियत देखाउन नसक्ने । ■ बहुवा समितिबाट कानून वा निर्णयबमोजिम अख्तियार प्राप्त नगरेको अवस्थामा बहुवा समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको व्यक्तिगत हैसियतले बहुवा समितिको नै प्रतिनिधित्व गरेको भनी मात्र नमिल्ने । <p style="text-align: center;">रविप्रताप राणासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३२, पृष्ठ ८९३, संयुक्त इजलास</p>
१४९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ योग्यता प्रणालीले सबैलाई समानरूपमा हेर्दछ । कसैलाई भेदभाव गर्दैन । योग्यता प्रणालीले सबै योग्यताको कदर गर्दै उत्कृष्टलाई छनौट गर्दछ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०६२समेत योग्यताका आधारमा पदस्थापन र बहुवा गर्न बनाइएको कानूनी दस्तावेज रहेकोले सोही विनियमावली अनुसार बढी अङ्क ल्याउनेको बहुवा भएको कुरालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । ■ जुन योग्यताका आधारमा नियुक्ति भएका हुन् सो योग्यता Electrical Engineering सँग मिल्ने विषय होइन भनी लिएको दावी विपक्षीले BE(Electrical) विषयमा स्नातक गरेको र सोही BE(Electrical) विषयको न्यूनतम शैक्षिक योग्यतालाई आधार मानी Industrial Engineering and Management विषयको स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त गरेको देखिनुका अतिरिक्त सोही BE(Electrical) Engineering विषयलाई नै न्यूनतम आधार मानी तल्लो पदमा प्रवेश गरी उक्त Industrial Engineering and Management विषयमा स्नातकोत्तर भएकै आधारमा निजले शैक्षिक योग्यताबापत ३ अङ्कसमेत प्राप्त गरी जम्मा ८७.०५ अङ्क प्राप्त गरेका र निवेदकले जम्मा ८६.४९ अङ्क प्राप्त गरेको देखिनाले बहुवाको योग्यता क्रममा निवेदक विपक्षी भन्दा अगाडि हुन् भन्ने कुरा नदेखिनुका साथै निवेदकको नेपाल विद्युत प्राधिकरण प्राविधिक सेवाको तह ११ निर्देशक (प्राविधिक) पदमा जेष्ठताको आधारमा बहुवा गरिसकेकाले निवेदकको मागबमोजिम रिट जारी हुने अवस्था नदेखिने । <p style="text-align: center;">सुधीरप्रसाद सिंह विरुद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रिय कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३४, पृष्ठ ९२१, संयुक्त इजलास</p>
१५०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निवेदकलाई म्याद दिनुको अर्थ निजलाई भएको आदेशको जानकारी पाए वा पाएनन् सम्मको सरोकार हुन्छ । निजले कसै गरी पनि म्याद पाए भने पाउनु नै पर्याप्त हुन्छ र

	<p>जुन प्रयोजनको लागि म्याद जारी भएको हो त्यो सम्पन्न भएको मान्नुपर्ने हुन्छ । एउटा सरकारी निकायको पत्र कानूनसम्मत रूपमा अर्को कार्यालयबाट तामेल हुन्छ भने सो तामेलीलाई कानूनविपरीतको भन्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ गैरहाजिर रहेको निवेदकलाई बुझ्न खोज्दा पनि अटेर गरी बुझिने कार्यलाई परास्त गर्ने तवरबाट हिंडेकालाई सफाइको मौका दिन सकिने अवस्था नै सिर्जित हुन नदिएको अवस्थामा सफाइको मौका नदिई कारण खोली पर्चा खडा गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नै रहेको मान्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">मुकेश बस्नेत विरूद्ध सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ७, निर्णय नम्बर १०३७, पृष्ठ १४४, संयुक्त इजलास</p>
१५१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सम्बन्धित संस्थाको उद्देश्य, कार्यप्रकृति, त्यसभित्र आबद्ध जनशक्ति र उनीहरूको सेवा सुरक्षासमेतका विषयवस्तुलाई आधार नबनाई प्रतिष्ठान शब्दको सतही व्याख्याका भरमा सबै संस्थाहरूलाई एउटै दृष्टिकोणले हेरिनु न्यायोचित र व्यवहारिकसमेत हुन नसक्ने । ■ श्रम ऐनले श्रमिकको हक, हित, सुरक्षा, सेवा, शर्त, विवाद समाधानको प्रक्रिया र संयन्त्रसमेतको व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै व्यवस्था अन्य ऐन वा कानूनद्वारा गरिएको अवस्थामा त्यस्ता कानूनद्वारा संस्थापित प्रतिष्ठान वा संस्था वा फर्म वा कम्पनीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको हकमा श्रम ऐन आकर्षित हुने भनी त्यस्तो प्रतिष्ठान, संस्था वा फर्म संस्थापित गर्ने कानूनलाई अर्थहीन र औचित्यहीन तुल्याउने गरी कानूनको व्याख्या गरिनुहुँदैन । त्यस्ता संस्थाहरूको हकमा श्रम ऐन होइन, त्यही कानून आकर्षित हुने । ■ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको हकमा नियमनकारी निकायकारूपमा नेपाल राष्ट्र बैंक रहने, त्यस्ता संस्थाले बनाएको विनियमसमेत नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेसमेतको व्यवस्था गरिएको हुँदा त्यस्ता संस्थाको हकमा श्रम ऐनअनुसार श्रम कार्यालयहरूले नियमन गर्न मिल्ने अवस्था देखिन नआउने । ■ जुन कानूनअनुसारको कारवाही भएको हो, त्यसमा अवलम्बन गर्नुपर्ने कार्यविधि पनि स्वभावतः सोही कानूनले निर्धारण गरेबमोजिम नै हुन्छ र सोउपरको उपचार पनि सोही कानूनले तोकेअनुसार नै खोज्नुपर्ने । ■ सम्बन्धित कानूनले सजायको मात्र व्यवस्था गरी त्यसउपर पुनरावेदन सुन्नेसम्बन्धी व्यवस्था नगरेको अवस्था भए स्वभावतः प्रचलित कानूनले तोकेको अन्य प्रक्रियाको अवलम्बन गर्नुपर्ने बाध्यता सिर्जना हुन जाने । ■ आफू आबद्ध संस्थाको विनियमावलीमा नै सजायउपर पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीसमेत निश्चित गरिएको अवस्थामा त्यस्तो कानूनी व्यवस्थाको अनुशरण गर्नु सम्बन्धित कर्मचारीको कर्तव्य बन्दछ । संस्थाको विनियमावलीमा रहेको स्पष्ट कानूनी प्रावधानलाई एकातिर पञ्छाएर अन्य ऐन कानूनअन्तर्गतको उपचारको खोजी गर्न मिल्ने हुँदैन । यसको अतिरिक्त आफू कार्यरत रहेको अवस्थासम्म सोही विनियमअन्तर्गतको सेवा, शर्त र सुविधाको उपभोग गर्ने

	<p>तर आफूलाई कारवाही भएपछि भने उक्त कानूनले निर्धारण गरेको प्रक्रिया भन्दा बाहिरबाट उपचार खोजिनुलाई कानूनअनुकूल मान्न नसकिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि कानून बदर घोषित नहुँदासम्म वैध कानूनकारूपमा रहन्छ । त्यस्तो वैध कानूनलाई एउटा निश्चित अवस्थासम्म अनुशरण गर्ने र आफ्नोप्रतिकूल निर्णय भएपछि त्यसलाई पूर्णतः इन्कार गर्ने प्रवृत्तिलाई सेवा कानून (Service law) सम्बन्धी सिद्धान्तले पनि स्वीकार नगर्ने । ■ कुनै पनि कामदार कर्मचारीले आफू आवद्ध संस्थाको कर्मचारी विनियममा निश्चित गरिएअनुरूप नै सेवा सुविधाको दावी गर्न सकिने र आफ्नो आचरण र विभागीय कारवाहीसम्बन्धी व्यवस्थाको हकमा पनि सोही विनियमका प्रावधान आकर्षित हुने हुँदा त्यस्तो वैध कानूनअन्तर्गत गरिएको कारवाहीउपरको उपचार पनि त्यसैअन्तर्गत खोजिनु पर्ने । ■ आफूले न्यायिक अधिकार प्रयोग गरेको विषयमा सर्वोच्च अदालतसमक्ष मुद्दा पुगी सर्वोच्च न्यायिक निकायले निश्चित मार्गदर्शन हुने गरी सिद्धान्त प्रतिपादन गरिसकेको अवस्थामा ती सिद्धान्तहरूको पालना र अनुशरण गरिनु सबै न्यायिक निकायको कर्तव्य हुने । <p style="text-align: center;">निर्धन उत्थान बैंक लिमिटेड केन्द्रीय कार्यालय विरूद्ध श्रम अदालत, काठमाडौंसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०३९, पृष्ठ १६३, पूर्ण इजलास</p>
<p>१५२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ न्यूनतम शैक्षिक योग्यताको लहरमा लेखिँदैमा सबै शैक्षिक उपाधिको स्तर र मान्यता सामान हुने अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ कानूनले अख्तियारी दिएको निकायले गरेको निर्णय पूर्वाग्रही, कपटपूर्ण र विधि प्रक्रियाप्रतिकूल रहेको भनी यस अदालतमा चुनौती दिइएको अवस्थामा मात्र सो निर्णयको न्यायिक परीक्षण हुन सक्दछ । अन्यथा अधिकारप्राप्त निकायको विधिसम्मत प्रक्रियाबाट सम्पन्न भएको निर्णयका हकमा आशंका गर्न नमिल्ने । ■ सर्वोच्च अदालतको उपल्लो इजलासको नजीर सर्वोच्च अदालतकै उपल्लो भन्दा कम न्यायाधीश संलग्न इजलासका लागि र सर्वोच्च अदालतको नजीर मातहातका अदालतसमेतका न्यायिक तथा अर्धन्यायिक निकायलगायत सबैका लागि न्यायाधीश निर्मित कानूनकारूपमा बाध्यकारी हुने । ■ बी.एस्सी. (एग्री.) कै आधारमा एम.एस्सी. इन्टिमोलोजी अध्ययन गरी उत्तीर्ण हुन्छ र सोलाई सम्बन्धित निकायहरूले स्नातकोत्तर मान्दछन् भने त्यो अतिरिक्त शैक्षिक उपाधि हो । सेवा प्रवेश गर्दा बी. एस्सी. (एग्री.) को उपाधि देखाई सेवा प्रवेश गरेकाहरूमध्ये कसैले एम.एस्सी. (एग्री.) को शैक्षिक योग्यता प्राप्त गरेको भए अतिरिक्त शैक्षिक उपाधि मानिने, तर कसैले एम.एस्सी. इन्टिमोलोजी गरेको भए नमानिने भनी अर्थ गर्नु तर्कसङ्गत नहुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ सेवा प्रवेश गर्दा प्राप्त गरेको उपाधिभन्दा माथिल्लो शैक्षिक योग्यताको उपाधि प्राप्त भै सो उपाधि उक्त सेवा समूह वा उपसमूहसँग सम्बन्धित विषयको अतिरिक्त उपाधि भएको स्पष्ट देखिएको अवस्थामा कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा गरिने बहुवामा निवेदकले प्राप्त गरेको उपाधिलाई अतिरिक्त उपाधिको अङ्क प्रदान गरी बहुवा गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">जीतेन्द्र यादव विरूद्ध लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय अनामनगरसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४१, पृष्ठ १८८, संयुक्त इजलास</p>
१५३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनिवार्य अवकाश हुनै लागेकी निवेदिकालाई ससम्मान अवकाश हुनसमेत नदिई बदनियतपूर्वक विपक्षीहरूले कारण र आधारसमेत नदिई सरुवा गर्ने निर्णय गरेको र सो सरुवा निर्णयलाई चुनौती दिई रिट क्षेत्रमा आएको भोलिपल्टै राष्ट्रियस्तरका पत्रपत्रिकाहरूमा समाचार प्रकाशित भएको अवस्थाले विपक्षीहरूले उक्त सरुवाउपर अदालतमा मुद्दा दायर भएको सम्बन्धमा जानकारी नै थिएन भनी अनुमान गर्न नमिल्ने । ■ आफूहरूले गरेको सरुवा निर्णयलाई चुनौती दिई परेको रिट निवेदनमा हुने प्रारम्भिक सुनुवाइसमेतको प्रतीक्षा नगरी रिट परेको भोलिपल्टै निवेदिकाको स्थानमा सरुवा भई आउने सचिवलाई पद बहाली गराउनु र सिंचाई मन्त्रीबाट शीघ्रातिशीघ्ररूपमा निजलाई कामकाज गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गरिनुले विपक्षीहरू अदालतबाट हुने आदेशको सम्बन्धमा पहिलादेखि नै सतर्क र संवेदनशील बन्न सकेको नदेखिने । ■ अदालतप्रतिको जनआस्थालाई जोगाई राख्नको लागि अदालतबाट भएका आदेश वा निर्णय नमान्ने व्यक्ति वा निकायलाई अदालतको अपहेलनामा कारवाही गर्ने कठोर कदमलाई बाध्यतावश अदालतले उठाउनुपर्ने । ■ एउटै पदमा दुईजना व्यक्तिलाई काममा खटाउने गरी गरिएको व्यवस्था आफैमा प्रशासनिक पद र प्रतिष्ठासँग मेल नखाने व्यवहार हुने । <p style="text-align: center;">विन्द्रा हाडा भट्टराई विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४३, पृष्ठ १०१२, संयुक्त इजलास</p>
१५४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निजामती प्रशासनलाई परिणाममुखी, सार्थक र सेवाप्रति प्रतिबद्ध हुनसमेत प्रशासनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्बहन गर्नसक्ने खास श्रेणीका कर्मचारीहरूको पदस्थापन, जिम्मेवारी, कानूनको रीत पुन्याई सरुवा तथा काजमा राख्नुपर्ने औचित्यतासमेतका आधारहरू वस्तुनिष्ठरूपमा लागू गरिएको हुनुपर्ने हुन्छ । अन्यथा त्यस्तो नेतृत्वमा रहने जनशक्तिका हकमा औचित्यविना गरिने सरुवा वा काजले समग्र प्रशासनयन्त्रलाई असर पर्नसक्ने । ■ कानून र विवेकसम्मत कुरालाई अनावश्यकरूपमा इन्कार गर्ने र कानूनप्रतिकूलको कुरालाई पनि इन्कार गर्न नसक्ने दुवै प्रवृत्ति सुशासन र कानूनी शासनको लागि आपत्तिजनक कुराहरू हुन् । सेवा शर्तसम्बन्धी कानून र खास गरी सरुवा र विभागीय कारवाही जस्तो कुरामा निश्चित मापदण्ड र प्रक्रिया निर्धारण गरिनुपर्ने । <p style="text-align: center;">विन्द्रा हाडा भट्टराई विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ८, निर्णय नम्बर १०४४, पृष्ठ १०२७, संयुक्त इजलास</p>

<p>१५५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुन सेवामा कस्तो प्रकृतिको योग्यता आवश्यक पर्ने हो र त्यसको सीमाको निर्धारण कसरी गर्ने भन्ने कुरा त्यो सेवाको विशिष्टीकृत अन्तर्निहित चरित्र र कामको प्रकृतिको आधारमा तय हुने । ■ सेवाको प्रकृति सबै समान हुँदैनन्, सेवाको प्रकृतिअनुरूप कुन सेवाका लागि के कस्ता शर्तहरू तोक्ने भन्ने कुरा पनि सम्बन्धित निकायले निश्चित गर्ने विषय हो । सबै प्रकृतिका सेवामा समान खालका शर्तहरू लागू हुनुपर्छ भन्ने मान्यता राख्ने हो भने सेवाको मौलिकता र त्यसको विशिष्टता जोगिन नसक्ने । ■ राज्यका अङ्गहरूबाट जनताले योग्य र विवेकशील सेवाहरूको अपेक्षा गरेका हुन्छन् र त्यस्ता आवश्यकता पूर्तिको लागि राज्यले क्षमता अभिवृद्धिको अवसरहरू दिनुपर्दछ । क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी अवसरको माग नगरी योग्यता र अनुभवको स्तरमा नै प्रश्न उठाउनु सक्षम सेवाको आवश्यकतामा विश्वास गर्नेहरूको लागि सुहाउँदो सोच मात्र नसकिने । ■ कुनै उम्मेद्वारले आफ्नो सीमित योग्यता वा अनुभवको आधारमा पदीय योग्यता वा अनुभवको शर्त निर्धारण गर्न खोज्नु पनि स्वीकार्य हुँदैन । आफ्नो के योग्यता वा अनुभव छ भनी हेर्नुभन्दा सेवा लिने संस्थाको प्रकृति र आफूले सेवा गर्न चाहेको पदको आवश्यकतालाई सुहाउँदो योग्यता र क्षमता आफूसँग सुनिश्चित गर्नु सार्वजनिक सेवा प्रदान गर्न इच्छुक व्यक्तिहरूको लागि उचित हुन्छ भनी सम्झाई रहनुपर्ने कुरा नहुने । ■ खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति गरिने पदमा योग्यता तोक्ने कुरा नीतिगत प्रश्न भएको र त्यस्तो पदलाई चाहिने अनुभवसमेत माग गर्नु सेवा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धित ऐन र सो ऐनद्वारा गठन हुने निकायको अधिकारको विषय भएकोले त्यस्तो विषयमा निवेदकको माग कै भरमा न्यायिक पुनरालोकनको रोहबाट हस्तक्षेप गरिरहन मिल्ने नदेखिने । <p style="text-align: center;">राममाया लामिछानेसमेत विरूद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर १०५०, पृष्ठ १०७१, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ निवेदकले चुनौती गरेको मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भई जारी भएको निजामती कर्मचारीका सन्ततिलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०६७ संविधान वा ऐन वा नियमावलीको अख्तियारीअन्तर्गत बनेको नदेखिनुका साथै नेपाल कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २ (ड) को नेपाल कानूनको परिभाषाअनुसार कानून भन्न सकिने अवस्था नदेखिने । ■ निजामती कर्मचारीका सन्ततिलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०६७ संविधान वा ऐन वा नियमावलीको अख्तियारीअन्तर्गत बनेको नदेखिनुका साथै नेपाल कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २(ड) को नेपाल कानूनको परिभाषाअनुसार कानून भन्न सकिने अवस्था नदेखिएको हुँदा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(१) अन्तर्गत यस इजलासले प्रस्तुत निवेदनमा सुनुवाइ गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">सन्तोष यादवसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर १०५२, पृष्ठ ११५५, संयुक्त इजलास</p>

<p>१५७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ टिम लिडर (अधिकृत छैठौं तह) मा सरूवा गरी न्यूनतम योग्यताका सम्बन्धमा स्वीकार गरिसकेपछि सोबमोजिमको दरबन्दीको पदमा आवश्यक कागजात नै नभएको भनी लिखित प्रतिवाद गर्न नमिल्ने । ■ दरबन्दी नभएको पदमा नियुक्त भएको भए सरूवालार्ई स्वीकार गर्न नसक्नु पर्ने र लामो समयसम्म सो पदमा तलब भत्ता सुविधा खुवाउन सक्ने अवस्थासमेत नरहने । ■ करारद्वारा सिर्जना भएको पद भए पनि सरूवासमेत भै कायम रहेको पद हुँदा दरबन्दीरहित पदमा कार्यरत् रहेको र सरूवा भएको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">शारदा कँडेल विरूद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, काठमाडौंसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ९०५६, पृष्ठ ११८२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ स्वास्थ्य विज्ञानको क्षेत्रमा उच्चस्तरीय अध्ययन र अनुसन्धानको व्यवस्था गरी मुलुकलाई आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न तथा स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई सुदृढीकरण गरी सर्वसाधारण जनतालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने अहम् उद्देश्यका साथ स्वायत्त निकायकोरूपमा स्थापना भएको उद्देश्यमूलक र सेवामूलक निकाय र नेपाल सरकारद्वारा संस्थापित अन्य प्रशासनिक निकायका बीचमा तुलना गरी ऐनले परिकल्पना गरेको निकायको व्यवस्थापकीय स्वायत्तताका सम्बन्धमा हलुकाढङ्गले लिन किमार्थ नमिल्ने । ■ अस्पताल प्रतिष्ठानकोरूपमा स्थापित भएपछि अस्पतालमा लामो समय सेवा गरेका कर्मचारीलाई प्रतिष्ठानमा नियुक्तिका लागि परीक्षामा सामेल हुन मौका दिनु स्वयंमा अनुचित वा गैरकानूनी कुरा होइन । यो सामाजिक सुरक्षा र सार्वजनिक हितसम्बन्धी विषय पनि हो । सार्वजनिक हितमा गर्नुपर्ने कतिपय कामहरूलाई सार्वजनिक सरोकारको विवाद भनी चुनौती दिनु र अवरूद्ध पार्नु पनि सार्वजनिक सरोकारकै विरूद्धको कार्य हुने । ■ कुनै संस्थाको कार्य सञ्चालन कस्तो छ वा कस्तो हुनुपर्छ भनी त्यसको कानूनी लेखा परीक्षण गरी हिड्ने कुरा पनि होइन । कानूनहरूमा कतिपय नसुहाउँदा वा अव्यवहारिक कुराहरू रहे भएका हुन सक्दछन् । कतिपय कुराहरू निवेदकलाई वा अरू कसैलाई अनुपयुक्त पनि लाग्न सक्छ । त्यसो भनेर सबै विषयहरू सार्वजनिक हितको प्रश्न बनाई हरेक कानूनको न्यायिक पुनरालोकन गर्न अदालतलाई कर लगाउन नसकिने । ■ बढुवासम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धित सेवा समूहअन्तर्गत कार्यरत् रहेका कर्मचारीका हकमा लागू हुने हो । जो व्यक्ति त्यो सेवासँग असम्बन्धित छन् त्यस्ता व्यक्तिले बढुवा व्यवस्थालाई चुनौती दिनु कानूनी व्यवस्थालाई उपहास गर्नु हो । बढुवा गरिएको भनी जिकीर लिए पनि को कसलाई कुन कुन पदमा कुन मितिदेखि लागू हुने गरी बढुवा गरिएको छ सो सम्बन्धमा रिट निवेदनमा एकजना कर्मचारीको नामसमेत उल्लेख नगर्नु निवेदकको काल्पनिक अनुमान हो भन्ने देखिन आउने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ सम्भावना र काल्पनिक धरातलमा रही गरिएका दावीका विषयमा अदालतले आफ्नो असाधारण अधिकार प्रयोग गरी न्यायिक पुनरालोकनद्वारा कुनै कानूनी विषयका प्रावधानमा हस्तक्षेप गरी बदर गर्नु उचित नहुने । <p style="text-align: center;">अच्युतराज बुढाथोकीसमेत विरूद्ध पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान नेपालसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १०, निर्णय नम्बर १०५८, पृष्ठ ११९५, विशेष इजलास</p>
१५९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै कसूरजन्य कार्य एकपटक गर्नु र बारम्बार वा पटकपटक गर्नुमा तात्त्विक फरक हुन्छ । दुबै अवस्थामा रहेको भिन्नतालाई दृष्टिगत गर्दै सशस्त्र प्रहरी नियमावली, २०६० को नियम ८७(१) को (ग), (ङ) र (ज) ले “बराबर” वा “बारम्बार” भन्ने शब्दको प्रयोग गरेको छ । ■ सजायको निर्धारण गर्दा जहिले पनि निर्णयकर्ताले कसूरको प्रकृति र मात्रासँग सामञ्जस्यता कायम हुने किसिमले न्यायिक मनको प्रयोग गर्नुपर्ने । ■ कर्मचारीलाई गम्भीर सजाय गर्दा गम्भीर प्रकृतिको कसूर गरेको वा सामान्य प्रकृतिको कसूर पटकपटक गरेको र सो गरेकोमा कारवाहीमा परी सचेत गराउँदागाराउँदै पनि अटेर गरी बारम्बार गलत प्रवृत्तिलाई अपनाएका कर्मचारीलाई दिइने सजाय हो । ■ सजाय दिनु भनेको बदला लिनु होइन । त्यसैले सजायको निर्धारणमा न्यायिक मनको प्रयोग हुनैपर्दछ । न्यायिक मनको परिधि कानूनले नै निर्धारित गरिदिएको अवस्थामा सो परिधिबाहिर गरिने निर्णय त्रुटिपूर्ण हुन्छ । बारम्बार वा बराबर वा पटकपटक कसूर गर्दा मात्र हुने सजाय एक भन्दा बढी पटक गरेको स्थापित नभई गर्न नसकिने । <p style="text-align: center;">रामकुमार रणपहेली विरूद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०७२, पृष्ठ १३१९, विशेष इजलास</p>
१६०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कार्यालयको कामकाज सुचारू गर्ने प्रयोजनको लागि आवश्यकताअनुरूप कानूनबमोजिम अधिकार प्राप्त अधिकारीले कुन कर्मचारीलाई कहाँ कति अवधिको लागि काज खटाउने भन्ने कुरा ऐन, नियमको परिधिभित्र रही निर्णय गर्न स्वतन्त्र नै हुने । ■ कुनै पनि कर्मचारीको सरूवा तथा काजका विषयमा न्यायिक हस्तक्षेप गर्ने कुरामा अदालतले अत्यन्त नै न्यायिक संयम अपनाउनुपर्ने । ■ कर्मचारी सरूवा तथा काज जस्ता कुरा प्रशासन चलाउन र सुशासन कायम गर्न अपरिहार्य तत्त्व हुने । ■ जहाँ बसिएको छ त्यहाँबाट अन्यत्र जानै नपरोस् र जुन काममा आफूलाई संलग्न गरिएको छ त्यो छाड्नै नपरोस् भन्ने अभिप्रायलाई सेवा विधिशास्त्रले स्वीकार्न नसक्ने । ■ सरूवा गरिएको वा काज खटाइएको निर्णयका विरूद्ध वैकल्पिक उपचार छ र त्यो बाटो सम्बन्धित कर्मचारीले अवलम्बन नगरी सीधै अदालत प्रवेश गरेको छ भने त्यस्ता सरूवा वा काजका विषयमा दिइएको चुनौतीका विषयमा अदालतले विचार गर्ने नसक्ने । <p style="text-align: center;">रमेश सिंह ओखेडा विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, काठमाडौंसमेत नेकाप २०७०, अङ्क ११, निर्णय नम्बर १०८२, पृष्ठ १४१८, संयुक्त इजलास</p>

<p>१६१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि व्यक्ति आफ्नो लापरवाही, भूल र त्रुटिप्रति निश्चय नै जिम्मेवार हुन्छ । तर, अरू कसैको लापरवाही, भूल र त्रुटिको जिम्मेवारी सम्बन्धित व्यक्तिलाई बनाउनु न्यायको उपहास हुने । ■ बढुवा कुनै पनि निकाय वा पदाधिकारीले ईच्छा लागेको व्यक्तिलाई आफूखुशी दिइने विषय होइन । बढुवा दिनु वा नदिनु कसैको तजविजी अधिकारको कुरा होइन । स्थायी सेवामा कार्यरत व्यक्तिले कार्यक्षमताको आधारमा बढुवा पाउनु निजको कानूनी हकको कुरा हो । बढुवा जस्तो वृत्ति विकासको अवसर पाउने वा नपाउने भन्ने निर्धारक केवल कानून हो । सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीको दया, माया र निगाह नहुने । ■ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को परिच्छेद-४ मा बढुवासम्बन्धी व्यवस्था गरेको पाइन्छ । उक्त व्यवस्थाभित्र रही निवेदकले बढुवा हुने अवसर प्राप्त गर्नु निजको हकको कुरा हो । निवेदकले २०६० र २०६२ को का.स.मू. नभएको दोषारोपण गरी निजले कानूनबमोजिम पाउनुपर्ने अङ्कबाट बञ्चित गरी निजको बढुवाको हक अपहरण गर्नु कानूनसङ्गत नहुने । ■ आफ्नो कार्यालयमा दर्ता गरिएका कागजातका विषयमा कार्यालयको जिम्मेवारी हुन्छ । यसरी दर्ता किताबबाट यी निवेदकले २०६० र २०६२ को का.स.मू. भरेको अवस्था देखिएकोमा नजिलाई सो बापतको अङ्क प्रदान नगरी बढुवा पाउने निजको अधिकारमा आघात पुग्न गएको देखिने । <p style="text-align: right;">वेचन राय विरूद्ध शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी भक्तपुरसमेत नेकाप २०७०, अङ्क १२, निर्णय नम्बर १०९५, पृष्ठ १५३८, विशेष इजलास</p>
-------------	--

मुद्दाको पहिलो पक्ष (पुनरावेदक/निवेदक) को वर्णानुक्रमिक सूची

क्र. सं.	पक्ष / विपक्ष	नि.नं. इजलास	विषय	फैसला मिति	अङ्क	पृष्ठ
अ						
१.	अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९७० विशेष	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।११।२४।५	३	३०३
२.	अमर नेपालीको हकमा पुनम नेपाली विरूद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, केन्द्रीय अनुसन्धान व्यूरोसमेत	८९७७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१९।६	३	३७५
३.	अमरनाथ गुप्ता विरूद्ध सीताकुमारी देवी शाहसमेत	८९८३ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।११।१०।५	३	४४१
४.	अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९८७ विशेष	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।११।२४।५	४	४६९
५.	अम्बरबहादुर पुन मगर विरूद्ध नेपाल सरकार	८९८८ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६९।६।१८।५	४	४७४
६.	अजीतराज हुंगेल विरूद्ध नेपाल सरकार	८९९९ संयुक्त	ठगी	२०७०।१।१०।३	४	५७०
७.	अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९००६ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।११।२४।५	५	६३१
८.	अच्युतराज बुढाथोकीसमेत विरूद्ध पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, नेपालसमेत	९०५८ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१७।५	१०	११९५

झ						
९.	ईन्दिरा ढकाल गौतमसमेत विरूद्ध लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत	८९९२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१०।१७।४	४	५११
१०.	ईश्वर लिम्बु विरूद्ध नेपाल सरकार	९००५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।६।२	४	६२४
उ						
११.	उपेन्द्र शाक्य विरूद्ध नेपाल सरकार	८९५५ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६९।५।२१।५	२	१७२
१२.	उत्तम श्रेष्ठसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९०५९ विशेष	उत्प्रेषण	२०७०।७।७।५	१०	१२११
१३.	उमा तामाङसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९०७८ संयुक्त	परमादेश	२०७०।४।१६	११	१३६६
ओ						
१४.	ओमप्रकाश अर्यालसमेत विरूद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत	९०२९ विशेष	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।११।२३।४	७	८४३
क						
१५.	कृष्णमान बासुकला विरूद्ध रामकुमार वनमाला	८९५३ पूर्ण	उत्प्रेषणसमेत	२०७०।१।५।५	२	१५८
१६.	काजिमानन्द बज्राचार्यसमेत विरूद्ध कृष्णबहादुर महर्जन	८९६२ संयुक्त	रैकर लगत कट्टा	२०६९।११।२८।२	२	२३०
१७.	कृष्ण बराल विरूद्ध काठमाडौं विश्वविद्यालय धुलिखेलसमेत	८९७८ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।१२।८।५	३	३८१
१८.	कपिलचन्द्र पोखरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।२४।४	४	५३५

१९.	कमला अमात्य विरूद्ध हिमालयन बैङ्क लिमिटेड, प्रधान कार्यालयसमेत	८९९७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेशसमेत	२०७०।१।३।३	४	५५८
२०.	केशव स्थापित विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०१३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेशसमेत	२०७०।४।१३।१	५	७०५
२१.	कञ्चनकृष्ण न्यौपानेसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०१७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेशसमेत	२०७०।५।२०।५	६	७४३
२२.	कमल कामी विरूद्ध नेपाल सरकार	९०२६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	६	८१४
२३.	कृष्ण दमाई विरूद्ध नेपाल सरकार	९०७९ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	११	१३८७
२४.	प्रा.डा.कृष्णप्रसाद भट्टराई विरूद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय उपकुलपतिको कार्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत	९०८७ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।९।२५।५	१२	१४५७
ख						
२५.	खड्गबहादुर खत्री विरूद्ध पूर्ण सिंह थापा मगर	८९६१ संयुक्त	लिखित वेइज्जती	२०६९।१०।४।५	२	२२७
ग						
२६.	गोले मगरसमेत विरूद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	८९६० संयुक्त	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२०६९।११।१४।२	२	२१७
२७.	गोकुलमान तण्डुकारसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९६६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।५।५	२	२६३
२८.	गणेशप्रसाद दाहाल विरूद्ध परशुराम दाहाल	८९७१ पूर्ण	लिखत दर्ता वदर	२०६९।१०।२५।५	३	३०९

२९.	गोपाल कुमार अधिकारी विरुद्ध निजामती किताबखाना ललितपुरसमेत	८९८० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।९।२९।९	३	४०२
३०.	गोरखबहादुर बि.सी. विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९८२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।२७।४	३	४९६
३१.	गोविन्द भन्ने गजेन्द्रकुमार चन्द विरुद्ध नेपाल सरकार	९००२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	४	६०२
३२.	गृह मन्त्रालय विरुद्ध जमुना राउत कुर्मी	९०२० संयुक्त	नागरिकता बदर	२०७०।९।३१।३	६	७६५
३३.	गजेन्द्रप्रसाद यादव विरुद्ध तेतरी कनुईन	९०३५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७०।३।२९।६	७	९२८
३४.	गुमानसिंह कार्की विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	९०४९ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।१६।९	८	१०६३
३५.	गोविन्दप्रसाद शर्मा "बन्दी" विरुद्ध महान्यायाधिवक्ता मुक्तिनारायण प्रधान	९०९९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।९।२।१९।४	१२	१४८४
च						
३६.	चतुर्भुज भट्टसमेत विरुद्ध कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडसमेत	८९५८ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।९।१२।५	२	१९७
छ						
३७.	छठु राय यादव विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	८९८९ संयुक्त	परमादेश उत्प्रेषण	२०६९।९।२।२६।२	३	४०८

ज						
३८.	जयन्त खड्कासमेत विरुद्ध मु.स. गर्ने पुष्पा खड्कासमेत	९०२५ संयुक्त	अंश चलन	२०७०।२।२२।४	६	८०८
३९.	जीतेन्द्र यादव विरुद्ध लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय अनामनगरसमेत	९०४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।५।३१।२	८	९८८
४०.	जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर विरुद्ध साई भेनियर उद्योग प्रा.लि.	९०६० संयुक्त	परमादेश निषेधाज्ञा	२०७०।३।२४।२	१०	१२१८
ट						
४१.	टोपबहादुर भूषाल विरुद्ध शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत	८९७४ पूर्ण	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।७।२३।५	३	३३९
४२.	टीकाराम पोखरेल विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत	९०७४ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।३।११।३	११	१३३९
ड						
४३.	डीलु बुदुजा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०४८ संयुक्त	परमादेश	२०७०।२।२७।२	८	१०५६
त						
४४.	तुलसी सिंखडासमेत विरुद्ध संविधानसभा (व्यवस्थापिका संसद) सचिवालयसमेत	८९४३ संयुक्त	परमादेशसमेत	२०६९।५।२०।४	१	६९
४५.	तुयु डंगोल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९५७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१४।५	२	१८८
४६.	मु.स.गर्ने तेजलक्ष्मी सिनारी श्रेष्ठ विरुद्ध ज्ञानलाल सिनारी श्रेष्ठ	८९८६ संयुक्त	दर्ता नामसारी समेत	२०७०।१।८।१	३	४६४

द						
४७.	मु.स.गर्ने दुर्गावती अग्रवाल खेरिया विरूद्ध गीरिराज कार्कीसमेत	८९५२ पूर्ण	लेनदेन जालसाज	२०६९।९।१२।५	२	१५३
४८.	दुर्गाप्रसाद कान्दु विरूद्ध सन्तोषकुमार कान्दुसमेत	९०५५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१६।४	९	११७६
४९.	दीपकविक्रम मिश्रसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०९० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१०।२१।३	१२	१४७९
ध						
५०.	ध्रुवबहादुर के.सी. विरूद्ध राकेशकुमार गुप्तासमेत	९००३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।३१।३	४	६११
५१.	धर्मनाथ यादवको मु.स.गर्ने बुधनी देवी यादव विरूद्ध नेपाल सरकार	९०६१ संयुक्त	कीर्ते जालसाजी	२०७०।३।३१।२	१०	१२२५
न						
५२.	नेपाल सरकार विरूद्ध मिधनबहादुर रास्के मगरसमेत	८९४४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।९।११।१	१	७५
५३.	नेपाल सरकार विरूद्ध शान्ति वली सार्कीसमेत	८९४७ संयुक्त	जीऊ मास्ने बेच्ने	२०६९।४।१७।४	१	१०१
५४.	नेपाल सरकार विरूद्ध मधुसूदन पुरीसमेत	८९४८ संयुक्त	बैङ्क ठगी	२०६९।६।२३।३	१	१०९
५५.	नारायणसिंह राजपुतसमेत विरूद्ध महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	८९४९ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।२।१६।३	१	१२७
५६.	निशा पुरीको संरक्षक भै आफ्नो हकमासमेत मनिष पुरीसमेत विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटन ललितपुरसमेत	८९६७ संयुक्त	प्रतिषेध, उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।६।२३।३	२	२७३

५७.	निर्मला रोका विरुद्ध बालकृष्ण रोका	८९७२ पूर्ण	अंश	२०६९।५।२९।५	३	३९८
५८.	नेपाली अदिवासीहरूको मानव अधिकारसम्बन्धी वकील समूह (लाहुर्निप) समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९९० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।९।८।९	४	४९९
५९.	नेपाल सरकार विरुद्ध मानबहादुर महत	९०९५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।३।६	५	७२६
६०.	नेपाल साहित्य प्रकाशन केन्द्रसमेत विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	९०९६ संयुक्त	निर्णय बदर	२०७०।२।५।९	५	७३३
६१.	नेपाल सरकार विरुद्ध नेत्रबहादुर मगरसमेत	९०२७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२२।४	६	८२७
६२.	निर्धन उत्थान बैंक लि. केन्द्रीय कार्यालयसमेत विरुद्ध श्रम अदालत, काठमाडौंसमेत	९०३९ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेशसमेत	२०६९।८।२८।५	८	९६३
६३.	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रविण मिश्र	९०४२ संयुक्त	हातहतियार खरखजाना	२०७०।३।३।२	८	९००२
६४.	नेपाल सरकार विरुद्ध सुकराम श्रेष्ठसमेत	९०४५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	८	९०३५
६५.	नेपाल सरकार विरुद्ध रामबहादुर विश्वकर्मासमेत	९०६२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।९।२।२३।६	९०	९२३०
६६.	नेपाल सरकार विरुद्ध केदार माझी	९०६३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।९।२।२३।६	९०	९२४४
६७.	नेपाल सरकार विरुद्ध दिनेश परियार भन्ने सनमान नेपाली	९०६४ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	२०६९।९।०।९।७।४	९०	९२५९
६८.	नेपाल सरकार विरुद्ध रमेश भन्ने बीरबहादुर साकी	९०६५ संयुक्त	जबर्जस्ती करणी, ज्यान मार्ने उद्योग	२०६९।९।०।९।७।४	९०	९२५९

६९.	नीना मानन्धरको हकमासमेत जुजुभाइ मानन्धर विरूद्ध श्रीमती सविता मानन्धर	१०७० संयुक्त	बकसपत्र लिखत दर्ता बदर दर्ता	२०७०।४।३०।४	१०	१३०८
७०.	नेपाल सरकार विरूद्ध निराजन सापकोटा	१०७१ संयुक्त	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	२०७०।१०।२४।६	१०	१३१३
७१.	नेपाल सरकार विरूद्ध राजकुमार तामाङसमेत	१०७३ पूर्ण	सवारी ज्यान	२०७०।५।१३।५	११	१३२७
७२.	नेपाल सरकार विरूद्ध विकास भन्ने लोकबहादुर विश्वा	१०७५ संयुक्त	जबर्जस्ती करणी	२०७०।३।१९।१	११	१३४५
७३.	नेपाल सरकार विरूद्ध भीमबहादुर तामाङसमेत	१०९२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।५।२३।१	१२	१५१०
प						
७४.	पशुपति ढुवानी सेवा नामक फर्म विरूद्ध भन्सार विभागसमेत	८९४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।२५।२	१	४२
७५.	पुष्पबहादुर कार्की विरूद्ध नेपाल सरकार	१०३६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	७	९३३
७६.	प्रेमकाजी शाक्य विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्ज	१०५३ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।११।२१।२	९	११६१
ब						
७७.	बुधलाल यादव विरूद्ध मु.स. गर्ने शोभादेवी यादव	८९६३ संयुक्त	निर्णय बदर	२०६९।५।१९।३	२	२३८
७८.	विष्णुबहादुर कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	८९९१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१२।६	४	५०४
७९.	बलराम यादव विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९९६ संयुक्त	प्रतिषेधसमेत	२०६९।१२।१२।२	४	५५२

८०.	विष्णु भट्टराई विरूद्ध राजकुमारी बस्नेतसमेत	९००१ संयुक्त	लेनदेन	२०७०।२।२।५	४	५९१
८१.	विष्णुमाया महर्जनसमेत विरूद्ध वसुनारायण महर्जनसमेत	९००४ संयुक्त	खिचोला	२०७०।२।६।२	४	६९९
८२.	बमबहादुर बस्नेतसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९०२२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२०।२	६	७७७
८३.	वेचन यादव विरूद्ध चैथरू यादवसमेत	९०५७ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०७०।९।१६।३	९	११९०
८४.	बिनोदबहादुर वलीसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	९०८५ संयुक्त	डाँका चोरी	२०७०।८।२३।१	११	१४३६
भ						
८५.	भरतमणि जङ्गम विरूद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, गौशाला काठमाडौं	९०८४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।१९।४	११	१४३१
म						
८६.	मिलनटोल सुधार समिति विरूद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालयसमेत	८९४० विशेष	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।९।५।५	१	२१
८७.	महेश्वरलाल श्रेष्ठ विरूद्ध डि.एम.ब्रीक एण्ड टायल फ्याक्ट्री प्रा.लि.समेत	८९५० संयुक्त	चेक अनादर	२०६९।७।१६।५	१	१३७
८८.	महिला, कानून तथा विकास मञ्चसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९५६ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।७।१६।५	२	१८१
८९.	महिला, कानून तथा विकास मञ्चसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९७३ विशेष	उत्प्रेषण	२०७०।१।१९।५	३	३२६

९०.	मिलन लामा विरूद्ध जिल्ला कारागार कार्यालय, रामेछापसमेत	९००९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।११।१५।३	५	६५४
९१.	माधवेशकुमार पाठक विरूद्ध लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयसमेत	९०१८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।११।३०।४	६	७४९
९२.	मुकेश बस्नेत विरूद्ध सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयसमेत	९०३७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।३।२	७	९४४
९३.	मनिष श्रेष्ठ विरूद्ध नेपाल सरकार	९०४७ संयुक्त	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	२०७०।१।२४।३	८	१०५०
९४.	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०५१ विशेष	परमादेश	२०७०।९।१८।५	९	११०१
९५.	मोहम्मद मजहरूल ईस्लाम विरूद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय	९०९७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।६।१७।५	१२	१५५१
९६.	मीराज श्रेष्ठको बाबु राजेशप्रसाद श्रेष्ठ विरूद्ध मनमाया घर्ती क्षेत्रीसमेत	९०९८ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।१२।५।४	१२	१५६२
य						
९७.	योगेश भन्ने यज्ञमणि न्यौपाने विरूद्ध राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागसमेत	९०११ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।१।१०।३	५	६७५
९८.	योजितराज प्रधान नेपाली विरूद्ध कात्तिकलाल चौधरी	९०२३ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७०।१।२७।६	६	८०१

र						
९९.	राष्ट्रिय बहिरा महासंघ नेपालसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९३९ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१२।२९।५	१	७
१००.	रजनी शाहीको हकमा प्रेमकुमारी नेपाली विरुद्ध राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत	८९४५ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।७।२०।२	१	८३
१०१.	रामजीप्रसाद उपाध्याय विरुद्ध नेपाल सरकार	८९५१ संयुक्त	बहुविवाह	२०६९।७।१६।५	१	१४६
१०२.	राजेश्वर महतो विरुद्ध कलियादेवी थरुनी	८९६४ संयुक्त	अंशदर्ता	२०६९।८।१२।३	२	२४२
१०३.	रत्ना स्नेहा (सुनार) विरुद्ध अम्मर लाल सुनारसमेत	८९८४ संयुक्त	जालसाज	२०७०।१।१०।३	३	४४७
१०४.	रामप्रवेश साहसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	८९८९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।११।२०।१	४	४८३
१०५.	राजाराम खत्री विरुद्ध कारागार कार्यालय, चौतारासमेत	८९९३ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।२।३	४	५२०
१०६.	रामलखन महतो कोइरी विरुद्ध रामभजन राय यादवसमेत	८९९४ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।५।२८।५	४	५२८
१०७.	रामबहादुर सिंह विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	९००० संयुक्त	परमादेश उत्प्रेषण	२०७०।१।२९।१	४	५८०
१०८.	राधादेवी अधिकारी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	९००७ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०६९।११।२०।१	५	६३८
१०९.	रामजी थापा विरुद्ध नेपाली जङ्गी अड्डासमेत	९०१० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।९।२	५	६६१

११०.	रञ्जित राईसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	१०१२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।३।१२।४	५	६८१
१११.	डा. राजाराम कार्की विरूद्ध उषा कार्की	१०१४ संयुक्त	मानाचामन	२०७०।१।३१।३	५	७२०
११२.	रोलास थापा विरूद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	१०१९ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०७०।३।२८।६	६	७५८
११३.	रूक्मिणी राणा विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, दिपायलसमेत	१०२१ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।१।२०।६	६	७७०
११४.	रविप्रताप राणासमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	१०३२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।२।५।१	७	८९३
११५.	राममाया लामिछानेसमेत विरूद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत	१०५० विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१७।५	९	१०७१
११६.	रामकुमार रणपहेली विरूद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय	१०७२ पूर्ण	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।२०।५	११	१३१९
११७.	रविन थापासमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	१०८१ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग र चोरी	२०७०।१०।१५।४	११	१४०७
११८.	रमेश सिंह ओखेडा विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत	१०८२ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।८।२५।३	११	१४१८
११९.	राजीव बास्तोला विरूद्ध नेपाल सरकार	१०८६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७०।९।२५।५	१२	१४४३
१२०.	रज्मदिन मियाँ विरूद्ध नेपाल सरकार	१०८८ विशेष	उत्प्रेषणसमेत	२०७०।११।८।५	१२	१४६४

ल						
१२१.	लेखराज भट्टसमेत विरुद्ध मालपोत कार्यालय, कैलालीसमेत	८९७५ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।१०।८।२	३	३४६
१२२.	लिली थापासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०३१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।९।१९।५	७	८८४
१२३.	लक्ष्मण श्रेष्ठ विरुद्ध माइली बलामी	९०३३ संयुक्त	मोही लगत कट्टा	२०७०।३।१४।६	७	९१२
१२४.	लिलाबहादुर गुरुड विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०३८ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०७०।४।१३।१	७	९५१
१२५.	लालबहादुर महर्जन विरुद्ध उमेश महर्जन	९०६७ संयुक्त	अंश चलन	२०७०।३।१९।४	१०	१२७६
व						
१२६.	वातावरणीय विकास तथा संरक्षण कानूनी मञ्च विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९४२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९५।२६।३	१	४७
१२७.	विजयबहादुर शाहीसमेत विरुद्ध प्रत्यर्थी हरिप्रसाद पौडेल	९००८ संयुक्त	बकसपत्र दर्ता बदर	२०७०।२।६।२	५	६४५
१२८.	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०४३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।८।१७।२	८	१०१२
१२९.	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०४४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।८।१७।२	८	१०२७
१३०.	विकास लकाई खड्कासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०६९ संयुक्त	उत्प्रेषणसमेत	२०७०।९।२१।१	१०	१२८८

१३१.	वेचन राय विरूद्ध शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी भक्तुपरसमेत	१०९५ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।८।२५।३	१२	१५३८
श						
१३२.	श्यामप्रसाद मैनाली विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९६५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।९।२९।१	२	२५६
१३३.	श्रीकृष्ण आयल रिफाइनरी एण्ड भेजिटेवल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. विरूद्ध एकद्वार समिति उद्योग विभागसमेत	८९६८ संयुक्त	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२०६९।८।५।३	२	२८१
१३४.	शारदा घिमिरे विरूद्ध भगवती फुयाँलसमेत	८९८५ संयुक्त	जालसाजी	२०७०।१।३१।३	३	४५४
१३५.	श्याम सुन्दर अग्रवाल विरूद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरणसमेत	९०२८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेशसमेत	२०७०।४।२।४	६	८३८
१३६.	शिवप्रसाद पौडेलसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०३० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।२।१९।१	७	८६८
१३७.	शारदा कँडेल विरूद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, काठमाडौंसमेत	९०५६ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।२६।४	९	११८२
१३८.	श्रृजना लिम्बु विरूद्ध पिताम्बर लिम्बुसमेत	९०७६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।२१।२	११	१३५३
१३९.	शिवहरि कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	९०८९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।६।६।१	१२	१४७३
१४०.	शुभराम बस्नेतसमेत विरूद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका काठमाडौंसमेत	९०९६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।११।१६।२	१२	१५४४

स							
१४१.	सुदर्शन थपलिया विरूद्ध काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL) समेत	८९४६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।२६।३	१	९६	
१४२.	सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि. विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९५९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।११।१९।४	२	२०८	
१४३.	समिट होटल प्रा.लि. विरूद्ध शारदा प्रसाईसमेत	८९६९ संयुक्त	करारको यथावत परिपालना	२०६९।५।२५।२	२	२८८	
१४४.	सेवाराम विरूद्ध पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयसमेत	८९७६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१९।६	३	३६०	
१४५.	सिद्धिका के.सी.को हकमा सुनिता विष्ट विरूद्ध समीर के.सी.समेत	८९७९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।१।२३।२	३	३९३	
१४६.	सोनमादेवी तेलिन विरूद्ध मकबुलरजा मंसुरी	९०२४ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७०।३।२८।६	६	८०६	
१४७.	सुधीरप्रसाद सिंह विरूद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालयसमेत	९०३४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।३।१६।१	७	९२१	
१४८.	संजयकुमार साह विरूद्ध सभामुख सुवासचन्द्र नेम्वाडसमेत	९०४० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।३।२६।४	८	९७७	
१४९.	सतीस साह विरूद्ध नेपाल सरकार	९०४६ संयुक्त	वैदेशिक रोजगार	२०७०।१।२२।१	८	१०४३	
१५०.	सन्तोष यादवसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	९०५२ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।९।१८।५	९	११५५	
१५१.	सुनील जयसवाल विरूद्ध नेपाल सरकार	९०५४ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धिकरण	२०७०।३।२६।४	९	११६८	

१५२.	सुमन्त कोइराला विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, नक्साल काठमाडौंसमेत	१०७७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।९।१६।३	११	१३५८
१५३.	सर्वोच्च अदालत प्रशासन शाखाको प्रतिवेदनसमेत विरुद्ध जनआस्था साप्ताहिकका सम्पादक किशोर श्रेष्ठसमेत	१०८० संयुक्त	अपहेलना	२०७०।११।१३।३	११	१३९२
१५४.	सोनिका घर्ती क्षेत्रीसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरासमेत	१०८३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।१६।१	११	१४२३
१५५.	सविता रिजाल विरुद्ध नेपाल सरकार	१०९३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	१२	१५२२
१५६.	सुजित नेपाली विरुद्ध नेपाल सरकार	१०९४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।८।१०।२	१२	१५३१
ह						
१५७.	हरिराम लवजुसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९३८ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।८।७।५	१	१
१५८.	हुकुमसिंह थापा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	८९५४ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।८।२८।५	२	१६७
१५९.	हेमराज जैसी विरुद्ध मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत	८९९८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।२।६।२	४	५६३
ज						
१६०.	ज्ञानबहादुर भट्टराई विरुद्ध नेपाल सरकार	१०६६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।९।१७।४	१०	१२६९
१६१.	ज्ञानु महर्जनसमेत विरुद्ध उमेश महर्जन	१०६८ संयुक्त	राजीनामा लिखत बदर	२०७०।३।१९।४	१०	१२८२

मुद्दा / विषयहरूको वर्णानुक्रमिक सूची

क्र.स.	विषय	नि.नं. इजलास	पक्ष / विपक्ष	निर्णय मिति	अङ्क	पृष्ठ
अ						
१.	अंश दर्ता	८९६४ संयुक्त	राजेश्वर महतो विरूद्ध कलियादेवी थरूनी	२०६९।८।१२।३	२	२४२
२.	अंश	८९७२ पूर्ण	निर्मला रोका विरूद्ध बालकृष्ण रोका	२०६९।५।२१।५	३	३१८
३.	अंश चलन	९०२५ संयुक्त	जयन्त खड्कासमेत विरूद्ध मु.स.गर्ने पुष्पा खड्कासमेत	२०७०।२।२२।४	६	८०८
४.	अपहेलनामा सजाय गरी पाउँ	९०४३ संयुक्त	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।८।१७।२	८	१०१२
५.	अंश चलन	९०६७ संयुक्त	लालबहादुर महर्जन विरूद्ध उमेश महर्जन	२०७०।३।१९।४	१०	१२७६
६.	अपहेलना	९०८० संयुक्त	सर्वोच्च अदालत प्रशासन शाखाको प्रतिवेदनसमेत विरूद्ध किशोर श्रेष्ठ	२०७०।११।१३।३	११	१३९२
उ						
७.	उत्प्रेषण	८९३८ विशेष	हरिराम लवजुसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।८।७।५	१	१
८.	उत्प्रेषण परमादेश	८९३९ विशेष	राष्ट्रिय बहिरा महासंघ नेपालसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।१२।२९।५	१	७

९.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	८९४० विशेष	मिलनटोल सुधार समिति विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालयसमेत	२०६९।९।५।५	१	२१
१०.	उत्प्रेषण परमादेश	८९४१ संयुक्त	पशुपति ढुवानी सेवा नामक फर्म विरुद्ध भन्सार विभागसमेत	२०६९।८।२५।२	१	४२
११.	उत्प्रेषण परमादेश	८९४२ संयुक्त	वातावरणीय विकास तथा संरक्षण कानूनी मञ्च विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।५।२६।३	१	४७
१२.	उत्प्रेषण परमादेश	८९४६ संयुक्त	सुदर्शन थपिलया विरुद्ध काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL)समेत	२०६९।८।२६।३	१	९६
१३.	उत्प्रेषण समेत	८९४९ संयुक्त	नारायणसिंह राजपुतसमेत विरुद्ध महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसमेत	२०६९।२।१६।३	१	१२७
१४.	उत्प्रेषण समेत	८९५३ पूर्ण	कृष्णमान बासुकला विरुद्ध रामकुमार बनमाला	२०७०।१।५।५	२	१५८
१५.	उत्प्रेषण समेत	८९५४ विशेष	हुकुमसिंह थापा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।८।२८।५	२	१६७
१६.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	८९५६ विशेष	महिला, कानून तथा विकास मञ्चसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।७।१६।५	२	१८१
१७.	उत्प्रेषण परमादेश	८९५७ विशेष	तुचु डंगोल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।५।१४।५	२	१८८

१८.	उत्प्रेषण परमादेश	८९५८ पूर्ण	चतुर्भुज भट्टसमेत विरुद्ध कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडसमेत	२०७०।१।१२।५	२	१९७
१९.	उत्प्रेषण समेत	८९५९ संयुक्त	सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि. विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।११।९।४	२	२०८
२०.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	८९६० संयुक्त	गोले मगरसमेत विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	२०६९।११।१४।२	२	२१७
२१.	उत्प्रेषण	८९६५ संयुक्त	श्यामप्रसाद मैनाली विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।९।२९।१	२	२५६
२२.	उत्प्रेषण परमादेश	८९६६ संयुक्त	गोकुलमान तण्डुकारसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।१।५।५	२	२६३
२३.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	८९६८ संयुक्त	श्रीकृष्ण आयल रिफाइनरी एण्ड भेजिटेबल इण्डस्ट्रिज प्रा.लि. विरुद्ध एकद्वारा समिति उद्योग विभागसमेत	२०६९।८।५।३	२	२८१
२४.	उत्प्रेषण समेत	८९७० विशेष	अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।११।२४।२	३	३०३
२५.	उत्प्रेषण समेत	८९७३ विशेष	महिला कानून र विकास मञ्चसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।१।१९।५	३	३२६

२६.	उत्प्रेषण समेत	८९७४ पूर्ण	टोपबहादुर भूपाल विरूद्ध शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत	२०६९।७।२३।५	३	३३९
२७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	८९७५ संयुक्त	लेखराज भट्टसमेत विरूद्ध मालपोत कार्यालय, कैलालीसमेत	२०६९।९।०।८।२	३	३४६
२८.	उत्प्रेषण समेत	८९७८ संयुक्त	कृष्ण बराल विरूद्ध काठमाडौं विश्वविद्यालय धुलिखेलसमेत	२०६९।९।२।८।५	३	३८९
२९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	८९८० संयुक्त	गोपालकुमार अधिकारी विरूद्ध निजामती किताबखाना ललितपुरसमेत	२०६९।९।२९।९	३	४०२
३०.	उत्प्रेषण परमादेश	८९८२ संयुक्त	गोरखबहादुर वि.सी. विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।३।२७।४	३	४९६
३१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	८९८३ संयुक्त	अमरनाथ गुप्ता विरूद्ध सीताकुमारी देवी शाहसमेत	२०६९।९।९।९।०।५	३	४४९
३२.	उत्प्रेषण समेत	८९८७ विशेष	अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।९।९।२४।५	४	४६९
३३.	उत्प्रेषण परमादेश	८९८९ संयुक्त	रामप्रवेश साहसमेत विरूद्ध पुनरावेदन दालत, पाटनसमेत	२०६९।९।९।२०।९	४	४८३
३४.	उत्प्रेषण परमादेश	८९९० संयुक्त	नेपाली आदिवासीहरूका मानव अधिकारसम्बन्धी वकील समूह (लाहुर्निप) समेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।९।८।९	४	४९९

३५.	उत्प्रेषण परमादेश	८९९२ संयुक्त	ईन्दिरा ढकाल गौतमसमेत विरूद्ध लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयसमेत	२०६९।१०।१७।४	४	५११
३६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	८९९४ संयुक्त	रामलखन महतो कोइरी विरूद्ध रामभजन राय यादवसमेत	२०६९।५।२८।५	४	५२८
३७.	उत्प्रेषण परमादेश	८९९५ संयुक्त	कपिलचन्द्र पोखरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।२।२४।४	४	५३५
३८.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	८९९७ संयुक्त	कमला अमात्य विरूद्ध हिमालयन बैङ्क लिमिटेड प्रधान कार्यालयसमेत	२०७०।१।३।३	४	५५८
३९.	उत्प्रेषण परमादेश	८९९८ संयुक्त	हेमराज जैसी विरूद्ध मध्य पश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत	२०७०।२।६।२	४	५६३
४०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	९००० संयुक्त	रामबहादुर सिंह विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	२०७०।१।२९।१	४	५८०
४१.	उत्प्रेषण परमादेश	९००३ संयुक्त	ध्रुवबहादुर के.सी. विरूद्ध राकेशकुमार गुप्तासमेत	२०७०।१।३१।३	४	६११
४२.	उत्प्रेषण समेत	९००६ विशेष	अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।११।२४।५	५	६३१
४३.	उत्प्रेषण समेत	९००७ संयुक्त	राधादेवी अधिकारी विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	२०६९।११।२०।१	५	६३८
४४.	उत्प्रेषण परमादेश	९०१० संयुक्त	रामजी थापा विरूद्ध नेपाली जङ्गी अड्डासमेत	२०७०।१।९।२	५	६६१

४५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०११ संयुक्त	योगेश भन्ने यज्ञमणि न्यौपाने विरूद्ध राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागसमेत	२०७०।१।१०।३	५	६७५
४६.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	१०१३ संयुक्त	केशव स्थापित विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।४।१३।१	५	७०५
४७.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	१०१७ विशेष	कञ्चनकृष्ण न्यौपानेसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।५।२०।५	६	७४३
४८.	उत्प्रेषण समेत	१०१८ संयुक्त	माधवेशकुमार पाठक विरूद्ध लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयसमेत	२०६९।११।३०।४	६	७४९
४९.	उत्प्रेषण समेत	१०१९ संयुक्त	रोलास थापा विरूद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	२०७०।३।२८।६	६	७५८
५०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०२१ संयुक्त	रुकमीणि राना विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, दिपायलसमेत	२०७०।१।२०।६	६	७७०
५१.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	१०२८ संयुक्त	श्यामसुन्दर अग्रवाल विरूद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरणसमेत	२०७०।४।२।४	६	८३८
५२.	उत्प्रेषण समेत	१०२९ विशेष	ओमप्रकाश अर्यालसमेत विरूद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग हरिहरभवनसमेत	२०६९।११।२३।४	७	८४३
५३.	उत्प्रेषण परमादेश	१०३० संयुक्त	शिवप्रसाद पौडेलसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।२।१९।१	७	८६८

५४.	उत्प्रेषण परमादेश	१०३१ संयुक्त	लिली थापासमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।९।१९।५	७	८८४
५५.	उत्प्रेषण परमादेश	१०३२ संयुक्त	रविप्रताप राणासमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।२।५।१	७	८९३
५६.	उत्प्रेषण परमादेश	१०३४ संयुक्त	सुधीरप्रसाद सिंह विरूद्ध नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालयसमेत	२०७०।३।१६।१	७	९२१
५७.	उत्प्रेषण	१०३७ संयुक्त	मुकेश बस्नेत विरूद्ध सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयसमेत	२०७०।५।३।२	७	९४४
५८.	उत्प्रेषण समेत	१०३८ संयुक्त	लिलाबहादुर गुरूड विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।४।१३।१	७	९५१
५९.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	१०३९ पूर्ण	निर्धन उत्थान बैङ्क लि. केन्द्रीय कार्यालयसमेत विरूद्ध श्रम अदालत, काठमाडौंसमेत	२०६९।८।२८।५	८	९६३
६०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०४० संयुक्त	संजयकुमार साह विरूद्ध सुवास चन्द्र नेम्वाङसमेत	२०७०।३।२६।४	८	९७७
६१.	उत्प्रेषण परमादेश	१०४१ संयुक्त	जीतेन्द्र यादव विरूद्ध लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत	२०७०।५।३१।२	८	९८८
६२.	उत्प्रेषण	१०४४ संयुक्त	विन्द्रा हाडा भट्टराई विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।८।१७।२	८	१०२७

६३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०४९ संयुक्त	गुमानसिंह कार्की विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	२०७०।५।१६।१	८	१०६३
६४.	उत्प्रेषण परमादेश	१०५० विशेष	राममाया लामिछानेसमेत विरुद्ध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत	२०७०।४।१७।५	९	१०७१
६५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०५२ विशेष	सन्तोष यादवसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।९।१८।५	९	११५५
६६.	उत्प्रेषण समेत	१०५३ संयुक्त	प्रेमकाजी शाक्य विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जसमेत	२०६९।११।२१।२	९	११६१
६७.	उत्प्रेषण परमादेश	१०५५ संयुक्त	दुर्गाप्रसाद कान्दु विरुद्ध सन्तोषकुमार कान्दुसमेत	२०७०।४।१६।४	९	११७६
६८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०५६ संयुक्त	शारदा कँडेल विरुद्ध जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, काठमाडौंसमेत	२०७०।५।२६।४	९	११८२
६९.	उत्प्रेषण परमादेश	१०५८ विशेष	अच्युतराज बुढाथोकी समेत विरुद्ध पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, नेपालसमेत	२०७०।४।१७।५	१०	११९५
७०.	उत्प्रेषण	१०५९ विशेष	उत्तम श्रेष्ठसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।७।७।५	१०	१२११
७१.	उत्प्रेषणसमेत	१०६९ संयुक्त	विकास लकाई खड्कासमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।९।२१।१	१०	१२८८

७२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०७२ पूर्ण	रामकुमार रणपहेली विरुद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयसमेत	२०७०।५।२०।५	११	१३१९
७३.	उत्प्रेषण परमादेश	१०७६ संयुक्त	श्रृजना लिम्बु विरुद्ध पिताम्बर लिम्बुसमेत	२०७०।४।२१।२	११	१३५३
७४.	उत्प्रेषण परमादेश	१०७७ संयुक्त	सुमन्त कोइराला विरुद्ध अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग, नक्साल काठमाडौंसमेत	२०७०।९।१६।३	११	१३५८
७५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०८२ संयुक्त	रमेश सिंह ओखेडा विरुद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरवार काठमाडौंसमेत	२०७०।८।२५।३	११	१४१८
७६.	उत्प्रेषण	१०८३ संयुक्त	सोनिका घर्ती क्षेत्रीसमेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरासमेत	२०७०।५।१६।१	११	१४२३
७७.	उत्प्रेषण	१०८४ संयुक्त	भरतमणि जङ्गम विरुद्ध पशुपति क्षेत्र विकास कोष, गौशला काठमाडौं	२०७०।५।१९।४	११	१४३१
७८.	उत्प्रेषण	१०८६ विशेष	राजीव बास्तोला विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।९।२५।५	१२	१४४३
७९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०८७ विशेष	कृष्णप्रसाद भट्टराई विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय, उपकुलपतिको कार्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौं	२०७०।९।२५।५	१२	१४५७
८०.	उत्प्रेषणसमेत	१०८८ विशेष	रज्मदिन मियाँ विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।११।८।५	१२	१४६४
८१.	उत्प्रेषण परमादेश	१०९० संयुक्त	दीपकविक्रम मिश्रसमेत प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७०।१०।२१।३	१२	१४७९

८२.	उत्प्रेषण परमादेश	१०९१ संयुक्त	गोविन्द शर्मा "बन्दी" विरुद्ध महान्यायाधिवक्ता मुक्तिनारायण प्रधान, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, रामशाहपथ काठमाडौंसमेत	२०७०।१२।१९।४	१२	१४८४
८३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	१०९५ संयुक्त	वेचन राय विरुद्ध शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी भक्तपुरसमेत	२०७०।८।२५।३	१२	१५३८
क						
८४.	कर्तव्य ज्यान	८९४४ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध मिधनबहादुर रास्के मगरसमेत	२०६९।९।११।१	१	७५
८५.	कर्तव्य ज्यान	८९५५ पूर्ण	उपेन्द्र शाक्य विरुद्ध नेपाल सरकार	२०६९।५।२१।५	२	१७२
८६.	करारको यथावत परिपालना	८९६९ संयुक्त	समिट होटल प्रा.लि. विरुद्ध शारदा प्रसाईसमेत	२०६९।५।२५।२	२	२८८
८७.	कर्तव्य ज्यान	८९८८ पूर्ण	अङ्गबराहदुर पुन मगर विरुद्ध नेपाल सरकार	२०६९।६।१८।५	४	४७४
८८.	कर्तव्य ज्यान	९००२ संयुक्त	गोविन्द भन्ने गजेन्द्रकुमार चन्द विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।२।२९।४	४	६०२
८९.	कर्तव्य ज्यान	९००५ संयुक्त	ईश्वर लिम्बु विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।२।६।२	४	६२४
९०.	कर्तव्य ज्यान	९०१२ संयुक्त	रञ्जित राईसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।३।१२।४	५	६८१
९१.	कर्तव्य ज्यान	९०१५ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध मानबहादुर महत	२०७०।२।३।६	५	७२६
९२.	कर्तव्य ज्यान	९०२२ संयुक्त	बहबहादुर बस्नेतसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।२।२०।२	६	७७७

९३.	कर्तव्य ज्यान	९०२६ संयुक्त	कमल कामी विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।२।२९।४	६	८१४
९४.	कर्तव्य ज्यान	९०२७ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध नेत्रबहादुर मगरसमेत	२०७०।२।२२।४	६	८२७
९५.	कर्तव्य ज्यान	९०३६ संयुक्त	पुष्पबहादुर कार्की विरुद्ध टीकाराम तामाङको जाहेरीले नेपाल सरकार	२०७०।२।२९।४	७	९३३
९६.	कर्तव्य ज्यान	९०४५ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध सुकराम श्रेष्ठसमेत	२०७०।७।४।२	८	१०३५
९७.	कीर्ते जालसाजी	९०६१ संयुक्त	धर्मनाथ यादवको मु.स. गर्ने बुधनी देवी यादव विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।३।३१।२	१०	१२२५
९८.	कर्तव्य ज्यान	९०६२ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध रामबहादुर विश्वकर्मासमेत	२०६९।१२।२३।६	१०	१२३२
९९.	कर्तव्य ज्यान	९०६३ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध केदार माझी	२०६९।१२।२३।६	१०	१२४४
१००.	कर्तव्य ज्यान	९०६६ संयुक्त	ज्ञानबहादुर भट्टराई विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।९।१७।४	१०	१२६९
१०१.	कर्तव्य ज्यान	९०७९ संयुक्त	कृष्ण दमाइ विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।७।४।२	११	१३८७
१०२.	कर्तव्य ज्यान	९०९२ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध थोमबहादुर तामाङसमेत	२०७०।५।२३।१	१२	१५१०
१०३.	कर्तव्य ज्यान	९०९३ संयुक्त	सबिता रिजाल विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।७।४।२	१२	१५२२
१०४.	कर्तव्य ज्यान	९०९४ संयुक्त	सुजित नेपाली विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।८।१०।२	१२	१५३१

ख						
१०५.	खिचोला	९००४ संयुक्त	विष्णुमाया महर्जनसमेत विरुद्ध बसुनारायण महर्जन	२०७०।२।६।२	४	६१९
च						
१०६.	चेक अनादर	८९५० संयुक्त	महेश्वरलाल श्रेष्ठ विरुद्ध डि.एम. ब्रीक एण्ड टायल फ्याक्ट्री प्रा.लि.समेत	२०६९।७।१६।५	१	१३७
ज						
१०७.	जीउ मास्ने बेच्ने	८९४७ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध शान्ति वली साकीसमेत	२०६९।४।१७।४	१	१०१
१०८.	जालसाज	८९८४ संयुक्त	रत्ना स्नेही (सुनार) विरुद्ध अम्मरलाल सुनारसमेत	२०७०।१।१०।३	३	४४७
१०९.	जालसाजी	८९८५ संयुक्त	शारदा घिमिरे विरुद्ध भगवती फुयाँलसमेत	२०७०।१।३१।३	३	४५४
११०.	जबर्जस्ती करणी, ज्यानमार्ने उद्योग	९०६५ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध रमेश भन्ने वीरबहादुर साकी	२०६९।१०।१७।४	१०	१२५९
१११.	जबर्जस्ती करणी	९०७५ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध विकास भन्ने लोकबहादुर विश्वामा	२०७०।३।९।१	११	१३४५
११२.	ज्यानमार्ने उद्योग र चोरी	९०८१ संयुक्त	रबिन थापासमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।१०।१५।४	११	१४०७

ठ						
११३.	ठगी	८९९९ संयुक्त	अजीतराज हुंगेल विरूद्ध सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	२०७०।१।१०।३	४	५७०
ड						
११४.	डाँका चोरी	९०८५ संयुक्त	विनोदबहादुर वलीसमेत विरूद्ध नेपाल सरकार	२०७०।८।२३।१	११	१४३६
द						
११५.	दर्ता नामसारी समेत	८९८६ संयुक्त	मु.स.गर्ने तेजलक्ष्मी सिनारी श्रेष्ठ विरूद्ध ज्ञानलाल सिनारी श्रेष्ठसमेत	२०७०।१।८।१	३	४६४
न						
११६.	निर्णय बदर	८९६३ संयुक्त	बुधलाल यादव विरूद्ध मु.स. गर्ने शोभादेवी यादव	२०६९।५।१९।३	२	२३८
११७.	निर्णय बदर	९०१६ संयुक्त	नेपाल साहित्य प्रकाशन केन्द्रसमेत विरूद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत	२०७०।२।५।१	५	७३३
११८.	नागरिकता बदर	९०२० संयुक्त	गृह मन्त्रालय विरूद्ध जमुना राउत कुर्मी	२०७०।१।३१।३	६	७६५
११९.	निषेधाज्ञा	९०५७ संयुक्त	वेचन यादव विरूद्ध चेथरू यादवसमेत	२०७०।९।१६।३	९	११९०

प						
१२०.	परमादेश	८९४३ संयुक्त	तुलसी सिंखडासमेत विरुद्ध संविधानसभा (व्यवस्थापिका संसद) सचिवालयसमेत	२०६९।५।२०।४	१	६९
१२१.	प्रतिषेध, उत्प्रेषण परमादेश समेत	८९६७ संयुक्त	निशा पुरीको संरक्षक भै आफ्नो हकमासमेत मनिष पुरी विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	२०६९।६।२३।३	२	२७३
१२२.	परमादेश उत्प्रेषण	८९८१ संयुक्त	छठुराम यादव विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	२०६९।१२।२६।२	३	४०८
१२३.	प्रतिषेधसमेत	८९९६ संयुक्त	बलराम यादव विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०६९।१२।१२।२	४	५५२
१२४.	परमादेश	९०४८ संयुक्त	डिलु बुदुजा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।२।२७।२	८	१०५६
१२५.	परमादेश समेत	९०५१ विशेष	माधवकुमार बस्नेतसमेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	२०७०।९।१८।५	९	११०१
१२६.	परमादेश निषेधाज्ञा	९०६० संयुक्त	जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर विरुद्ध साई भेनियर उद्योग प्रा.लि.	२०७०।३।२४।२	१०	१२१८
१२७.	परमादेश	९०७८ संयुक्त	उषा तामाङसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।४।१६।४	११	१३६६

ब						
१२८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९४५ संयुक्त	रजनी शाहीको हकमा प्रेमकुमारी नेपाली विरूद्ध राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत	२०६९।७।२०।२	१	८३
१२९.	बैंक ठगी	८९४८ संयुक्त	नेपाल सरकार विरूद्ध मधुसूदन पुरीसमेत	२०६९।६।२३।३	१	१०९
१३०.	बहुविवाह	८९५१ संयुक्त	रामजीप्रसाद उपाध्याय विरूद्ध नेपाल सरकार	२०६९।७।१६।५	१	१४६
१३१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९७६ संयुक्त	सेवाराम विरूद्ध पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासनसमेत	२०६९।१०।१९।६	३	३६०
१३२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९७७ संयुक्त	अमर नेपालीको हकमा पुनम नेपाली विरूद्ध प्रहरी प्रधान कार्यालय, केन्द्रीय अनुसन्धान व्यूरोसमेत	२०६९।१०।१९।६	३	३७५
१३३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९७९ संयुक्त	सिद्धिका के.सी. को हकमा सुनीता विष्ट विरूद्ध समीर के.सी.समेत	२०७०।१।२३।२	३	३९३
१३४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९९१ संयुक्त	विष्णुबहादुर कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत पाटन	२०६९।१०।१२।६	४	५०४
१३५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	८९९३ संयुक्त	राजाराम खत्री विरूद्ध कारागार कार्यालय, चौतारासमेत	२०६९।१०।२।३	४	५२०
१३६.	बकसपत्र दर्ता बदर	९००८ संयुक्त	विजयबहादुर शाहीसमेत विरूद्ध प्रत्यर्थी हरिप्रसाद पौडेल	२०७०।२।६।२	५	६४५
१३७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	९००९ संयुक्त	मिलन लामा विरूद्ध जिल्ला कारागार कार्यालय, रामेछापसमेत	२०६९।११।१५।३	५	६५४

१३८.	वैदेशिक रोगजार	१०४६ संयुक्त	सतीस साह विरूद्ध नेपाल सरकार	२०७०।१।२२।१	८	१०४३
१३९.	बकसपत्र लिखत दर्ता बदर दर्ता	१०७० संयुक्त	नीना मानन्धरको हकमासमेत जुजुभाइ मानन्धर विरूद्ध श्रीमती सविता मानन्धरसमेत	२०७०।४।३०।४	१०	१३०८
१४०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१०७४ संयुक्त	टीकाराम पोखरेल विरूद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालत	२०७०।३।११।३	११	१३३९
१४१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१०८९ संयुक्त	शिवहरी कार्की विरूद्ध पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत	२०७०।६।६।१	१२	१४७३
१४२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१०९६ संयुक्त	शुभराम बस्नेतसमेत विरूद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका काठमाडौंसमेत	२०७०।११।२६।२	१२	१५४४
१४३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१०९७ संयुक्त	सन्तोष बस्नेत विरूद्ध नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयसमेत	२०७०।६।१७।५	१२	१५५१
१४४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	१०९८ संयुक्त	मीराज श्रेष्ठको बाबु राजेशप्रसाद श्रेष्ठ विरूद्ध मनमाया घर्ती क्षेत्रीसमेत	२०७०।१२।५।४	१२	१५६२
म						
१४५.	माना चामल	१०१४ संयुक्त	डा. राजाराम कार्की विरूद्ध उषा कार्की	२०७०।१।३१।३	५	७२०
१४६.	मोही नामसारी	१०२३ संयुक्त	योजीतराज प्रधान नेपाली विरूद्ध कात्तिकलाल चौधरी	२०७०।१।२७।६	६	८०१
१४७.	मोही नामसारी	१०२४ संयुक्त	सोनमादेवी तेलिन विरूद्ध मकबुलरजा मंसुरी	२०७०।३।२८।६	६	८०६

१४८.	मोही लगत कट्टा	९०३३ संयुक्त	लक्ष्मण श्रेष्ठ विरूद्ध माइली बलामी	२०७०।३।१४।६	७	९१२
१४९.	मोही नामसारी	९०३५ संयुक्त	गजेन्द्रप्रसाद यादव विरूद्ध तेतरी कनुईन	२०७०।३।२१।६	७	९२८
१५०.	मानव वेचविखन तथा औसारपसार	९०६४ संयुक्त	नेपाल सरकार विरूद्ध दिनेश परियार भन्ने सनमान नेपाली	२०६९।१०।१७।४	१०	१२५१
र						
१५१.	रैकर लगत कट्टा	८९६२ संयुक्त	काजिमानन्द बज्राचार्यसमेत विरूद्ध कृष्णबहादुर महर्जन	२०६९।११।२८।२	२	२३०
१५२.	राजीनामा लिखत बदर	९०६८ संयुक्त	ज्ञानु महर्जनसमेत विरूद्ध उमेश महर्जन	२०७०।३।१९।४	१०	१२८२
ल						
१५३.	लेनदेन जालसाज	८९५२ पूर्ण	मु.स. गर्ने दुर्गावती अग्रवाल खेरिया विरूद्ध गीरिराज कार्कीसमेत	२०६९।९।१२।५	२	२२७
१५४.	लिखित वेइज्जती	८९६१ संयुक्त	खड्गबहादुर खत्री विरूद्ध पूर्णसिंह थापा मगर	२०६९।१०।४।५	२	२२७
१५५.	लिखत दर्ता बदर	८९७१ पूर्ण	गणेशप्रसाद दाहाल विरूद्ध परशुराम दाहाल	२०६९।१०।२५।५	३	३०९
१५६.	लेनदेन	९००१ संयुक्त	विष्णु भट्टराई विरूद्ध राजकुमारी बस्नेतसमेत	२०७०।२।२।५	४	५९१
स						
१५७.	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	९०४७ संयुक्त	मनिष श्रेष्ठ विरूद्ध नेपाल सरकार	२०७०।१।२४।३	८	१०५०

१५८.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	१०५४ संयुक्त	सुनील जयसवालसमेत विरुद्ध नेपाल सरकार	२०७०।३।२६।४	९	११६८
१५९.	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ति	१०७१ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध निराजन सापकोटा	२०७०।१०।२४।६	१०	१३१३
१६०.	सवारी ज्यान	१०७३ पूर्ण	नेपाल सरकार विरुद्ध राजकुमार तामाङसमेत	२०७०।५।१३।५	११	१३२७
ह						
१६१.	हातहतियार खरखजाना	१०४२ संयुक्त	नेपाल सरकार विरुद्ध प्रविण मिश्र	२०७०।३।३।२	८	१००२

निर्णयकर्ताको आधारमा निर्णयहरूको सूची

क्र. स.	न्यायाधीश	नि.नं. इजलास	विषय / मुद्दा	निर्णय मिति	अङ्क	पृष्ठ
१.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९७० विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।२४।५	३	३०३
२.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९७१ पूर्ण	सशर्त हालैको बकसपत्र लिखत दर्ता बदर	२०६९।१०।२५।५	३	३०९
३.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९८७ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।११।२४।५	४	४६९
४.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	९००६ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।२४।५	५	६३१
५.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	९०२९ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।२३।४	७	८४३
६.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९५२ पूर्ण	लेनदेन जालसाज	२०६९।९।१२।५	२	१५३
७.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०१७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०७०।५।२०।५	६	७४३
८.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०५९ विशेष	उत्प्रेषण	२०७०।७।७।५	१०	१२११
९.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०७२ पूर्ण	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।२०।५	११	१३१९

१०.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०८६ विशेष	उत्प्रेषण	२०७०।९।२५।५	१२	१४४३
११.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०८७ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।९।२५।५	१२	१४५७
१२.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८९५३ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०७०।१।५।५	२	१५८
१३.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९५४ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।८।२८।५	२	१६७
१४.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री सुशीला कार्की मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९३८ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।८।७।५	१	१
१५.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९८८ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६९।६।१८।५	४	४७४
१६.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	९०३९ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।८।२८।५	८	९६३
१७.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९५५ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६९।५।२९।५	२	१७२
१८.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९७२ पूर्ण	अंश	२०६९।५।२९।५	३	३१८
१९.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०५० विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१७।५	९	१०७१

२०.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०५८ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१७।५	१०	११९५
२१.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९३९ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।१२।२९।५	१	७
२२.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९४० विशेष	उत्प्रेषण परमादेश प्रतिषेधसमेत	२०६९।९।५।५	१	२१
२३.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०५१ विशेष	परमादेश समेत	२०७०।९।१८।५	९	११०१
२४.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०५२ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।९।१८।५	९	११५५
२५.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९५६ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।७।१६।५	२	१८१
२६.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८९७३ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०७०।१।१९।५	३	३२६
२७.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	१०८८ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०७०।११।८।५	१२	१४६४
२८.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९७४ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०६९।७।२३।५	३	३३९
२९.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९५७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१४।५	२	१८८

३०.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८९५८ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।१२।५	२	१९७
३१.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०७३ पूर्ण	सवारी ज्यान	२०७०।५।१३।५	११	१३२७
३२.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा	८९७५ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।१०।८।२	३	३४६
३३.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ	८९५९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।९।४	२	२०८
३४.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९६० संयुक्त	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२०६९।११।१४।२	२	२१७
३५.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९७६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१९।६	३	३६०
३६.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९७७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१९।६	३	३७५
३७.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९८९ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।११।२०।१	४	४८३
३८.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	९००७ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।२०।१	५	६३८
३९.	स.प्र.न्या.श्री खिलराज रेग्मी मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९६१ संयुक्त	लिखित वेइज्जती	२०६९।१०।४।५	२	२२७
४०.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९७८ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।१२।८।५	३	३८१
४१.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९८० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०७०।१।८।१	४	४९१
४२.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	९०८९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।६।६।१	१२	१४७३
४३.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९७९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।१।२३।२	३	३९३

४४.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	१०४० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।३।२६।४	८	९७७
४५.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	१०४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।५।३१।२	८	९८८
४६.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	१०७४ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।३।११।३	११	१३३९
४७.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	१०९० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१०।२१।३	१२	१४७९
४८.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	१०६० संयुक्त	परमादेश निषेधाज्ञा	२०७०।३।२४।२	१०	१२१८
४९.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०५४ संयुक्त	सम्पत्ति शुद्धीकरण	२०७०।३।२६।४	९	११६८
५०.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०७५ संयुक्त	जबर्जस्ती करणी	२०७०।३।१९।१	११	१३४५
५१.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०७६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।२१।२	११	१३५३
५२.	स.का.मु.प्र.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०६१ संयुक्त	कीर्ते जालसाज	२०७०।३।३१।२	१०	१२२५
५३.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९९१ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।१२।६	४	५०४
५४.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह	१०५३ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।२१।२	९	११६१
५५.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९६२ संयुक्त	रैकर लगत कट्टा	२०६९।११।२८।२	२	२३०
५६.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९९२ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।१०।१७।४	४	५११
५७.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९९३ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।१०।२।३	४	५२०
५८.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।८।२५।२	१	४२
५९.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९४२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।५।२६।३	१	४७

६०.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री भरतराज उप्रेती	८९९४ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	२०६९।५।२८।५	४	५२८
६१.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९४३ संयुक्त	परमादेश समेत	२०६९।५।२०।४	१	६९
६२.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९६३ संयुक्त	निर्णय बदर	२०६९।५।१९।३	२	२३८
६३.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९६४ संयुक्त	अंश दर्ता	२०६९।५।१९।३	२	२४२
६४.	मा.न्या.श्री दामोदरप्रसाद शर्मा मा.न्या.श्री कमलनारायण दास	८९९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।२।२४।४	४	५३५
६५.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ	८९६५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।९।२९।१	२	२५६
६६.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ	८९८० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।९।२९।१	३	४०२
६७.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ	९०६२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।१२।२३।६	१०	१२३२
६८.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ	९०६३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।१२।२३।६	१०	१२४४
६९.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९८१ संयुक्त	परमादेश उत्प्रेषण	२०६९।१२।२६।२	३	४०८
७०.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	९०३० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।२।१९।१	७	८६८
७१.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९४४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।९।११।१	१	७५
७२.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९९६ संयुक्त	प्रतिषेधसमेत	२०६९।१२।१२।२	४	५५२
७३.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	९०६४ संयुक्त	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	२०६९।१०।१७।४	१०	१२५१

७४.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०६५ संयुक्त	जबर्जस्ती करणी ज्यानमार्ने उद्योग	२०६९।१०।१७।४	१०	१२५९
७५.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९६६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।५।५	२	२६३
७६.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१००८ संयुक्त	बकसपत्र दर्ता बदर	२०७०।२।६।२	५	६४५
७७.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०४२ संयुक्त	हातहतियार खरखजाना	२०७०।३।३।२	८	१००२
७८.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०९१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१२।१९।४	१२	१४८४
७९.	मा.न्या.श्री रामकुमार प्रसाद शाह मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	१०६६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।९।१७।४	१०	१२६९
८०.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९४५ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।७।२०।२	१	८३
८१.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल	८९८२ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।३।२७।४	३	४१६
८२.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	८९८३ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।११।१०।५	३	४४१
८३.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१००९ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०६९।११।१५।३	५	६५४
८४.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०१८ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।११।३०।४	६	७४९
८५.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०३१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।९।१९।५	७	८८४
८६.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री सुशीला कार्की	१०३२ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।२।५।१	७	८९३
८७.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९४६ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।८।२६।३	१	९६
८८.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	८९९८ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	२०७०।२।६।२	४	५६३

८९.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	९०१० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।१।९।२	५	६६१
९०.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	९०६७ संयुक्त	अंश चलन	२०७०।३।१९।४	१०	१२७६
९१.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	९०६८ संयुक्त	राजीनामा लिखत बदर	२०७०।३।१९।४	१०	१२८२
९२.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	९०६९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०७०।९।२१।१	१०	१२८८
९३.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	९०७७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।९।१६।३	११	१३५८
९४.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८९९७ संयुक्त	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२०७०।१।३।३	४	५५८
९५.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०११ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०७०।१।१०।३	५	६७५
९६.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०१९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०७०।३।२८।६	६	७५८
९७.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०४३ संयुक्त	अपहेलनामा सजाय गरी पाऊँ	२०७०।८।१७।२	८	१०१२
९८.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०४४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।८।१७।२	८	१०२७
९९.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०५५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।४।१६।४	९	११७६
१००.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०५६ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।२६।४	९	११८२
१०१.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०७० संयुक्त	बकसपत्र लिखत दर्ता बदर दर्ता	२०७०।४।३०।४	१०	१३०८
१०२.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०७८ संयुक्त	परमादेश	२०७०।४।१६।४	११	१३६६
१०३.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	९०९२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।५।२३।१	१२	१५१०

१०४.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०२० संयुक्त	नागरिकता बदर	२०७०।१।३१।३	६	७६५
१०५.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०७९ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	११	१३८७
१०६.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	१०९३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	१२	१५२२
१०७.	मा.न्या.श्री कल्याण श्रेष्ठ मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०२१ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।१।२०।६	६	७७०
१०८.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती	१०२२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२०।२	६	७७७
१०९.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	१०४५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।७।४।२	८	१०३५
११०.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०४६ संयुक्त	वैदेशिक रोजगार	२०७०।१।२२।१	८	१०४३
१११.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०४७ संयुक्त	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ति	२०७०।१।२४।३	८	१०५०
११२.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०८० संयुक्त	अपहेलना	२०७०।११।१३।३	११	१३९२
११३.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०९४ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।८।१०।२	१२	१५३१
११४.	मा.न्या.श्री गिरीश चन्द्र लाल मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	१०८१ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग र चोरी	२०७०।१०।१५।४	११	१४०७
११५.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	८९४७ संयुक्त	जीउ मास्ने बेच्ने	२०६९।४।१७।४	१	१०१
११६.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	८९४८ संयुक्त	बैंक ठगी	२०६९।६।२३।३	१	१०९
११७.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	८९६७ संयुक्त	प्रतिषेध, उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	२०६९।६।२३।३	२	२७३

११८.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	८९८४ संयुक्त	जालसाज	२०७०।१।१०।३	३	४४७
११९.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	८९९९ संयुक्त	ठगी	२०७०।१।१०।३	४	५७०
१२०.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९००० संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।१।२९।१	४	५८०
१२१.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९००१ संयुक्त	लेनदेन	२०७०।२।२।५	४	५९१
१२२.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९०३३ संयुक्त	मोही लगत कट्टा	२०७०।३।१४।६	७	९१२
१२३.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९०७१ संयुक्त	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते	२०७०।१०।२४।६	१०	१३१३
१२४.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९०८२ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।८।२५।३	११	१४१८
१२५.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. प्रकाश वस्ती	९०९५ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।८।२५।३	१२	१५३८
१२६.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. वैद्यनाथ उपाध्याय	९०४८ संयुक्त	परमादेश	२०७०।२।२७।२	८	१०५६
१२७.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. वैद्यनाथ उपाध्याय	९०५७ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०७०।९।१६।३	९	११९०
१२८.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. तर्कराज भट्ट	९०१२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।३।१२।४	५	६८१
१२९.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. तर्कराज भट्ट	९०९६ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।११।२६।२	१२	१५४४
१३०.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०२३ संयुक्त	मोही नामसारी गरी प्रमाणपत्र	२०७०।१।२७।६	६	८०१
१३१.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०२४ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७०।३।२८।६	६	८०६
१३२.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०३४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०७०।३।१६।१	७	९२१

१३३.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या. ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	१०३५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०७०।३।२१।६	७	९२८
१३४.	मा.न्या. सुशीला कार्की मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९४९ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।१६।३	१	१२७
१३५.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री भरतराज उप्रेती	८९५० संयुक्त	चेक अनादर	२०६९।७।१६।५	१	१३७
१३६.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री भरतराज उप्रेती	८९५१ संयुक्त	बहु विवाह	२०६९।७।१६।५	१	१४६
१३७.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०१३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश प्रतिषेध समेत	२०७०।४।१३।१	५	७०५
१३८.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०४९ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।५।१६।१	८	१०६३
१३९.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०८३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।१६।१	११	१४२३
१४०.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०८४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।१९।४	११	१४३१
१४१.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०९७ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।६।१७।५	१२	१५५१
१४२.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८९८५ संयुक्त	जालसाजी	२०७०।१।३१।३	३	४५४
१४३.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९००२ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	४	६०२
१४४.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०१४ संयुक्त	माना चामल	२०७०।१।३१।३	५	७२०
१४५.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०२५ संयुक्त	अंश चलन	२०७०।२।२२।४	६	८०८
१४६.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०२६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	६	८१४
१४७.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०३६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२९।४	७	९३३

१४८.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९६८ संयुक्त	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	२०६९।८।५।३	२	२८१
१४९.	मा.न्या.श्री प्रकाश वस्ती मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०१५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।३।६	५	७२६
१५०.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	८९८६ संयुक्त	दर्ता नामसारी हक कायमसमेत	२०७०।१।८।१	३	४६४
१५१.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०३७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०७०।५।३।२	७	९४४
१५२.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री तर्कराज भट्ट	९०९८ संयुक्त	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	२०७०।१२।५।४	१२	१५६२
१५३.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	९०३८ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०७०।४।१३।१	७	९५१
१५४.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९००३ संयुक्त	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०७०।१।३।१।३	४	६११
१५५.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९००४ संयुक्त	घर भत्काई खिचोला मेटाईसमेत	२०७०।२।६।२	४	६१९
१५६.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९००५ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।६।२	४	६२४
१५७.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०१६ संयुक्त	निर्णय बदर	२०७०।२।५।१	५	७३३
१५८.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०२७ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०७०।२।२२।४	६	८२७
१५९.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०२८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०७०।४।२।४	६	८३८
१६०.	मा.न्या.श्री वैद्यनाथ उपाध्याय मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	९०८५ संयुक्त	डाँका चोरी	२०७०।८।२३।१	११	१४३६
१६१.	मा.न्या.श्री भरतराज उप्रेती मा.न्या.प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९६९ संयुक्त	करारको यथावत परिपालना गराई पाऊँ	२०६९।५।२५।२	२	२८८

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०७० मा प्रकाशित
निर्णयहरूको सूची

वैशाख पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१
१.	अंश चलन	ध्रुवबहादुर भण्डारी वि. महेन्द्रबहादुर भण्डारीसमेत	
विशेष इजलास			१-१०
२.	उत्प्रेषण	हरिराम लवजुसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
३.	उत्प्रेषण, परमादेश	भीमसेन पोखरेलसमेत वि. व्यवस्थापिका संसद सचिवालयसमेत	
४.	उत्प्रेषण, परमादेश	मातृका भट्टराई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
५.	उत्प्रेषण, परमादेश समेत	दीपकरमण डंगोलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
६.	उत्प्रेषण, परमादेश	कल्पना शाक्यसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
७.	उत्प्रेषण, परमादेश	मीरा ढुङ्गानासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
संयुक्त इजलास			१०-११
८.	उत्प्रेषण	महेन्द्रबहादुर कार्की वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, पर्वतसमेत	

९.	खुन डाँका	नेपाल सरकार वि. सागर भन्ने प्रेमबहादुर खत्रीसमेत
१०.	डाँका	कमल श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
११.	डाँका	कमल श्रेष्ठसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		१२-१४
१२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सत्येन्द्रप्रसाद यादवको हकमा श्रीमती ललिता यादव वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
१३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता विकास मल्ल ठकुरी वि. गृह मन्त्रालयसमेत
१४.	परमादेश	मोहम्मद इब्राईम मुसलमान वि. गृह मन्त्रालय
१५.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	पशुपति ढुवानी सेवा नामक फर्मको तर्फबाट गजेन्द्रकुमार ठाकुर वि. भन्सार विभागसमेत
इजलास नं. ३		१५-१९
१६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	प्रेमकुमारी नेपाली वि. राष्ट्रिय महिला आयोगसमेत
१७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	मनबहादुर नेपाली वि.परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयसमेत
१८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सुदर्शन थपलिया वि. काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL)
१९.	उत्प्रेषण समेत	रामबाबु गिरी वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रौतहटसमेत
२०.	उत्प्रेषण समेत	लिलाम सिंह ठाकुर वि. पृतबहादुर विष्टसमेत
इजलास नं. ४		१९-२१
२१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दीपक अधिकारी वि. श्री समरी जनरल सैनिक अदालत, भद्रकाली काठमाडौंसमेत

२२.	परमादेश	नागेश्वरप्रसाद साह वि. राजविराज नगरपालिकाको कार्यालय, राजविराज
२३.	परमादेश	कृषि विकास बैंक, शाखा कार्यालय, बोडे बरसाइन वि. डोमी यादव
२४.	निषेधाज्ञा परमादेश	सरस्वती पराजुलीसमेत वि. नेपालगञ्ज नगरपालिका कार्यालय
२५.	परमादेश	रफिक मियाँ वि. औषधि व्यवस्था कार्यालय, पर्सा वीरगञ्ज
इजलास नं. ५		२२
२६.	नापी दर्ता बदर	दुखा साह बनिया वि. अनितादेवी गुसासमेत
इजलास नं. ६		२३-२६
२७.	लेनदेन	मदनराज भट्ट वि. ओमनारायण श्रेष्ठ
२८.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्ण आयल रिफाइनरी एण्ड भेजिटेबल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि. वि. उद्योग विभागसमेत
२९.	बहाल दिलाई घर खाली	दलु अहिर वि. रामहेरख भन्ने रामहर्ष अहिर
३०.	ज्यान मार्ने उद्योग	प्रभातकुमार गुप्ता वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		२६-२७
३१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	श्री अशोक विनायक गुठीका अधिकारप्राप्त ऐ. गुठीका अध्यक्ष मचाम महर्जनसमेत वि. पुरातत्त्व विभागसमेत
अन्तरिम आदेश		२७-२८
३२.	उत्प्रेषण समेत	डा. अखिलेशप्रसाद सिंह वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत

३३.	उत्प्रेषण	गणेशप्रसाद घिमिरे वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
३४.	उत्प्रेषण	उमेश अधिकारी वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत
३५.	उत्प्रेषण	जयप्रकाश प्रसाद गुप्ता वि. सम्माननीय राष्ट्रपतिको कार्यालयसमेत
३६.	उत्प्रेषण समेत	युवराज शर्मासमेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत
रीत/वेरीत आदेश		२८
३७.	निर्णय बदर	उषा कुँवर वि. निरञ्जन पन्त
अदालत गतिविधि		
- भाषाको प्रयोग र महत्त्व		क१
- नेपाली भाषामा बहुधा प्रचलित केही शब्दहरूको वास्तविक रूप		क१०
- नेपाली वर्णविन्यास परम्परा र कानूनी भाषाको स्वरूप		क१५

वैशाख दोस्रो

क्र.स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१
३८.	लेनदेन जालसाज	मु.स. गर्ने दुर्गावती अग्रवाल खेरिया वि. गीरिराज कार्कीसमेत	
विशेष इजलास			१-३
३९.	उत्प्रेषण समेत	हुकुमसिंह थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	

४०.	उत्प्रेषण परमादेश	तुयु डंगोल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	५४.	मूल्य अभिवृद्धि कर	लक्ष्मणबहादुर बस्नेत वि. मारुती प्लाष्टिक उद्योग विराटनगर
४१.	संयुक्त इजलास		३-२३		
४२.	परमादेश	सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि.समेत वि. पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयसमेत	५५.	परमादेश समेत	स्प्रिङ्स नेपाल ह्युमन रिसोर्स प्रा.लि. वि.वैदेशिक रोजगार विभागसमेत
४३.	उत्प्रेषण समेत	मनकामना दर्शन प्रा.लि. वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, के.का.समेत	५६.	प्रतिषेध समेत	संगीताकुमारी कर्णदास वि. वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन विभागसमेत
४४.	उत्प्रेषण परमादेश	उपेन्द्र शाह वि. राजकुमार ताम्राकारसमेत	५७.	उत्प्रेषण परमादेश	पूर्णचन्द्र अधिकारी वि. प्रहरी प्रधान कार्यालयसमेत
४५.	उत्प्रेषण समेत	इलाम टी प्रोड्युसर्स प्रा.लि. वि. आन्तरिक राजश्व कार्यालय, विराटनगर	५८.	उत्प्रेषण समेत	पूर्णचन्द्र अधिकारी वि. प्रहरी प्रधान कार्यालयसमेत
४६.	उत्प्रेषण समेत	सेन्ट्रल मिडिया प्रा.लि.समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	५९.	उत्प्रेषण परमादेश, प्रतिषेध	योगनाथ पौडेल वि. लोकसेवा आयोग, के.का.समेत
४७.	नामसारी दा.खा.	मालपोत कार्यालय, भक्तपुर वि. वासुदेव पुरी	६०.	कर्तव्य ज्यान	सलेन घिसिङ वि. नेपाल सरकार
४८.	बहुविवाह	गणेश भण्डारी वि. नेपाल सरकार	६१.	लागू औषध	विजयकुमार लोनिया वि. नेपाल सरकार
४९.	लिखित बेइज्जती	खड्गबहादुर खत्री वि. पूर्णसिंह थापा मगर	६२.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	वातावरणीय विकास तथा संरक्षण कानूनी मञ्च वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५०.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	दलबहादुर श्रेष्ठ वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयसमेत	६३.	कर्तव्य ज्यान	जीतुराम चमार वि. नेपाल सरकार
५१.	उत्प्रेषण परमादेश	हृदयश्वरलाल प्रधानाङ्ग वि. मालपोत कार्यालय, भक्तपुर	६४.	परमादेश समेत	अधिवक्ता तुलसी सिखडा वि.संविधान सभा (व्यवस्थापिका संसद्) सचिवालयसमेत
५२.	उत्प्रेषण परमादेश	ज्ञानसिं महर्जन वि. मालपोत कार्यालय, कलंकी काठमाडौं	६५.	रहजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. अविनाश राजभण्डारी
५३.	रैकर लगत कट्टा	काजिमानन्द बज्राचार्यसमेत वि. कृष्णबहादुर महर्जन	६६.	रहजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. अविनाश राजभण्डारीसमेत

६७.	निर्णय बदर	बुधलाल यादव वि. लक्ष्मी यादवको मु.स. गर्ने शोभादेवी यादव	७९.	परमादेश	भीमलाल लामिछाने वि. कृषि विकास बैंक, क्षेत्रीय कार्यालय, पोखरासमेत
६८.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. बाङ्गे भन्ने विजय गुरुडसमेत	८०.	निषेधाज्ञा परमादेश	रामजी राय यादव वि. लौकठ गा.वि.स. को कार्यालय, सर्लाहीसमेत
६९.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. राजकुमार वि.क.समेत	८१.	निषेधाज्ञा	ठूलीमायाँ गोलेसमेत वि. सामुदायिक सेवा समिति तथा सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्र मकवानपुरसमेत
इजलास नं. १			२३-२५		
७०.	उत्प्रेषण	श्यामप्रसाद मैनाली वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	८२.	निषेधाज्ञा	लल्लन पासीसमेत वि. दुलारे खटिकसमेत
७१.	उत्प्रेषण, परमादेश	गोपाल त्रिपाठी वि. बागेश्वरी उच्च माध्यमिक विद्यालयसमेत	८३.	परमादेश	नजबुल्लाह मियाँ वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा कलैयासमेत
७२.	मोही नामसारी	मालतीदेवी तमोलिन वि. लञ्जिना कवानी	८४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमेश थापा
७३.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. पार्वती सार्की	८५.	परमादेश समेत	जीवराज अधिकारी वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, सानोठिमी भक्तपुरसमेत
इजलास नं. २			२५-३१		
७४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अमरनाथ गुप्ता वि. सीताकुमारी देवी साहसमेत	८६.	भष्टाचार	नेपाल सरकार वि. शिव शमशेर राणासमेत
७५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अनन्तसाह कानू वि. दलित कन्या सामुदायिक प्राथमिक विद्यालय, सतपुरसमेत	८७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	धनमाया राना वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौंसमेत
७६.	निषेधाज्ञा	रामानन्द मुखिया वीन वि. ध्रुप वीनसमेत	८८.	गैडा मारी खाग बिक्री	छविर पुन मगर वि. नेपाल सरकार
७७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	डिल्लीसिंह बुढाक्षेत्री वि. ठम्बरबहादुर वि.सी.	इजलास नं. ४		
७८.	निषेधाज्ञा परमादेश	श्री माँ जगतनारायण प्रा. वि., विद्यालय व्यवस्थापन समिति वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रौतहटसमेत	३१-३३		
८९.	बैंक ठगी	नेपाल इण्डोस्वेज बैंकको पत्रले नेपाल सरकार वि. मधुसूदन पुरीसमेत			

९०.	सरकारी छाप कीर्ते	मधुसूदन पुरी वि. नेपाल सरकार
९१.	कीर्ते जालसारजी	मधुसूदन पुरी वि. नेपाल बंगलादेश बैंक लि.समेत
९२.	प्रतिषेध, उत्प्रेषण परमादेश	निशा पुरीको संरक्षक भै आफ्नो हकमा मनिष पुरीसमेत वि. मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजार काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ५		३४-३५
९३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मानबहादुर सिंहसमेत
एकल इजलास		३५-३८
९४.	उत्प्रेषण	अरूण महतोसमेत वि. हरिहर महतोसमेत
९५.	उत्प्रेषण परमादेश	सुदर्शन प्रधान वि. कोमलनाथ सुवेदीसमेत
९६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रंजीव भासु वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत
९७.	उत्प्रेषण परमादेश	शिवप्रसाद पाण्डे वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
पूर्ण इजलासमा पेश हुने		३८
९८.	मोही नामसारी	राजकिसोर राय वि. मु.स.गर्ने पल्टीदेवीसमेत
अन्तरिम आदेश		३८-४०
९९.	उत्प्रेषण समेत	निरोज पाण्डे वि. पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयसमेत
१००.	उत्प्रेषण	अरूणकुमार झा वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१०१.	उत्प्रेषण समेत	गोर्खा ब्रुअरी प्रा.लि. वि. श्रम अदालतसमेत
१०२.	उत्प्रेषण समेत	कृष्ण खाद्य उद्योग वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण के.का.समेत

१०३.	उत्प्रेषण	उपेन्द्रराज गौतमसमेत वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत
१०४.	उत्प्रेषण समेत	जेवरी कलवार वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
१०५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अशेष रेग्मी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
रीत/वेरीत आदेश		४०-४२
१०६.	लागू औषध गाँजा	नेपाल सरकार वि. बालेश्वरप्रसाद यादव
१०७.	गुठी निर्णय बदर	भोला चापागाईं वि. गुठी संस्थान के.का.समेत
१०८.	ज्यान मार्ने उद्योग	सुरेशप्रसाद यादव वि. नेपाल सरकार
१०९.	उत्प्रेषण समेत	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्याल वि. राष्ट्रपतिको कार्यालयसमेत
११०.	उत्प्रेषण समेत	रामराजा शिवाकोटी वि. न्याय परिषद्समेत
अदालत गतिविधि		४३-४६

जेठ पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१-३
१११.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अच्युतप्रसाद खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
११२.	उत्प्रेषण समेत	अच्युतप्रसाद खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	

११३.	उत्प्रेषण समेत	अच्युतप्रसाद खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	१२५.	कर्तव्य ज्यान	गणेश साकी वि. नेपाल सरकार
		पूर्ण इजलास			
					३-६
११४.	उत्प्रेषण समेत	कृष्णमान बासुकला वि. रामुकार वनमाला	१२६.	कर्तव्य ज्यान	पूर्णबहादुर सुनार वि. नेपाल सरकार
११५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. उपेन्द्र शाक्य, उपेन्द्र शाक्य वि. नेपाल सरकार	१२७.	उत्प्रेषण परमादेश	वीरबहादुर बुढाथोकीसमेत वि. दिपिशा बुढाथोकीसमेत
११६.	उत्प्रेषण समेत	टोपबहादुर भूपाल वि. शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत	१२८.	उत्प्रेषण परमादेश	गोले मगरसमेत वि. अख्तयार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत
		संयुक्त इजलास			
					६-१३
११७.	हकसफी	रानीकुमारी कानूसमेत वि. राजकुमार खड्के	१२९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	समीर बराकोटीको हकमा निलेशकुमार जोधानी वि. केन्द्रीय प्रहरी अनुसन्धान विभाग (सि.अई.वि.) समेत
११८.	क्षतिपूर्ति भराई पाऊँ	बि.एण्ड एच, टी. फर्निचर ए. फेब्रिकेटिडसमेत वि. नित्यानन्द भुर्तेलसमेत	१३०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	चन्द्रसिंह साउदको हकमा द्वारीका साउद वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रामेछाप
११९.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. सीता ढकाल, सीता ढकाल वि. नेपाल सरकार	१३१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अमर नेपालीको हकमा पुनम नेपाली वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, केन्द्रीय अनुसन्धान ब्यूरोसमेत
१२०.	नकबजनी चोरी	नेपाल सरकार वि. राजु धनुकेसमेत	१३२.	उत्प्रेषण परमादेश	कन्तलाल राय यादव वि. नन्दलाल राय यादवसमेत
१२१.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार वि. शिवविन्दुलाल कायस्थ	१३३.	उत्प्रेषण समेत	तारा सुब्बा वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१२२.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. कान्छा शाही	१३४.	उत्प्रेषण समेत	भीमसेन पन्त वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१२३.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. माइला उर्गेन लामा, रमेश थापामगर वि. नेपाल सरकार	१३५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अमीर आलेमगरको हकमा मखलीमाया आले वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोकासमेत
१२४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सम्झना आचार्य वि. ऊर्जा मन्त्रालयका सचिवसमेत	१३६.	गैँडाको खाग बिक्री	सूर्यबहादुर तामाडसमेत वि. नेपाल सरकार

१३७.	उत्प्रेषण परमादेश	फुलमहमद मियाँ धुनियासमेत वि. अर्थ मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. १		१६-१७
१३८.	परमादेश / उत्प्रेषण	छठु राय यादव वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल काठमाडौंसमेत
इजलास नं. २		१७-२५
१३९.	उत्प्रेषण	नन्दलाल राय यादव वि. कन्तलाल राय यादवसमेत
१४०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	मथुरादेवी प्रधानाङ्गसमेत वि. मालपोत कार्यालय, धनुषा जनकपुरसमेत
१४१.	निषेधाज्ञा	सोममाया तामाङ वि. सुरेन्द्र थोकरसमेत
१४२.	परमादेश	श्यामसिंह पाण्डे वि. सेवनकुमारी देव
१४३.	निषेधाज्ञा	मोहन यादव वि. गौरीगञ्ज गा.वि.स. को कार्यालय, झापासमेत
१४४.	निषेधाज्ञा	योगेन्द्रबहादुर विष्ट वि. डुका जोशीसमेत
१४५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	यज्ञमूर्ति भण्डारी वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
१४६.	मिलापत्र बदर	महावीर मण्डल वि. मसोदी मण्डल अमात
१४७.	घर जग्गा खिचोला	रघुनाथ साह तुरहासमेत वि. कुन्तिदेवी कलवारिनको मु.स. गरी आफना हकमासमेत राधाकिसुन साह कलवारसमेत

१४८.	सञ्चालकको अख्तियारी	डिटुहकाई सर्भिसिज प्रा.लि.को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त डाइरेक्टर मोहना लोहनी वि. एएनके रियल स्टेट प्रा.लि.समेत
१४९.	अंशचलन	मचाकाजी महर्जन वि. राजु महर्जनसमेत मु.स. गर्ने मचाकाजी महर्जन वि. राजु महर्जनसमेत
१५०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	लालसिंह महर्जनसमेत (डंगोल) वि. मालपोत कार्यालय, काठमाडौंसमेत
१५१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. वुधन मुसहर
१५२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. वीरेन्द्र रानासमेत
इजलास नं. ४		२५
१५३.	उत्प्रेषण परमादेश	लालबहादुर नेपालीसमेत वि. ललितपुर उपमहानगरपालिका, ललितपुरसमेत
इजलास नं. ५		२६-२७
१५४.	बहुविवाह	नेपाल सरकार वि. यज्ञनिधि कोइराला
१५५.	जग्गा दा.खा.दर्ता	साहेव राय यादव वि. त्रिभुवन राय यादव
इजलास नं. ७		२७-२९
१५६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	भरतकुमार उप्रेतीको हकमा अभिषेक उप्रेती वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, झापासमेत
१५७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	कुमार थापाको हकमा रूपा कार्की थापा वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं

१५८.	अंश चलन	छलराम पौड्याल वि. सावित्रीदेवी शर्मा (पौड्याल) समेत
१५९.	अंश चलन	रामलखन साह वि. लखिचन साहसमेत
१६०.	अंश	दिलबहादुर लुहार वि. बजिरे सुनार
एकल इजलास		२९
१६१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	आपे भन्ने पेन्टु वि. केन्द्रीय अनुसन्धान ब्यूरो (सि.आई.वि.) नेपाल प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानसमेत
रायबाझी आदेश		२९-३०
१६२.	उत्प्रेषण	रजनी चन्दसमेत वि. काठमाडौं नगरपालिका कार्यालय, बागदरबारसमेत
रीत/बेरीत आदेश		३०
१६३.	दरपीठ आदेश बदर	कौशिल्यादेवी देव वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराजसमेत
१६४.	बाघको आखेटोपहार ओसारपसार	शेरबहादुर तामाडसमेत वि. नेपाल सरकार

जेठ दोस्रो

क्र.स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१-२
१६५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	निर्मलकुमार पाण्डेसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	
१६६.	उत्प्रेषण परमादेश	चतुर्भुज भट्टसमेत वि. कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड कुलेश्वरसमेत	

विशेष इजलास		२-४
१६७.	उत्प्रेषण समेत	महिला कानून र विकास मञ्चसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
संयुक्त इजलास		४-८
१६८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	लेखराज भट्टसमेत वि. मालपोत कार्यालय, कैलालीसमेत
१६९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सेवाराम वि. पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालयसमेत
१७०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जोगी भन्ने जोगेन्द्र मण्डल
१७१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. टुकबहादुर भन्ने वसन्तबहादुर राना
१७२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गोपी गाहा
१७३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मण वि.क.
१७४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	युनुश अन्सारीको हकमा सलमा खातुन वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथ देवल, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. १		४-१०
१७५.	कर्तव्य ज्यान	सुमित्रा पुन वि. नेपाल सरकार
१७६.	उत्प्रेषण परमादेश	रामबहादुर गौतम वि. सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयसमेत
१७७.	उत्प्रेषण परमादेश	गोकुलमान तण्डुकारसमेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. २		१०-१४
१७८.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता बालकृष्ण नेउपाने वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

१७९.	मूल्य अभिवृद्धि कर	ठूला कार्यालय, ललितपुर युनाइटेड टेलिकमसमेत	करदाता वि.	१९२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रेशबहादुर बस्नेत
१८०.	मूल्य अभिवृद्धि कर	ठूला कार्यालय, ललितपुर युनाइटेड टेलिकमसमेत	करदाता वि.	१९३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खड्गकुमार तामाङ
१८१.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	नेपाल अटो इञ्जिनियरिङ्ग प्रा.लि.समेत वि. अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत		१९४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अरविन्दकुमार यादव
१८२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अञ्जु खनाल वि. सुरेन्द्र श्रेष्ठसमेत		१९५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भीमबहादुर कुँवरसमेत
१८३.	बाली बिगो	गणेशप्रसाद चौधरी कुर्मीसमेत वि. राममणिप्रसाद कुर्मीसमेत		१९६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. फूलमायाँ विश्वकर्मा
१८४.	मोही नामसारी	केदार ठाकुर हजाम वि. सोहरतियादेवी चमार		इजलास नं. ४		१८-१९
१८५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सुमित्राकुमारी देवी वि. ऋण असूली न्यायाधिकरण, काठमाडौंसमेत		१९७.	उत्प्रेषण, परमादेश	ज्योति सुवेदी वि.चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान वीर अस्पताल
१८६.	कुत मोही निष्काशन	उर्मीलादेवी ब्राम्हणी वि. जैबुन नेसा		इजलास नं. ५		१९-२१
१८७.	मोहियानी हक	अतरनारायण देव वि. मु.स.गर्ने मुनिया देवी		१९८.	परमादेश	रामकुमार सुवेदी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१८८.	उत्प्रेषण समेत	बद्रीप्रसाद चापागाईँ वि. निर्वाचन आयोगसमेत		१९९.	सवारी ज्यान	नारायणदत्त पन्त वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१५-१८		२००.	उत्प्रेषण	सिद्धिदास सायमी वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, जावलाखेल ललितपुर
१८९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ठूले तामाङ		२०१.	परमादेश प्रतिषेध	छिरिङ ग्याल्बो वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
१९०.	कर्तव्य ज्यान	कर्मा ग्याल्जेन शेर्पा वि. नेपाल सरकार		२०२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	कमला व्यञ्जनकारसमेत वि. गृह मन्त्रालयसमेत
१९१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रिथी, प्रीतम भन्ने प्रीतिबहादुर कार्की		एकल इजलास		२१
				२०३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	उर्मीलादेवी धिमाल वि. महानगरीय प्रहरी परिसर कार्यालय, ललितपुर

रीत/वेरीत आदेश		२२-२३
२०४.	बैंकिङ कसूर	राजुकुमार प्रधान वि. नेपाल सरकार
२०५.	डाँका चोरी	कुमार लामा थिङसमेत वि. नेपाल सरकार
२०६.	खिचोला समेत	मु.स. गर्ने रामकुमार अर्याल वि. सरीता शर्मासमेत
अन्तरिम आदेश		२३
२०७.	उत्प्रेषण	पुकार नरसिंह राणासमेत वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण
अदालत गतिविधि		२४-३०

असार पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१
२०८.	कर्तव्य ज्यान	अम्बरबहादुर पुन मगर वि. नेपाल सरकार	
२०९.	अंश	निर्मला रोका वि. बालकृष्ण रोका	
संयुक्त इजलास			२-६
२१०.	उत्प्रेषण समेत	प्रो. चन्देश्वर शाह वि. जिल्ला वन कार्यालय, सर्लाहीसमेत	
२११.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विष्णुबहादुर कार्की वि. कारागार शाखा, डिल्लीबजारसमेत	
२१२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	राजाराम खत्री वि. कारागार कार्यालय, चौतारासमेत	
२१३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	इन्द्रित ढकाल गौतमसमेत वि. लोक सेवा आयोगसमेत	
२१४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामलखन महतो कोइरी वि. रामभजन राय यादवसमेत	

२१५.	उत्प्रेषण परमादेश	कपिलचन्द्र पोखरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. १		७-१२
२१६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	गोपालकुमार अधिकारी वि. निजामती किताबखाना, ललितपुर
२१७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	बलराम यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२१८.	प्रतिषेध समेत	बलराम यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२१९.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. शरणकुमार पौडेल
२२०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	इकबाल हकको हकमा नारायण श्रेष्ठ वि. अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षागार्ड कार्यालयसमेत
२२१.	उत्प्रेषण	रामबहादुर जैसवाल वि. कपिलवस्तु जिल्ला अदालतसमेत
२२२.	बिक्री बदर	घनश्याम महारा खत्री वि. नारायणी शर्मासमेत
२२३.	कर्तव्य ज्यान	धनमन्तीदेवी कुर्मीसमेत वि. नेपाल सरकार
२२४.	कर्तव्य ज्यान	श्यामबाबु महतो वि. नेपाल सरकार
२२५.	कर्तव्य ज्यान	सुरतबहादुर पाल वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१२-१३
२२६.	जीऊ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. मधु यादव परियार

इजलास नं. ४		१३-१५
२२७.	दर्ता नामसारी	दिकेश महर्जन वि. गोपालबहादुर रघुवंशीसमेत
२२८.	उत्प्रेषण परमादेश	विष्णुप्रसाद सापकोटासमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
२२९.	उत्प्रेषण परमादेश	मनिषकुमार दास वि. उद्योग मन्त्रालय, सिंहदरवारसमेत
२३०.	लेनदेन	चन्द्रकान्तदेवी ज्ञवाली वि. रामप्रसाद भट्टराई
२३१.	उत्प्रेषण परमादेश	लालबहादुर चौधरी वि. पराक्रमराज भण्डारीसमेत
इजलास नं. ५		१५-१७
२३२.	उत्प्रेषण, परमादेश, प्रतिषेध	पेशागत महासंघ नेपाल र आफ्नोसमेततर्फबाट शिवकुमार अधिकारी वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
२३३.	मानाचामल भराईपाऊँ	श्यामबहादुर श्रेष्ठ वि. हिसिला कायस्थ
२३४.	जबर्जस्ती करणी	धनबहादुर वि.क. वि. नेपाल सरकार
२३५.	कर्तव्य ज्यान	देवबहादुर तामाङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		१७-१९
२३६.	अपहेलना	छेवाड तेजिङ लामासमेत वि. सानुकाजी स्थापितसमेत
२३७.	जबर्जस्ती करणी	बाबुराम भन्ने कुलप्रसाद अधिकारी वि. नेपाल सरकार
२३८.	हातहतियार खरखजाना	राजु रोका भन्ने मोहित खड्कासमेत वि. नेपाल सरकार

एकल इजलास		१९-२१
२३९.	उत्प्रेषण	रामलौटन थारूसमेत वि. लीलाकुमारी थारूसमेत
२४०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	चेतराज उप्रेती वि. मध्य क्षेत्रीय प्रहरी तालिम केन्द्र चितवनसमेत
२४१.	उत्प्रेषण समेत	शोभाकुमारी सिंह वि. नवीनकुमार सिंहसमेत
२४२.	प्रतिषेध समेत	सुमितकुमार गुप्ता वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
रीत/वेरीत आदेश		२१
२४३.	ज्यान मार्ने उद्योग	मुकेश बुढाथोकी वि. नेपाल सरकार
२४४.	कर्तव्य ज्यानसमेत	नेपाल सरकार वि. उमाकान्त यादवसमेत
अन्तरिम आदेश		२१-२२
२४५.	परमादेश	शोभा चन्द्र मिश्र वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
२४६.	उत्प्रेषण	सकिद मियाँ अन्सारी वि. पुनरावेदन अदालत, हेटौँडासमेत

असार दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१
२४७.	लिखत दर्ता बदर	गणेशप्रसाद दाहाल वि. गजेन्द्रकुमार भन्ने परशुराम दाहाल	
संयुक्त इजलास			१-५
२४८.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. तिलक शाही	

२४९.	मोही लगत कट्टा	रामकुमार महतो वि. श्रीप्रसाद मेहता
२५०.	उत्प्रेषण समेत	साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड वि. सरस्वती थापासमेत
२५१.	उत्प्रेषण परमादेश	कारीदेवी तेलीन वि. हंश लाल साहसमेत
२५२.	उत्प्रेषण परमादेश	रामप्रवेश शाहसमेत वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, ललितपुरसमेत
२५३.	उत्प्रेषण समेत	कृष्ण बराल वि. काठमाडौं विश्वविद्यालयसमेत
२५४.	उत्प्रेषण परमादेश	शंकर लिम्बूसमेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. १		५-८
२५५.	उत्प्रेषण समेत	बाबुराम तिमल्सिनासमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर
२५६.	उत्प्रेषण समेत	रामसागर साह वि. स्थानीय विकास मन्त्रालयसमेत
२५७.	कर्तव्य ज्यान	भद्रबहादुर नेपाली वि. नेपाल सरकार
२५८.	मानव बेचबिखन	भुवन थापा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		८-१३
	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	गोरखबहादुर वि.सी.समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२५९.	उत्प्रेषण परमादेश	कमला अमात्य वि. हिमालयन बैंक लिमिटेड काठमाडौंसमेत
२६०.	उत्प्रेषण	छेदुराम थारू वि. सोवाराम खत्रीसमेत
२६१.	मूल्य अभिवृद्धि कर	सञ्जय श्रेष्ठ वि. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर

इजलास नं. ३		१३
२६२.	उत्प्रेषण	दासुप्रसाद गन्गाई वि. सुकुम्बासी समस्या समाधान कार्यालय, मोरङ
इजलास नं. ४		१३-१६
२६३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सावित्री श्रेष्ठ वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्कीसमेत
२६४.	लिखत दर्ता बदर दर्ता	राजदेव राय यादव वि. भिखनैया देवीसमेत
२६५.	अंश चलन	कृष्णबहादुर गुरूडसमेत वि. श्रेया गुरूड
२६६.	मानाचामल	कृष्णबहादुर गुरूड वि. श्रेया गुरूड
२६७.	ठगी	अजीतराज ढुंगेल वि.नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		१७-२१
२६८.	जालसाजी	शारदा घिमिरे वि. भगवती फुयालसमेत
२६९.	परमादेश	अधिवक्ता दीपकविक्रम मिश्र वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
२७०.	उत्प्रेषण	भक्तकुमारी भुजेल वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंसमेत
२७१.	धनमाल फिर्ता	श्यामबहादुर श्रेष्ठ वि. हिसिला कायस्थ
२७२.	अंश दर्ता नाता कायम	सवीरकुमार चौधरीसमेत वि. लीलाकुमारी चौधरी
२७३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमेश भन्ने रत्नबहादुर वि.क.

२७४.	कर्तव्य ज्यान	हरिहर पाल वि.नेपाल सरकार	२८६.	बैङ्किङ कसूर	विज्ञानप्रसाद पौडेल वि. नेपाल सरकार
		इजलास नं. ६	२१-२३		
२७५.	दर्ता नामसारी	मु.स.गर्ने तेजलक्ष्मी सिनारी श्रेष्ठ वि. ज्ञानलाल सिनारी श्रेष्ठसमेत	२८७.	कीर्ते	माधवहरि कालिराज वि. मोतीकाजी श्रेष्ठ
२७६.	खिचोला मेटाईसमेत	विष्णुमाया महर्जनसमेत वि. बसुनारायण महर्जन	२८८.	ठगी	सोमनाथ खनाल वि. नेपाल सरकार
२७७.	हातहतियार खरखजाना	परमात्मा भण्डारी वि. नेपाल सरकार	२८९.	कर्तव्य ज्यान	कुलबहादुर महत वि. नेपाल सरकार
२७८.	वैदेशिक रोजगार, ठगी	जीतबहादुर भोलन वि. नेपाल सरकार	२९०.	निषेधाज्ञा	रामपृत यादव वि. रजनकुमारी भन्ने जानकी दाससमेत
		इजलास नं. ७	२३-२४		
२७९.	उत्प्रेषण	विष्णुबहादुर खत्री वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी, भक्तपुरसमेत	अन्तरिम आदेश		२८-३०
२८०.	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रसिंह साउद वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत	२९३.	उत्प्रेषण परमादेश	उगमी तेलीन वि. पुनरावेदन अदालत, हेटौडासमेत
		एकल इजलास	२४-२५		
२८१.	उत्प्रेषण परमादेश	भावना भण्डारी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत	२९४.	उत्प्रेषण	घनश्याम डि.सी. वि. शंकर पौडेलसमेत
२८२.	उत्प्रेषण परमादेश	बसुनारायण महर्जनसमेत वि. अनिता प्रजापतिसमेत	२९५.	उत्प्रेषण	अव्या खातुन वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
		पुनरालोकन निस्सा	२५-२६		
२८३.	धर्मलोप	रेशमान तुलाधरसमेत वि. ज्ञानेन्द्ररत्न तुलाधर	२९६.	प्रतिषेध समेत	श्रीप्रसाद पण्डित वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
		रीत/बेरीत आदेश	२६-२८		
२८४.	ज्यान मार्ने उद्योग	शालिकराम जमरकट्टेल वि. रमेश भन्ने तारानिधि पन्त	२९७.	उत्प्रेषण	तेजनाथ रिमालसमेत वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, पर्वत
२८५.	बैङ्किङ कसूर	शम्भुप्रसाद के.सी.समेत वि. नेपाल सरकार	२९८.	उत्प्रेषण	इन्द्रप्रसाद वाग्ले वि. गृह मन्त्रालयसमेत
			२९९.	उत्प्रेषण	गौरीशंकर चौधरी वि. वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयसमेत
			३००.	उत्प्रेषण	विष्णुलक्ष्मी मारिखुसमेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत

साउन पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-२
३०१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामजीप्रसाद रौनियार वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, केन्द्रीय कार्यालयसमेत	
३०२.	उत्प्रेषण समेत	राधादेवी अधिकारी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	
इजलास नं. १			२-३
३०३.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. राधिका महतरासमेत	
३०४.	बकसपत्र दर्ता बदर	विजयबहादुर शाहीसमेत वि. हरिप्रसाद पौडेल	
इजलास नं. २			४-९
३०५.	उत्प्रेषण	रामचन्द्र सिलवाल वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
३०६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अम्बिका दाहालसमेत वि.स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत	
३०७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मिलन लामा वि. जिल्ला कारागार कार्यालय, रामेछापसमेत	
३०८.	उत्प्रेषण परमादेश	नेत्रबहादुर के.सी. वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयसमेत	
३०९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	ऋषिकुमार पाण्डेसमेत वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	
३१०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सुवासबहादुर बुढाथोकी वि. समरी सैनिक अदालत, श्री कालीप्रसाद गण (ई) गौचर ब्यारेकसमेत	

३११.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	यज्ञमणि न्यौपाने वि. राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागसमेत	
३१२.	ज्यान मार्ने उद्योग	हिक्मतबहादुर चन्दसमेत वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. ४			९-१३
३१३.	अंश चलन	लेखतबहादुर बुढाथोकीसमेत वि. दिलबहादुर बुढाथोकी	
३१४.	अंश	दुगदिवी खड्कासमेत वि. सरोजकुमार खड्कासमेत	
३१५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामबहादुर सिंह वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत	
३१६.	अंश दर्ता	रुद्रबहादुर ढकाल वि. शंकरकुमार ढकालसमेत	
३१७.	खिचोला	सियावती यादवनीसमेत वि. लालबाबु यादवसमेत	
३१८.	मोही प्रमाणपत्र	हर्षकुमार सिंह वि. सोती धोबी साफी	
इजलास नं. ५			१४-१८
३१९.	मानाचाम ल	डा. राजाराम कार्की वि. उषा कार्की	
३२०.	उत्प्रेषण परमादेश	ध्रुवप्रसाद चौलागाईं वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयसमेत	
३२१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मानबहादुर महत	
३२२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सञ्जीव भन्ने प्रकाश सुनार	
३२३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रविन्द्र दाससमेत	
३२४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खगीदेवी थामी	

इजलास नं. ६		१८-२५
३२५.	जग्गा खिचोला	प्रेमसिंह भण्डारी वि. लक्ष्मीदेवी भण्डारी
३२६.	नापी निर्णय सेस्ता बदर	जगरनाथ चौधरीसमेत वि. कन्तिया कुर्मिनसमेत
३२७.	कीर्ते जालसाज	बिसनसिंह भाट वि. लक्ष्मीदेवी भण्डारीसमेत
३२८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	ध्रुवबहादुर के.सी. वि. राकेशकुमार गुप्तासमेत
३२९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कृष्णकुमार लिम्बू
३३०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नवराज शर्मा पौडेल
३३१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. तिलकबहादुर स्याङ्तान
३३२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. माधव गुरुड भन्ने माधु गुरुड
३३३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पप्पु शर्मा
३३४.	उत्प्रेषण समेत	धनबहादुर बस्नेतसमेत वि. महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयसमेत
३३५.	कर्तव्य ज्यान	ईश्वर लिम्बू वि. नेपाल सरकार
३३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नेत्रबहादुर मगरसमेत
एकल इजलास		२५
३३७.	उत्प्रेषण समेत	दत्तसिंह कार्कीसमेत वि. अखितयार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत

पुनरालोकन निस्सा		२५-२८
३३८.	करार परिपालना	अ.प्रा. अमृतरत्न शाक्य वि. शारदा प्रसाईसमेत
३३९.	अंश चलन	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठसमेत वि. राजकुमार श्रेष्ठसमेत
३४०.	उत्प्रेषण	कपिलबहादुर चित्रकार वि. श्रीकृष्ण रञ्जितकार
३४१.	निर्णय दर्ता बदर दर्ता	गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय वि. मु.स. गर्ने महेश पराजुली
३४२.	अपुताली हक कायम	गुलजरीयादेवी यादव वि. मु.स. गर्ने गुञ्जेश्वरी यादव
रीत/बेरीत आदेश		२८-२९
३४३.	उत्प्रेषण समेत	शंकरप्रसाद कानू वि. निर्वाचन समिति, नेपाल शिक्षक यूनियन, बारा
३४४.	ठगी	रामकुमारको हकमा चन्द्रिकादेवी यादव वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		२९
३४५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	मोहनतारा पछाई वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
३४६.	उत्प्रेषण	राजकुमार शाहसमेत वि. नेपाल उद्योग मन्त्रालयसमेत
३४७.	उत्प्रेषण	चिरञ्जीवी तिमिसिना वि. नेपाल राष्ट्र बैंक, केन्द्रीय कार्यालयसमेत

साउन दोस्रो

क्र.स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-४
३४८.	परमादेश	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पर्सासमेत वि. राजेन्द्रप्रसाद चौहान	

३४९.	निषेधाज्ञा	रोहितमान श्रेष्ठसमेत वि. पोखरा फाइनेन्स कम्पनी लि. काठमाडौं	३६२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गोपालबहादुर बराम
३५०.	निषेधाज्ञा	रामेश्वर मण्डलसमेत वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सप्तरीसमेत	३६३.	उत्प्रेषण	माधवेश्वर पाठक वि. लोकसेवा आयोग के.का.समेत
३५१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	पंकजप्रसाद गोइत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, धनुषासमेत	३६४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	चन्द्रप्रभात श्रेष्ठको हकमा तिलकबहादुर पाण्डे वि. कारागार कार्यालय काठमाडौंसमेत
३५२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	राजश्व अनुसन्धान विभाग पूर्वञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय वि. सिप्रदी ट्रेडिङ प्रा.लि. प्र.का.समेत	३६५.	कर्तव्य ज्यान	मन्दरीदेवी विष्ट वि. नेपाल सरकार
३५३.	निषेधाज्ञा	अम्बिकादेवी श्रेष्ठ वि. कृष्णमुरारी ढकालसमेत	३६६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	महेशबहादुर सिंह वि. मालपोत कार्यालय, ललितपुरसमेत
३५४.	हक कायम	रामजुलुम महतो वि. सियालाल महतो	३६७.	कर्तव्य ज्यान	धनसिंह बोहोरासमेत वि. नेपाल सरकार
३५५.	लिखत दर्ता बदर	तुल्सीप्रसाद हलुवाई वि. बबिता हलुवाईसमेत	३६८.	उत्प्रेषण, परमादेश	रामजी थापा वि. नेपाली जङ्गी अड्डा, भद्रकाली, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. २			४-१५		
३५६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामकरण सहनीको हकमा कोपिला अधिकारी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	३६९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	मोहन नेपाली वि. मध्यपश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, सुर्खेतसमेत
३५७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	जिगमी दण्डुल लामासमेत वि. महानगरीय प्रहरी वृत्त, महाराजगञ्ज	३७०.	उत्प्रेषण, परमादेश	अरूणकुमार सिंह वि. दुर्गा माध्यमिक विद्यालय, बरेवा बारा
३५८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अर्जुन सुनुवार राई	३७१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामप्रसाद पराजुली वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
३५९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शिवप्रसाद सापकोटा	३७२.	नागरिकता बदर	उपप्रधानमन्त्री एवं गृहमन्त्री वि. जमुना राउत कुर्मी
३६०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शान्तिदेवी चौधरी	३७३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	धनप्रसाद पौडेल वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
३६१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खोलापारे भन्ने दमाई तामाङ	३७४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	गणेशप्रसाद आचार्य वि. नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद्समेत

इजलास नं. ३		१५-१७	३८९.	कर्तव्य ज्यान	कमल कामी वि. नेपाल सरकार
३७५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	नमीता न्यौपानेसमेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	३९०.	कर्तव्य ज्यान	गोविन्द भन्ने गजेन्द्रकुमार चन्द वि. नेपाल सरकार
३७६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामकिशोर सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	३९१.	अंश	मु.स. गर्ने शिवकुमार मुराउ वि. मु.स. गर्ने ज्ञाना मुराउ
३७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. वीरबहादुर बोहरा	इजलास नं. ६		२७-३०
इजलास नं. ४		१७-२०	३९२.	जालसाजी	मु.स. गर्ने श्रीमती दिलकुमारी आले वि. इन्द्रमाया श्रेष्ठ
३७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गणेश तामाङ	३९३.	खिचोला मेटाई चलन	धनी खत्रीसमेत वि. इन्द्रमाया श्रेष्ठ
३७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नोखबहादुर खत्रीसमेत	३९४.	निर्णय बदर	मोहनकुमार उपाध्याय वि. अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग
३८०.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. बाउठे भन्ने कृष्णबहादुर नेपाली (दमाई)	३९५.	झूठा नागरिकता	कौशिला चौधरीसमेत वि. नेपाल सरकार
३८१.	मोही नामसारी	योजीतराज प्रधान नेपाली वि. कार्तिकलाल चौधरी	३९६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दोर्जेको हकमा दिलमाया घलान लामा) वि. महानगरीय प्रहरी अपराध अनुसन्धान महाशाखासमेत
३८२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कुमार भन्ने राजकुमार गोले	एकल इजलास		३०-३१
३८३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नारायण वि.क.	३९७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	तुलसी श्रेष्ठको हकमा बाबु हरिबहादुर श्रेष्ठ वि. सुनिता के.सी.(श्रेष्ठ) समेत
३८४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रणदीप गुरूड	३९८.	उत्प्रेषण परमादेश	मनोजकुमार मण्डल वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, के.का.समेत
३८५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुनील शाही	पुनरालोकन निस्सा		३१-३२
इजलास नं. ५		२१-२७	३९९.	उत्प्रेषण परमादेश	नेपाल विद्युत प्राधिकरणसमेत वि. मैनावती स्टिल इण्डस्ट्रिज प्रा.लि.
३८६.	लिखत बदर दर्ता,	यलम्बर हाड राईसमेत वि. जमुना के.सी.	४००.	उत्प्रेषण परमादेश	स्वस्तिक फुटवेयर इण्डस्ट्रिज वि. भन्सार विभागसमेत
३८७.	हरहिसाब तमसुक फट्टा	गोपालनारायण सिन्हासमेत वि. बिना राणासमेत			
३८८.	कर्तव्य ज्यान	बाबु भन्ने कृष्णबहादुर लिम्बूसमेत वि. नेपाल सरकार			

४०१.	खिचोला मेटाई चलन	नेपाल ससेज फ्याक्ट्री प्रा.लि. वि. नानी छोरी मानन्धर
४०२.	मानव बेचबिखन	भीम भन्ने सुवास क्षेत्री वि. नेपाल सरकार
रीत/बेरीत आदेश		३२-३४
४०३.	अपहरणको धम्की	सुनिलकुमार यादव वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		३४
४०४.	उत्प्रेषण परमादेश	के.एल.हाइटेक सिक्कोर प्रिन्टर्स लि. वि. नेपाल टेलिकमसमेत
सर्वोच्च अदालत गतिविधि		३४

भदौ पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-३
४०५.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णबहादुर कार्की वि. डम्बरबहादुर कार्कीसमेत	
४०६.	परमादेश	उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च, र आफ्नो हकमासमेत ज्योति बानियाँसमेत वि. बी.पी. कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पतालसमेत	
४०७.	उत्प्रेषण परमादेश	डा.सम्झना कोइरालासमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत	
इजलास नं. २			३-५
४०८.	निषेधाज्ञा	काठमाडौं उपत्यका नगर विकास समितिसमेत वि. सुनकेशरी जोशी	
इजलास नं. ३			५-९
४०९.	उत्प्रेषण समेत	किसुनदेव यादव वि. राजाराम राउतसमेत	

४१०.	उत्प्रेषण परमादेश	जानकीदेवी ढकालसमेत वि. जयादेवी ढकाल	
४११.	उत्प्रेषण	विदुरप्रसाद आचार्य वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी, भक्तपुरसमेत	
४१२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चिजमाली वि.क.	
४१३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मनोज राई	
४१४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. यदुलाल पौडेल	
इजलास नं. ४			९-१४
४१५.	कीर्ते	नेपाल सरकार वि. जीतेन्द्र सिंह राउत	
४१६.	उत्प्रेषण, परमादेश	सौखीलाल पासवान वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
४१७.	उत्प्रेषण, परमादेश	नविनकुमार महासेठ वि. मालपोत कार्यालय, धनुषासमेत	
४१८.	उत्प्रेषण, परमादेश	युनियन फाइनान्स लिमिटेड वि. राजु थापासमेत	
४१९.	मोही नामसारी	सोनमादेवी तेलिन वि. मकबुलरजा मंसुरी	
४२०.	मोही निष्काशन	जोखन राय यादव तेली वि. शेख अमरुल	
४२१.	कुतमोही	अजयकुमार साह तेली वि. चक्रवर्ती थरुनी	
४२२.	भ्रष्टाचार	गीरिराज ओझा वि. नेपाल सरकार	
४२३.	उत्प्रेषण, परमादेश	टीकाराम डाँगी वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत	

इजलास नं. ५		१४-१८
४२४.	अंश दपोट	महेश्वरी यादवनी वि. महेन्द्र यादवसमेत
४२५.	चलन चलाईपाऊँ	धनकुमारी शास्त्री वि. भरतराज शिवाकोटी
४२६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामजी दाहाल
४२७.	कर्तव्य ज्यान	दुर्गाबहादुर चितौरै राना वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		१८-२०
४२८.	उत्प्रेषण परमादेश	ठगनी थरूनी वि. रामचन्द्र पोखरेलसमेत
४२९.	उत्प्रेषण परमादेश	सुन्दर लोनिया वि. भूमिसुधार कार्यालय, बाँकिसमेत
एकल इजलास		२०-२१
४३०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	युवराज अधिकारी वि. काठमाडौँ जिल्ला अदालतसमेत
रीत/बेरीत आदेश		२१
४३१.	अंश चलन	सुन्दरमान ताम्राकार वि. नानीमाया ताम्राकारसमेत
४३२.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. रामप्रकाश महतो
पूर्ण इजलासमा पेश हुने		२१-२३
४३३.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. टसी वि.क.समेत
अन्तरिम आदेश		२३
४३४.	परमादेश समेत	सुमित्रा लामिछाने सुवेदीसमेत वि. उद्योग मन्त्रालयसमेत
४३५.	उत्प्रेषण समेत	दमयन्ती प्रधान वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
अदालती गतिविधि		२४

भदौ दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१-६
४३६.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	कञ्चनकृष्ण न्यौपानेसमेत विरूद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
इजलास नं. २			६-८
४३७.	निषेधाज्ञा	प्रेमबहादुर बुढामगर वि. प्र.जि.अ. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, प्युठानसमेत	
४३८.	निषेधाज्ञा परमादेश	महम्मद हसुनैन देवानसमेत वि. वीरगञ्ज उपमहानगरपालिका कार्यालय, पर्सासमेत	
४३९.	उत्प्रेषण समेत	रोलास थापा वि. कारागार कार्यालय, ललितपुरसमेत	
४४०.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रोलास थापा वि. कारागार कार्यालय, ललितपुरसमेत	
४४१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रुक्मिणी राना वि. मन्दरदेवी रानासमेत	
इजलास नं. ३			८-१०
४४२.	मोही लगत कट्टा	रघुनाथ ढुंगाना वि. मोहनबहादुर थापा भन्ने मोहनविक्रम थापा	
४४३.	वैदेशिक रोजगार	सतिस साह वि. नेपाल सरकार	
४४४.	सरकारी छाप कीर्ते	मनिष श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. ४			११-१२
४४५.	कर्तव्य ज्यान	रञ्जित राईसमेत वि. नेपाल सरकार	

इजलास नं. ५		१२-१७
४४६.	उत्प्रेषण परमादेश	केशव स्थापित वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४४७.	निर्णय दर्ता बदर दर्ता	मु.स. गर्ने राजु काफ्ले वि. शारदा नेपाल
४४८.	कर्तव्य ज्यान	पुष्पबहादुर कार्की वि. नेपाल सरकार
४४९.	निषेधाज्ञा	अवि डंगोलसमेत वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंसमेत
४५०.	निषेधाज्ञा	राजनाथ उपाध्याय वि. देवीराम शेरचनसमेत
४५१.	अंश चलन	जयन्त खडकासमेत वि. पुष्पा खडकासमेत
इजलास नं. ६		१७-१९
४५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	डिकमाया गुरुडको हकमा देवीकुमारी वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौंसमेत
४५३.	उत्प्रेषण परमादेश	श्यामबहादुर अग्रवाल वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण के.का.समेत
४५४.	निषेधाज्ञा	नन्दलाल रायसमेत वि. रामदेव दास वैष्णवसमेत
पुनरालोकन निस्सा		२०
४५५.	भरपाई लिखत दर्ता बदर दर्ता	पुरण शमशेर ज.व.रा. वि. रूद्रकुमारी देवी शाहसमेत
४५६.	उत्प्रेषण समेत	यादव अधिकारी वि. मृत्युञ्जयराज पाण्डे

रीत/बेरीत आदेश		२०-२१
४५७.	शरीर बन्धक	नेपाल सरकार वि. चन्द्रमान गहतराज
अन्तरिम आदेश		२१-२२
४५८.	उत्प्रेषण	राप्रपा नेपाल वि. निर्वाचन आयोग नेपालसमेत
४५९.	उत्प्रेषण	रत्नराज तिमिल्सिनासमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौंसमेत
४६०.	परमादेश समेत	रामराज शिवाकोटी वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगसमेत

असोज पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
इजलास नं. २			१-२
४६१.	उत्प्रेषण, परमादेश	मानव अधिकारको लागि एकल महिला समूह र आफ्नो हकमासमेत लिली थापासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
४६२.	प्रतिषेध	विश्वनाथ साह कानू वि. मिथिलाप्रसाद साह कानूंसमेत	
इजलास नं. ३			२-४
४६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. घुरनराम (महरा) चमार	
४६४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विजय वि.क.समेत	
इजलास नं. ४			४
४६५.	उत्प्रेषण, परमादेश	सुधीरप्रसाद सिंह वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, दरबार मार्ग, काठमाडौंसमेत	

इजलास नं. ६		४-५
४६६.	उत्प्रेषण	युगलकिशोर यादव वि. पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत
रीत/बेरीत आदेश		५-८
४६७.	कर्तव्य ज्यान	लालमहमद भन्ने अतिउल्लाह वि. नेपाल सरकार
४६८.	मानव बेचबिखन	जितेन्द्रकुमार साह वि. नेपाल सरकार
४६९.	ज्यान मार्ने उद्योग	उमाकान्त मण्डल वि. नेपाल सरकार
४७०.	कर्तव्य ज्यान	रामकुमार भन्ने रोशन थापासमेत वि. नेपाल सरकार
४७१.	नाता कायम	टीका राई वि. सुमन भन्ने विक्रम श्रेष्ठ
अन्तरिम आदेश		८-१२
४७२.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता विश्वप्रकाश भण्डारीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
४७३.	उत्प्रेषण	विष्णुप्रसाद तिमिल्सिना वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
४७४.	उत्प्रेषण	मीनबहादुर अर्यालसमेत वि. मालपोत कार्यालय, भक्तपुरसमेत
४७५.	परमादेश	कृष्णप्रसाद सिग्देलसमेत वि. कुलपति, पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयसमेत
४७६.	उत्प्रेषण	बासुदेव उपाध्याय वि. पुनरावेदन अदालत, विराटनगरसमेत
४७७.	उत्प्रेषण	बमप्रसाद गिरीसमेत वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालयसमेत

४७८.	उत्प्रेषण	उपभोक्ता संरक्षण मञ्च नेपालसमेत वि. जिल्ला विकास समिति, कञ्चनपुरसमेत
४७९.	उत्प्रेषण	नेकपा मालेको केन्द्रीय कमिटीको तर्फबाट अ.प्रा. देउमान सम्बाहाम्हे वि. निर्वाचन आयोग बहादुर भवन, कान्तिपथ, काठमाडौंसमेत
४८०.	उत्प्रेषण	विन्देश्वर ठाकुर वि. पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत
४८१.	उत्प्रेषण	देवीभक्त लम्साल वि. दिलीप सिंह धामीसमेत
४८२.	उत्प्रेषण	नेपाल आर्थिक तथा व्यापारिक केन्द्र प्रा.लि. र हिम कन्सल्टको ज्वाइन्ट भेञ्चरको तर्फबाट अख्तियारप्राप्त कुमार पाण्डे वि. ऊर्जा मन्त्रालय, सिंहदरबार काठमाडौंसमेत
अदालत गतिविधि		१३

असोज दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
इजलास नं. ३			१-३
४८३.	कर्तव्य ज्यान	बमबहादुर बस्नेतसमेत वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. ४			३-६
४८४.	उत्प्रेषण	चीजलाल तौजलेसमेत वि. बेनगोपाल तौजलेसमेत	
४८५.	मोही नामसारी	मु.स. गर्ने कुशे सहनी मलाह वि. देवनारायण यादव	

४८६.	मोही प्रमाणपत्र	ध्रुवनारायण मण्डल वि. रामविलास मण्डल
४८७.	मोही नामसारी	गजेन्द्रप्रसाद यादव वि. तेतरी कनुइन
इजलास नं. ६		६-११
४८८.	उत्प्रेषण परमादेश	सवीरकुमार दास वि. मध्यक्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, हेटौंडासमेत
४८९.	उत्प्रेषण परमादेश	टोपबहादुर बुढा क्षेत्री वि. श्री दङ्गा नियन्त्रण प्रहरी गण बाँकेसमेत
४९०.	उत्प्रेषण परमादेश	कुनकी थरूनी वि. विष्णुप्रसाद रिजालसमेत
४९१.	उत्प्रेषण	मुकेश बस्नेत वि. सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयसमेत
४९२.	उत्प्रेषण समेत	कल्याण सेभिड एण्ड क्रेडिट को-अपरेटिभ लि. वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
एकल इजलास		११-१२
४९३.	उत्प्रेषण	मोतिलाल साह तेली वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, वीरगञ्जसमेत
रीत/बेरीत आदेश		१२
४९४.	लागू औषध	वसन्त भट्टराई वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		१२-१३
४९५.	उत्प्रेषण	भरतबहादुर खड्का वि. राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष केन्द्रीय कार्यालय, खुमलटारसमेत

४९६.	उत्प्रेषण समेत	अणनाथ बराल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसमेत
४९७.	उत्प्रेषण	धनीक ठाकुर हजामा वि. पुनरावेदन अदालत, जनकपुरसमेत
अन्य आदेश		१३
४९८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	राजेशबाबु श्रेष्ठ वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, काठमाडौंसमेत

कात्तिक पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
इजलास नं. २			१-६
४९९.	उत्प्रेषण परमादेश	रविप्रताप राणासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
इजलास नं. ४			७-१०
५००.	मोही लगत कट्टा	लक्ष्मण श्रेष्ठसमेत वि. माइली बलामी	
५०१.	जोत नामसारी	लक्ष्मण श्रेष्ठसमेत वि. माइली बलामी	
५०२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	समीक्षा रञ्जितको हकमा मीरा रञ्जित (मगर) वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत	
इजलास नं. ६			१०
५०३.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. तिर्थराज गुरुडसमेत	

अन्तरिम आदेश		१०-१३
५०४.	अपहरण	हरि अग्रवाल वि. नेपाल सरकार
५०५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. किरणसिंह बस्नेत
५०६.	उत्प्रेषण	सीता धिताल वि. पुनरावेदन अदालत, तुलसीपुरसमेत
५०७.	उत्प्रेषण	विमानस्थल हवाई यात्रु यातायात सेवा व्यवस्था लि.समेत वि. भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
५०८.	उत्प्रेषण	सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपालसमेत वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
५०९.	उत्प्रेषण	अनिल के.सी. वि. पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जसमेत
५१०.	उत्प्रेषण	भोलीदेवीसमेत वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराजसमेत

कात्तिक दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
इजलास नं. १			१-२
५११.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	शिवप्रसाद पौडेलसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
इजलास नं. ४			२-४
५१२.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. अर्जुन भन्ने नीरबहादुर हिताङ्ग	

५१३.	लागू औषध गाँजा	नेपाल सरकार वि. वाइबा कान्छा भन्ने मङ्गलसिंह तामाङ
५१४.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. अतिराम बुढाथोकी
५१५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	ज्ञानु दुङ्गानासमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
५१६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	आसमान साह कानू वि. रामज्योति कर्नूईनसमेत
इजलास नं. ६		४-९
५१७.	उत्प्रेषण	हुमनाथ कोइराला वि. सार्वजनिक खरीद पुनरावलोकन समिति ताहाचल, काठमाडौंसमेत
५१८.	निषेधाज्ञा	वसन्त शर्मा वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत, पुष्पा दाहाल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंसमेत
५१९.	निषेधाज्ञा	ल.पु.उ.न.पा. वडा नं. १, ललितपुर स्थित समिट नेपाल ट्रेकिङ (प्रा.) लि.को तर्फबाट अख्तियारप्राप्त सञ्चालक साङ्गे शेर्पा वि. अनु विष्ट लिम्बूसमेत
५२०.	परमादेश	जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बारासमेत वि. रामानन्द यादव
५२१.	कर्तव्य ज्यान	नेत्रबहादुर कार्की वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. सरस्वती भन्ने राधादेवी कार्की
५२२.	जबर्जस्ती करणी	सञ्जिव तामाङ वि. नेपाल सरकार

एकल इजलास		९
५२३.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	विनोद घिसिङको हकमा सोना तामाङ वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, ललितपुर
अन्तरिम आदेश		९-१०
५२४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	चन्द्रलाल नकमी वि. शहरी विकास मन्त्रालयसमेत
५२५.	उत्प्रेषण	भोगेन्द्रराज डोटेल वि. लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयसमेत
५२६.	उत्प्रेषण	पार्वती थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

मंसिर पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१-८
५२७.	उत्प्रेषण समेत	अधिवक्ता ओमप्रकाश अर्यालसमेत वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवनसमेत	
इजलास नं. २			८-११
५२८.	अपहेलनामा सजाय गरिपाऊँ	बिन्द्रा हाडा भट्टराई वि. प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
५२९.	उत्प्रेषण	बिन्द्रा हाडा भट्टराई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	

इजलास नं. ७		११-१६
५३०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनबहादुर शाही
५३१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नरू चन्द
५३२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. देवीलाल सुनारसमेत
५३३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मानबहादुर कार्की
पूर्ण इजलासमा पेश हुने		१६
५३४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	भीमकुमारी सिंह वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भक्तपुरसमेत
रीत/बेरीत आदेश		१६
५३५.	सरकारी छाप कीर्ते	प्रशान्त अग्रवाल वि. नेपाल सरकार
५३६.	कर्तव्य ज्यान	राकेश मिश्र वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		१८
५३७.	उत्प्रेषण समेत	रविन महर्जन वि. काठमाडौँ महानगरपालिका कार्यालयसमेत
५३८.	उत्प्रेषण समेत	ओमकृष्ण चौधरीसमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थान, महाराजगञ्ज काठमाडौँसमेत
५३९.	उत्प्रेषण	आनन्द बराल वि. सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालय, ताहाचलसमेत

मंसिर दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-३
५४०.	उत्प्रेषण, परमादेश	जीतेन्द्र यादव वि. लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगरसमेत	
५४१.	उत्प्रेषण समेत	प्रेमकाजी शाक्य वि. हिराकाजी शाक्यसमेत	
इजलास नं. १			३
५४२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	छेतेन लुन्डुप लामाको हकमा टाँसी छिरिङ् लामा वि. जिल्ला वन कार्यालय, धादिङसमेत	
इजलास नं. २			३-६
५४३.	उत्प्रेषण समेत	नरबहादुर शाही वि. भूमिसुधार कार्यालय, घोराही दाङसमेत	
५४४.	निषेधाज्ञा	राजेशप्रसाद यादवसमेत वि. अब्दुल खैर मियासमेत	
५४५.	निषेधाज्ञा	लहान नगरपालिका कार्यालय, सिरहासमेत वि. कोशिलेस चौधरी	
५४६.	परमादेश मिश्रित उत्प्रेषण	निर्मला झा वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत	
इजलास नं. ३			६-८
५४७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रितेश खतिवडा वि. कारागार कार्यालय, सदरखोर डिल्लीबजारसमेत	
५४८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	तसमायाँ राई वि. भूमिसुधार कार्यालय, काठमाडौं	

एकल इजलास		८-९
५४९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामदेव मण्डल वि. चन्द्रकुमार दाससमेत
५५०.	उत्प्रेषण	लक्ष्मीकुमारी पोखरेल वि. कोमलनाथ सुवेदीसमेत
५५१.	उत्प्रेषण सहितको परमादेश	लक्ष्मी खड्का वि. भक्तपुर जिल्ला अदालतसमेत
रीत/बेरीत आदेश		९-१२
५५२.	ज्यान मार्ने उद्योग	रुद्रप्रसाद पराजुली वि. नेपाल सरकार
५५३.	हात्तीको दाहा आखेटो ओसार पसार	चन्द्र बुढा वि. नेपाल सरकार, विपना भन्ने वीरमाया पुन वि. नेपाल सरकार, प्रेमबहादुर रोक्का वि. नेपाल सरकार, जनक बुढा वि. नेपाल सरकार
५५४.	ठगी	सञ्जय नेपाल वि. नेपाल सरकार
५५५.	अपहरण तथा शरीर बन्धक	नेपाल सरकार वि. उपेन्द्रप्रसाद साह
५५६.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	नेपाल सरकार वि. गणेश लामासमेत
५५७.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	नेपाल सरकार वि. चक्रे मिलन भन्ने मिलन गुरुङ
५५८.	जबर्जस्ती करणी	हरि भुपाल वि. नेपाल सरकार

अन्तरिम आदेश		१२-१४
५५९.	उत्प्रेषण समेत	डा.काशिकान्त झा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
५६०.	उत्प्रेषण	राजेन्द्रप्रसाद शर्मासमेत वि. पुनरावेदन अदालत, हेटौँडासमेत
५६१.	उत्प्रेषण	भिखर चौधरी मलाह वि. गुठी संस्थान, शाखा कार्यालय, वीरगञ्जसमेत
५६२.	उत्प्रेषण	रामनरेश कौलिक वि. पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जसमेत

पुस पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१-५
५६३.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	निर्धन उत्थान बैंक लि., केन्द्रीय कार्यालयका तर्फबाट तथा आफ्नो हकमा समेत ऐ. बैंकका महाप्रबन्धक प्रकाशराज शर्मा वि. प्रेमप्रसाद घिमिरेसमेत	
संयुक्त इजलास			५-९
५६४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	संजयकुमार साह वि. संविधानसभा तथा व्यवस्थापिका संसदको सचिवालय	
५६५.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सुरज गुरुड वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, काठमाडौँसमेत	

५६६.	उत्प्रेषण परमादेश	करुणाकर मल्लिकसमेत वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत
इजलास नं. १		९-१०
५६७.	जबर्जस्ती करणी	पूर्णमान मरिया वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		१०-१६
५६८.	उत्प्रेषण परमादेश	मधुकुमार गौलीसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
५६९.	उत्प्रेषण समेत	किशन चौधरी वि. मालपोत कार्यालय, उदयपुर गाईघाट
५७०.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	शिक्षिका रूद्राकुमारी पहाडी वि. जनता प्राथमिक विद्यालय, आरूबोट, सिन्धुली महादेवडाडा गा.वि.स. वडा नं. ७समेत
५७१.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	रामनारायण गुप्ता वि. सिरहा जिल्ला अदालतसमेत
५७२.	निषेधाज्ञा	आशाराम सदासमेत वि. आसमिदिवी
५७३.	अपहेलना	किशन चौधरी वि. मालपोत कार्यालय, उदयपुर गाईघाटसमेत
५७४.	निषेधाज्ञा	काठमाण्डौँ उपत्यका नगर विकास समितिसमेत वि. सुनकेशरी जोशीसमेत, अच्युतप्रसाद सापकोटा वि. कमाल खाँ

५७५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	शारदा कँडेल वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, बानेश्वर, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. ३		१६-१७
५७६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.सुकराम श्रेष्ठसमेत
इजलास नं. ४		१७-१९
५७७.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	श्रीकृष्ण राजबाहक वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बबरमहल, काठमाडौंसमेत
५७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भक्तराज राई
इजलास नं. ६		१९-२०
५७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. टेकबहादुर गुरूड
रीत/बेरीत आदेश		२०-२१
५८०.	कर्तव्य ज्यान	रामपृत राम वि. नेपाल सरकार
५८१.	कर्तव्य ज्यान	कर्णबहादुर कुँवर वि. नेपाल सरकार
५८२.	ज्यानमार्ने उद्योग	देउबहादुर लिम्बू वि. नेपाल सरकार
५८३.	अवैधरूपमा भवन निर्माण	पूजा श्रेष्ठ वि. मीनु प्रसाई
अन्तरिम आदेश		२१-२२
५८४.	उत्प्रेषण समेत	मनोज नेपाल वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
५८५.	उत्प्रेषण	मनोजकुमार चौधरी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, चिकित्सा महाशाखा रामशाहपथसमेत

५८६.	उत्प्रेषण	लक्ष्मी शर्मा वि. श्रम कार्यालय, वाग्मती अञ्चलसमेत
------	-----------	--

पुस दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१-५
५८७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सन्तोष यादवसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
५८८.	परमादेश	माधवकुमार बस्नेतसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
संयुक्त इजलास			५-९
५८९.	निषेधाज्ञा	राजकिशोर सिंह वि. शम्भुप्रसाद यादव	
५९०.	निषेधाज्ञा	सत्यनारायण पण्डित वि. महेन्द्र पण्डित	
५९१.	सम्पत्ति शुद्धीकरण	सुनील जयसवालसमेत वि. नेपाल सरकार	
५९२.	खयर ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. इन्द्रध्वज कार्की	
५९३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	दीपक पाल वि. पुनरावेदन अदालत, इलामसमेत	
५९४.	परमादेश	हरिबहादुर बोगटी वि.विष्णु के.सी.समेत	
इजलास नं. १			९-१०
५९५.	कर्तव्य ज्यान	मोहम्मद इशाराइल मियाँ वि. नेपाल सरकार	

५९६.	जबर्जस्ती करणी, ज्यानमार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. वीरबहादुर साकी, वीरबहादुर साकी वि. नेपाल सरकार
५९७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	हरिकृष्ण धेके वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नवलपरासीसमेत
इजलास नं. ३		१०-१२
५९८.	लागुऔषध चरेश	सीताराम वैश्य वि. नेपाल सरकार
५९९.	लागुऔषध चरेश	सीताराम वैश्य वि. नेपाल सरकार, पूर्णबहादुर बुढाथोकी वि. नेपाल सरकार
६००.	अंशचलन	गुञ्जेश्वरी थरूनीसमेत वि. भोगेन्द्रप्रसाद चौधरीसमेत
इजलास नं. ६		१२-१४
६०१.	परमादेश	प्रमुख, भक्तपुर नगरपालिकासमेत वि. हरिप्रसाद भुर्तेलसमेत
६०२.	निषेधाज्ञा	डीलबहादुर भन्ने डीलबहादुर कार्की वि. मीना सापकोटा कार्की
६०३.	परमादेशयुक्त निषेधाज्ञा	प्रेमचन्द्र प्रसाद कुसवाह वि. गौर भन्सार कार्यालय, गौर रौतहटसमेत
पुनरालोकन / निस्सा		१४
६०४.	उत्प्रेषण समेत	झापा जिल्ला, चारपाने गा.वि.स. वडा नं. ५ स्थित श्री कृष्ण प्रणामी मन्दिर चारपानेका तर्फबाट अख्तियारप्राप्त त्रिलोचन संग्रौला वि. भूमिसुधार कार्यालय, झापासमेत

रीत/बेरीत आदेश		१४-१६
६०५.	बैङ्किङ कसूर	कर्णबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार
६०६.	बैङ्किङ कसूर	डम्बरबहादुर बम्जन तामाङ् वि. नेपाल सरकार
६०७.	लागू औषध	राजकुमार दर्लामी वि. नेपाल सरकार
६०८.	कर्तव्य ज्यान	नागेश्वर यादव वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. सञ्जय यादव
६०९.	कर्तव्य ज्यान	राकेशकुमार साह वि. नेपाल सरकार, सानुबहादुर तामाङ् वि. नेपाल सरकार
६१०.	वन्यजन्तु समेत ओसारपसार	सोमबहादुर घलान वि. नेपाल सरकार
अन्तरिम आदेश		१६
६११.	उत्प्रेषण	हजारा खातुन वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराज
अदालत गतिविधि		१७-२२

माघ पहिलो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-३
६१२.	उत्प्रेषण	कृष्णमाया थरूनी वि. राधादेवी निरौलासमेत	
६१३.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	रामफेरन चमार वि. राजेन्द्र गौतमसमेत	

६१४.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	चन्द्रप्रसाद लुइटेल वि. पविलाकुमारी शर्मा	६२४.	उत्प्रेषण, परमादेश	विश्व निकेतन उ.मा.वि.को हकमा समेत कमला शाक्य वि. नीलमतारा तुलाधर
६१५.	जबर्जस्ती चोरी	नेपाल सरकार वि. नवराज पराजुलीसमेत	६२५.	उत्प्रेषण परमादेश	अधिवक्ता अच्युतप्रसाद खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. १			३-५		
६१६.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. दिनेश परियार भन्ने सनमान नेपालीसमेत, काले दमाई वि. नेपाल सरकार	६२६.	मोही कायम	मदनकृष्ण लवट वि. चरी बस्नेत
इजलास नं. २			१०-११		
६१७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	ज्ञानु तितुङ्ग भन्ने रमेश लामा वि. ललितपुर जिल्ला अदालत	६२७.	केही सार्वजनिक अपराध	दिनानाथ प्रसाद साह वि. नेपाल सरकार
६१८.	कर्तव्य ज्यान	रामहरि घिमिरे वि. नेपाल सरकार	६२८.	कर्तव्य ज्यान	विष्णु परियार वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३			५-९		
६१९.	अंश चलन	लालबहादुर महर्जन वि. उमेश महर्जन, बाबुकृष्ण महर्जन वि. उमेश महर्जन	६२९.	उत्प्रेषण परमादेश	दुर्गादेवी थापासमेत वि. दिनेशचन्द्र सिंहसमेत
इजलास नं. ४			११-२२		
६२०.	अदालतको अपहेलना	लालबहादुर महर्जन वि. उमेश महर्जन	६३०.	उत्प्रेषण, परमादेश समेत	मार्फा हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनी प्रा.लि. को अख्तियारप्राप्त ऐ.का सञ्चालक अध्यक्ष चन्द्रबहादुर कार्की वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत १० वटा
६२१.	अंश	प्रथम मानन्धरको संरक्षक भै आफ्नो हकमासमेत सविता मानन्धर वि. श्रीमती नीना मानन्धरसमेत	६३१.	उत्प्रेषण, परमादेश समेत	श्री ज्वाला साझेदारी हाइड्रोपावर प्रा.लि. को अख्तियारप्राप्त ऐ.का सञ्चालक अध्यक्ष रास बुढा वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत ४४ वटा
६२२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. संकेत नं. १२५ मा बस्ने संकेत नं. २२५	६३२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रयापे भन्ने अर्जुनकुमार तामाङ वि. श्री कारागार कार्यालय, जगन्नाथदेवल, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौंसमेत
६२३.	बकसपत्र लिखतदर्ता बदरदर्ता	नीना मानन्धरको वारेस भै आफ्नो हकमासमेत जुजुभाइ मानन्धर वि. श्रीमती सविता मानन्धरसमेत			

६३३.	निषेधाज्ञा	वीरसिंह बुढासमेत वि. अन्तराम जोशी	६४१.	निषेधाज्ञा	वेचन यादव वि. चैथरू यादवसमेत
६३४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	जगदीश महतो वि. सुरजीदेवी मुडियारनीसमेत	६४२.	परमादेश	डिलु बुदुजा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
६३५.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	नेपाल यौन रोग तथा एड्स अनुसन्धान केन्द्र (एनसार्क) को तर्फबाट अख्तियारप्राप्त बचनु झा वि. भेरी अञ्चल अस्पताल विकास समिति, नेपालगञ्ज, बाँकेसमेत	६४३.	शेषपछिको लिखत बदर गरी नामसारी समेत	ज्ञानेन्द्र पिया वि. महेन्द्रकुमार पियासमेत
६३६.	परमादेश	अजयकुमार सत्याल वि. युनाइटेड बचत तथा सहकारी संस्था लि.समेत	६४४.	जालसाज	ज्ञानेन्द्र पिया वि. महेन्द्रकुमार पियासमेत
६३७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	लालबहादुर लिम्बू वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, ताप्लेजुङसमेत	६४५.	बण्डापत्र लिखत बदर	विवेक पियाको हकमा सानुमैया अमात्य वि. महेन्द्रकुमार पिया
६३८.	निषेधाज्ञा	बतुला साईँ वि. रहिस अहमद नाउसमेत	६४६.	दोहोरो दर्ता लिखत बदरसमेत	धनमाया राईसमेत वि. मिलन श्रेष्ठसमेत
६३९.	परमादेश	नेपाल उराव सुधार केन्द्रीय कार्य गुठियारा(आ) केन्द्रीय कार्य समिति झोक्राहा-७, सुनसरीको तर्फबाट तथा आफ्नो तर्फसमेतबाट ऐ.का अध्यक्ष नारायणप्रसाद उराव वि. नेपाल झाँगड कोड्रेम सुधार केन्द्रीय कार्य गुठियारा (आ) सुधार समिति झोक्राहा गा.वि.स.वडा नं.७ का अख्तियारप्राप्त ध्यानी उरावसमेत	इजलास नं. ५		२२-२३
			६४७.	उत्प्रेषण परमादेश	ननु झा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
			६४८.	परमादेश	मालपोत कार्यालय, दाङ घोराही वि. यमबहादुर कामी
			इजलास नं. ६		२३-२४
६४९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भक्तबहादुर थापा	६५०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डबल घिसिङ
६४०.	निषेधाज्ञा	श्यामलाल सिंह सुवाल वि. काजीलाल श्रेष्ठसमेत			

इजलास नं. ७		२४-२६
६५१.	कुत दिलाई मोही निष्काशन	मनोजकुमार गुप्ता वि. ऐतवीर माझी
६५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	पेमा डोल्मा वि. बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, ठाकुरद्वारा बर्दिया
६५३.	जग्गा खिचोला मेटाई चलन	विपीनकुमार मण्डलसमेत वि. पाथेश्वर मण्डल गनगाई
एकल इजलास		२६-२७
६५४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	नगेन्द्र पुरी वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, काठमाडौंसमेत
६५५.	उत्प्रेषण समेत	अधिवक्ता श्री ओमप्रकाश अर्याल वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय शीतल निवास, काठमाडौंसमेत
रीत/बेरीत आदेश		२७
६५६.	ज्यानमार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. गोठाला भन्ने लालबहादुर चौधरीसमेत
६५७.	ज्यानमार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. अरूणकुमार लिम्बु
अन्तरिम आदेश		२८
६५८.	उत्प्रेषण परमादेश	उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च नेपालको तर्फबाट अधिकारप्राप्त भै आफ्नो हकमा समेत अधिवक्ता विष्णुप्रसाद तिमिल्सिना वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

माघ दोस्रो

क्र. स.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
संयुक्त इजलास			१-३
६५९.	अंश नामसारी	नरेश लोध वि. बंशु लोध	
६६०.	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मण थारू वि. मोहियानी समिति दाङ, मुकाम जिल्ला भूमिसुधार कार्यालय, दाङ घोराहीसमेत	
६६१.	कुतमोही	मु.स. गर्ने दुलवती थरुनी वि. मु.स. गर्ने बुधनीदेवी यादव	
६६२.	कीर्ते जालसाज	मु.स. गर्ने बुधनीदेवी यादव वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. १			३-७
६६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. केदार माझी	
६६४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामबहादुर विश्वकर्मासमेत	
६६५.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. रामचन्द्र थारू	
६६६.	जबर्जस्ती करणी ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमेश भन्ने वीरबहादुर साकी, वीरबहादुर साकी वि. नेपाल सरकार	
६६७.	कर्तव्य ज्यान	ज्ञानबहादुर भट्टराई वि. नेपाल सरकार	
६६८.	कर्तव्य ज्यान	दिलकुमारी दिलमाया भन्ने बलमती शेर्मा नेम्वाङ वि. नेपाल सरकार	

इजलास नं. ३		७-८
६६९.	अंश चलन	शर्मिला सिल्पकार वि. कृष्णप्रसाद सिल्पकारसमेत
६७०.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. वीरबहादुर सिंहसमेत
इजलास नं. ४		८-१३
६७१.	निषेधाज्ञा	अमृत गिरी वि. भरतबहादुर बस्नेतसमेत
६७२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दावा सुन्गाप लामा र निमा उस्टर लामाको हकमा पेमा छुन्जुम लामाको अ.वा. कुइसाड लामा वि. जिग्मे फनू शेर्पासमेत
६७३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	पञ्चजन्य हाइड्रोपावर कम्पनी प्रा.लि. वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत २६ वटा
६७४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	दिव्यज्योति हाइड्रोपावर कम्पनी प्रा.लि. वि. ऊर्जा मन्त्रालयसमेत ४ वटा
६७५.	उत्प्रेषण	लालबिहारी दास बैरागी वि. मठ व्यवस्थापन समिति, पर्सासमेत
६७६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	हरिशरण आचार्य वि. विद्यालय व्यवस्थापन समिति, श्री ऋणमोक्ष उच्चमाध्यमिक विद्यालय डिल्लीचौर, जुम्लासमेत
६७७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामबाबु सैजु वि. भूमिसुधार कार्यालय, सप्तरी राजविराजसमेत
इजलास नं. ५		१३-१५
६७८.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	ननु झा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत

६७९.	निषेधाज्ञा	राजकिशोर चमारसमेत वि. सीताराम यादवसमेत
६८०.	निषेधाज्ञा मिश्रित परमादेश	संगीताकुमार थिङ् वि. मालपोत कार्यालय, धनुषासमेत
६८१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. आडक्याड गुरुड
इजलास नं. ६		१५-१६
६८२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भरत गिरी
६८३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामकुमार राई
इजलास नं. ७		१६-१७
६८४.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	जयप्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल टेलिकम (नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी) लिमिटेडसमेत
६८५.	परमादेश	शिव महर्जन वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरसमेत
एकल इजलास		१७-१८
६८६.	उत्प्रेषण परमादेश	सुभाषचन्द्र दास वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
६८७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	नलेशमान सिंह प्रधान वि. श्री नियन्त्रक, प्रमाणीकरण नियन्त्रकको कार्यालय, सिंहदरवार, काठमाडौंसमेत
पूर्ण इजलासमा पेश हुने		१८
६८८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	दीपक क्यालको हकमा श्रीकृष्ण श्रेष्ठ वि. कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत

अन्तरिम आदेश		१९-२०
६८९.	उत्प्रेषण समेत	रामऔतार साह सोनारसमेत वि. शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, डिभिजन कार्यालय, धनुषा जनकपुरसमेत
६९०.	उत्प्रेषण	रेश्मा राणा (शाह) वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
६९१.	उत्प्रेषण	प्रदीप के.सी. वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
६९२.	उत्प्रेषण	चित्रराज गिरी वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय, काठमाण्डौंसमेत
रीत/बेरीत आदेश		२०-२२
६९३.	बैङ्किङ कसूर	प्रकाश बराल वि. नेपाल सरकार
६९४.	उत्प्रेषण	त्रिलोचन गौतम वि. गृह मन्त्रालयसमेत
अदालत गतिविधि		२३

फागुन पहिलो

क्र. सं.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१
६९५.	उत्प्रेषण परमादेश	अधिवक्ता राममाया लामिछानेसमेत वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, अमृता थेवेसमेत वि. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगसमेत	

पूर्ण इजलास		१-३
६९६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	रामकुमार रणपहेली वि. गृह मन्त्रालयसमेत
६९७.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजकुमार तामाडसमेत
संयुक्त इजलास		३-५
६९८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	रामेश्वर चौधरी वि. बालसुधार गृह सानोठिमी, भक्तपुरसमेत
६९९.	उत्प्रेषण परमादेश	दानबहादुर चन्द वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कैलालीसमेत
७००.	उत्प्रेषण परमादेश	सिर्जना लिम्बु वि. पिताम्बर लिम्बुसमेत
७०१.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. अविनारायण प्रसाई
७०२.	जबर्जस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. विकास भन्ने लोकबहादुर विश्वा
७०३.	उत्प्रेषण	प्रमेन्द्रकिशोर क्षेत्री वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
इजलास नं. १		५
७०४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	अधिवक्ता भवेश गौतम वि. सप्तरी जिल्ला अदालत, राजविराज, सप्तरीसमेत
इजलास नं. २		६-१०
७०५.	छूट जरगा दर्ता	मालपोत कार्यालय, उदयपुर वि. प्रेमकुमारी कार्की

७०६.	खिचोला समेत मेटाई पाउँ	शम्भु मुराउ वि. शंकर अहिर	७१४.	लिखत बदर	रामविलास राउत कुर्मी वि. बौएलाल राउतसमेत
७०७.	रकम दिलाई पाउँ	चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान वीर अस्पतालका तर्फबाट उपकुलपति डा. चन्द्रप्रकाश मास्केसमेत वि. डा. शिवप्रसाद अधिकारी	७१५.	कर्तव्य ज्यान	कृष्ण दमाई वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. प्रकाश दमाईसमेत
७०८.	उत्प्रेषण, परमादेश	शुशम आदित्य विजय निर्माण सेवा प्रा.लि. वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, नक्सालसमेत	इजलास नं. ३		१०-१२
७०९.	हक कायम समेत	रत्नदेवी के.सी.समेत वि. प्रमोद अधिकारी	७१६.	कर्तव्य ज्यान	शर्मीला तामाङ वि. नेपाल सरकार
७१०.	उत्प्रेषण समेत	चन्द्रेश्वरप्रसाद सुमन वि. शिक्षा विभाग	७१७.	कर्तव्य ज्यान	अस्मिता राई वि. नेपाल सरकार
७११.	उत्प्रेषण / परमादेश	रामएकबाल साह वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सिरहासमेत	७१८.	हक कायम दर्ताबदर	कुन्तादेवी शर्मा नेपाल वि. अमावती विश्वास
७१२.	घरजग्गा खिचोला चलन	रामविलास राउत कुर्मी वि. बौएलाल राउतसमेत	७१९.	मोही नामसारी	धनकृष्ण देसार वि. मानबहादुर देसारसमेत
७१३.	उत्प्रेषण समेत	विनोद महतोसमेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सर्लाहीसमेत	इजलास नं. ४		१२-१६
			७२०.	उत्प्रेषण परमादेश	गोविन्दप्रसाद अधिकारी वि. पदपूर्ति समिति, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्समेत
			७२१.	उत्प्रेषण परमादेश	रमेशकुमार श्रेष्ठ वि. निजामती किताबखाना, हरिहरभवन, ललितपुर
			७२२.	उत्प्रेषण परमादेश	रमेश सिंह ओखेडा वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत

७२३.	परमादेश	रामजी मण्डलसमेत वि. कोशी पम्प चन्द्रनहर सिंचाई व्यवस्थापन डिभिजन नं. २ राजविराज, सप्तरीसमेत	इजलास नं. ५		१६
			७३१.	फैसला वदरसमेत	मुनिला चौधरी वि. गोवरधन चौधरीसमेत
७२४.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	गोपाल बुढाथोकीसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत	इजलास नं. ६		१६-१८
			७३२.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. लोकेन्द्रबहादुर थिङ्
७२५.	निषेधाज्ञायुक्त परमादेश	सुरेन्द्रकुमार बर्मा कुर्मीसमेत वि. सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोग, जिल्ला समिति, बाँकेसमेत	७३३.	डाँका चोरी	विनोदबहादुर वलीसमेत वि. नेपाल सरकार
७२६.	कर्तव्य ज्यान	भरत चन्द वि. नेपाल सरकार	एकल इजलास		१८-१९
७२७.	जवर्जस्ती करणी उद्योग	कालीचरण मेहता वि. नेपाल सरकार	७३४.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	कर्णाली हाउजिड प्रा.लि.को एकल शेयरधनी तथा सञ्चालक कम्पनीबाट अख्तियारप्राप्त गरी आफ्नो हकमासमेत भरतप्रसाद ढकाल वि. प्रमोदकुमार नेपालसमेत
७२८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मानबहादुर तामाङको हकमा रोजनी तामाङ वि. चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, कसरासमेत	पूर्ण इजलासमा पेश हुने		१९-२०
७२९.	उत्प्रेषण	मु.स. गर्ने लक्ष्मीकुमारी श्रेष्ठ वि. कृष्णदेवी श्रेष्ठसमेत	७३५.	दर्ता बदर हक कायम	पुटी शेर्पासमेत वि. नेपाल दूरसञ्चार संस्थान, सोलुखुम्बु
७३०.	उत्प्रेषण	तुल्सीमाया सिल्पकारसमेत वि. हरिलाल सिल्पकारसमेत	अन्तरिम आदेश		२०
			७३६.	उत्प्रेषण समेत	जगदीशप्रसाद यादव वि. श्री लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत

७३७.	उत्प्रेषण समेत	रामचन्द्र सिवाकोटी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
------	-------------------	---

फागुन दोस्रो

क्र. सं.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१-३
७३८.	उत्प्रेषण परमादेश	अच्युतराज बुढाथोकीसमेत वि . पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान नेपालसमेत	
७३९.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता उत्तम श्रेष्ठ वि . प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
७४०.	उत्प्रेषण परमादेश	सञ्जयकुमार श्रेष्ठ वि . प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
७४१.	उत्प्रेषण परमादेश	मुकेश काफ्ले विप्रधानमन्त्री . तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
संयुक्त इजलास			३-९
७४२.	निषेधाज्ञा	कोकीलाल चौधरी वियशोदा . रौनियार	

७४३.	परमादेश	हर्कबहादुर लिम्बू विमालपोत . कार्यालय, झापासमेत
७४४.	परमादेश	श्यामबहादुर लिम्बू विमालपोत . कार्यालय, भद्रपुर झापासमेत
७४५.	निषेधाज्ञा	शंकर खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ समितिसमेत वि . युवराज न्यौपानेसमेत, युवराज न्यौपानेसमेत विशंकरनगर . खानेपानी कार्यालयसमेत
७४६.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार विराजकुमार . बजगाईंसमेत
७४७.	निषेधाज्ञा	सहदेव साह वि .नागेश्वर साह सुडीसमेत
७४८.	निषेधाज्ञा मिश्रित परमादेश	जीतबहादुर तामाङ विडिकुरे . शान्तिपार्क संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति, घोर्लिखर्कसमेत
७४९.	निषेधाज्ञा	उमेशकुमार कोइराला वि . महानगरीय प्रहरी प्रभाग, लुभु, ललितपुरसमेत
७५०.	परमादेश	मालपोत कार्यालय, मोरङ वि . हरिप्रसाद सिवाकोटी
७५१.	परमादेश निषेधाज्ञा	जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर वि.लि.साई भेनियर उद्योग प्रा .

७५२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	गोपाल अग्रवाल विभूमिसुधार . तथा व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
७५३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	तीर्थकुमारी बज्राचार्य गुभाजु।) विमालपोत कार्यालय .. डिल्लीबजारसमेत
७५४.	रकम क्षतिपूर्ति भराईपाऊँ	सहदेव बानिया विअम्बीरबाबु . गुरूड
इजलास नं. १		९-१०
७५५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुरेन गुरूडसमेत
इजलास नं. २		१०-१३
७५६.	उत्प्रेषण समेत	विकास लकाई खड्कासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
७५७.	परमादेश	माईती नेपालसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसमेत
७५८.	मोही नामसारी	हरिनारायण यादव वि . पद्मलतादेवी पौडेल
७५९.	मोही लगत कट्टा	हरिनारायण यादव वि . पद्मलतादेवी पौडेल
७६०.	मोहीयानी	कृष्णगोपाल प्रधान नौला वि . बिलबहादुर मुस्याख्या

इजलास नं. ३		१४-१५
७६१.	नामसारी	जगदीशप्रसाद बर्मा वि. नागेश्वरी चौधरी कुर्मी
७६२.	ज्यानमाने उद्योग र चोरी	रविन थापासमेत विनेपाल . सरकार
७६३.	लागू औषध खैरो हेरोइन	ज्ञानबहादुर दर्जी विनेपाल . सरकार
इजलास नं. ४		१५-२०
७६४.	परमादेश	श्री बालज्योति प्राथमिक विद्यालयसमेत वि. उर्मिला कोइराला
७६५.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार विमधुस ूदन खत्री
७६६.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार विफुलिया . यादवसमेत
७६७.	वैदेशिक रोजगार ठगी	नेपाल सरकार विअमृत .कुमारी शेरचन थापा
७६८.	निषेधाज्ञा	बलबहादुर निरौला विकल्पना . कटुवालसमेत
७६९.	लेनदेन	देवशरणप्रसाद यादव वि . रम्भादेवी यादव

७७०.	अदालतको अपहेलना	दलित कन्या सामुदायिक प्राथमिक विद्यालय, रौतहटसमेत वि .रञ्जुकुमारी साह	इजलास नं. ५		२०-२३
७७१.	अदालतको अपहेलना	घुरणप्रसाद यादवसमेत वि . रामबहादुर साह तेली	७७८.	उत्प्रेषण	शर्मीला वन्त वि त्रिभुवन . विश्वविद्यालय, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयसमेत
७७२.	सरकारी छाप दस्तखत कीर्ति	नेपाल सरकार विनिराजन . सापकोटा	७७९.	उत्प्रेषण	तनुजा गिरीसमेत विप्रमुख . मालपोत अधिकृत, मालपोत कार्यालय, धनुषा, जनकपुरधामसमेत
७७३.	मोही लगत कट्टा	लक्ष्मी ज्याख्या वितुल्सीबहादुर . सुलु	७८०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि बुधे .भन्ने बुद्धिराम पुनमगर
७७४.	मोही प्रमाणपत्र पाऊँ	दुःखी ठाकुर विमुसहरनियादेवी . खंग	७८१.	उत्प्रेषण	सोनिका घर्ती क्षेत्रीसमेत वि . मालपोत कार्यालय, कास्की, पोखरासमेत
७७५.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	किशोरी रायसमेत विगाउँ . विकास समितिको कार्यालय, वेल्ही सर्लाहीसमेत	इजलास नं. ६		२३-२६
७७६.	जग्गा खिचोला चलन	इन्द्र ठाकुर बडही विविक्रम . शाह तेलीसमेत	७८३.	अपहरण, कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अशोक तामाङ
७७७.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	कमलप्रसाद छन्त्याल भन्ने कमल छन्त्याल विस्थानीय . विकास मन्त्रालयसमेत	७८४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि .सरस्वती राई
			७८५.	परमादेश सहितको निषेधाज्ञा	नारायणमान श्रेष्ठ वि. टीका भण्डारीसमेत
			७८६.	परमादेश	कोहलपुर नगर विकास समितिको कार्यालयसमेत वि . कृष्णप्रसाद पाण्डे

७८७.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सुमन थापा विकाठमाडौं . जिल्ला अदालतसमेत
७८८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	FRANCISCO JAVIER PENA PATTEAU GUTIERREZ वि . कुमारी बैंक दरवार मार्ग शाखा, काठमाडौंसमेत
७८९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार विभीमसेन . कँडेल
एकल इजलास		२६
७९०.	उत्प्रेषण समेत	लालवीर भन्ने लरबरी थारूसमेत विमीरा अधिकारीसमेत .
७९१.	उत्प्रेषण समेत	रामनारायण साह कानूसमेत वि . बिन्दवा अहिरनीसमेत
पुनरालोकन		२६-२७
७९२.	उत्प्रेषण	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्सट्रक्सन कम्पनी विनेपाल . ओरिण्ड म्याग्नेसाइट कम्पनी समेत.लि.प्रा
रीत/बेरीत आदेश		२७
७९३.	उत्प्रेषण	शुभा राई विसर्वोच्च . अदालतसमेत
अन्तरिम आदेश		२७-२८
७९४.	उत्प्रेषण	श्यामबहादुर गौतम वि . पुनरावेदन अदालत, वीरेन्द्रनगरसमेत

७९५.	उत्प्रेषण	राजकृष्ण श्रेष्ठसमेत वि . आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाटसमेत
७९६.	उत्प्रेषण	प्रदीप के.सी. वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत

चैत पहिलो

क्र. सं.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
पूर्ण इजलास			१
७९७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	उमेशप्रसाद साह विक्षेत्रीय . प्रहरी इकाई कार्यालय, जनकपुरसमेत	
संयुक्त इजलास			२-५
७९८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	शिवहरि कार्की वि. कारागार शाखा, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत	
७९९.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	सनम तामाङ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत	
८००.	उत्प्रेषण	गिरिजाप्रसाद पाठकसमेत वि. शहरी विकास मन्त्रालयसमेत	
८०१.	लेनदेन	मु.स. गर्ने गोपालराज रायमाझी वि. लालबहादुर वस्नेतसमेत	
८०२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	झोटी यादव वि. चन्द्रदेवी यादवसमेत	

८०३.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	सुविधा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., महाबौद्ध काठमाडौंसमेत वि. मालपेत कार्यालय, डिल्लीबजार, काठमाडौंसमेत	८१०.	उत्प्रेषण समेत	फट्टिककुमार श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८०४.	परमादेश	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको तर्फबाट सचिव डा. कृष्णचन्द्र पौडेल वि. प्रकाश तायल	८११.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	राजकुमार सिंह वि. राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड, पुल्चोक ललितपुरसमेत
इजलास नं. १			५-६		
८०५.	नामसारी	जङ्गबहादुर ब्याञ्जु वि.रामभक्त मानन्धर	इजलास नं. ४		
८०६.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत	कर्णबहादुर चन्द ठकुरी वि. भाजुरत्न इञ्जिनियरिङ एण्ड सेल्स प्रा.लि., केन्द्रीय कार्यालय, ज्योती भवन कान्तिपथ, काठमाडौंसमेत	९-१३		
८०७.	मोही लगत कट्टा	खुवाराउत अहिर वि. पतिलाल राउत कुर्मी	८१३.	निषेधाज्ञा	मायादेवी मिश्र वि. सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोग, भद्रपुरसमेत
इजलास नं. २			७		
८०८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. थोमबहादुर तामाङसमेत	८१४.	निषेधाज्ञा परमादेश	नेपाल अपाङ्ग संघ खगेन्द्र नवजीवन केन्द्र, धनुषा जनकपुरधाम वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, धनुषासमेत
इजलास नं. ३			७-९		
८०९.	अपहेलना	सर्वोच्च अदालत प्रशासन शाखाको प्रतिवेदनसमेत वि. जनआस्था साप्ताहिकको सम्पादक किशोर श्रेष्ठसमेत	८१५.	निषेधाज्ञा	सिराजुल हसन अन्सारी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
			८१६.	चोरी आगलागी	नेपाल सरकार वि. चन्द्रेश्वर साह हलुवाई
			८१७.	निषेधाज्ञा	मुबारक अली हलवाई वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत

८१८.	परमादेश	नापी कार्यालय, बर्दियासमेत वि. टीकाराम पौडेल
८१९.	उत्प्रेषण, परमादेश	साविर अली दर्जी वि. सहकारी वित्तीय विकास संस्था लि. प्रधान कार्यालय, नेपालगञ्जसमेत
८२०.	लागू औषध	चन्द्रबहादुर राई वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		१३-१५
८२१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	श्यामबहादुर थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८२२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सानुबाबु थापामगर
८२३.	उत्प्रेषण, प्रतिषेध परमादेश	सुरेशकुमार अग्रवाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८२४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	मोम्मद मजरूल ईस्लामको हकमा अधिवक्ता सन्तोष बस्नेत वि. गृह मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ६		१५
८२५.	बहुविवाह	मुकुन्दनाथ अमगाई वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		१५
८२६.	उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश	साधु साह सुडी वि. अञ्चल प्रहरी कार्यालय, लुम्बिनी, भैरहवासमेत

एकल इजलास		१५-१६
८२७.	उत्प्रेषण	श्रीम् उष्मा/गौरी पार्वती/सावन इलेक्ट्रिकल्स/जेभी-उपक्रम वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालयसमेत
८२८.	उत्प्रेषण	राजु महर्जन वि. राजु तामाडसमेत
अन्तरिम आदेश		१६-२०
८२९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	डा. विजय सिंह सिजापति वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर काठमाडौंसमेत
८३०.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता श्री कृष्ण सुवेदी वि. शिक्षा मन्त्रालयसमेत
८३१.	उत्प्रेषण	मोतीसरा रानाभाट वि. मालपोत कार्यालय, कास्कीसमेत
८३२.	उत्प्रेषण	कृष्णप्रसाद पौडेलसमेत वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पुनरावेदन आयोग, कीर्तिपुरसमेत
८३३.	उत्प्रेषण	जेनेटिक ल्याबरोटरी प्रा.लि. वि. श्रम अदालतसमेत
८३४.	उत्प्रेषण	मिथलेश सिंह वि. गृह मन्त्रालयसमेत
८३५.	उत्प्रेषण समेत	प्रभाकर अधिकारी वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालयसमेत

८३६.	उत्प्रेषण	कल्पना पन्त वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत
८३७.	उत्प्रेषण	शसीकान्त अग्रवाल वि. श्रम अदालतसमेत
८३८.	उत्प्रेषण समेत	करे सिंह भुलसमेत वि. लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालयसमेत
८३९.	उत्प्रेषण	सानु छोरी श्रेष्ठसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत
रीत/बेरीत आदेश		२०
८४०.	बेरीतको आदेश बदर गरिपाउँ	दुप्चेश्वर महादेव हाइड्रो कम्पनी प्रा.लि. वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालयसमेत

चैत दोस्रो

क्र. सं.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१
८४१.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रा.डा.कृष्णप्रसाद भट्टराई वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय उपकुलपतिको कार्यालयसमेत	

संयुक्त इजलास		१-५
८४२.	उत्प्रेषण परमादेश	अधिवक्ता दीपविक्रम मिश्रसमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् सचिवालयसमेत
८४३.	उत्प्रेषण परमादेश	नुवाकोट जिल्ला अदालत वि. हितबहादुर प्याकुरेल
८४४.	उत्प्रेषण परमादेश	तुल्सीराम वैद्यसमेत वि. तुल्सीराम हन्जुसुवालसमेत
८४५.	हदबन्दी कायम	भूमिसुधार कार्यालय, ललितपुर वि. गोपाल शम्शेर ज.ब.रा.समेत
८४६.	उत्प्रेषण परमादेश	बाबुराम श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८४७.	उत्प्रेषण परमादेश	पूजा जोशी वि. परराष्ट्र मन्त्रालयसमेत
८४८.	लेनदेन	शङ्कर सिंह धामी वि. महेशकुमार वर्मा
८४९.	उत्प्रेषण	हिराकाजी डंगोल वि. मालपोत कार्यालय चाबहिल, काठमाडौंसमेत
८५०.	उत्प्रेषण परमादेश	डिलबहादुर दमाई वि. सशस्त्र प्रहरी बल ज्वालामाई गण राप्ती, भालुवाडसमेत

८५१.	अंश चलन	प्रद्युम्न रिजाल वि. सीमा रिजालसमेत
८५२.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	चन्द्रबहादुर सारू वि. कारागार कार्यालय, पर्वतसमेत
इजलास नं. १		५-७
८५३.	उत्प्रेषण परमादेश	मोहम्मद मुस्तफा वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय
८५४.	उत्प्रेषण परमादेश	रामसेवक अहिर वि. मालपोत कार्यालय, कपिलवस्तुसमेत
८५५.	जबर्जस्ती करणी	महेश पटेल कुर्मी वि. नेपाल सरकार
८५६.	जबर्जस्ती करणी	एमा तामाङ भन्ने मानसिंह लो वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		७-८
८५७.	टिप्पणी आदेश बदर	राविन्ती देवी वि. फुलझरिया चाईन
८५८.	कर्तव्य ज्यान	नवीन थापामगर वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		८-९
८५९.	उत्प्रेषण परमादेश	मिथिला कार्की वि. खिमा पराजुलीसमेत
८६०.	कर्तव्य ज्यान	सुजित नेपाली वि. नेपाल सरकार

८६१.	जबर्जस्ती करणी	रन्जन भन्ने योगराज पाण्डे वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		९-१७
८६२.	परमादेश	रामकुमार साह वि. भगतनारायण साहसमेत
८६३.	निषेधाज्ञा	छत्रपति बजगाई वि. जिल्ला इलाम, चुलाचुली क्षेत्रको अव्यवस्थित बसोबास समस्या समाधान समिति, २०६४ बिर्तामोड, झापासमेत
८६४.	परमादेश	पल्पना गुरूड वि. भीमबहादुर गुरूडसमेत
८६५.	निषेधाज्ञा	शैजिना श्रेष्ठसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मकवानपुर हेटौंडासमेत
८६६.	निषेधाज्ञा	पंकजकुमार वैश्य वि. दुलारादेवी ठाकुरसमेत
८६७.	निषेधाज्ञा	ठाकुर पण्डित वि. जगदीश महतो धानुकसमेत
८६८.	निषेधाज्ञा	लक्ष्मी यादव वि. देवजी यादवसमेत
८६९.	निषेधाज्ञा	सुशील राना वि. जैपाल चमार
८७०.	निषेधाज्ञा परमादेश	धनप्रसाद पाण्डे वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

८७१.	निषेधाज्ञा	मालिका ढकाल वि. सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोगसमेत	८८१.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण समेत	शुभ्रराम बस्नेतसमेत वि.महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोकासमेत
८७२.	निषेधाज्ञा परमादेश	असर्फी यादव वि. जिल्ला कार्यालय, सप्तरीसमेत	८८२.	उत्प्रेषण	हड्डिया रियल इस्टेट प्रा.लि.समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
८७३.	विष खुवाई मारेको कर्तव्य ज्यान	शिवप्रसाद पौडेल वि. नेपाल सरकार	८८३.	उत्प्रेषण परमादेश	वीरेन्द्रप्रसाद यादव वि. पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयसमेत
८७४.	अनियमित काठ कटानी	नेपाल सरकार वि. नेपाली शाहसमेत	इजलास नं. ५		१७-१९
८७५.	उत्प्रेषण परमादेश	हरिकुमार झासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयसमेत	८८४.	निषेधाज्ञा	प्रदीप साह हलुवाईसमेत वि. परमेश्वर साह
८७६.	उत्प्रेषण परमादेश	वेचन राय वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी भक्तपुरसमेत	८८५.	लेनदेन	सन्तलाल चौधरी वि. देवीलाल चौधरी
८७७.	चितुवाको आखेटोपहार	नेपाल सरकार वि. खगेन्द्रबहादुर चन्द	८८६.	परमादेश	जिल्ला प्रशासन कार्यालय वि. घनश्याम साह
८७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. देवसिंह विष्ट	८८७.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णभक्त खड्गीसमेत वि. भरतबहादुर बस्नेत
८७९.	उत्प्रेषण	इन्दीरा न्यौपाने वि. हरिभक्त पराजुलीसमेत	८८८.	निषेधाज्ञा	प्रकाशविक्रम अधिकारी वि. ललितपुर उपमहानगरपालिका कार्यालय, पुल्चोकसमेत
८८०.	वैदेशिक रोजगार	रामप्रसाद न्यौपाने वि. नेपाल सरकार	८८९.	निषेधाज्ञा	रामचन्द्र महर्जन वि. हरिश्चन्द्र महर्जनसमेत

एकल इजलास		१९
८९०.	परमादेश	इन्द्रबहादुर ब्यान्जुसमेत वि. भक्तपुर जिल्ला अदालतसमेत
अन्तरिम आदेश		१९-२०
८९१.	उत्प्रेषण	नवलकिशोरप्रसाद गुप्ता वि. पुनरावेदन अदालत, हेटौंडासमेत

८९२.	उत्प्रेषण	भवानीकुमारी पौडेल वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराजसमेत
------	-----------	---

- यस विवरणमा लगाउका मुद्दाहरू समावेश नगरी मूल एउटा फैसला मात्र समावेश गरिएको छ ।
- यी मध्ये १६१ थान फैसला नेकापका विभिन्न अङ्कहरूमा प्रकाशित छन् ।

